

CSÁVOSSY S.J.

KERESZT ÉS FELTÁMADÁS

KERESZT ÉS FELTÁMADÁS

LELKIGYAKORLAT

IRTA:

P. CSÁVOSSY ELEMÉR S. J.

BUDAPEST, 1936. KORDA R. T. KIADÁSA.

NR. 140. IMPRIMI POTEST. BUDAPESTINI, 16. MARTII.
1936. EUGENIUS SOMOGYI S. J. PRAEP. PROY.
HUNG. — NIHIL OBSTAT. DR. JULIUS CZAPIK CENS.
DIOEC. — NR. 2154/1936. IMPRIMATUR. STRIGONII,
DIE 9. JULII, 1936. DR. JOANNES DRAHOS, VICA-
RIUS GENERALIS S.

NYOMATOTT: KORDA R. T. NYOMDÁJÁBAN,
BUDAPEST, VIII., MÁRIA-UTCA 42.

Előszó.

Sz. Ignác lelkigyakorlatai egy 30 napos egészet alkotnak. Mi voltaképp e harmadik kötetben híven ahhoz, amit az elsőhöz írt előszóban hirdettünk, egy harmadik, magában véve is önálló lelkigyakorlatot adunk, melynek gondolati tengelye: *Per crucem ad lucem*, a kereszttől útján a megdicsőüléshez Isten szeretetében.

De e mellett nem vettünk el szemünk elől a három kötetnek egymással való szerves összefüggését sem, úgy-hogy valamennyi egy organikus egység integráló részeként is tekinthető.

Ha a három kötet vezérgondolatát egymással összehasonlítjuk, mondhatjuk, hogy az „Örök igazságok” alapgondolata: a bűnbánat útján eljutni a lelki megigazuláshoz a kegyelmi életben; a „Nagy Király nyomdokain” alapgondolata: Krisztus követése útján feljutni a lelkiélet magaslataira, a keresztény tökéletességre, mely nagyrészt az élet keresztútjának bátor és nagylelkű megjárásában áll. Ennek az utolsó résznek, melynek címe: „Kereszt és feltámadás”, alapgondolatát már az előzőleg mondottakban körvonalaztuk.

Ezzel voltaképp ígért munkánkat be is fejeztük. Hátra volna még, — de ez már nem tartozik az elmélkedések sorozatához — hogy magát a Sz. Ignác-féle lelkigyakorlatos könyvet és a lelkigyakorlatoknak módszerét, felépítését, aszkézisét és lélektanát magyarázva megvilágítsuk.

Ezt, ha Isten segít, egy újabb műben szeretnők megvalósítani, melynek címe lenne: „Manréza iskolájában.”

Szeged, 1936 január 23-án, a bold. Szűz eljegyzése ünnepén.

A SZERZŐ.

„Szenvedésével megmutatta, hogy mit kell elviselnünk az igazságért, feltámadásával, hogy mit szabad remélnünk az örökkévalóságban.“ (August., De civ. Dei 18, 49.)

„Megalázta magát, engedelmes lett a halálig, és pedig a halálig a keresztfán. Ezért az Isten is igen felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden más név fölött van.“ (Fil. 2, 8—9.)

„Sem halál, sem élet . . . sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket az Istennek szeretetétől, amely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban vagyon.“ (Róm. 8, 38—39.)

„Isten szeretete kiáradt szívünkbe a Szentlélek által, aki nekünk adatott.“ (Róm. 5, 5.)

A KERESZT ÁRNYÉKÁBAN.

Az elmélkedésekben Krisztus életéről célunk az volt, hogy Krisztus követésében a lelki tökéletesség magaslatára, az alázatosság harmadik fokára emelkedjünk, s így örök célunkat, Isten dicsőítését és lelkünk üdvösségét, a legteljesebben elérjük. Magasabbra, mint az alázatosság harmadik fokára, már nem emelkedhetünk. Minden, ami ezután következik, már csak az előbbiek megerősítésére, megszilárdítására szolgál. Ezt célozzák az elmélkedések Krisztus kínszenvedéséről is.

Krisztus kínszenvedésének elmélkedései kettős célt szolgálnak: szent elhatározásunkat, hogy Krisztust követjük, a hősiességig fokozzák bennünk és megerősítenek a lelki gyakorlatok összes előbbi igazágaiban. Mert Krisztus kínszenvedése új és egészen megrendítő Új fényben az örök fényben mutatja meg nekünk, ki az igazságok. Isten, mily nagy ő és mily nagy dolog az ő dicsősége, amikor látjuk, hogy egyszülött Fia, Krisztus, az Istenember, a szenvedések örvényébe veti magát és a kereszthalált elszenvedí, csakhog y Isten dicsőségét, melyet a bűn lerontott, helyreállítsa.

Krisztus kínszenvedése megmutatja nekünk, mily nagy dolog a mi lelkünk üdvössége, mily végtelen értékű egyetlenegy lélek, hogy annak megmentésére Krisztus a legkeserűbb kínszenvedés választotta. Krisztus kínszenvedése feltárja előttünk más, megrendítőbb színben a gonoszság misztériumát, a bűnt, amelyért az Isten Fiának meg kellett magát aláznia a halálí, és pedig a halálí a keresztfán. Feltárja előttünk a kárhozat borzalmait, amelyhez képest még Krisztus szenvedése is csekély dolog, mert ő maga mondja: „Ha a zöldelő fával ezt cselekszik, mi lesz a szárazzal?” (Lk. 23, 31.) Mi lehet a kárhozat elhagyatottsága, ha az Isten Fia a keresztfá elhagyatottságát és a legkínosabb halált válasz-

totta, hogy minket attól megmentsen? Krisztus kínszenvedése feltárja előttünk Isten végtelen igazságosságát és irgalmát, „aki tulajdon Fiát sem kímélte, hanem odaadta értünk, mindnyájunkért”, (Róm. 8, 32.) Krisztus kínszenvedése erőt és bátorságot ad az életben, vigaszt és megnyugvást az ítélet napján. Krisztus szenvedése a megtérő bűnös bizodalma, az erényre törekvő bátorsága, az Isten szeretetére felemelkedő lélek tápláléka és itala.

De a Krisztus kínszenvedéséről való elmélkedés az ő követésében is megerősít minket. Megmutatja ugyanis, mily hősiiesen küzdött ő érettünk, nem saját érdekében, hanem a mi érdekünkben. Ha már életének példája oly elragadó vonzóerővel hat lelkünkre, akkor szenvedésének és halálá-

Új erő Krisztus követésére.

nak megszívlelése kell, hogy a hősiességig fokozza szeretetünket iránta és az elhatározást, hogy őt követjük: „Ime, királyunk előttünk jár, és ő harcol értünk. Kövessük őt férfiasan, senki se féljen a borzalmaktól; legyünk készen bátran elesni a harcban és ne gyalázzuk meg dicső nevünket, hogy fussunk a kereszt elől!” (Kr. köv. 3, 56.) Ha ő önzetlenül és a mi érdekünkben „végig” ellentállt a gonosznak (Zsid. 13, 4), nem kell-e akkor nekünk is saját érdekünkben legalább valamit tennünk? És ha ő, lelkünk Királya és Jegyese, a szenvedés árjaiban elmerül, távol maradhatunk-e akkor mi tőle, akihez örök hála, hűség és szeretet köt?

Új bizonyosága Isten szeretetének.

Krisztus kínszenvedése feltárja előttünk Krisztus és Isten végtelen szeretetét és ezzel viszontszeretetre indít, ami Krisztus követésének legerősebb rúgója és legszilárdabb biztosítéka: „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn. 3, 16.) „Szeretett engem és önmagát adta értem.” (Gal. 2, 20.)¹

¹ „Lehetséges, hogy másvalaki bizonyos fokig az örök Szépség szemlélése által jobban halad előre. De végre is szükséges, hogy eljussunk ahhoz a kereszthez, amelyen üdvösségünk függött.” (B. Petr. Faber, *Memoriale ian.* 1543.)

„Conformata confirmare“, mondja a latin mondás a lelkigyakorlatok e részéről. Krisztus formájához hasonlóvá tettük minmagunkat, most ezt meg kell **Lelki megerősítés.** szilárdítanunk az ő szeretetében; engednünk kell, hogy az öntvény, a massa megszilárduljon, hogy Krisztus formáját többé el ne veszítse. Ez a lelkigyakorlatok harmadik részének, a Krisztus kínszenvedéséről szóló elmélkedéseknek feladata. Feladatuk főleg, hogy az alázatosság harmadik fokának lelkületében és elhatározásaiban fenntartsanak és megszilárdítsanak; azért kell, hogy az elmélkedésekkel kapcsolatban ezek az érzelmek és elhatározások foglalkoztassanak bennünket egész nap.

Szemponatok. Meg kell fontolnunk továbbá, hogyan rejtőzik el a kínszenvedés titkaiban mindig jobban és jobban Krisztus istensége, és hogyan engedi át szent emberségét a legmélyebb megaláztatásnak és a legszönyűbb testi kínoknak. Mindezeknél a megfontolásoknál pedig szüntelen éljen lelkemben a tudat, hogy Krisztus mindezt *érettem* szenvedti. Azért kérdezem magamtól: Mit kell nekem tennem és szenvednem Krisztusért, aki *értem* megy a halálba?¹

ELSŐ NAP.

I. AZ UTOLSÓ VACSORA.

Első előgyakorlat. Mt. 26, 17—29; Mk. 14, 12—25; Lk. 22, 7—38; Jn. 13, 1—30.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint Betániában övétől elbúcsúzik és Jeruzsálembe megy, ott az utolsó vacsora termében tanítványával a húsvéti bárányt megeszi, tanítványainak lábait mossa és az Öltárisztságot szerzi.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Krisztussal, az ő szent Szívével együtt érezzek, vele együtt szenvedjek, szegyenkezzem és bánatra gerjedjek bűneim miatt, mert azokért megy Üdvözítőm a szenvedésbe és halálba.

¹ Lásd: S. Bernardus, Sermon. 3 in Dom Palm. n. 5.: „Et haec omnia propter nos passus est.“ — Sermon. in feria IV. hebdomadae s. n. 2.: „Tria conveniunt intuitu: opus, modum, causam.“ N. 11.: „Proinde memor ero“, etc. cf. Sermon. 43 in Cant. n. 3.

I. Pont. Jézus elbúcsúzik Betániában és az utolsó vacsora termébe lép.

Csütörtök délután Jézus elbúcsúzik Mártától, Máriától, Lázártól és szentséges Anyjától Betániában, és apostolaival Jeruzsálem felé veszi útját. Talán sejtették, hogy rendkívüli dolgok előtt állanak, talán aggodalom szállta meg lelküket, hogy baj lesz Jeruzsálemben; hiszen a főpapok és farizeusok

Betánia.

dühét az utolsó események után, ismerték. Tudták, hogy Jézus elfogatására parancsot adtak ki, és Jézus maga is oly komolyan szólt szenvedéséről és haláláról. De biztosat nem tudtak. Az apostolok lelkében pedig talán még mindig élt Szent Péter érzelme, melynek kifejezést adott, amikor Jézus nekik szenvedéséről szólt: „Isten mentsen téged, Uram! nem fog ez történni veled.” (Mt. 16, 22.)

Jézus azonban mindent tudott és szívében mindent átértett. Nagyobb volt most fájdalma, mikor szentséges Anyjától elbúcsúzott, mint mikor otthagyta a názareti otthont; de meg, „hogymint később mondotta — megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát”. (Jn. 14, 31.) És rá vonatkoztatva is mondja: hogy megtudjad, mennyire szerettelek, mert lelked kedves volt előttem. Fájdalmas volt a búcsúzás Lázártól is, a hű baráttól, Mártától és Máriától, akiket már a földi életben egyáltalán nem, vagy csak a kereszt alatt fog látni. De Jézus meg és nem tekint vissza, hanem határozott léptekkel tart Jeruzsálem felé, mert eltökélt akarata, hogy magára vállalja a nagy „passio”-t, a világot megmentő, az Atya dicsőségét helyreállító nagy kinszenvedést. Ily határozottsággal kell nekem is a szenvedés elé mennem, ha Isten akarata vagy megengedése úgy hozza magával: „Hogy megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát, és amint meghagyta nekem az Atya, úgy cselekszem.”

Már a délelőtt folyamán előre küldte két tanítványát a városba, hogy elkészítsék a húsvéti vacsorát. Így küldi apostolait, hogy a lelkekben is előkészítsék útját, hogy aztán jöjjön és menyegzős lakomáját megtartsa. „Ime, az ajtónál állok és kopogok; ha valaki meghallja szavamat és megnyitja nekem az ajtót, bemegyek hozzá és vele étkezem és ő énvelem.” (Jel. 3, 20.)

Belép az utolsó vacsora termébe.
Jézus belép a terembe. Mily érzelmekkel! Földi pályája vége felé közeledik, még előtte van az utolsó és legnagyobb jövendölésnek beteljesedése: „A gonoszok közé számíttatott.” (Iz. 53, 12.) Már megkezdődik a szenvedés. Egyrészt öröm tölti be szívét: „Vágyva-vágytam ezt a húsvéti vacsorát enni veletek.” (Lk. 22, 15.) Eljött az óra, hogy mennyei Atyjának eleget tegyen a világ bűneiért; eljött a pillanat, amikor nekünk megváltói szeretetének egész nagyságát és gyengédségét megmutathatja: „Kereszt-séggel kell megkereszteltetnem, és mily nehezen várom, míg be nem teljesedik.” (Lk. 12, 50.) Ez az öröm él lelkének magasabb vágyó tehetségében. Lelkének alsóbb részét azonban szomorúság és félelem tölti el, és Jézus önszántából, szabad akarattal átengedi magát ezeknek az érzelmeknek. Kezdetét veszi lelkének éjtszakája: „Elfogott a reszketés s a félelem, és sötétség borított el engem.” (54. zsolt.) Éretted! — Ezt visszhangozza minden szava, minden cselekedete és minden szenvedése.

A szertartások hangja. Minden szertartás a húsvéti bárány vételénél közeli szenvedésére emlékezteti. Hiszen ő a bárány, mely kezdetől fogva ki volt szemelve arra, hogy a szeretet és engedelmesség oltárán elvégezzen a világ megváltásáért. „Úgy vitték a megölésre, mint a juhok, s ahogy a bárány megnémul nyírója előtt, akként nem nyitotta fel száját.” (Csel. 8, 32; Iz. 53, 7.) Jeremiás mondja: „Mint szelíd bárány, melyet áldozatra visznek, nem tudtam, hogy terveket szőttek ellenem.” (Jer. 11, 9.) De Jézus tudta. Egész élete voltaképp kínszenvedése árnyékában játszódott le; szenvedése és halála mindig isteni szeme előtt állott és sötét árnyékát rávetette életének minden örömére. Így kell, hogy az én életem is szüntelen a kereszt árnyékában, az alázatosság harmadik fokának árnyékában álljon.

Jézus mindamellett a húsvéti vacsora minden szertartását a legpontosabban elvégzi. Nem hagy ki semmit, nem siet, hogy a fájdalmas jelképektől szabaduljon. De nem is nyújtja a szertartást, hogy tovább lehessen övéi közt. Példát ad, hogyan kell viselkednem a lelki szárazságban és vigasztalanságban. Nem szabad elhanyagolnom kötelességeimet,

nem szabad megrövidítenem imádságomat, nem szabad felhagynom jó elhatározásaimmal. De érzéki, hiú vigasztalást sem szabad keresnem.

Az áruló. Egy dolog fáj szívének különösen:
„Bizony mondom nektek, hogy egy közületek el fog árulni engem.” (Mt.

26, 21.) Sötét felhők vonulnak fel lelkének egén; szeretetének csodáját műveli, mikor Isten boldogító látásának édességét szabadakarattal felfüggeszti, hogy értem szenvedhessen. — Nem fedi fel az árulót. Talán még magába tér! Jézus kegyelme nem hiányzott. A lehetőséget nem vonja el tőle. Mindent megtesz, hogy megmentse a szerencsétlen apostolt. Így tesz Isten minden lélekkel, még ha előre is látja annak vesztét. Nem Istenen, hanem az ember szabadakaratán múlik, ha üdvösségét elveszíti.

II. Pont. A lábmosság.

Jézus szeretete. Ezt a szertartást nem írta elő a törvény. A szeretet sugallta Jézusnak. A tanítványok versengése, hogy ki üljön az első helyen, indította őt arra, hogy az alázatosság példáját adja nekik. De meg szeretete is: „Mivel szerette övéit, kik e világban valának, mindvégig szerette őket.” (Jn. 13, 1.) Azért felkel a vacsorától, hogy szeretetének leggyengédebb jelét adja nekik és megtanítsa őket, hogy egymást is ugyanazzal a szeretettel szeressék. Leteszi felső ruháit, kendőt köt maga elé, vizet önt a mosdótálba és kezdi mosni tanítványainak lábát. Ezt csak a rabszolgák, és pedig a nem zsidó származású rabszolgák tették.

Mily megható kép! Isten Fia tanítványai lábánál! Pihentesd lelked tekintetét ezen a képen! Megtanít az alázatra. — Szent Péternél kezdi, ő

Péter szabadkozik. az apostolok feje. Péter szabadkozik:
„Uram! te mosod az én lábaimat?

Az én lábaimat ugyan meg nem mosod soha.” (Jn. 13, 6—8.) Jézus figyelmezteti: „Ha meg nem moslak, nem lesz részed énvelem.” De engem is figyelmeztet: Ha nem gyűlölöd a bűnt, nem lesz részed énvelem. Erre Szent Péter válaszolja: „Uram! akkor hát nemcsak lábai-

mat, hanem kezeimet és fejemet is." (Jn. 13, 9.) Mily buzgó szeretet, csak hogy része legyen Jézusban! Jézus mondja: „Aki meg van mosva, elég neki, hogy lábait mossák meg, akkor egészen tiszta. Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan.” (Jn. 13, 10.) Júdásra gondolt. És az ő lábaihoz is odatérdel, hogy azokat is megmossa. Rátekint. Mily tekintet! Lelkébe hatol és megmondja neki, hogy Jézus mindent tud. De Júdás szívét nem lágyítja meg. Az a tekintet, mely Mátét a vámpadról meghívta, mely Pétert a tagadás örvényéből visszarántotta, mely Magdolnát és a házasságtörő asszonyt megtérítette, mely Saulból Szent Pál apostolt teremtetett, nem képes megtörni a Júdás szívét megfagyasztó jeget. Ez a szabadakarat, ez a szenvedély, ez a bűn misztériuma. A Sátán már hálójába kerítette a szerencsétlen apostol lelkét, sőt „beleméne”, amint Szent Lukács oly kifejezően mondja. (Lk. 22, 3.)

Júdás. Pedig Júdás apostol volt és több kegyelem jutott neki, mint a legtöbb embernek. De elhalásztta őt az ördög Jézus oldala mellől. Mivel? A pénz csalétkével. Elmélkedés a Két zászlóról!

Imádkozzunk valamennyiünk számára az állhatatosság kegyelméért! Borzalmas példája Júdás esete a kegyelem sugallataival szemben való megrögzöttség következményeinek. Nemcsak a világban, hanem olykor még a szerzetekben, még a papi rendben is vannak lelkek, akik bűnükben megátalkodottak. Ha nem is épp a súlyos bűnben, de a lelki lanyhaságban. Semmi sem hat rájuk, semmi sem indítja meg őket, sem az örök igazságok, sem Krisztus szenvedése, sem Isten irgalma, sem az erény szépsége, sem a mennyei jutalom. Legjobb volna még, ha egy jó pillanatban Isten magához venné őket; mert így minden érdem nélkül élnek saját maguk és a közösség kárára, állandóan kitéve a veszélynek, hogy eljuttassák üdvösségüket. Mert ha egyszer elbuknak, úgy maradnak, és az evangéliumi igazságoknak még oly hatalmas szava sem képes őket visszaadni az életnek.

Az Isten Fia apostolainak lábainál „Példát adtam nektek.” Vessünk még egy tekintetet rá, mielőtt felkelne, hogy jobban megértsük a tanítást, melyet most adni készül. Róla mondja a zsoltár: „Ülj le jobbam felől, míg én ellenségeidet lábad zsámolyává teszem.” (109. zsolt.) „Boruljanak le előtte az etiopsok és nyalják ellenségei a port.” (71. zsolt.) Mily hatalmas példája az alázatnak! — Jézus fölkel és mondja: „Tudjátok-e, mit cselekedtem veletek? Ti engem mesternek és úrnak hittok, és jól mondtátok, mert az vagyok. Ha tehát én, az úr és mester megmostam a ti lábaitokat, nektek is mosnotok kell egymás lábait. Mert példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjetek.” (Jn. 13, 12—15.) Ki magasztalná fel még magát, ki emelkednék testvére fölé, ki ne lenne kész neki a legalacsonyabb szolgálatot is teljesíteni, ki ne tekintené magát legutolsónak, ha ily példa áll szeme előtt! Azért oly megható a szertartás, amikor a fejedelem, a király, a püspök alattvalóinak, a szegényeknek lábát mossa nagycsüdtörtökön. Bár a külső egészen kifejezné azt, amit a szív magában rejt! Azért látjuk a szenteket is, amint testvéreiknek szegénységükben, betegségükben szolgálnak, őket ápolják és gondozzák. Jézus pedig előbbi szavaihoz hozzáfűzi: „Ha ezeket tudjátok, boldogok vagytok, ha megteszitek azokat.” (Jn. 13, 17.)

A szenvedés árnyai sötétebben
A szenvedés árnya. borulnak Jézus lelkére. Ismét asztalhoz ül. Minden szenvedésére emlékezteti. „Jézus megrendüle lelkében, és tanúságot tőn, mondván: Bizony, bizony mondom nektek, hogy egy közületek elárul engem.” (Jn. 13, 21.) Közületek! Mily borzasztó szó ez! Nem árulom-e én is el Üdvözítőmet szenvedélyeimnek, gonosz kívánságaimnak? Szívesen akarom elviselni, ha engem is elárulnak, még azok is, akiket legjobban szerettem, ha ő úgy engedné meg. Mily útálatos és borzasztó Júdásnak képmutatása! Ő is kérdezi: „Csak nem én vagyok?” (Mt. 26, 25.) Olykor mi is nyájasak vagyunk felebarátunk iránt, háta mögött meg eláruljuk.

III. Pont. Az Oltáriszentség szerzése.

Jézus szeretetének még nagyobb jelét akarja adni apostolainak és a világnak. Azért kezébe veszi a kenyeret, megáldja, megszegei és tanítványainak nyújtja e szavakkal: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik.” (Mt. 26, 26; Lk. 22, 19.) Majd a kehely után nyúl, megáldja és mondja: „Igyatok ebből mindnyájan; mert ez az én vérem, mely értetek, sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.” (Mt. 26, 27—28; Lk. 22, 20.) Ezzel szeretetének legkiválóbb jelét adja nekünk; többet már nem adhattott. Nem volt elég neki, hogy értünk emberré és a mi testvérünk lett, lelkünk tápláléka akar lenni. Ezzel a legbensőbbben egyesül velünk itt a földön, igazságban lelkünk

Jézus búcsúcsókja. Jegyese lesz. Az Üdvözítő búcsúcsókja ez, melyet a világnak ad, mielőtt távozik. Ó világ, hűtlen jegyese!

amikor Megváltód szeretetének leggyengédebb jeleivel elhalmoz, te azon vagy, hogy eláruljad és halálra adjad őt. — Akkor rám is gondolt. „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” (Lk. 22, 19.) Gondolok-e én is Őreá? Csak Őreá, egyedül, szívem egész szeretetével és odaadásával? Mindenki másra csak ő érte és ő benne? Az övé vagyok-e egészen, fel az alázatosság harmadik fokáig? „Mikor született, társam lett; asztalnál ülve velem, eledelem; mikor meghalt értem, váltságom; királyságában egykor jutalmam.” (Aqu. Szt. Tamás himnusza.)

„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” Jézus végignéz a századokon és látja a sok tiszteletlenséget, szentségtörést, hidegséget, mellyel ezt a szentséget elhalmozzák. Megilletődik, szíve összeszorul, de elhatározása nem változik meg. „Vágyva-vágytam ezt a vacsorát enni veletek”, mondja most is. Nem vonja meg tőlem szeretetének csókját. Miért? Mert szeretett. Talán az én tiszteletlenségeimet és szentségtöréseimet is látta. Látta sok neki szentelt személy hidegségét, méltatlanságát és mégis elrendeli a szentséget. Miért? Mert szeretett engem. Mert várja tőlem is szeretetem csókját, mikor e szentséget magamhoz veszem. Mert látta az igazak és szentek buzgóságát e szentség vételében. Látta vágyukat, áldozatkészségüket, mellyel hozzá

közelednek. Láta szeretetüket, mellyel őt e szentségben körülveszik. Láta, milyen hosszú utakat tesznek meg, mily nagy nehézségeket küzdenek le, csakhogy benne részüik legyen. Láta a virrasztásokat éjszakákon át a szentség előtt, láta az örökimádó lelkeket éjjel-nappal oltára lépcsőinél, láta a lelkek szentélyében az ő imáadásában szüntelen égő örökmécseseket. Ha szent Teréznek azt mondta, hogy egyedül ő érte megteremtette volna a világot, akkor ugyanazt mondja minden léleknek is: egyedül érted is megalapítottam volna szeretetem szentségét.

A régiebb szentírásmagyarázók azt Az első szentségtörés. állítják, hogy Júdás is jelen volt az Oltáriszentség szerzésénél, pappá szenteltetett és megáldozott. Az újabb magyarázók tagadják. Nem akarjuk Júdás bűneit szaporítani. De ha igazuk lett volna a régiebb magyarázóknak, akkor már itt az utolsó vacsoránál, a szerzés pillanatában megtörtént volna az első méltatlan áldozás, Jézussal szemben állt volna az első aposztata pap. Mily megrendítő, borzasztó valóság! És Júdás után hány ezer szentségtörő áldozás, hány méltatlan szolgálja az oltárnak! Mint a paradicsom kapujánál az első testvérgyilkosság, úgy az utolsó vacsora termében az első szentséggyalázás. Mint Ábel vére bosszúért kiáltott az égbe, úgy a szentségtörések a századokon át engesztelésért kiáltanak hozzánk. „Viszonzásul a legtöbb embertől csak hálátlanságot tapasztalok a tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben, megvetésben, amellyel engem a szeretet e szentségében illetnek. De a legjobban az fáj nekem, hogy még a nekem szentelt szívek is így bánnak velem.” (Jézus szava Alacoque szent Margithoz.)

Júdás is kérdi: „Csak nem én vagyok?” Szent János Jézus keblére hajol és mondja: „Uram, ki az?” (Jn. 13, 25.) Jézus feleli: „Az, akinek én a bemártott falatot adom.” (Jn. 13, 26.) Júdásnak pedig odaszól: „Te monád.” (Mt. 26, 25.) És a falatot neki nyújtja. Mily gyengéd Jézus szeretete! Még most sem leplezi le nyilvánosan az árulót, példát ad, hogyan kell kerülnöm minden megszólást és rágalmat. Nem képmutatásból, hanem igazi szeretettel nyújtja neki a szeretet falatját, hogy ezzel még most is tartó barátságáról meggyőzze. De Júdásnál minden hiába. Az ő lelke elker-

gesedett. „A falat után mindjárt belé méne a sátán.” (Jn. 13, 27.) Nem bírja tovább Jézus mellett, ki kell mennie, el kell távoznia. **Az áruló távozik.**

A tapasztalt szeretet után a gyűlölet még mélyebb lesz. Jézus is látja, hogy Júdáson szeretete már nem segít; azért mondja neki: „Amit cselekszel, siess vele.” (Jn. 13, 27.) Siess vele! Új intelem. Siess vele: Árudd el mesteredet, barátodat, Istenedet! Siess vele: nem látod hova indulsz, milyen útra léptél? Siess vele: ha már elhátározta, ne késlekedjél, hogy egyedül lehessen azokkal, akik nem árulnak el, hogy elbúcsúzzam tőlük és megkezdjem a megváltás nagy művét, melynek megindítója a te árulásod lett. „Amaz pedig elvévén a falatot, azonnal kiméne.” (Jn. 13, 30.) Így keményíti meg a szívet a méltatlan áldozás is. Hozzáfüzi az evangélista: „Vala pedig éjtszaka.” (Jn. 13, 30.) Kint sötét éj, de az áruló apostol lelkében még sötétebb, mely nemsokára a kárhozat éjébe fog beletorkolni.

Imádság. Jézusom, szeretet és fájdalom tölti be szívemet, amint a te Szívedet is a vacsoránál szeretet és fájdalom töltötte be. Szeretet apostolaid iránt, szeretet a lelkek iránt, szeretet én irántam; fájdalom az előrelátott szenvedések és főleg Júdás árulása és veszte miatt. Az én szívemben is a szeretet lobog irántad és a fájdalom van szenvedésed miatt. Együttérzek veled, Jézusom, és köszönöm végtelen szeretetedet. Köszönöm a szeretet szentségét, köszönöm szent testedet és véredet, melyet már szenvedésed és halálod előtt titokzatos módon nekem adtál. Egyesülök veled, Jézusom, és soha szereteted emlékét nem engedem elmosódni lelkemben. Azt mondtad: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!” Szent tested és véred vétele újítsa meg lelkemben mindennap szeretetednek emlékét és töltsön be azzal a szeretettel, melynek reményében és látásában szerezted számomra szereteted szentségét. Amen.

II. JÉZUS BÚCSÚBESZÉDE.

Első előgyakorlat. Jn. 13—17.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint az utolsó vacsora termében tanítványai körében búcsúszavait hozzájuk intézi.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy búcsúzó Üdvözítőm szent Szívébe beletekintsek, vele együttérezzek és kívánságait, szándékait, melyeket búcsúbeszédében kifejez, megértsem s életemben hiven kifejezésre juttassam.

I. Pont. Jézus vigasztalja tanítványait.

Jézus búcsúbeszédében szeretetének leggyengédebb hangja csendül meg és árad felénk. Szíve szeretetének bőségéből szól isteni szája. „Gyermekeim! — mondja — már csak kevés ideig vagyok veletek. Keresni fogtok majd engem; de ahova én megyek, oda ti nem jöhettek.” (Jn. 13, 33.) „Ne nyugtalanodjék szívetek. Megyek helyet készíteni számotokra. És ha már elmen-
„Hozzátok jövök.” tem és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek.” (Jn. 14, 1.) Ez vigasztalásának első szava: elmegy, hogy lakást készítsen számunkra; de visszajön és minket is elvisz magával. Azért folytatja ezt a gondolatot: „Nem hagylak árván benneteket, hozzátok jövök.” (Jn. 14, 18.) És vigasztalásának új forrását nyitja meg előttünk: „Kérni fogom az Atyát, és más Vigasztalót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké, az igazság Lelkét, kit a világ meg nem kaphat, mert nem látja és nem ismeri őt. Ti pedig megismeritek őt; mert nálatok marad és bennetek lészen.” (Jn. 14, 16—17.)

Ezzel áttér a Szentlélekre, a nagy Vigasztalóra, az igazság, a szeretet és a vigasztalás Lelkére. Ezt fejti ki bővebben, hogy tanítványait megnyugtassa és erősítse. „A Vigasztaló — mondja — a Szentlélek, kit az Atya az én nevemben küld, az majd megtanít titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek.” (Jn. 14, 26.) Ennek a Léleknek egyik főgyümölcse e béke. (Gal. 5, 22.) Azért mondja Jézus: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem
Új vigasztalót küldök. miként a világ adja, adom én nektek.” (Jn. 14, 27.) Ez a krisztusi béke, melyet a világ nem adhat, hanem a lelkünkbe áradó Szentlélek hoz magával, a vigasztalásnak és erőnek új forrása. Azért „ne riadjon meg szívetek, és ne féljen.” (Jn. 14, 27.)

Majd újból elmenetelére tér át és a leggyengédebb

indítóokkal iparkodik távozása miatt szomorkodó tanítványait vigasztalni: „Ha engem szerettek, — mondja — örülnötök kell, hogy távozzom; hiszen az Atyához megyek.” Szereteteknek önzetlennek kell lenni; az önzetlen szeretet pedig annak javán örül, akit szeret. Így kell nektek is tennielek. „Ha szeretnétek engem, csak „Az Atyához megyek.” örülnétek annak, hogy az Atyához megyek; mert az Atya nagyobb nálamnál.” (Jn. 14, 28.) Ezt szent emberségére nézve mondotta. És újból a vigasztaló Szentlélekre áttérve folytatja: „Mikor pedig eljövend a Vigasztaló, kit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelkét, ki az Atyától származik, ő majd bizonyosságot tesz énfelőlem; és ti is bizonyosságot tesztek, mert kezdettől velem vagytok.” (Jn. 15, 26—27.)

Előbb az önzetlen szeretetet hozta fel indítékul, hogy tanítványait megvigasztalja távozása miatt; most saját előnyüket állítja szemük elé: „Jobb nektek, hogy én elmenjek; mert ha el nem megyek, a Vigasztaló nem jövend tihozzátok; ha pedig elmegyek, el fogom őt küldeni hozzátok.” (Jn. 16, 7.) „Ő majd megdicsőít engem, mert az enyéből vesz, és kijelenti nektek.” (Jn. 16, 14.)

Befejezésül a jövendő győzelmet állítja lelkük elé, melyet az ő nevében és vele együtt aratni fognak: „Ezeket szóltam nektek, hogy énbennem békességtek legyen. E világban szorongatástok vagyon; de bízatok, én legyőztem a világot.” (Jn. 16, 33.)

Mily gyengéd Jézus Szívének szeretete, mily hathatós az ő vigasztalása! Ezeket a szavakat mondja nekem is az élet küzdelmeiben, a próbákban és kísértésekben, a lelki elhagyatottságban, a világ számkivetésében, a földi zarándoklás pusztaságában. Így kell vigasztalnom nekem is testvéreimet, nem érzéki vigasztalással, nem világi, mulandó szórakozásokkal, nem hiú ábrándokkal, hanem a Szentlélek vigasztalásával és a jövendő dicsőség reményével. Ez adja azt az örömet, melyet el nem vehet tőlem soha a világ és annak minden baja, üldözése, sivársága: „Ti most ugyan szomorúságban vagytok, de majd ismét meglátlak titeket, és örvendeni fog szívetek, és örömeteket senki sem veszi el tőletek.” (Jn. 16, 22.)

II. Pont. A szeretet parancsa.

A közös fájdalom kölcsönös szeretetet szül, főleg azok közt, akik egy családhoz tartoznak. Ha a közös atya eltávozik, a gyermekek jobban szeretik egymást és szorosabban fűződnek egymáshoz. Azért az első búcsúszavak után Jézus azonnal rátér arra, ami szent Szívének leghőbb vágya, az ő testamentuma: „Gyermekeim! már csak kevés ideig vagyok veletek. Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.” (Jn. 13, 33—34.) Búcsúzó

Új parancsolat.

Szívének szeretetét állítja oda mintának, hogyan szeressék egymást tanítványai. Ennél fennköltebb, hatásosabb példaképet nem állíthatott volna szemünk elé. *Amint* én szerettelek titeket, *úgy* szeressétek ti is egymást: ugyanazzal az erős, tettekre kész, áldozatos, megértő, elnéző, türelmes, gyengéd, atyai, anyai, testvéri, mondhatni baráti és jegyesi szeretettel. „A szeretet türelmes, nyájas; a szeretet nem féltékeny, nem cselekszik rosszat, nem fuvalkodik fel, nem nagyravágyó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat, nem örvend a gonoszságnak, de együtt örvend az igazsággal; mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel.” (I. Kor. 13, 4—7.) Ezen a szereteten ismerik fel Jézus tanítványait: „Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.” (Jn. 13, 35.)

Ennek a szeretetnek ősforrása és mintája pedig magának az Atyának szeretete a Fiúhoz: „Amint engem szeretett az Atya, én is szerettelek titeket.” (Jn. 15, 9.) És új paranccsal megerősíti előbbi parancsát: „Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.” (Jn. 15, 12.) „Ezt parancsolom nektek, hogy szeressétek egymást.” (Jn. 15, 17.)

A szeretetből fakad az egység és az egységből a szeretet. Van egység, mely a szeretetet megelőzi, annak forrása és indítéka; és van egység, mely a szeretetből lesz és a szeretet által fűzi egymáshoz a lelkeket. Jézus mindkét egységről szól. Az első az, mely tanítványait, a lelke-

A nagy szőlőtő.

ket, mint szőlővesszőket ő belé mint titokzatos szőlőtőbe beleoltja és egymásközt is összekapcsolja. Ez az egység mintegy a lélek állagát érinti és egy lelki testté teszi Krisztussal és testvéreivel. A másik egység az, mely egy hitben, egy szeretetben, egy törekvésben egyesíti a tagokat; ez az egység az előbbinek szükséges következménye és szent követelménye. „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki énbennem marad és én őbenne, az bő termést hoz; mert nálam nélkül semmit sem tehettek.” (Jn. 15, 5.)

Ez az egység egyúttal a vigasztalás főforrása is mind a búcsúzó Üdvözítőre, mind a szomorkodó tanítványokra nézve. „Ha valaki szeret engem, Atyám

Isten bennünk.

is szeretni fogja őt, és hozzája megyünk, és lakóhelyet szerzünk nála.” (Jn. 14, 23.) „Aki engem szeret, Atyám is szeretni fogja azt, és én is szeretni fogom, és kijelentem neki magamat.” (Jn. 14, 21.) Ez az egység teszi, hogy az Atya minden kérését meghallgatja, és ez a vigasztalásnak új forrása: „Ha énbennem maradtok és az én ígéim tibennetek maradnak, amit csak akartok, kérjete, és meglesz nektek.” (Jn. 15, 7.) „Kérjete és megnyeritek, hogy örömetek teljes legyen.” (Jn. 16, 24.)

Ezért imádkozik is búcsúbeszéde végén főpapi imádságában azért az egységért: „De nem csupán ő érettük könyörgők, hanem azokért is, kik az ő szavaik által hinni fognak énbennem, hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te Atyám énbennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk, és így elhiggye a világ, hogy te küldöttél engem.” (Jn. 17, 20—21.) „Én őbennük, te meg énbennem, hogy tökéletesen eggyé legyenek.” (Jn. 17, 23.)

Ez az egység lényegében megvan az Anyaszentegyházban, Krisztus titokzatos testében, az egységes hitben, a közös kormányzatban és a szentségek közösségében. De ennek az egységnek

Az „unum“.

tudata kell, hogy áthassa minden keresztény és minden közösség lelkét; kell, hogy kiáradjon az összes népekre és országokra és még földi vonatkozásban is a lehetőség szerint egy nagy egységbe fűzze össze Krisztus minden tanítványát. Ennek az egységnek megvaló-

sulása a tárgya főleg napjainkban a szentek imádságának és leghőbb vágyának. Megvolt ez az egység valamikép a középkor állameszményében, a *res publica christiana*-ban, mely az összes keresztény nemzeteket egy közös lelki és földi hatalom alatt egyesítette. Minél tökéletesebb a buzgó-ság és szeretet a szerzetes közösségekben, annál jobban nyilvánul meg ez az egység bennük. Minél élénkebben él ennek az egységnek tudata egyes lelkekben, annál bensőbb szeretet és természetfölöttibb barátság köti őket egymáshoz.

Ennek az egységnek és szeretetnek kell egyesítenie a társadalmi osztályokat egymással: a munkást és munkaadót, a szegényt és a gazdagot, a cselédet és az uraságot, a birtokost és a bérést, a fejedelmet és alattvalóit, a családot, az államokat, a nemzeteket egymás közt és mindenegyes lelket a többivel. Minél jobban elmélyedünk Jézus isteni Szívének gondolataiba, vágyaiba, szándékaiba, szeretetébe; minél inkább úgy tekintjük a szeretet parancsát és a nagy egységet, mint Szíve szent testamentumát, melyet közvetlenül szenvedése és halála előtt hagyott ránk: annál erősebb lesz bennünk is a vágy és a tetterős akarat, hogy Jézusnak ezt az óhaját, ezt a végső imádságát magunk közt és az egész világon valóra váltsuk.

Imádság. Szent Atyánk, szent Fiad szeretetére, az ő nevében és az ő Szívével kérünk téged, dicsőítsd meg Fiadat és add, hogy amint te őbenne és ő tebenned, úgy mi is eggyé legyünk tibennetek, és így megismerje a világ, hogy te küldötted őt, és szerettél minket, amint őt szeretted. A világ téged nem ismer, de ő megismertette velünk a te nevedet, és mi kérünk téged, hogy a szeretet, amellyel őt szeretted, bennünk legyen, és ő mibennünk, hogy a te dicsőséged és az ő öröme teljes legyen bennünk. Amen.

III. JÉZUS AZ OLAJFÁK-HEGYÉN.

Első előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint az Olajfák-hegyén imádkozik és vérről verejtékezik. (Mt. 26, 30—46; Mk. 14, 26—42; Lk. 22, 39—46.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézussal együtt-érezsek, megízleljem Szívének szorongatását, elmerüljek lelkének fájdalmában, vele együtt szomorkodjam és szenvedjek; hiszen az én bűneim miatt kezdi meg szenvedését és szolgálatja ki magát a pokol dühének.

I. Pont. Jézus az Olajfák-hegyére megy.

Jézus búcsúbeszédében szeretetének egész melegét és gyengédségét kiöntötte tanítványaira. „Gyermekeim! — mondotta — szeressétek egymást, mint én szerettelek titeket.” (Jn. 13, 34—35.) „Ne nyugtalanodjék szívetek!” (Jn. 14, 1.) Elmegyek, hogy lakást készítsék számotokra, és visszajövök, hogy magamhoz vegyelek titeket, „hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek.” (Jn. 14, 2—3.) Nem hagy-lak benneteket árván, hanem Szívem küldöttjét küldöm nektek, Szívem ajándékát adom nektek, a Szentlelket, hozzátok való szeretetem zálogát, hogy örökké veletek maradjon. Ő megvigasztal benneteket eltávozásom miatt és megtanít benneteket minden igazságra. Legyetek egyek velem és egymás közt, amint én is az Atyával egy vagyok.

Ezek után így szólt tanítványaihoz: „Hogy megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát, keljetek fel, menjünk innét.” (Jn. 14, 31.) Mily hősies ez a szó! Mily hősies ez a szeretet! Hogy megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát,

menjünk-menjünk fel Getszemáni halálküzdelmébe, fel a szenvedések sötét éjszakájába, menjünk az áruló csókja felé, menjünk a kereszt véres útjára, menjünk Golgotára! Hogy megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát, ne habozzunk, ne időzzünk, hanem menjünk! Menjünk mi is vele együtt a szenvedésbe, amint a spártai harcosok koszorúval fejükön mentek a csatába. Mondjuk szent Tamással: „Menjünk mi is, hogy meghaljunk vele.” (Jn. 11, 16.) „Íme, királyunk előttünk jár, és ő harcol értünk. Kövessük őt férfiasan, senki se féljen a borzalmaktól; legyünk készen bátran elesni a harcban és ne gyalázzuk meg dicső nevünket, hogy fussunk a kereszt elől!” (Kr. köv. 3, 56.)

Nekünk is olykor fel kell mennünk az Olajfák-hegyére, be kell lépnünk Getszemáni-kertjébe. Ránk is borul olykor a lelki szenvedés éjszakája, a szellem éje. Lelki küzdelmek, kísértések, belső elhagyatottság, fenyegető külső szenvedések és veszélyek, emberek hálátlansága, kilátástalan jövő, csalódott remények, mindezek sötét fellepként borulnak lelkünkre. Akkor nekünk is Krisztussal kell mondanunk: „Hogy megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát, menjünk!”

Menjünk bátran neki a szenvedésnek, a keresztnak, Golgotának; az ő kegyelme erősít, és az ő keze vezet.

Krisztus felmegy Getszemáni kertjébe és ezzel megkezdí szenvedését. „Szomorú az én lelkem mindhalálíg”

(Mt. 26, 38), mondja. Oly szomorú, Jézus szomorúsága. hogy meg kellene halmom a szomorúságtól, ha mindenható isteni erőm fenn

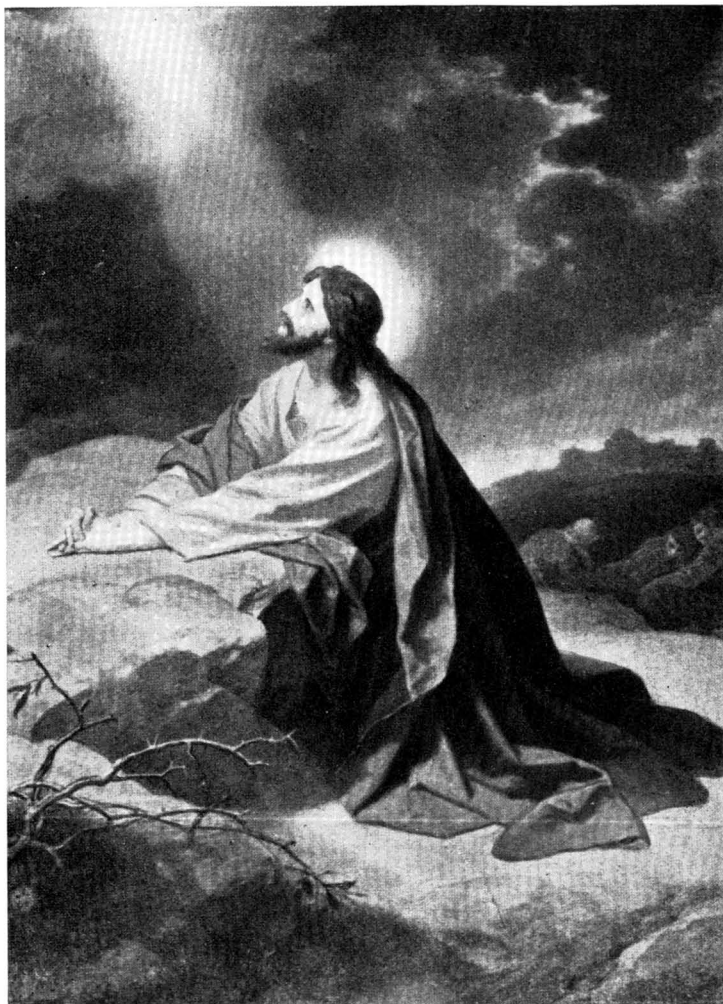
nem tartana. Szomorú a lelkem mindhalálíg: ez a szomorúság el nem hagy már többé a halál pillanatáig, sőt a kereszten majd a mérhetetlenségig fokozódik. Szomorú a lelkem mindhalálíg: csak halálom képes elvenni tőlem szomorúságom okát, a megváltatlan emberiséget, az Atya dicsőségének sárba tiprását, a bűnt.

„Ti mindnyájan megbótráncokztok énbennem az éjjel” (Mt. 26, 31), mondja tanítványainak. Szent Péter pedig felszólal: „Ha mindnyájan megbótráncokznak is tebennem, én meg nem bótráncokzom soha.” (Mt. 26, 33.) Ez a szó a szeretetnek, de az önbizalomnak és némileg az elbizakodottságnak is szava. Mások fölé helyezi

Péter elbizakodása. hűségét és saját erejére támaszkodik.

Jézus inti: „Bizony mondom neked, hogy az éjjel, mielőtt a kakas szól, háromszor tagadsz meg engem.” (Mt. 26, 34.) De az intelem nem használ; Szent Péter erősíti: „Ha meg is kellene halmom veled, nem tagadlak meg téged.” (Mt. 26, 35.) Ugyanazt mondják a többiek is. — Ilyenek gyakran a mi erősfogadásaink, jó feltételeink, elhatározásaink. A gyónásban, az elmélkedés alatt, a szentgyakorlatokban, a lelkiismeretvizsgálásnál minden jót ígérünk, szent feltételeket teszünk, és az első alkalommal megtagadjuk azokat gyengeségből, emberi tekintetből, gyávaságból, a szenvedély hatása alatt. Ez az ember, ha nem Jézus kegyelmére támaszkodik. Jól mondta Nérei szent Fülöp: „Óltalmaz, védj meg Uram, engem! Mert ha te nem támogatsz, még ma megtagadlak téged.” És korunk egyik szentje: „Szinte irtózáttal láttam, hogy ha csak egy pillanatra is magamra hagynál, milyen nagyon rossz lennék; hogy nem tudnék a legkisebb kísértésnek sem ellentállni, belevesznék a bűnbe.”¹

¹ Mária Margit nővér. (Egy sír a Duna felett. II. k. 39.)

*„És lőn az ő verejtéke, mint a földre hulló vérnek
cseppjei.”*

(Lk. 22, 44.)

Jézus otthagyja nyolc tanítványát a kert bejáratánál és Péterrel, Jakabbal és Jánossal bemegy a kertbe. Ez az a három tanítvány, aki színváltozásának is szemtanúja volt.

Vigasztalás a próba előkészítője. Akkor látták őt dicsőségében, most szenvedésében, gyengeségében fogják őt látni. A dicsőség szemlélése elő-

készület volt, hogy meg ne botránkozzanak, ha majd legmélyebb megaláztatásában látják. A vigasztalás mindig előkészítője a szenvedésnek, a próbának, a kísértésnek; a nagy vigasztalás pedig a nagy próbának, a nagy szenvedésnek. Így van ez a mi életünkben is.

Jézusnak ez a cselekvésmódja a három apostollal szemben szépen tanít minket arra, hogy senkit sem enged ereje fölött megkísértetni. Ha nagy próbára tesz is valakit, megfelelően előkészíti és kegyelmével támogatja. Csak egy dolgot követel: hogy kegyelmét felhasználjuk, azzal közreműködünk és imádságban további kegyelmekért könyörögjünk. — Megtanít továbbá arra is, hogy a lelki örömöket ebben az életben nem önmagukért adja, hanem hogy megerősítsenek a nehézségek idejére; megtanít végül, hogy a szenvedés éppoly kitüntetés Isten részéről, sőt még nagyobb, mint a vigasztalás; szeretetének, a kiválasztásnak külön jele.

Jézus azonban e három tanítványtól is megválík, „és kissé előbbre menvén” (Mt. 26, 39) egy barlangba vonult, ahol a három tanítvány láthatta ugyan őt, de ő mégis egyedül volt. Itt küzdötte végig haláltusáját.

II. Pont. Jézus háromszori imádsága.

Most megnyitja a zsilipeket és megengedi, hogy a belső szenvedések árai elöntsék szentséges Szívét. Szabadon adta át magát a lelki szenvedéseknek, hogy ezzel is megmutassa szeretetét irántunk.

Három kép: Három rettenetes kép jelenik meg lelki szeme előtt. Az első az előtte álló szenvedések képe. Maga előtt látta elfogatását, meghurcoltatását, elítéltetését, az ostromozást, a töviseket, melyekkel megkoronázzák, a keresztet, a szegeket, az ecetet és epét, mellyel itatják, az apostolok hűtlenségét, Júdás árulását, édesanyjának kimondhatatlan fájdal-

mát és mindazt a gyalázatot és gúnyt, mely rövid pár óra mulva rázúdul. Mindez félelemmel és rettegéssel töltötte el:

„Kezde remegni és gyötrődni.” (Mk. 14, 33.) Ember volt és mint ember érezte látása.

a szenvedések súlyát. Természete viszsza-
szaborzad. Azért imádkozik: „Atyám, ha lehetséges, müljék el tőlem e pohár!” (Mt. 26, 39.) Ő *akar* értünk szenvedni, hiszen még az utolsó vacsoránál mondotta: „Vágyva-vágytam ezt a húsvéti vacsorát enni veletek, mielőtt szenvedek.” (Lk. 22, 15.) És mikor elindult az Olajfák-hegyére, így szólt: „Hogy megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát, keljetek fel, menjünk innét.” (Jn. 14, 31.) És még régebben: „Kereszt-séggel kell megkereszteltetnem, és mily nehezen várom, míg be nem teljesedik.” (Lk. 12, 50.) Ő *akart* szenvedni, csak az emberi természet szólal meg benne, mikor Atyját kéri: „Vedd el tőlem e poharat!” (Mk. 14, 36.) Lelkének magasabb része, szenvedni kész akarata azonban mindjárt hozzáteszi: „De ne az legyen, amit én akarok, hanem amit te.” (Mk. 14, 36.) Gyönyörű példája ez a közömbösségnek, mely megmutatja nekünk, hogy nem tökéletlenség megadással a szenvedések elhárításáért könyörögni.

Egy egész órát imádkozik így. Majd Jézus vigaszt keres. felkel és apostolaihoz megy. Gondol rájuk, aggódik értük, hiszen tudja, hogy mi vár rájuk. Alva találja őket. Azért így szól hozzájuk gyengéd szemrehányással: „Így hát egy óráig sem bírtatok virrasztani velem? Ebren legyetek és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek.” (Mt. 26, 41.)

Jézus példájából látjuk, hogy szabad megfelelő módon az embereknél is vigasztalást keresni. Bár apostolai iránt érzett gyengéd atyai és gondoskodó szeretete ösztönözte őt, hogy őket felkeresse, mégis nagy lelki szenvedésében vigasztalást is remélt találni náluk. Mily alázatos! Nem rejtja el emberi természetét, hogy minket is megtanítsa, hogyan kell és szabad helyes módon vigasztalást keresni az embereknél. Akkor helyes eljárásunk, ha először Istennél keresünk vigasztalást és erőt, amint Jézus is tette. Utána emberhez is fordulhatunk, de az olyan legyen, aki helyes és igaz vigaszt tud nekünk nyújtani. Olyanhoz kell fordulnunk, aki nem zúgolódik velünk együtt, nem erősít meg helytelen

véleményünkben, nem táplálja saját elkeseredett lelkiületével a mi elkeseredésünket, nem fakad ki velünk együtt, hanem igaz szeretettel együtt érez, bátorít, erősít, int és figyelmeztet, ha nem helyesen tettünk. Annál kevésbbé szabad rendetlen módon vigasztalást keresni olyanoknál, akikhez valamiképp az érzelmi szeretet vagy vonzalom fűz. Végre túlságosan sem szabad az emberi vigasztalást keresnünk, és készeknek kell lennünk, hogy esetleg nem találunk vigasztalást az embereknél, amint Jézus is fájdalmasan tapasztalta. Ezért újból visszatér a barlangba és másodszor is imádkozik mennyei Atyjához.

Most egy másik kép jelenik meg lelke előtt, borzalmasabb az elsőnél. Az emberiségnek egész nagy bűnarádatsa, mindaz a szenny, ami valaha végigömlött a földkerekségen. Végtelen undor vesz erőt a legszentebbrek, a legtisztábbnak szívéen, útálattal fordul el ettől a nagy szennyarádattól.

De egyúttal hallja mennyei Atyjának
2. A nagy bűnarádat. felszólítását, hogy mindezeket a bűnöket magára vegye. Az én bűneimet is! Jézus lelkében újból megindul a küzdelem: Azért szenvedjek? Ezeket vegyem magamra? „Atyám! ha el nem múlhatik e pohár a nélkül, hogy ki ne igyam, legyen meg a te akaratod.” (Mt. 26, 42.) Ismét egy egész órát imádkozik, hogy kitartásra, állhatatosságra tanítson a lelki szárazságban, a kísértésben. Inkább többet kell ilyenkor imádkoznom, mint kevesebbet; mert „a lélek ugyan kész, de a test gyöngé.” (Mt. 26, 41.) És megint visszatér tanítványaihoz, de alva találja őket. Az imádság elmulasztása lett később hűtlenségük oka.

„És otthagynak őket, ismét elméne, és harmadszor imádkozik, ugyanazon beszédet mondván.” (Mt. 26, 44.) Ekkor a harmadik kép jelenik meg szeme előtt, valamennyi közt a legborzalmasabb: látja az emberi szívek hidegségét és hálátlanságát szenvedéseivel szemben és kínszenvedéseinek, halálának, értük kiontott vérének hiábavalóságát sokak számára. Ez

3. A szenvedések hasztalansága. a szemlélet a legmélyebb szomorúsággal tölti be Szívét: Miért is szenvedjek? Oly sokan nem is ismernek, nem akarnak ismerni, soha rám sem gondolnak, elátkoznak, káromolnak, gyűlölnek, kegyelmeimet eltékozzák — lelkek, akikkel számtalan jót tettem, papok, szerze-

tesek — s oly kicsi azok száma, akik egészen átadják magukat szeretetemnek, minden fenntartás és kikötés nélkül — s oly nagy azok száma, akik örökre elkárhoznak vagy éppen csak hogy a kárhozát örvényéből kimenekülnek! Ez a szomorúság és szenvedés véres verejtéket sajtol ki ereiből, megkezdődik a haláltusa, de Jézus tovább imádkozik. A mennyei Atya megkönyörül Egyszülöttén, angyalt küld hozzá, hogy erősítse szenvedésében. Az angyal rámutat mindazokra a gyönyörűséges gyümölcsökre, melyeket ez a szenvedés egykor teremni fog: a vértanúk és a szentek hűségére és szeretetére, az apostolok és hithirdetők hősiek áldozataira és munkájukra, mindarra a számtalan megmentett lélekre, aki ennek a szenvedésnek, ennek a földre hulló vérnek köszöni majd örök üdvösségét. Figyelmezteti őt saját szavára: „Hacsak a földre esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz.” (Jn. 12, 24.)

Jézus maga előtt látott engem is. Vigasztalására vagy szomorúságára volt-e ez a látás? Még most is enyhíthetem szenvedéseit hűségemmel, szeretetemmel; mert amily buzgó vagyok most, oly mértékben csökkentettem akkor lelki szenvedéseit, annyival kevesebbet kellett akkor értem lelkileg szenvednie. Mily vigasztaló és tetterre ösztönző gondolat! Jézusom, még ma is a te vigasztalód lehetek!

III. Pont. Jézus elfogatása.

Jézus az angyaltól megerősítve felkel és tanítványaihoz megy. De most már nem keres vigaszt náluk, most nem is inteni megy őket, hiszen az üdvös időt már úgyis elmulasztották; hanem azért megy, hogy figyelmeztesse őket az ellenség közelgésére, nehogy az váratlanul csapjon rájuk, és fejüket veszítsék: „Keljetek föl! menjünk; íme közeledik, aki engem elárul.” (Mt. 26, 46.)

Amint ezt mondotta, Júdás már közeledett is a sereg élén, de mégis távolabb tőlük, nehogy hozzájuk tartozónak tűnjék fel. Jézushoz lép, üdvözlí és megcsókolja. Jézus végtelen szelidséggel válaszol neki: „Barátom! mi végre jöttél?” (Mt. 26, 50.) „Júdás! csókkal árulod el az Emberfiát?” (Lk. 22, 48.) Nem löki el az árulót, viszonozza a

csókot, mégpedig szívből.¹ Ez a szeretet, ez a szelidség volt az utolsó kísérlet, hogy áruló tanítványa lelkét megmentse. Hiába. — Példát ad, hogyan kell szívből szeretnem azokat, akik ellenem törnek. Hogy égett ez a csók, melyet Jézustól kapott, Júdás lelkén később, amikor tettének rettenetes voltát belátta! hogy ég lelkén most is még a pokol kétségbeesésében! Jézus megbocsátott volna neki, de ő elmulasztotta az utolsó alkalmat. Ezután már csak a kétségbeesés, a kötél, az öngyilkosság vár rá.

Jézus két csodát művel, hogy megmutassa tanítványainak és ellenségeinek, hogy nem a külső erőszak, hanem saját szabad elhatározása, melyre a szeretet indítja, adja őt ellenségeinek kezébe. Jézus a sereg elé lép és kérdi: „Kit kerestek?” (Jn. 18, 4.) „A názáreti Jézust” (Jn. 18, 5), mondják. „Én vagyok.” Eme szóra hanyatt esnek és elterülnek a földön. Mily hatalom, mily fenség ebben az egy szóban: Én vagyok! Ki ez az Én? A végtelen Isten maga, az

„Én vagyok.” istenség második Személye, az örök Ige, aki által minden lett, ami lett, aki szavának, akaratának erejével fenn tartja a mindenséget. Ó, mily borzasztó lesz az ítélet napján a gonoszokra, ellenségeire nézve ez a szó: Én vagyok! Én vagyok, akit ti nem ismertetek, akiről tudni, hallani nem akartatok, akit megvetettetek, meggyaláztatok, gyűlöltetek és üldöztetek. De mily vigasztaló lesz viszont e szó azokra nézve, akik őt szeretik! Ez az „én vagyok” fogja nekik mondani: Itt van az, akit egész életeteken át kerestetek, aki után egyedül vágytatok, epedtetek, akiért mindent feláldoztatok, akiért éltetek, akiért meghaltatok. Most is, az elfogatás pillanatában, ezzel a szóval akarja észretéríteni ellenségeit, hogy barátaivá tegye őket. Gondoljátok meg és lássátok, mondja mintegy, hogy ki az, akit el akartok fogni,

¹ Stuart Mária 1566 márc. 9-én este bizalmas embereivel tanácskozott. Egyszerre csak férje, Darnley belép, a királyné széke mögé áll és megcsókolja. Utána felfegyverzett emberek lépnek a terembe. Stuart Mária férjétől elárulva, az összeesküvőktől fogságban tartva, megtudja a valót. Darnley tagadja, hogy részes volt; de levelet mutatnak, melyben óhaját fejezi ki a királyi hatalom után. Gyűlölet és megvetés támad a királyné szívében férje ellen. — Krisztus szívében Júdással szemben szánalom és részvét támad; viszonzozza a csókot és barátjának nevezi az árulót.

megkötözni és halálra hurcolni. Nem hiába írja Szent János, mintegy közbeszúrva e szót „Ott áll a pedig velük Júdás is, ki őt elárulta.” (Jn. 18, 5.) Mintha csak azt akarná kiemelni: Még ez a csoda sem hatotta meg őt, nem törte meg kemény szívét. Hasonlóképp a zsidóké sem, mert „ez a ti órátok”, mondja Jézus, „és a sötétség hatalma”. (Lk. 22, 53.)

Ekkor ismét kérde Jézus, miután ellenségei magukhoz tértek és feltápaszkodtak: „Kit kerestek?” (Jn. 18, 7.) Mikor pedig ismét válaszolják: „A názáreti Jézust”, feleli nekik: „Mondtam nektek, hogy én vagyok; ha tehát engem kerestek, hagyjátok ezeket elmenni.” (Jn. 18, 8.) Mily gyengéd

Jézus szelidsége. atyai szeretet, mily megható gondoskodás nyilvánul meg tanítványai iránt e szavakban. Ez a szó egészen feltárja Szívének leggyengédebb szeretetét irántam, önzetlenségét, áldozatosságát, önfeledtségét.

A poroszlók tehát meg akarják őt ragadni. Erre Péter kardot ránt, közéjük sujt és egy szolgának, a főpap szolgájának jobb fülét levágja. De Jézus leinti, megérinti és meggyógyítja a szolgáló fülét. Ez a második csoda. Az első a hatalomnak, ez a szeretetnek csodája volt.

Most pedig átadja magát ellenségeinek, átadja magát nekik egészen; tegyenek vele, amit akarnak. Odanyújtja nekik mindenható kezeit, hogy megkötözzék. Istenségét e pillanattól kezdve egészen elrejt és

Megkötözik őt. kiszolgáltatja emberi természetét a szenvedésnek, szeretetből irántam. Ő

mily vakok, mily okatlanok és balgák ezek a poroszlók és katonák, akik azt hiszik, hogy láncokkal és kötelekkel kötötték meg a másodikat, a még erősebb Sámson kezeit! Nem a kötelek, hanem a lelkek szerelme kötözte meg őt, az én lelkem szerelme. Megkötöztette magát érettem és kiszolgáltatta magát ellenségeinek, hogy én is megkötöttessem magamat ő általa, az ő szeretete által, és ne ellenségemnek, hanem neki szolgáltassam ki magamat, egészen.

Imádság. Jézusom, kösd meg kezemet, hogy soha ellened, szent akaratom ellen fel ne emeljem, kötd meg kezemet szereteted kötelekeivel, hogy mindig csak a jóra legyenek szabadok, a rosszra mindig megkötöttek. Kiszolgáltatam magamat önként szeretetednek, megkötöm magam

fogadalmaim és elhatározásaim szent kötelékeivel, hogy megkötötten szabad, és hozzád láncolva szentül független legyek. Mily édesek a te láncaid, Jézusom, add, hogy sohase vessem le azokat, míg csak végleg magadhoz nem láncolsz dicsőséged országában! Amen.

IV. JÉZUS A FŐPAPOK ELŐTT.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint megkötözve Getszemáni-kertjéből a Cedron-völgyén át Annáshoz, majd Kaifáshoz hurcolják, kihallgatják és végre halálra ítélik. Szemlélem Szent Pétert, amint a főpap udvarában Jézust háromszor megtagadja, majd Jézus tekintetétől szíve mélyéig megindítva, keserves könnyek közt megbánja bűnét. Szemlélem Jézust, amint a tömlőben virraszt és ott a leggyalázatosabb gúnyt szenved.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus szenvedéseivel együtt érezzek, érezzem a gyalázatot, a megvetést, a testi fájdalmakat, melyeket szenved; vele együtt szomorkodjam, vele együtt gyötördjem, és hogy ez a részvét és együttérzés necsak meddő érzelem legyen bennem, hanem tetterre, követésére ösztönző vágy; kérem, hogy bűneimet megsirassam és vezekeljek, hiszen ezek miatt megy ő most a szenvedésbe és a halálba.

I. Pont. Jézus Annás és Kaifás előtt.

Szentségtelen kezek hurcolják, hajtják Jézust le a Getszemáni-kertből a Cedron-völgyén át, fel a városba. Ez az út, melyet egykor Dávid király is, az ő előképe megtett, mikor Absalom elől a városból menekült. Jézust is ezen az úton viszik, hogy halálra ítéljék s

A Cedron-patakon át. azután a városból kitaszítják és keresztre feszítik. Szemlélem őt, amint az Olajfák-hegyéről lefelé taszítják, amint a Cedron-patak kövein megbotlik és elesik, ruháit sár lepi, megüti magát, majd ismét a másik oldalon a patak völgyéből felfelé hajtják, ütlegelik, lökik. Amit csak forradalmak idején utcákon, tereken elképzelhetek, amikor a csöcselék dühe felszabadult, és papok, jámborok kezükbe kerülnek, azt látom itt is, mikor Jézust a Getszemáni kertből a főpapok elé és később a város utcáin ítélőszékről-ítélőszékre hurcolják.

Először Annás elé viszik, ki ipa volt Kaifásnak, a főpapnak. Ez előzetes vizsgálatot rendez és kérdi Jézust

tanítványai és tanítása felől. Jézus tudja, hogy ez a kihallgatás csak színlelés, a jogi kereteknek csak látszatra való betartása, és hogy Annásnak, mint nem hivatalos tekintélynek, egyébként sincs joga őt kihallgatni; azért így válaszol neki: En mindig nyilvánosan tanítottam és titokban semmit sem szoltottam. Miért kérdezel tehát engem? Kérdezd meg azokat, akik hallották, mit beszéltem nekik. Ezzel kiveszi Annás kezéből a fegyvert, melyet szavaiból ellene kovácsolni akart. Ez felbőszíti a volt főpapot, de szolgálait is. Azért az egyik a körülállók közül arcul üti őt e szavakkal: „Igy felelsz-e a főpapnak?” (Jn. 18, 22.)

Mily rettenetes vakmerőség! A teremtmény Teremtőjét arcul üti. Igaz, hogy nem tudja, kivel áll szemben, de lett volna alkalma tudni, és keze az igazságtalanság szolgálatában áll, és igazságtalanul üti arcul Jézust; azért felelős tetteért. Így tesznek azok, akik Istent arcába káromolják, a szentséget meggyalázzák, a templomot megszenteltelenítik. Így tesznek azok is, akik bár meggondolatlanul, de mégis bűnös szokásból veszik ajkukra és szidalmazzák Isten szent nevét. — És mily csodálatos Jézus szelidsége! Nem vág vissza, nem szidalmazza bántalmazóját, nem háborodik fel. Nyugalommal és méltósággal mondja: „Ha rosszul szoltottam, tégy bizonyosságot a rosszról, ha pedig jól, miért ütsz engem?” (Jn. 18, 23.)

Annástól Kaiáshoz viszik Jézust. Itt összegyűlt a csonka tanács, és megkezdődik Jézus hivatalos kihallgatása. Azt mondta Annás előtt: „En nyilván szoltottam a világnak” (Jn. 18, 20), halljuk tehát a tanúkat! Egy sereg hamis tanút szólítanak fel, de a tanúk vallo-

Vádak Kaiás előtt. mása rosszul volt megszervezve, és Isten gondviselése is belejátszott, hogy Jézus ártatlansága és a főpapok gonoszsága annál nyilvánvalóbb legyen: „a tanúságok nem valának megegyezők”. (Mk. 14, 56.) Végre még két hamis tanú lép fel és vallja: „Ez azt mondotta: Le tudom rontani az Isten templomát, és három nap alatt fölépítem azt.” (Mt. 26, 61.) De az ő vallomásukban is hiba volt, úgyhogy az egész álnok gyülekezet a legnagyobb zavarba került. Kaiásnak meg kellett menteni a helyzetet. Odaáll tehát Jézus elé és azt mondja,

„Megesketelek téged az élő Istenre, hogy valld meg nekünk, te vagy-e a Krisztus, az Isten Fia?” (Mt. 26, 63.)

Jézus eddig hallgatott és hallgatásából semmiféle vád sem volt képes őt kimozdítani. Tudta, hogy a tanács nem jogszerinti kihallgatásra és igazságos vizsgálatra gyűlt össze, hanem csak azért, hogy a már előre kimondott halálos ítéletnek jogi színezetet adjon. Fölösleges tehát szólnia;

**Jézus megvallja
istenségét.**

Annás előtt már tapasztalta. Most azonban, hogy a legfőbb tekintély, melyet birtokosaméltatlanul visel ugyan, felszólítja, hogy küldetéséről tanúságot

tegyen, nem hallgathat, annál kevésbbé nem, mert másképp ellenségeinek okot szolgáltatott volna, hogy mentegetődzene: Nem vallotta meg isteni küldetését. Ezért méltóságteljesen válaszol a főpapnak: „Te monád, azonban mondom nektek: Majd egykor látni fogjátok az Emberfiát az Isten hatalmának jobbán ülni, és eljönni az ég felhőiben.” (Mt. 26, 64.) Ezzel Dániel látomására céloz és ezzel is megerősíti messiási hivatásának igazságát, és még utoljára vissza akarja ragadni ellenségeit a Messiás-gyilkosságnak rettentő átkától.

De a főpap gyűlöletével és bűnös elvakultságával szemben minden eredménytelen. Megszaggatja ruháit a megbotránkozás jeléül és azt mondja: „Káromkodott; mi szükségünk van még tanúkra?” (Mt. 26, 65.)

Az ítélet.

Ezzel kiragadja a tanácsot a roppantul kényelmetlen helyzetből, melybe a tanúvallomások sikertelensége hozta, és diadalmasan kérdezi: „Mit gondoltok? Azok pedig felelvén, mondák: Méltó a halálra.” (Mt. 26, 66.)

Ez ennek a gyászos törvényszéki ülésnek befejezése. Emberi szemmel tekintve egy igazságtalan ítélet, mely az elítéltet ártatlanul a halálba küldi. A hit szemével tekintve az istengyilkosság ítélete, mellyel a teremtmény Teremtőjét, a választott nép Messiását halálra ítéli. Már sok igazságtalan ítélet hangzott el a földön, de ily igazságtalan még soha. Soha nem volt ítélet, melynek oly nagyok lettek volna a következményei. Tanuljunk mi is igazságtalan vádat, igazságtalan ítéleteket, ha nem is a törvényszék előtt, legalább az emberek mindennapi ítélőszéke előtt nyugodtan

elviselni Jézus csodálatos hallgatásával, hacsak Isten dicsősége, felebarátunk java és a jó ügy másképp nem kívánják. De akkor is nyugodtsággal, méltósággal történjék védekezésünk. Mi pedig annál inkább őrizkedjünk az igazságtalan ítélkezéstől. Nyelvünk gyakran igazságtalan vádló és még igazságtalanabb bíró.

II. Pont. Szent Péter tagadása.

Mialatt Jézust fent a tanácsteremben halálra ítélik, lent az udvaron szeretett apostola, akit apostolainak fejévé választott, háromszor megtagadja. Ez a tagadás még jobban fájtszentséges Szívének, mint a halálos ítélet.

Péter Jánossal együtt lépett be a főpap udvarába és a tűzhöz ült melegedni. Lehetséges, hogy már a belépésnél szólt hozzá a kapusnő: „Nem vagy-e te is ennek az embernek tanítványai közül való?” (Jn. 18, 17.)
Péter megtagadja Jézust. Vagy talán utána is ment a tűzhöz, hogy közelebből szemügyre vegye, és akkor mondotta: „Te is a galileai Jézussal valál.” (Mt. 26, 69.) Péter tagad: „Nem ismerem; nem is értem, mit mondasz.” (Mk. 14, 68.) A kakas megszólal, de Péter még nem tér magába, még észre sem veszi botlását, annyira izgatott. Majd érezve kényelmetlen helyzetét, a kapu alá megy. Ott ismét egy másik szolgáló erősítgeti az ott levőket: „Ez is a názáreti Jézussal volt.” (Mt. 26, 71.) Péter most már a maga részéről esküvel erősíti: „Nem ismerem azt az embert.” (Mt. 26, 72.) Egy kis óra elteltével biztosabbnak érzi magát és ismét a tűzhöz megy, ugyanis hideg volt, és a szolgák és katonák közé áll. Szerencsétlenségére, mert az ott állók hozzá lépnek és mondják: „Valóban, te is közülük való vagy, mert beszéded — Péter galileai kiejtése — is elárul téged.” (Mt. 26, 73.) És a főpap egyik szolgálója, aki rokona volt annak, akinek Péter levágta a fülét, még megerősíti: „Nem láttalak-e téged a kertben ővele?” (Jn. 17, 26.) Péter már a legnagyobb veszélyben látja magát, ahol csak a leghatározottabb fellépés segíthet, azért esküvel és átokkal bizonygatja, hogy nem ismeri azt az embert. (Mt. 26, 74.) Még ki sem mondta a szót, és ismét megszólalt a kakas. Jézus pedig, akit ép akkor vezet-

Jézus rátekint.

tek át a kihallgatás után az udvaron,
„hátra fordulván, rátekinte Péterre.”
(Lk. 22, 61.) És Péter megemlékezett

Jézus szavairól, „hogy mielőtt a kakas kétszer szól, háromszor fogsz megtagadni engem.” (Mk. 14, 72.) És kimenvén keservesen sírt.

Mily megrendítő, de mily szomorúan tanulságos is Péternek ez a háromszoros tagadása! Az Egyház sziklája, az első pápa, esküvel és átokkal tagadja, hogy nem ismeri Mesterét. Mily végtelenül nagy az emberi gyengeség, ha nem erősíti a kegyelem! Mily rettenetes hatalom az emberi tekintet. Oszlopokat dönt le, amelyekre — azt hittük — a legszilárdabban támaszkodhatunk. Jóbarátot gyakran ellen-

**Péter, te engem
nem ismersz?**

séggé tesz. — Péter, kit nem ismersz?
Nem ismered azt, aki neked egykor
mondta: „Te Simon vagy, Jónás fia;

te Kéfásnak fogsz neveztetni.” (Jn. 1, 42.) Nem ismered, akit a csodálatos halfogás után bárkában imádtál, akinek mondtad: „Menj ki tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram!” (Lk. 5, 8.) Nem ismered, akit Tábor-hegyén dicsőségében láttál, és felkiáltottál: „Uram! jó nekünk itt, lennünk.” (Mt. 17, 4.) Nem ismered, akinek istenségét összes apostoltársaid előtt megvallottad: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” (Mt. 16, 16.) Akinek mondtad: „Az örök élet igéi nálad vannak.” (Jn. 6, 69.) Akit biztosítottál: „Ha mindnyájan megbotránkoznak is tebenned, én meg nem botránkozikom soha.” (Mt. 26, 33.) „Kész vagyok veled a börtönbe és a halálba is menni.” (Lk. 22, 33.) — Mily borzasztó a bűnnek lejtője: Hazugság, megtagadás, hamis eskü, átok! Vigyázz, nehogy te is elindulj ezen a lejtőn! Nem tudod, hová visz. Dávid is elindult rajta, és a lejtő a gyilkosságig vitte. Júdás is elindult, és az akasztófán fejezte be. Az önbizalom, az imádság elhanyagolása, az alkalom felkeresése visz a bűnnek e lejtőjére.

„De én könyörögtem érted, hogy meg ne fogyatkozzék hited, és te egykoron megtérvén, megerősítsd testvéreidet.” (Lk. 22, 32.) Ó, mily hatalmas ez a könyörgés! A bűn mélységes örvényébe zuhant apostolt kiragadja. Mily erős ez a kéz, kimentí a hullámokból a már-már elmerülőt!

Az a kéz, mely őt, egyszer a galileai tengeren megragadta, mikor kezdett elmerülni. Most sokkal nagyobb örvényből menti ki. A kegyelem tekintete az, melyet rá vet, az irgalom, a megbocsátás tekintete. Ez a tekintet térítette meg Mátét is, Magdolnát, Saul; ez téríti meg most az eltévedt apostolt: „És kimenvén Péter, keservesen síra.” (Lk. 22, 62.)

Ó mily jóságos az a Szív, melyből a kegyelemnek, a szánalomnak, a megbocsátásnak ez a tekintete fakadt! Júdásnak is megbocsátott volna, de neki nem volt bizalma; megátalkodott, majd kétségbeesett. Én rám is veti kegyelmének tekintetét, hogy csak érte éljek, és e tekintettől elragadva, mindent sárnak tekintsek, csakhogy ő legyen nyereségem. (Fil. 2, 8.) „Abban mutattad meg nekem leginkább szereteted édességét, hogy amikor nem voltam, megteremtettél, s amikor távol tőled bolyongtam, visszavezettél, hogy neked szolgáljak, és megparancsoltad, hogy szeresselek.” (Krisztus köv. 3, 10.)

III. Pont. Jézus a tömlőben.

Az éjnek idején hozott ítélet nem volt jogerős. Azért meg kellett várni a hajnalt, hogy a halálos ítéletet az egészében összehívott tanács előtt jogérvényesen megismételjék. Ezalatt Jézust elvitték, hogy bevárja az ítélet kimondását. Még a gonosztevőnek a siralomházban is pihenést engedélyeznek, Jézusnak nem.

Már az első ítélet után kezdődtek a gyalázások és gúnyolódások. A tanács tagjai közül is többen megfélekeztek méltóságukról, odamentek Jézushoz, arcába köptek és ököllel csapdosták. (Mt. 26, 67.)

Meggyalázás.

A szolgák és poroszlók folytatják; hiszen több sem kellett nekik, mint a főtanács példája. „A férfiak, kik őt fogva tartják vala, csúfolák és ütlegelék őt. És betakarván szemeit, arcul csapdosák és kérdezek, mondván: Találd ki, hogy ki ütött meg téged? És sok egyéb szidalmat szólának ellene.” (Lk. 22, 63—65.) Ó legszentebb Arc, melybe tekinteni az angyaloknak is gyönyörűség, mily megfoghatatlan a te megáldozatod! Arcomra borulok előtted, imádandó Ábrázat, imádva siratom bűneimet, melyekért ezt a gyalázatot szenved-

ded. Méltó vagyok, hogy az egész világ megköpdössön és arcul üssön, mivel bűneimmel a te szent Arcod meggyalázásának oka voltam.

Rettenetes éjtszaka! Engesztelése azoknak az éjtszakáknak, melyekben a bűnösök: a gyilkosok, a tolvajok, az ártatlanság ledér típrói, a bűntanyák lakói virrasztanak. Ha álmatlanul fekszem ágyamon, ha imádságban, ha betegnél vagy kórházban virrasztok, erre az éjtszakára gondolok, amelyben értem virrasztottál, Jézusom, hogy megvilágosítsd bűneim éjtszakáját és visszavarázsold a kegyelem reggelét!

Igy szakadt rá Jézusra pár óra alatt minden szenvedés és fájdalom: árulás, megtagadás, elhagyatás, igazságtalan ítélet, meggyalázás, lelki szomorúság, testi szenvedés. Ezek Jézus díszjelményei. Ezek az enyéme is, ha őt követni akarom. „Akiiket eleve ismert, azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához.” (Róm. 8, 29.)

Imádság. „Ó, Jézus, imádandó Ábrázata! Egyetlen szépség, mely szívemet elragadja. Védj lelkembe isteni hasonlatosságodat, hogy lelkemre tekintve ne is láthass benne mást, mint tenmagadat.” (Liziói Kis Sz. Teréz.) Amen.

MÁSODIK NAP.

I. JÉZUS PILÁTUS ELŐTT.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint Pilátus előtt áll mint vádlott, és hallok, amint Pilátus ártatlanságát bizonyítja; de emberi tekintetből nem meri szabadon bocsátani. Ugyanakkor Júdás tette miatt való bánatában visszaviszi a harminc ezüstöt, melyért Jézust elárulta, és kétségbeesésében felakasztja magát.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézussal együtt érezzek, vele együtt szenvedjek és szomorkodjam; kérem, hogy ez az együttérzés vele és a részvét iránta férfias tettekre, főleg nagylelkű követésére és bánatra ösztönözzön bűneim miatt, amelyekért ő a szenvedésbe és halálba megy.

I. Pont. Jézus Pilátus előtt.

Mily érzelmek töltötték be Jézus Szívét nagypéntek reggelén! Mikor a nap első sugarai eloszlatták a sötétséget!

Ez az a nap, melyre a századok vártak. Ez a nap, melytől a világ üdvössége függ. Ez a nap, Nagypéntek reggele. melyen „megölik a felkentet, és nem lesz az ő népe, mely őt megtagadja”. (Dán. 9, 26.) Az áldozat, a kiengesztelés nagy napja, az Egyház születésnapja, mely az ő Szívéből kapja életét. De előtte áll a nagy, a kimondhatatlan szenvedés is, mely egyúttal boldog szenvedés — „tam beata passio” — amint az Egyház a mise kánonjában mondja. Rám is gondolt ezen a hajnalon és felajánlotta magát, mint megtestesülésének hajnalán Szűzanyja méhében: „Áldozatot és ajándékot nem akartál, de testet alkottál nekem; égő- és bűnáldozatok nem tetszettek neked. Akkor mondtam: Ime, eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 5—7.) A nap, mely ma halálán szomorkodva el fog sötétülni, most veti szenvedő arcára első sugarait, mintegy vigasztaló csókját.

Alighogy megvirradt, megismétlik és jogerősen kimondják a halálos ítéletet és sietnek annak érvényt szerezni a pogány helytartónál. Nem törődnek azzal, hogy egész éjjel nem aludtak; ők nem fáradtak, mert nagy ellenfelük megsemmisítéséről van szó. De hol vannak Jézus barátai, tanítványai? Mily gyorsak, mily tevékenyek nem egyszer az ő ellenségei, míg jóbarátai, apostolai alusznak, a kényelemnek adják át magukat, vagy emberi tekintettől félve a „béke” kedvéért meghúzódnak és hallgatnak.

A főpapok és farizeusok képmutatása. Mily álnok farizeizmussal tartják be a jogi formát, hogy csak nappal szabad jogerős ítéletet mondani, az igazságosság lényegét pedig semmibe sem veszik, mikor a halálos ítéletet már eleve elhatározzák és a tanúvallomások meg nem egyezése ellenére is lelkiismeretfurdalás nélkül kimondják. Ilyen a világ, sokszor ma is. A külső jogi formák közt a legnagyobb igazságtalanságokat követi el, sőt olykor ép a jogi formák betartásával magát a jogot és igazságosságot lábbal tiporja.

Az emberek felébrednek és meghallják, mi történt az éjjel: A názáretit elfogták és a főpapok halálra ítélték! Most viszik Pilátushoz! — A csöcselék hamar összeverődik,

és elképzelhetjük, micsoda gúnnyal árasztják el Jézust, amikor Kaifás házától Pilátushoz vezetik.

Pilátust szinte kihúzzák ágyából, oly korán jönnek. Oly sürgős nekik, hogy Jézust eltegyék láb alól. De nem mennek be Pilátushoz, „hogya meg ne fertőztessenek, hanem hogy megehessék a húsvétot”. (Jn. 18, 28.) Ismét kimutatják farizeusi igazságosságukat. A törvény külsőségeit megtartják, szellemét semmibe sem veszik. Hány ember ad ma is sokat a vallás parancsainak külső teljesítésére, sok időt szentel az ájtatoskodásra, de a szeretet és az igazságosság parancsán könnyű szerrel túlteszi magát. Imádkozik, de nyelvével tönkreteszi felebarátjának becsületét; áldozik, de ellenségének nem bocsát meg; jámboroskodik, de cselédjétől megvonja az igazságos és méltányos fizetést. Mindez farizeusi igazság.

Pilátus kimegy hozzájuk. „Micsoda vádat hoztok fel ez ellen az ember ellen?” (Jn. 18, 29), kérdi. Felelik neki: „Ha nem volna gonosztevő, nem adtuk volna őt kezédbe.” (Jn. 18, 30.) De Pilátus mint alapjában igazságos ember,

Jézus Pilátus előtt. váddal. Azért folytatják: „Félrevezeti nemzetünket és megtiltja, hogy adót fizessünk a császárnak, és a Messiás királynak mondja magát.” (Lk. 23, 2.) Ezek egészen más vádak, mint azok, amelyeket a főtanács előtt hoztak elő, s melyekért a főpapok halálra ítélték! Azokat most nem is említik, mert Pilátus előtt úgy sem számítottak volna. A vád közömbös, csak legyen meg az eredmény.

Jézus hallgat. Mily csodálatos hallgatása. Oktat, hogyan kell hamis vádakkal, rágalmakkal szemben viselkednem. Bensőmben mindig hallgatnom kell, vagyis nem szabad elvesztenem soha lelki egyensúlyomat, lelkinyugalmamat, Istenbe vetett bizalmamat. A nyugalom máris bizonyítéka igazamnak és a vádak alaptalanságának. Külsőleg olykor védekeznem kell, ha Isten dicsősége és a jó ügy megkívánják. Máskor meg a külső hallgatás is, legalább a tökéletesség szempontjából, helyén van. Istenre bízok mindent, ő elintézi ügyemet. Így tettek a szentek. Ezt kívánja az alázatosság harmadik foka.

II. Pont. A kihallgatás.

Pilátus bemegy a törvényházba, előszólítja Jézust, és kérdi őt: „Te vagy-e a zsidók királya?”
A kegyelem órája. (Jn. 18, 33.) Ez a kegyelem órája Pilátus számára. Mily nagy kegyelem, Jézussal négy szemközt beszélhetni. Ez a pillanat alkalmas lett volna, hogy Pilátus az egész örökkévalóságra lekötölezze Jézus Szívét. De elmulasztotta a kegyelem óráját. Ez az ő tragikuma. Hány lélek tragikuma ez az emberiség történetének során!

Jézus feleli: „Magadtól mondod-e ezt, vagy mások beszélték neked énfelőlem?” (Jn. 18, 34.) Ezzel figyelmezteti Pilátust a zsidók intrikájára; inti őt, legyen mint bíró független, ne hagyja magát befolyásolni a zsidók erőszakoskodásától és ravaszságától. Pilátus kissé ingerülten válaszol: „Hát zsidó vagyok-e én? Saját nemzedet és a főpapok adtak téged kezembe, mit műveltél?” (Jn. 18, 35.) Mit is törődöm én a ti dolgaitokkal! De a főpapok idehozta és holmi államellenes cselekedetről vádolnak, tehát védj magad!

Most következik az a fenséges jelenet, amikor Jézus a pogány helytartó előtt megvallja királyságát, amint előbb a főpap előtt megvallotta istenségét. Jézus feleli: „Az én országom nem e világból való. Ha e világból volna az én országom, harcra kelnének szolgálaim, hogy kezébe ne adassam a zsidóknak. Valójában az én országom nem innét való.” (Jn. 18, 36.) Pilátust, mint elfogulatlan és reális szemlélőjét a dolgoknak, a válasz kielégíti. Egy

Krisztus király. ország, melyben az alattvalók nem kelnek harcra királyuk védelmére, nem árthat a római császárnak. De miért is nevezi akkor magát királynak, ezt szeretné még tudni. Azért kérdi tovább: „Tehát király vagy te?” És Jézus feleli: „Te mondod, hogy én király vagyok. Én arra születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról. Mindaz, aki az igazságból való, hallgat az én szómra.” (Jn. 18, 37.)

Megérkezett a döntő pillanat Pilátus számára. Jézus mint az igazság királya áll előtte. Ha nem közömbös az igazsággal szemben, akkor most megtalálja az utat az igaz-

sághoz és üdvösségéhez. De Pilátus közömbös. Lekicsinylőn, bizonyos blazírsággal, majdnem megvetőleg mondja: „Mi az igazság?” (Jn. 18, 38.) — Jól mondta az utolsó években egy hithirdető Japánban, hogy az ottani ifjak nem találják meg az utat Istenhez, nem azért, mert problémáik megoldhatatlanok, hanem azért, mert közömbösek az igazsággal szemben. Ez a közömbösség, mely a szent remény isteni erényének ellentéte, végzetes egy lélek életében. Bizonyíték rá Pilátus.

Ezalatt kívülről behallatszottak a már türelmetlen zsidók kiáltásai. Vádat vád után emelnek Jézus ellen, és szavuk behatol a törvényházba. És Jézus hallgat, mintha semmit sem mondanának. „Nem hallod-e, mi mindenről tanúskodnak ellened?” (Mt. 27, 13), kérdi őt Pilátus. „És egy szavára sem felele neki.” (Mt. 27, 14.) Pilátus eljátszotta a kegyelem pillanatát; blazírt közömbössége a dolgok lényege iránt nem érdemli meg, hogy Jézus másodrendű kérdéseire feleletet adjon. A kegyelem szava elhallgat a lélek bensejében, ha süket fülekre talál.

Pilátus igazságérzete kijelenti a zsidóknak: „Semmi vétet sem találok ebben az emberben.” (Lk. 23, 4.) S amikor ezek megújítják vádjukat: „Fölizgatja a népet, tanítván egész Judeában, Galileától kezdve egész idáig” (Lk. 23, 5), Pilátus könnyebb végét fogja a dolgoknak és Heródeshez küldi Jézust. Ezzel megindult a lejtőn, amelyen, mint az események mutatták, nincs megállás. A helyett, hogy Jézus ártatlanságáról meggyőződve parancsszóval, s ha kell, még erélyesebb eszközökkel is szabadon bocsátotta volna őt, kompromisszumokba kezd, lerázni kívánja magáról az ügyet, megalkuszik az igazsággal és saját büszkeségével. Már most mutatkozik jellemében az a gyengeség, mely nemsokára végzetessé válik számára. Mutatkozik az a politikus eljárás, mely akár az ártatlan vesztén is, barátságot köt ellenfelével.

III. Pont. Júdás vége.

Van hasonlóság Júdás és Pilátus tragikumában, bár jellemük egészen különböző. Mindkettő egyetlen hibájának,

gyengeségének esik áldozatul, mert nem küzd ellene határozottsággal kezdettől fogva: Júdás a pénzvágynak, Pilátus a tiszteletvágnak és az ebből származó emberi tekintetnek. Ez ragadja őt igazságtalanságra, majd kegyetlenségre, végre az ártatlan elítélésére.

Rendkívül tanulságos visszapillantani Júdás bukására és az egyes mozzanatokra, melyek a szerencsétlen apostolt a kárhozatba sodorták. Egyetlen szenvedély! Lehetséges, hogy már nem is tiszta szándékkal jött Jézushoz, mikor tanítványai közé szegődött; és akkor ép ebben a lépésében rejlik szomorú sorsa, tragikumának csirája, okulásul mindazoknak, akik hivatás nélkül, földi indítókokból, világi szempontok miatt lépnek a legszentebb pályára. De lehetséges, hogy ő is Keresztelő Szent János tanítványa volt, komolyan törekedett a lelki tökéletességre, és ez valószínűbb, mert Krisztus őt is a tizenkettő közé választotta. De nem küzdött főszenvedélye, a kapzsiság ellen. Ez a hiba eleinte nem öltött nagyobb méreteket, majd erősebbé

A lejtő.

fejlődött, követelőzőbb lett és meg hasonlásra vitte az apostol lelkét. A pénzvág — még sokkal inkább, mint a többi apostolban — egy világi messási birodalom álmát varázsolta lelkébe, és ennek az elgondolásnak Jézus élete mind jobban és jobban ellene mondott. Azért az apostol lelke meg hasonlik, meg hasonlításának külső megnyilvánulásait már nem is képes elrejteni, alkalomadtán kitör belőle, úgyhogy Jézus már abban a nevezetes beszédében, melyben az Oltáriszentséget ígéri hallgatóinak, s mely két külön táborra választotta a lelkeket, Júdást hitetlennek, sőt ördögnek nevezi, bár nem jelöli meg személyét: „De vannak közületek némelyek, kik nem hisznek. Mert elejétől fogva tudta Jézus, kik azok, kik nem hisznek, és ki fogja őt elárulni.” (Jn. 6, 65.) És tovább folytatja: „Nemde én tizenkettőtököt választottalak, és egy közületek ördög? Értette pedig az iskarióti Júdást, Simon fiát; mert ez lett az ő árulója, egy a tizenkettő közül.” (Jn. 6, 71—72.) Pedig ez nyilvános életének még csak második évében volt.

Közvetlenül szenvedése előtt a szakadás már teljes. A bethániai jelenet újból kiváltja Júdásból az ellenszenvet és gyűlöletet Mestere iránt. Nem tudja nézni a „vesztege-

tést". (Mt. 26, 8.) „Miért nem adták el ezt a kenetet háromszáz dénáron és adták a szegényeknek?" (Jn. 12, 5.) De

A bukás. jól jegyzi meg Szent János: „Ezt pedig nem azért monda, mintha a szegényekre lett volna gondja, hanem mivel

tolvaj volt, és nála lévén az erszény, az adományokat el-sikkasztá." (Jn. 12, 6.) A pénzsóvár Júdás már tolvaj és sikkasztó lett; már csak egy lépés, és pénzért Mestere, Istene árulója lesz. Ez a szenvedély, a bűn lejtője: „És elmenvén, beszéle a papi fejedelmekkel és tisztekkel, mi módon adja őt kezeikbe." (Lk. 22, 4.) Árulásának többi mozzanatát már az előzőkből ismerjük.

Roppant tanulságos azonban a kísértés, a bűn pszichológiáját is végigszemlélni Júdás lelkében. Amíg a szenvedély hevítette, azzal ámitotta önmagát, hogy Jézus úgyis ki fogja magát szabadítani ellenségei kezéből, mint nem egyszer megtette. Most látja, hogy csalódott. Jézus megkötözteti magát. Jézus nem védekezik. Jézus hallgat. Jézust elítélik. Jézust a helytartó elé hurcolják. Júdás elbizakodottsága most az ellenkezőjébe csap át: kétségbeesik. Ilyen a kísértés, ilyen a szenvedély. Elhitesi az

A vég. emberrel, hogy nem is lesz a bűnnek olyan rossz vége. Csak a pillanatnyi ki-

elégülést varázsolja az ember lelke elé és megkeményíti szívét a jó sugallatokkal szemben. Majd mikor bekövetkezett a beleegyezés és a bűn megtörtént, hirtelen lerántja a leplet az ember szeméről és a kétségbeesésbe taszítja. A beleegyezés előtt rózsás színekben tünteti fel a vétket, utána a legsötétebb háttért rajzolja meg előttünk. Mind a kettő hamis. Hamis az elbizakodottság, de hamis a kétségbeesés is.

Júdás a főpapokhoz siet, lábuk elé dobja a harminc ezüstöt és odakiáltja nekik: „Vétkeztem, elárulván az igaz vért." (Mt. 27, 4.) Ők azonban hidegen válaszolják: „Mi közünk hozzá? te lássad." Ilyen a világ. Kihasznál, azután meg félredob. Júdás pedig elmegy és kétségbeesésében felakasztja magát. Ez az apostol vége, akinek egykor Szent Péter és Szent János mellett volt a helye. Mivé teszi az embert a szenvedély! A Két zászló elmélkedésének megrendítő igazolása. — Péter is elbukott, de bízott; Júdás el-

bukott, de bukásában nem tudta megragadni azt a kezet, mely őt kimentette volna a kárhozat mélységéből. Azért elmerült az örvényben.

Imádság. Boldog Colombière imádsága a bizalomról: „Uram és Istenem, meg vagyok győződve, hogy örködöl azok felett, kik benned bíznak s hogy semmi nem hiányozhatik annak, aki mindent Tőled remél. Reád bízom azért minden gondolatomat. Távol legyen tőlem minden nyugtalanság.

Az emberek megfoszthatnak becsületemtől, elveszíthetem vagyonomat, a betegség elveheti erőmet, a körülmények megakadályozhatnak abban, hogy Neked szolgáljak, a bűn megfoszthat kegyelmedtől, de Benned való bizalmamtól soha. Ezt megőrzöm élttem utolsó leheletéig. A pokol valamennyi hatalma hasztalan iparkodik tőlem azt elragadni. Várják szerencséjüket mások a gazdagságtól avagy tehetségüktől, bizakodjanak életük szentségében, bűnbánatuk szigorúságában, alamizsnáik sokaságában, vagy imádságuk buzgóságában; az én bizalmam, Uram, a Te szent Szíved. Ezen Szív szeretetében bízva remélem, hogy örökre boldog leszek, mert ezt Tőled remélem. Akik Tebenned bíznak, mindörökre meg nem szégyenülnek.” Amen.

II. JÉZUS HERÓDES ELŐTT.

Első előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint Heródes előtt áll gúnyruhába öltöztetve.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézussal megaláztatásában együttérezzek, és vele együtt és az ő nevéért, én is szívesen viseljem a gúny, a gyalázat és a megvetés ruháját a világ részéről.

I. Pont. Jézust Heródes elé vezetik.

Mily megaláztatás Jézusra nézve! Heródes ledér kéjenc, aki még Keresztelő szent Jánost is feláldozta egy nő kívánságának. Ennek a feslett erkölcsű embernek bírói széke előtt kell megjelennie a legtisztábbnak, a legszentebbnek az emberek között.

Heródes.

Heródes örül, hogy Jézust láthatja. Ugyanis „régóta kívánta őt látni, mert sokat hallott felőle és remélte, hogy szeme láttára valami jelt fog művelni.” (Lk. 23, 8.) De nagyon csalódott. Jézus egy szóra sem érdemesíti, bár Heródes hosszasan kikérdezi Jézust. Miért? Hiszen Magdolnát is magához engedi és nem mondja neki: Távozzál tőlem, tisztátalan! Nem utasítja el magától a házasságtörő asszonyt. — De ezekben megvolt a komoly bánat, legalább kezdete a megtérésnek, a félelem, a bűntől való rettegés. Heródesben nem. A vallásból színjátékot akart csinálni, a csodát valami érdekességnek, szenzációnak tekintette. Így írnak az ujságok ma is sokszor Konnersreuthról, Limpiásról. Egy polcra helyezik az okkultizmussal és spiritizmussal. Így tárgyalnak a szalonokban a vallás misztériumairól. Előkelők meghívnak olykor társaságukba papokat, szerzeteseket, mert valami „érdekeset” akarnak tőlük hallani a szellem világából.

Ez a lelkület van meg sokszor azokban is, akik a misztika titkaiba szeretnének behatolni, kutatják azokat másoknál, valami lelki viselkedés sarkalja őket a rendkívüliségek felé. Ezek Isten részéről sohasem fognak igazi misztikus kegyelmekben részesülni. Ezeket szóra sem méltatja, mert Isten az ő titkait nem teszi az emberi kíváncsiság tárgyává. Isten csodákkal és jelenésekkel nem szórakoztatja az embereket. Ez az ítélete minden spiritizmusnak és álmisztikának.

Álmisztika.

II. Pont. Heródes megveti Jézust.

Ha a Heródes-féle kíváncsiság nem találja meg kielégtülését, bosszút áll azon, aki azt megveti és nem méltatja figyelemre. „Heródes megveté őt kíséretével együtt és csúfságból fényes ruhába öltöztetvén, visszaküldé Pilátushoz.” (Lk. 23, 11.)

Heródes érzi, hogy Jézus megveti őt. El akarja magáról háritani tisztjei, hivatalnokai, udvara előtt ezt a nyilvános megszégyenítést. Hiszen az egész udvari népet össze-

Heródes eszelősnek tartja Jézust. gyűjtötte Jézus fogadására, hogy majd valamilyen mutatóványokat fognak szemlélni. Legjobb mód a megaláztatást kivédeni, ha bolondnak mondjuk azt, aki részéről a megaláztatás ér. Nemrég magasrangú államférfiúra bottal támadt rá valaki; másnap az ujságok bolondnak minősítették az illetőt. Ezt a módot ragadja meg Heródes is Jézussal szemben.

Nagyobb megaláztatás az emberre nézve, ha eszelősnek tartják, mintha bottal megverik. Az eszelősség vádja erkölcsileg megsemmisíti az embert még a jók előtt is. Azért Jézus követésének is leghősiesebb foka, ha készek vagyunk érte arra is, hogy a világ eszelősnek tartson. Csak magunk okot ne szolgáltatassunk rá! Néha még a legszentebb, a legfenségesebb erények gyakorlásában is az eszelősség vádja éri az embert még közelálló rokonok részéről is.

A világ ítélete. Alacoque Szent Margitot nővértársai eszelősnek tartották; sokan a felvilágosodott tudósok közül ma is, nemcsak őt, hanem minden misztikust eszelősnek tartanak. Aki a világot megveti és egyenes úton jár, a világ ravasz politikáját lenézi, sőt egyenesen hátat fordít neki és szerzetbe lép, az a világ szemében bolond és eszelős. Szerinte csak melanchólia vagy csalódottság vezethette a kolostor falai közé; nem normális gondolkodású ember. Aki határozott következetességgel lép fel az igazság védelmében, az a világ szemében fanatikus, akivel nem lehet beszélni. Mert a világ szemében minden esztelenség, ami ellenkezik az ő felfogásával.

III. Pont. Pilátus és Heródes jóbarátok lesznek.

Heródes fehér ruhába, a bolondok ruhájába öltözteti Jézust és visszaküldi Pilátushoz. Ez az út fokozottan keserű volt Jézus számára, keserűbb, megalázóbb, mint az előzőek. A zsidók már a végletekig felbőszültek a sok huza-vona, ide-oda küldözgetés miatt, és bosszújukat Jézuson töltik ki. Hozzájárul a csúfruha, melyben a csöcselék közepette hurcolják. Jézus imádkozik és tűr a büszkeség és kevélység bűnei miatt.

Pilátus és Heródes pedig barátok lesznek e napon. Jézus nem tud nekik mást adni, legalább ezt a földi jót adja nekik; saját kárán, saját számlájára jóbarátokká teszi őket. — Így kereskednek, üzérkednek nem egy-

Világpolitika.

szer a világ hatalmasai az ártatlanok, a gyengék kárára, igazságtalanságok árán is. Mi egyéb sokszor a nagy politika, mint az igazságtalanságok láncolata? Mi egyéb gyakran a világdiplomácia, mint egyesek előnyének biztosítása ezrek letiprásával? Egyesek érvényesülése, kényelme miatt százakat munkával agyonterhelnek. Talán nekem is tapasztalnom kell még ezt a politikát életemben, talán nem is épp a leggonoszabbak részéről. Akkor sem szabad engednem, hogy a szeretet és a béketűrés kivesszenek lelkemből, mert Jézus Szívében sem fogyatkozott meg a szeretet, mikor csúfruhában Jeruzsálem utcáin haladt, és még ekkor is a „béke fejedelme” volt azok számára, akik neki ezt a szenvedést okozták.

Imádság. „Mi pedig ezeket necsak olvassuk, hanem zárjuk is szívünkbe, a gúnyruhát, az arculcsapásokat, az ütéseket, a köpéseket, a kigúnyolást. Ha meg is csúfolnak, ha igazságtalanságot kell is elszenvednünk, mondjuk gyakran: „Nem nagyobb a szolgáló uránál.” (Aranyszájú Szent János, hom. 84. in 70.) Amen.

III. JÉZUS MÁSODSZOR PILÁTUS ELŐTT; OSTOROZÁS, TÖVISSSEL KORONÁZÁS; ECCE HOMO.

Első és második előgyakorlat. Jézus ismét Pilátus előtt áll. Ez Barrabással állítja egy színvonatra. Majd eredménytelen kísérlete után megostoroztatja, a katonák pedig tövissel koronázzák, és így vezetik vissza Pilátushoz, aki őt bemutatja a népnek.

Harmadik előgyakorlat. Add, Uram, a kegyelmet, hogy Veled együtt szenvedjem szenvedéseidet, érezzem a gyalázatot, érezzem az ostorcsapásokat, érezzem a töviseket! Add, hogy szánságom tetterős és igaz legyen; hogy szívembe zárjam szenvedéseidet és kövesslek utadon, mely Golgotára vezet; utáljam és sirassam bűneimet, melyekért oly ki-mondhatatlan nagy szenvedéseket vállaltál magadra.

I. Pont. Jézus és Barrabás.

Jézus ismét ott áll Pilátus előtt. Ez ugyan megtisztelve érzi magát, hogy Heródes visszaküldte hozzá a vádlottat, de másrészt mégis nagyon kényelmetlen a helyzete Jézussal és a zsidókkal szemben. Jézus ártatlanságáról meg volt győződve, hiszen Heródes sem talált benne bűncselekményt; a zsidók erőszakoskodása meg bosszantotta. Meg akarja menteni Jézust, van benne igazságérzet; de mit használnak a legjobb tulajdonságok is, ha valamilyen rendetlen szenvedély uralkodik az ember felett! Olyanok, mint a mag, mely tövisek közé esik, s ezek elfojtják. Pilátus nem meri Jézust egyszerűen szabadon engedni, s a zsidók észrevették már régen a helytartónak gyengeségét. Azért minden kísérlete Jézus szabadonbocsátására megtörik a zsidók szívós kitartásán.

**Pilátus határozatlan-
sága.**

Most új terv jut eszébe. Húsvétkor mindig szabadon szokott bocsátani egy nagy gonosztevőt. Most is van egy. Barrabás a neve. Lázadás és embergyilkosság miatt van letartóztatva. Ezzel fogja szembeállítani Jézust. Biztosan Jézus előnyére dől majd el a választás.

Ott áll Jézus Barrabás mellett. Nem áll vele szemben, hanem egy színvonalon vele. Mily mélységes megaláztatás! A szentek szentje és a rablógyilkos! Talán sikerült is volna Pilátus terve, ha közbe nem jön feleségének üzenete, ez időt enged a főpapoknak, hogy a népet Jézus ellen lázítsák. Az isteni gondviselés elhatározta Jézus halálát, és az emberek szabadságát tervei megvalósításának szolgálatába állítja.

Pilátus kegyelmet kap. Felesége üzenetet küld neki: „Semmi közöd se legyen avval az igazzal; mert sokat szenvedtem ma álmomban miatta.” (Mt. 27, 19.) Ez meny-nyei intelem volt Pilátus részére. Pilátus nem érzéketlen az intelemmel szemben; eltökéli, hogy szabadon bocsátja Jézust, de akarata határozatlan. Így ugyanaz a gondviselés, mely neki a kegyelmet nyújtotta, gyengeségét, melyet szabad akaratával le nem győzött, felhasználja arra, hogy elérje célját.

Felesége üzen.

Pilátus kegyelmet kap. Felesége üzenetet küld neki: „Semmi közöd se legyen avval az igazzal; mert sokat szenvedtem ma álmomban miatta.” (Mt. 27, 19.) Ez meny-nyei intelem volt Pilátus részére. Pilátus nem érzéketlen az intelemmel szemben; eltökéli, hogy szabadon bocsátja Jézust, de akarata határozatlan. Így ugyanaz a gondviselés, mely neki a kegyelmet nyújtotta, gyengeségét, melyet szabad akaratával le nem győzött, felhasználja arra, hogy elérje célját.

Mikor tehát a nép elé lép és kérdi: „Melyiket akartok, hogy a kettő közül elbocsássam nektek?” (Mt. 27, 21), a fellázított nép rettenetes kiáltással válaszol: „Ne ezt, hanem Barrabást!” (Jn. 18, 40.) — Mire képes a nyelv!

Hat nappal ezelőtt még örömrivalgással üdvözölte ugyanez a nép a bevonuló Messiást, most halálra kívánja. A nyelv tette ezt, mint Szent Ágoston mondja: „Hogyan öltétek meg? Nyelvetek kardjával; mert megélesítettétek nyelveteket.” (In. ps. 63.)

Mily borzasztó a bűnös választása is! Előtte áll Jézus, előtte Barrabás. A szenvedély, a véték Barrabása. A tisztátalanság, a gyűlölet, a pénzvágý, az igazságtalanság, a torkosság, a kevélység Barrabása. És a bűnös Barrabást választja, Jézusra pedig kimondja lelkében az ítéletet: Haljon meg! „Mit csináljak tehát Jézussal, kit Krisztusnak mondanak? Felelének mindnyájan: Keresztire vele!” (Mt. 27, 22—23.)¹

II. Pont. Az ostromlás és tövissel koronázás.

Pilátus kísérlete kudarcot vallott. Most új kísérletet tesz: „Ime én előttetek kihallgatván, semmi vétséget sem találtam ez emberben; sőt Heródes sem. Azért megfenyítem és eleresztem.” (Lk. 23, 14—16.) Hány ellentmondás, hány következetlenség, hány igaztalanság és jogtalanság ebben a pár szóban! Sem én, sem Heródes nem találtunk benne vétséget; azért mégis megfenyítem őt, megostoroztatom, testét és becsületét tönkreteszem. Mily hallatlan logikátlanság és egyúttal jogtalanság rejlik ebben a nyilatkozatban. Elismerni az ártatlanságot, és mégis megfenyíteni! S miért? Hogy a zsidóknak valamiképp eleget tegyen. Tehát gyengeség és gyávaság. Jól tudják és érzik ezt a főpapok; azért nem is állnak meg a félúton, amint a következmények majd megmutatják. Ők Pilátus gyengeségével szemben biztosaknak érzik magukat. Nekik ellenfelüknek nem megálázása, hanem halála kell.

¹ Ott áll Stuart Mária mint fogoly alattvalói közt. „Égessétek el!” kiáltják. A szerencsétlen királyné könnyek közt hangoztatja ártatlanságát a hamis vádakkal, a hamisított levelekkel szemben, de hasztalan. Lásd Weiss, Világtörténet.

De Pilátus sem áll meg a félúton; nem áll meg, mert nem engedik, hogy megálljon. Ez az ő gyengeségének, gyávaságának és végelemzésben hiúságának, ambíciójának, vallásbeli közömbösségének tragikuma. Már halad lefelé a lejtőn. Az ostromozás részéről ugyan kísérlet Jézus szabadon bocsátására, de vétkes kísérlet, kísérlet, mely önmaga már a legnagyobb igazságtalanság. Pilátus tehát gyengeségből már belekeveredett a bűnbe.

A katonák levezetik Jézust az udvarra, levetkőztetik, és odakötik az oszlophoz, amelynél az ostromozást végre szokták hajtani. És most megkezdődik a rettenetes munka. Egymás után lépnek oda a katonák és mérik rá az

Ostromozás.

ártatlan testére az iszonyú ostromcsapásokat, amíg csak az áldozat vértől elborítva, szétszaggatott testtel ott nem csüng félholtan az oszlopon. Pilátus szánalomra akarja indítani a zsidókat, ki akarja némileg elégíteni bosszúvágyukat, azért meghagyta katonáinak, hogy jó munkát végezzenek. És a katonák meg is teszik; nem volt szükségük nagy biztatásra.

Most leveszik a köteléket, és Jézus vérében összeroskad. De a katonák nem engedik pihenni, felkorbácsolják. Jézus összeszedi ruháit. Ó szegény Jézus, hogy nézel ki! „Tetőlőt-talpig nincsen rajta ép hely; csupa seb, kék folt és daganat, melyet be nem kötöztek, orvossággal nem gyógyítottak, és olajjal meg nem lágyítottak.” (Lz. 1, 6.) Szegény Jézus! még nincs vége kínjaidnak; mert a katonák nemcsak a parancsot teljesítik, hanem maguk is találékonnyak a kínzásban. Pilátusnak elég, de nekik nem.

Azért következik most valami, amit csak a sátán sugatott meg a katonáknak. Azt mondta, hogy király; tehát legyen is az! Odataszítják valami fatuskóra, vagy kődarabra, ócska katonapalástot vetnek vállai köré, nádszálat adnak kezébe jogar gyanánt, tövisből koszorút fonnak és ezzel megkoronázzák. Majd egyenként elébe lépdelnek, térdet hajtanak és gúnyosan üdvözlnek: „Üdvözlég, zsidók királya!” (Jn. 19, 3.) Azután arcul csapdossák, majd ráköpdösnek, kiveszik kezéből a nádat és ezzel verik fejét. Mily iszonyú gúny, mily iszonyú fájdalom!

Ezzel azt hiszik, hogy jól megfeleltek megbízatásuknak, és ily állapotban vezetik Jézust vissza a helytartó elé.

III. Pont. Ecce homo.

Pilátus maga megijed, mikor Jézust látja. Ezt ő sem akarta. De ha már megtörtént, gondolja, annál jobb, így biztosabban érem el célomat. Azért kivezeti őt a zsidók elé és azt mondja: „Íme, kihozom őt nektek, hogy meg tudjátok, hogy én semmi vétket sem találok őbenne.” (Jn. 19, 4.) És Jézus kilép a nép elé a bíbor köpenyben, töviskoronával.

Pilátus.

Pilátus rámutat: „Íme az ember!” (Jn. 19, 5.) Nézzetek rá! Ez az, akitől ti féltetek? Ez a ti ellenfeletek? Lássátok, tönkre van téve testében, becsületében; inkább féreg, mint ember. Dühötök ki lehet elégítve, szánjátok meg és ne kívánjátok már halálát. Mindez benne rejlik ebben a szóban: „Íme az ember!”

„Íme az ember!” Ezt a szót kiáltja felénk titokzatos értelemben az égből a mennyei Atya is. Íme, a te követendő példaképed, íme, a te eszményed, melyre a lelkigyakorlatok során, főleg a Krisztus királyról szóló elmélkedésekben fel-
esküdtél. Íme az alázatosság harmadik

A mennyei Atya.

foka. Íme a világmegvetés eszményképe. „Íme az ember!” mondja. Ilyenné tették őt a te bűneid, a világ bűne, amelyekért a földre jött, hogy elvegye azokat. „Megvetett, a legutolsó az emberek között, a fájdalmak embere, a betegség ismerője. Valóban a mi betegségeinket ő hordozta, s a mi fájdalmainkat ő viselte; a mi gonoszságainkért sebesítettett meg, a mi bűneinkért töretett össze; a mi békességünkért van rajta a fenyítették, s az ő kék foltjai által gyógyultunk meg. Az Úr őreá helyezte mindnyájunk gonoszságát.” (Iz. 53, 3—6.) „Íme az ember! Íme az Isten Báránya! íme, ki elveszi a világ bűnét!” (Jn. 1, 29.) — „Íme az ember!” Ilyenné tette őt a szeretet irántad. A te embered Ő, az, akire régen vártál, hogy betegségedből, lelki nyavalyáidból felsegítsen. (Jn. 5, 7.) — „Íme az ember!” — mondja. Ilyenné tett téged is lélek szerint a bűn. Olyan vagy, mint az a szerencsétlen ember, aki Jeruzsálemből Jerikóba ment és a rablók

közé került, akik kifosztották, sebesre verték és félholtan hagyták az úton. (Lk. 10, 30.) „Ime az ember!” Ilyen az ember lelkében, ha a bűn áldozata lesz, ha a szenvedélyek végigkorbácsolnak rajta, ha a világ fejére teszi dicsőségének koronáját és bíbortaláltságra öltözteti követőjét. A lélek töviskoronát és gúnyruhát visel akkor, és a vétkek és szenvedélyek sebei borítják szétmarcangolt tagjait.

Imádság. Szánalom, bánat, engesztelés, követés. — Az alázatosság harmadik foka. — Imádság a Szűzanyához, Jézushoz, a mennyei Atyához, mint a Két zászlóról szóló elmélkedés után.

IV. PILÁTUS HALÁLRA ÍTELI JÉZUST.

Első előgyakorlat. Látom Jézust, amint Pilátus előtt áll és az mondja: „Ime, a ti királyotok!” (Jn. 19, 14.) A zsidók pedig kiáltják: „El vele, feszítsd meg őt!” (Jn. 19, 15.) Erre Pilátus megmossa kezét és átadja Jézust akaratauknak.

Második előgyakorlat. Add, Uram, hogy veled érezzek, veled szenvedjek, veled megítéljem elvettetésednek és igazságtalan elítéltetésednek keserűségét, sirassam bűneimet, melyek mindennek okai voltak!

I. Pont. Az utolsó tárgyalás.

Pilátus az Ecce homo-val nem érte el célját. Amint a főpapok és poroszlók meglátják Jézust, hangosan kiáltják: „Feszítsd meg, feszítsd meg őt!” (Jn. 19, 6.) Mint a bika, mikor vért lát, annál vadabb, úgy a zsidók is a véresre ostorozott és tövissel koronázott Jézus szemléleténél még dühösebbek, még vérszomjasabbak lesznek. Nekik ez nem elég. Ők a kereszten akarják látni ellenségüket. Maga Pilátus is elveszíti önuralmát ennek a könyörtelenségnek és keményszívűségnek a láttára. Odakiáltja nekik: „Vegyétek ti őt és feszítsétek meg; mert én nem találok vétket őbenne.” (Jn. 19, 6.)

Pilátus szeretné elhárítani magáról a vérvádat, de már nem lehet. Közvetlen az ítélet előtt ismételtlen kimondja a vádlott ártatlanságát, de már nem képes megmenteni. Túlságosan gyengének mutatkozott, semhogy a zsidók erőszakoskodásának gátat tudna vetni. A véresre ostorozott Jézus

mintegy hangosan hirdeti az igazságtalanságot, melyet eddig is már az ártatlanon elkövetett. A zsidók nem engedik ki „Nekünk törvényünk van.” a hálóból, melybe őt ambíciója, határozatlansága és az emberi tekintet keverték. „Nekünk törvényünk van”, mondják, „és a törvény szerint meg kell halnia, mert Isten fiává tette magát.” (Jn. 19, 7.)

A királyi korona után való törtetés vádja szétfoszlott Pilátus bírói szeme előtt, azért visszatérnek az eredeti vádhoz, amit a főtanács előtt mondtak: Isten fiává tette magát. Ez Pilátusnak is szól, mert a rómaiak tiszteletben tartották a meghódított népek vallását és gondosan kerülték, hogy vallásuk megsértése által lázadást idézzenek elő. Azért Pilátusnak is meggyűlhetett a baja a császárral, ha a zsidók vádjára nem hallgat.

És Pilátus megijed. Megijed a császár előtti felelősség lehetőségének elgondolásánál, de megijed a vád szavainak hallatára is. „Isten fiává tette magát!” — tehát mégis igaz lenne, amit mondott: „Az én országom nem e világból való. Én arra születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról.” (Jn. 18, 36—37.) Eszébe jutnak a pogány mitológiában az istenek fiairól szóló mondák. Igaz volna ez? Eszébe jut, amit felesége izent neki. Pilátus „még jobban megijede.” (Jn. 19, 8.) Ki is lehet ez a vádlott? Mégis meg kell tudnia.

Azért ismét bemegy a törvényházba, magához hívja Jézust és kérdi: „Honnan való vagy te?” (Jn. 19, 9.) De Jézus nem felel neki. Már felelt, mikor megvallotta, hogy ő az igazság királya, és Pilátus egykedvű közömbösséggel mondta: „Mi az igazság?” (Jn. 18, 38.) Adott neki választ, amikor felesége által üzent: „Semmi „Honnan való vagy te?” közöd se legyen avval az igazzal!” (Mt. 27, 19.) Pilátus belátta Jézus ártatlanságát és mint igazságos bírónak szabadon kellett volna őt bocsátania, ha puszta ember lenne is. De Pilátus feláldozta az igazságot tiszteletvágyának és büszkeségének. Azért nem érdeml feleletet. Eljátszotta a kegyelmet. A megvetett, az eljátszott kegyelem hallgat és hallgatásával bünteti azt, aki vele visszaélt.

„Nekem nem szólasz?” mondja Pilátus sértődötten.

„Nem tudod-e, hogy hatalmam van megfeszíteni és hatalmam van elbocsátani téged?” (Jn. 19, 10.) Büszkeségében hatalmára hivatkozik, mellyel már eddig is oly igazságtalanul visszaélt. Jézus feleli: „Semmi hatalmad sem volna felettem, ha onnan felülről nem adatott volna neked.” (Jn. 19, 11.) És ezzel meg is adja neki voltaképp a választ előbbi kérdésére: „Honnan való vagy te?” A felelet nem téveszti el hatását Pilátusra; mert „ettől fogva Pilátus azon volt, hogy elbocsássa őt.” (Jn. 19, 12.) Ismét felcsillan a kegyelem és az igazságosság fénye lelkében. De csak egy pillanatra. Eltökélése most sem erős, nem határozott. Örök példája Pilátus a második embercsoportnak a három közül, melyeket szent Ignác a lelkigyakorlatokban említ.¹ Mindenféle eszközt megpróbál, csak azt nem, amely egyedül és azonnal képes volna célhoz vezetni. Egy rendetlen hajlam, a kiűntetési vágy, a császár kegyének hajhászása tartja vissza. Azért elbukik.

A zsidók észreveszik a változást Pilátuson és fenyegetően odakiáltják neki: „Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja.” „Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja; mert mindaz, aki magát királlyá teszi, ellenszegül a császárnak.” (Jn. 19, 12.) Már ismerik Pilátus gyengéjét, azért ismét a régi váddal lépnek fel. És habár Pilátus világosan látja, hogy a királyság, amelyről Krisztus szól, nem földi királyság, a gyanakvó és féltékeny császár előtt mégis ez a szó: Királlyá teszi magát! nem téveszti el hatását. Pilátus ereje összetörik. Ami ezután következik, csak erőtlenn habozás már az ítélet kimondásában. A zsidók erőszakoskodása győzött Pilátus gyengesége felett.

II. Pont. Az ítélet.

Pilátus bírói székébe ül. Még egyszer szól a zsidókhoz: „Ime a ti királyotok!” (Jn. 19, 14.) Ezt a szót hallom én is a mennyei Atya szájából: Ime a te királyod! Ránézek és követem.

Mily ünnepélyes ez a pillanat! Olyan, mint a szélcsend a vihar előtt. Mindenkinek szeme a bírón csüng. Megnyílnak ajkai, és mondja: „Ime a ti királyotok!” Ez a világ-

¹ A nagy Király nyomdokain. 149. o. kk.

Az ember ítélete Isten fölött.

történet legünnepélyesebb perce: a nagy, az erős, a félve tisztelt, a félve rettegett, a szeretett, a gyűlölt Isten ott áll teremtménye előtt, az ember előtt, hogy ítéletét vegye. Hogy fog az ember Isten fölött ítélni? Az egész mindenség, ég és föld, az angyalok birodalma és az alvilág, elevenek és holtak, feszült figyelemmel várják ezt az ítéletet. Hogy ítél az ember Isten fölött? A zsidók torkából elhangzik a rettenetes, a kegyetlen, az embertelen szó: „El vele, el vele, feszítsd meg őt!” (Jn. 19, 15.) Ez volt az ember ítélete Isten fölött. Mily ítéletet várhat az ember Isten részéről? Ő csodálatos isteni ellenségszeretet! A jöttékkel elhalmozott ember halálra ítéli Istenét, és a halálra ítelt Isten kegyelmet ad az embernek; nemcsak kegyelmet ad neki, hanem elítéltetése és halála maga lesz az ember számára az üdvösség és áldás forrása.

Ünnepélyes ez a pillanat. Szemben állnak egymással a legfőbb földi hatalom képviselője és az élő Isten küldöttje, az Isten Fia maga. Két ország áll szemben egymással: ég és föld, a világ és a világfölöttiség birodalma.

Ünnepélyes pillanat. Soha ütközet nem volt oly jelentőséggel teljes, mint ennek a két világ-nak megütközése egymással. Soha döntő csata elé oly várakozással nem néztek, mint e csata kimenetele elé. Ki fog győzni? Ki győzött? — A világfölöttiség birodalma, de látszólagos összetörése által.

Ünnepélyes ennek az ítéletnek minden körülménye. A bíró ünnepélyesen elfoglalja székét a köemelvénnyen, amelyről az ítéletek a római császár nevében elhangzanak. Dél van, ünnepi csend, a vihar csendje. Csak ezt a szót hallani a bíró szájából: „Íme a ti királyotok!”

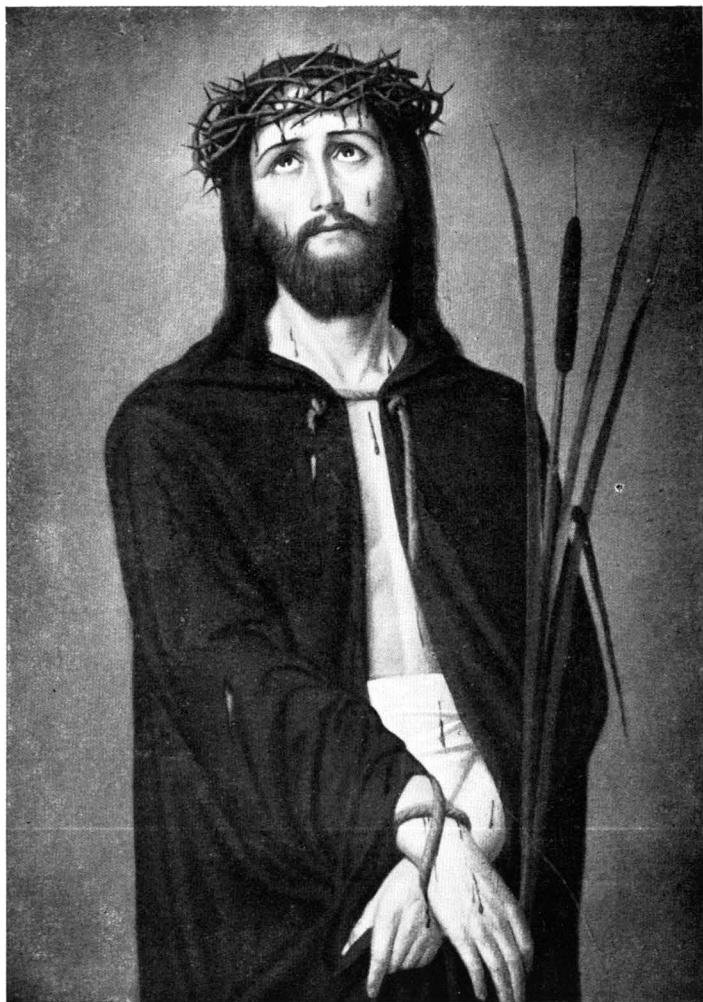
Háromszoros katasztrófa előtt állunk: egy léleknek, egy népnek, és ha szabad mondani, Istennek katasztrófája előtt. Ez utóbbi azonban valóságban nem Istennek, hanem az istenellenes világnak lett katasztrófája, és ezzel együtt a legnagyobb diadala annak, ami isteni a világban, a fölött, ami benne vétkes és emberi, de látszólagos összeomlása által annak, ami benne isteni.

Fontoljuk meg ezt a hármassz katasztrófát! Az első, bár

magá is megrázó, mégis a legkisebb a három között. Ez egy léleknek katasztrófája, Pilátusnak, a küzdő embernek össze-
Egy lélek kataszt- törése. Az ítélet, melyet Jézusra ki-
rólója. mond, saját lelkének katasztrófája és
összeomlása. Ez az ítélet gyászos össze-

roppanása erőtlen s mindvégig határozatlan s éppen azért eredménytelen küzdelmének. Ez az ítélet tragikus lezárója a fel nem használt, az eltékozolt kegyelmeknek. Isten keze nagy kegyelmeket osztott Pilátusnak. Szerepe Jézussal szemben oly jelentőségteljes volt; azért Isten kegyelme sem volt számára szűken kimérve: négy szemközt beszélhetett az Isten Fiával, az ő kezébe tette le Isten egyszülött Fiának földi életét. Mily nagy érdemeket szerezhetett volna ennek az életnek megmentése által magá és családja számára itt a földön és az örökkévalóságban! Mily gazdagon, égi kincsekkel megajándékozva távoztak a pásztorok és királyok a világ Megváltójának jászolától! A vértólyásos asszony bizalommal megérinti ruhájának szegélyét és meggyógyul. Nikodémusnak éjjeli látogatása Jézusnál, megszerzi számára a kiválasztás kegyelmét. Cirenei Simon segít Jézusnak a keresz-
tet vinni, s ezért az igazi hit kegyelmét nyeri el. Mit nem adott volna Isten Pilátusnak, ha Jézus életét megmenti!

És a kegyelem valóban működött is benne: Jézus tekintete, Jézus szava, a kegyelem sugallatai bensejében. Még rendkívüli kegyelmekben is részesítette őt Isten. Feleségének jelentőségteljes álma komoly intelem volt a bíró lelkiismerete számára. Pilátus hallgat is némileg a kegyelem szavára. Kísérletei bizonyítják: megvallja Jézus ártatlanságát, szabadon akarja bocsátani, Heródeshez küldi, újból erősíti ártatlan voltát, Barrabással szembe állítja, hogy szabadon bocsátását lehetővé tegye. Megostoroztatja, hogy a nép szárnalmát felkeltsé, a töviskoronával a nép elé vezeti, újból erősíti ártatlanságát, megegyeszer erőlködik, hogy szabadon engedtesse, majd nyilvánosan megmossa kezét. De mit használ mindez, ha akarata határozatlan, ha az egy lényeges és egyedül célravezető eszközt nem alkalmazza, ha tekintélyét Jézusért latba nem veti, és amint más alkalmakkor tette, katonáinak kardját meg nem szólaltatja az ártatlan védelmére! Ezt az eszközt Pilátus elmulasztotta, és azért minden kísérlete megtörik a zsidók kemény akaratán. Két

„Ime az ember!”

(Jn. 19, 5.)

szírtén tört össze Pilátus küzdelme: közömbösségén az igazsággal szemben és vétkes nagyravágásán. Közömbössége miatt elmulasztja a kegyelem pillanatát, mikor egykedvűen odaveti a szót: Mi az igazság? Nagyravágása, mely csak a császár kegyét keresi, az emberi tekintet rabszolgájává teszi őt és megakadályozza, hogy döntő eszközhez nyúljon az ártatlan megmentésére. Ezen a két szírtén törik szét ma is sok küzdő léleknek sajkája és elmerül a habok közt. Pilátus mossa ugyan kezét, de hiába. A vért lemosni nem képes róla örökre. Tragikuma: az eljátszott kegyelem.

A második katasztrófa nagyobb és jelentőségtelesebb. Egy egész népnek, a választott népnek katasztrófája. Pilátus ítélete katasztrófája a választott népnek is. Mert joggal mondja Szent Ágoston: „Ti is, ó zsidók, megöltétek őt!

Egy nemzet katasztrófája. Mivel öltétek meg? Nyelvetek törével, mikor kiáltoztatok: Feszítsd meg, feszítsd meg őt!” Pilátus ítélete csak szentesítette és végrehajtotta azt, amit ti megkezdtetek és keresztülvittetek.

Mily megrázó katasztrófája ez egy népnek, melyet Isten kegyelmeivel elhalmozott! — Mily csend előzi meg ezt a megrendítő pillanatot! A hatodik óra. Pilátus mondja: „Ime az ember! Ime a ti királyotok!” — Akit mint embert meg nem szántak, azt elvetik mint királyt. Ilyen király!? És mégis a legdicsőségesebb valamennyi király közt, a „királyok Királya és urak Ura” (Jel. 19, 16.) A boldogságos szenvedés, a „beata passio” tette őt ily dicsőségessé, ezt kellett szenvednie és így menni be dicsőségébe. (Lk. 24, 26.) Ő az a hős, aki feljön Bosrából erejének teljességében, vértől piros ruhájában; de nem ellenségeinek vérétől, hanem saját vérétől piroslik ez a ruha, és vérével szerezte meg az uralmat ellenségei felett. Nem haragjának, hanem irgalmanak sajtojában szétapossa őket. „Ime a ti királyotok!” Mily szelíd, mily szeretetreméltó, mily emberszerető, mily irgalommalteljes, mily jóságos! Tekintete belehatol az emberi szív mélységébe — de csak gyűlöletet és bosszút lát abban. „El vele, el vele, feszítsd meg őt!” (Jn. 19, 15.) Ez a szó borzasztó befejezése 2000 év irgalmasságának, kezdve Ábrahám meghívásától, a kivonulástól Egyiptomból egészen a be-

vonulásig Jeruzsálembe, a könnyekig, melyeket a Messiás a szent város és a választott nép fölött ontott.

„A ti királyotokat feszítsem meg?” (Jn. 18, 15.) Keserű gúny nyilvánul meg Pilátus e szavában, a bosszúság gúnyja, hogy kísérletei sikertelenek maradtak, a bosszúság gúnyja a zsidók hajthatatlansága miatt. — „Nincsen királyunk, csak császáruk.” (Jn. 19, 15.) Ezzel a szóval rájuk tör a katasztrófa, az elszakadás a Messiástól befejezést nyer és meg lesz pecsételve a rettenetes második szóval: „Az ő vére mirajtunk és a mi gyermekeinken!” (Mt. 27, 25.) Már nem a választott nép ők többé, hanem egy elvetett nép. Soha zsidó máskor e szót ki nem mondta volna: „Nincs királyunk, csak császáruk”, soha a császárra nem esküdött volna; de most jó ez a császár is, hogy megszabaduljon attól, akit gyűlöl. Ily aljassá, ily jellemtelenné teszi az embert a bűn! És Pilátus kiszolgáltatá őt akaratuknak. (Lk. 23, 25.)

A harmadik katasztrófa a legnagyobb. Ez magára az Isten Fiára szakad rá. Ime mégis csak a gonosz győzött, a cselszövény diadalmaskodott a szentség és az ártatlanság

Isten katasztrófiája. fölött! Ez a világ győzelme az igazság fölött. Jól értenek hozzá a zsidók, hogy kellő nevet adjanak eljárásuknak:

„Fellázítja a népet, megtiltja, hogy adót fizessünk a császárnak, királlyá teszi magát!” Ó, mily lojálisak, mily törvénytisztelők ezek a zsidók! — Soha a világ jobban nem értett hozzá, mint ma, hogy az emberi jogok hangoztatása mellett lábbal tapossa az igazi emberi jogokat, a szabadság hangoztatása mellett rabláncra fűzzön tízezreket, az önrendelkezés hangoztatása mellett ígát és jármot akasszon egész nemzetek nyakába. A jogok hangoztatása mellett koldusok vagyunk, a béke hirdetése mellett valamennyinek harca dúl valamennyi ellen. Régente azt mondták, írja Nitti: A győztesnek minden szabad! Most az igazság látszata mellett követik el az igazságtalanságot. A törvény alapján fosztják meg az ártatlant létjogosultságától.

Igy győzött Krisztus fölött is a gonosz a cselszövény által. Isten megengedte okulásunkra, hogy meg ne tántorodjunk, ha a mi életünkben is hasonló dolog történik.¹ Isten-

¹ Stuart Mária igazságtalan elítéltetéséről lásd Weiss, Világtörténet.

nek egy örökkévalóság áll rendelkezésére, nem kell sietnie ítéleteivel. Szent Ágoston mondja: Isten nem büntet minden gonoszt a földön, nehogy a földön várjunk minden kiengyelítést; de nem is hagy minden gonoszt büntetlenül, nehogy igazságosságában és gondviselésében kételkedjünk. Fáj az embernek, ha az igazságtalanság látszólag győz az igazság fölött. Ezt a fájdalmat Krisztus is érezte.

De az ő katasztrófája csak látszólagos. Ez a katasztrófa az „igaznak” elítélése által valóságban az egész istenellenes világ összeomlása, s ezzel a jónak legdicőségesebb győzelme lett a gonosz fölött, mely befejezését nyeri majd a túlvilági

**A bűnös világ
katasztrófája.**

diadalban a nagy ítélet után. Krisztus elítélése és halála ugyanis végleges ítélet volt a világ gonoszsága fölött, mely ily nagy gonosztettre vetemedett; összetörése volt annak az ősi gonoszságnak, amely a rosszat a világba hozta; összetörése a bűnnek és a bűn atyjának, az ördögnek. Pilátus ítéletében felénk hangzik az örök Atya ítélete, aki egyszülött Fiát halálra adja az emberek üdvösségeért; aki marasztaló ítéletet mond „a világ bűne” fölött, de a megbocsátás feloldó ítéletét hirdeti a bűnös számára, hacsak ő maga a megbocsátás kegyelmét megtérő akarattal magáévá teszi.

Annál kérlelhetetlenebb lesz azonban Isten ítélete azok számára, akik az irgalom ellenére is megátalkodnak a gonoszban. Hogy ettől az ítélettől megmentsen, adja át az ártatlant a halál ítéletének. „Ó, csodálatos leereszkedése a szeretetnek: hogy megmentsed a szolgát, kiszolgáltattad Fiadat!” (Egyházi ének nagyszombat napján.)

Imádság. Imádkozunk az Egyház egy másik könyörgeésével, melyet az ítélet napján ad az embernek szájába, amikor fölötte is elhangzik majd a bíró szava, mint most az ártatlan Jézus fölött:

Munkád, könnyed értem veszték,
Ennyi kínod, szent kereszted
Ne maradjon céljavesztett! Amen.

(Dies irae, ford. Sík S.)

HARMADIK NAP.

I. A KERESZTÚT.

Első előgyakorlat. Szemlélem, amint Jézus magára veszi a keresztet, és azt vállain hordozva halad Jeruzsálem utcáin kifelé a Kálvária-hegyére, ahol megfeszítik és felemelik a kereszten.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézussal együtt érezzek, szánakozzam rajta, és vele együtt megadással, hálával, sőt örömmel viseljem élettem keresztjét.

I. Pont. Jézus magára veszi a keresztet.

„Erre elbocsátá kedvükért Barrabást, Jézust pedig átadá nekik, hogy megfeszítsék.” (Mt. 27, 26.) Az ítélet elhangzott, de a kereszt még nincs készen. Gyorsan, a legnagyobb sietséggel el kell azt készíteni. A zsidók türelmetlenek. Mindezt a szegény áldozatnak, Jézusnak éreznie kell. Sátáni örömrivalgással veszik tudomásul az ítéletet, magasztalják Pilátus bölcsességét és igazságosságát, Jézust pedig gúnnyal és szitokkal öntik el. Hasonló jelenetek játszódtak le, mint az éjszakai elítélés után, vagy a tövissel való koronázás alkalmával. Talán kis pihenést is engedtek neki, mert láthatták, hogy alig lesz képes a súlyos keresztet kicipelni a vesztőhelyre. Ez pedig nagy baj lenne, ha nem a kereszten halna meg mint gonosztevő!

Közben leveszik róla a bíbor köpenyeget és ráadják saját ruháit. (Mt. 27, 31.) Mindenegy ilyen levetköztetés a sebek felszakítása miatt kimondhatatlan kínt okozott Jézusnak. A töviskoronát is leveszik, hogy ráadhassák ruháit, majd ismét felteszik; vagy talán le sem veszik, hanem úgy húzzák rá köntösét. Mily embertelen szenvedés!

Jézus vár, míg elhozzák a keresztet. Mi játszódik le e percekben legszentebb Szívében! Megújítja felajánlását a viláért; hiszen most indul neki a hatalmas hadjáratnak, mely a sátán és a bűn legyőzésével és az emberiség megváltásával, az Isten diadalával végződik: „Mint a hős, ujjongva indul neki útjának.” (18. zsolt.)

Most itt a kereszt. A sietségben verték össze. Otromba, gyalultatlan. Minek is keresni csínt és finomságot, hogy valakit keresztre feszítsenek! Jézus az első pillanatra megborzad

emberi természetében. Oly nagy, oly súlyos ez a kereszt! De az Atya küldi. A világ megváltásáért, az én lelkemért küldi. És ő elfogadja. Örömmel, hálával fogadja el. Magához öleli és megcsókolja. A világ összes bűneinek súlya teszi nehezzé, az én bűneim súlya. Talán térdenállva veszi magára. Megcsókolja a mennyei Atya kezét és megindul útján a Golgota-hegyére.

II. Pont. A keresztút.

„Keresztjét hordozván, kiméne az úgynevezett Koponya-hegyre, mely héberül Golgotának mondatik.” (Jn. 19, 17.) Nehezen hordozza a keresztet, lábai ingadoznak, a köves úton nem egyszer megbotlanak, és Jézus elesik. Mindannyiszor ostorral és kötelekkel korbácsolják fel és tovább hajtják, míg csak végleg ki nem merül.

Most megfognak egy bizonyos Simon nevezetű férfit, aki ép arra jön a mezőről, és ráteszik a keresztet, hogy vigye Jézus után. (Lk. 23, 26.) Boldog

Cirenei Simon. ember, aki Jézusnak segíthetett a keresztet vinni a világ megváltására!

Mily bőséges jutalom vár rá! Isten megáldotta Obededom házáat, mert a frigszekrényt három hónapig magánál őrizte (2 Kir. 6, 11); hogyne áldotta volna meg Simont, aki Fiának segít a keresztet vinni!

Jézus némileg megkönnyebbülve folytatja útját. A város kapuinál egy siránkozó asszonycsoporttal találkozik, akikhez odafordul, és intelmet ad nekik: „Jeruzsálem leányai! Ne miattam sírjatok, hanem sírjatok magatokon és gyermekeiteken. Mert ha a zöldelő fával ezt cselekszik, mi lesz a szárazzal?” (Lk. 23, 2°—31.) Jézus erőtlenül és sebektől, fájdalomtól borítva vánszorog keresztútján és mégis

Siránkozó asszonyok. elfelejti saját kínjait, csak a lelkekre gondol. Meg akarja őket óvni a végső veszedelemtől, azért intézi hozzájuk

ezt az intelmet. Jeruzsálem pusztulására gondol, de ez előképe a világ végének és a kárhozat ítéletének is. Mit használnak könnyeitek, mondja, mit használ elérzékenyülétek, melyet talán inkább a természetes részvét, a női lélek gyengéd érzelmi világa vált ki, mint a hit

énbennem; mit használnak ezek a könnyek, ha komolyan magatokba nem tértek, ti is és gyermekeitek, ha nem hisztek bennem és bűnbánatot nem tartotok! „Mert íme, eljönnek a napok, mikor mondják: Boldogok a magtalanok és a méhek, melyek nem szültek, és az emlők, melyek nem szoptattak. Akkor majd kezdik mondani a hegyeknek: Szakadjatok ránk! és a halmoknak: Takarjatok el minket!” Ezeket a szavakat Szent János a Jelenések könyvében az ítélet napjára alkalmazza. (Jel. 6, 16.) Az érzelmi vallásosság és áhítat komoly akarat nélkül nem ment meg a kárhozattól. Hány léleknek szólnak e szavak a mai világban is, mikor sokan vallásosaknak tartják magukat, templomba járnak, résztvesznek körmeneteken, zarándokolnak, hatalmas beszédek is tartanak a kereszténységről, és e mellett rendetlenül élnek, érvénytelen házasságot kötnek, nem akarnak szakítani bűnös szokásaikkal és a bűnrevezető alkalmakkal, „egykeznek és semmikéznek”, rossz lapokat járatnak, szavazatukat az ellenségnek adják. —

Mily más a földi hódítók diadalmenete,
A kereszt királyi útja. mint Jézus keresztjének királyi útja!

A nagy király nászmenete az; menyasszonyának, az Egyháznak eljegyzésére indul.

Királyi zászló fönn lobog,
Titkos kereszt dicsőn ragyog,
Melyen, ki éltünk alkotá,
Éltét miértünk áldozá.

III. Pont. A megfeszítés.

Megérkeznek Golgota-hegyére. Újból lerántják Jézusról ruháit és elkészítik a keresztet, majd ráfektetik Jézust. Ő maga fekszik rá, mint a bárány, mely nem nyitja meg száját nyírója előtt. (Iz. 53, 7.) Előbb még ecettel és epével kevert mirhás borral itatják, hogy elkábítsák, és ne érezze annyira a fájdalmat. Jézus azonban csak megízleli, hogy az epe keserűségét is érezze, de nem iszik belőle. Teljes öntudattal akarja bemutatni világot megváltó nagy áldozatát.

Jézus kitarja karjait a kereszten és elhangzanak az első kalapácsütések. Éles, átható fájdalom járja át szent kezeit, a vér patakokban ömlik ki az átfúrt kezeiből. Majd

kifeszítik embertelen kegyetlenséggel tagjait és a lábakat szögezik a keresztre. Megcsókolom lélekben a szent sebet, mint nagypéntek napján, és lélekben magamat is keresztfeszítem minden rossz szenvedéllyemmel, minden önzéssel, érzékiségemmel és büszkeségemmel együtt.

Most felemelik a keresztet és az először tekint végig az egész világon, mint Isten igazságosságának és irgalmának örök emléke. Jézus testének érintésétől az átok fájából az áldás fája lett. Amint az érc kígyó a pusztában a kígyótól megmártak számára gyógyulást hozott, ha rátekin-

**A kereszti fel-
magszálása.**

tettek, úgy a kereszti is gyógyulást és megváltást hoz nekünk a paradicsomi kígyó marásától, ha bizalommal tekintünk fel rá. „Amint Mózes felemelte a kígyót a pusztában, úgy kell felemeltetnie az Emberfiának, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn. 3, 14–15.) „És ők majd reám tekintenek, akit átdöftek.” (Zak. 12, 10.)

Ettől az órától kezdve a keresztről árad szét a világra minden áldás és kegyelem. Mindent ezzel a jellel szentel és áld meg az Egyház. Ezt a jelt írja az édesanya gyermekének homlokára, ezzel lát munkájához a keresztény férfiú. Hány győzelmet arattak ennek a jelnek erejében a külső harctereken és a lélek csatamezőin! „E jelben győzni fogsz!” Ez a szó ragyogott az égbolton és vezette diadalra Konstantin zászlait. Hány ördögöt űzött ki ez a jel a lelkekből az igazi és a lelki exorcizmus által, melyet

Az áldás lája.

a pap a keresztségben, a gyóntatószékben, a szent kenet feladásánál gyakorol! Semmi sem sikerül a természetfölötti rendben, hacsak a kereszti jelét nem viseli magán. Az isteni eredet márkája az ember bármely művén egyedül csak a kereszti jele. Az idők végén pedig ott ragyog majd mint győzelmi jel az égbolton: „Akkor majd feltűnik az Emberfiának jele az égen.” (Mt. 24, 30.) „Üdvözlégy, ó kereszti, egyedüli reménységünk!”¹

¹ Stuart Mária kivégzése előtt így szólt a protestáns espereshez, aki kifogásolta, hogy a feszületet kezében oly áhítattal szorítja magához: „Nehéz azt kézben tartani a nélkül, hogy szívünk meg ne induljon.”

Nézd azt a szent terhet, melyet a kereszt fája hordoz! Nézd, a karjait kitárja, hogy az egész világot magához ölelje: „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egy-szültött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne veszen, hanem örök élete legyen.” (Jn. 3, 16.) Trónja a kereszt, koronája töviskorona, fent a felírás: „Názáreti Jézus, a zsidók királya.” (Jn. 19, 19.) Ime a te Királyod! Ó, az ő országa nem ebből a világból való, látszólag a legnagyobb kudarccal végződött az ő műve. Neked is odakiáltja: A te országod, a te hazád sem ezen a világon van! A kezek, melyek a világot kormányozzák és az angyalok fölött tartják a királyi jogart, a kereszthez vannak szögezve. Szája nyitva a megbocsátásra, tekintete szomorú, ajkai fájdalommal kérdik: „Én népem, te ellened mit vétettem? vagy miben szomorítottalak meg? felelj nekem. Amiért Egyiptomból kihoztalak, te Üdvözítődnék keresztet készítettél. Én kivezettelek Egyiptomból, a Fáraót alámerítvén a Vörös-tengerbe; és te átadial engem a főpapoknak. Én előtted jártam a felhőoszlopban; és te engem Fájdalmas panaszok. Pilátus tanácsházába vezettél. Én téged a sziklából jövő forrásvízzel itattalak; és te engem epével és ecettel itattál. Én neked a királyi pálcát adtam; és te fejemre töviskoronát tettél. Én téged felmagasztaltalak nagy erővel; és te engem felmagasztaltál a kereszt bitófáján. Én népem, te ellened mit vétettem? vagy miben szomorítottalak meg? felelj nekem.”

Imádság. „Szent Isten! Szent, erős! Szent, halhatatlan, irgalmaz nekünk!” Amen.

II. A KERESZT.

Első előgyakorlat. Szemlélem a keresztet, amint szent terhével együtt a Golgota csúcsán a magasba emelkedik és először tekint végig a világon.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy a kereszt titkát megértsem és életemben megvalósítsam.

I. Pont. A kereszt titka.

Ez a világtörténelem legnagyobb eseménye, a megváltás órája, mely nélkül hiába születtünk volna: „Mit is

használt volna születnünk, ha nem adatott volna, aki megváltson!" zengi az Egyház.

Isten igazságosságának és irgalmának emlékoszlója. A kereszt Isten igazságosságának és szeretetének emlékoszlója. Itt egyenlítődt ki az igazságosság és irgalom, itt békült ki az Isten az emberrel, a kereszt a nagy híd a szakadék fölött,

mely a Teremtőt teremtményétől elválasztotta: „Az irgalom s a hűség találkozik, az igazság s a béke csókot vált.” (84. zsolt.) A kereszt egyúttal felfedi előttünk a bűn rettenetes titkát: képes volt Istent keresztre feszíteni!

Szemléljük a kereszt fájának édes gyümölcsét. Ez a gyümölcs édességével elvette a tudás fája gyümölcsének keserűségét. (Gen. 3, 6.) „Ime az

Az édes gyümölcs. Isten Báránya! ime, ki elveszi a világ bűnét!” (Jn. 1, 29.) Ennek az édes gyümölcsnek nedve ki van facsarva. Isten haragjának sajtójában széttaposták a méreg miatt, mely a paradicsomi gyümölcsből folyt.

Szent keresztfa, drága hűség,
Tiszta töről sarjadott,
Íly virággal, ily gyümölccsel
Fát az erdő nem hozott.
Drága szent fa, drága karja,
Drága terhet hordozott.

Édesülj fa, szép szelídre,
Lágyra enyhítsd szálad,
Zord keménység bársonyuljon,
Hajtsd feléje ágaid,
Úgy karold át szép vigyázva
Isten drága tagjait.

Rajtad függött, választott ág,
Megváltásunk záloga,
Tengerárban holtraválnak
Údve vagy te, drága fa;
Tündökölve rajtad ég a
Bárány vére bíbora.

II. Pont. Mit látok?

Isten Fiát a kereszten meghalni értem bűnösért. —
Csörgedez a vér a lábakból, kezekből és a tövisszörű

alatt. A világ, ez a hűtlen menyasszony, töviskoszorút font Jegyese homloka köré eljegyzésének napján. Nézz fel rá, hűtlen lélek! Ez a te Jegyessed. Hasonló vagy-e hozzá? „Nem méltó dolog, hogy tövissel körülfont fő alatt kényes tag legyen.” (S. Bern.) Nem szegény-e ilyen fő alatt, ilyen völgyény oldalán hiúnak, érzékiesnek, dicséret-hajhászónak, kényelemszeretőnek lenni?

Lábai a kereszthez vannak szögezve. Ezeknek a láboknak minden lépése csak értem volt. Mint jó pásztor utánam jött és a sziklák és tövissek közt keresett. Fáradtan ült le Jákob kútjánál és várt rám. „Nem hiába fárad ki Isten ereje — mondja oly szépen Szent Ágoston — aki által fáradtak felüdülnek; nem hiába fárad ki az, aki, ha távol van, ellankadunk, ha mellettünk van, megerősödünk.” (Tract. 15. in Jo.) „Fáradtan ül le a hatodik órában”, mondja; most is hatodik óra van (Jn. 19, 14), és fáradtan ül le, mégpedig mily kemény ülőhelyre és mily fáradtan!

Quaerens me sedisti lassus,
Redemisti crucem passus,
Tantus labor non sit cassus.

Kezei. Kezei is oda vannak szegezve a kereszthez, ezek a kezek, melyek annyi áldást osztottak, annyi beteget meggyógyítottak, annyi bűnösnek adtak bocsánatot. Megcsókolom ezeket az átfúrt kezeket, én is nekik köszönöm léteimet és minden boldogságomat.

Feje. Feje a töviskorona alatt vérrel borítva, alig tudja mozgatni, megtámasztani, mert a tövissek még mélyebben fúródnak beléje. Szelíden lehajtva tartja, mintha felém intene. — Szemei vérrel és könnyel telvék, tekintete áthatol a lelken és kérdi, övé vagyok-e egészen? ¹ Ajkai szárazak

¹ Jézus tekintetéről így ír Kleist, a limpas-i feszületen szemlélt csodálatos jelenségekkel kapcsolatban: „Összehasonlítva Krisztus tekintetének lenyűgöző hatásával minden, amit erről emberek írtak, hidegnek, semmitmondónak, színtelennak tűnnék fel . . . Gyönyörű ellentétben — Krisztus bírói tekintetével — „ugyanazokból a szemekből szelídséggel és jósággal teli tekintet sugároz az emberekre, mely meg-

a láztól, nyelve odatapad szájpaddlásához az égető szomjúságtól, szája félig nyitva, kész a megbocsátásra.²

Szíve. Szíve halála után nyitva, hogy megmutassa, hogy jobban szeretett, mint azt halála megmutathatta.

III. Pont. Mit érzek?

Testi kín. A testi és lelki fájdalmak mérhetetlen kínjait: a tagok természetellenes kifeszítése, görcsök, fuldoklás, viszketegség az egész testen és égető sebek; a vér és izzadság odatapad hajára, tagjaira, a legyek szúrása kínozza, és nem tud védekezni, a vért és a halálverejtéket senki sem törli le homlokáról.

Gúny, gyűlölet, megvetés, elhagyatottság és az övéinek fájdalma, ezek kelyhének keserű cseppjei. Ő szenvedő Jézusom, mindezt veled érzem, veled ízlelem!

Mit ízlelek?

Lelki szomjúság. A szomjúságot, az ecetet és epét, a lélek keserűségét, a lelkek iránti szomjúságot. Bár ecet helyett szeretetem édes mézét, hűségem borát nyújthatnám neked! Bár olthatnám szomjádát a lelkek iránt! „Itatnálak fűszeres borral, gránátalmáim mustjával.” (Én. 8, 2.)

IV. Pont. Mit hallok?

Káromkodások. A káromkodásokat és a káröröm kitöréseit ellenségei szájából; keserű gúnyt, mellyel őt mint Isten fiát, mint királyt és prófétát illetik: „Te, ki lerontod az Isten temp-

hódtja a szíveket, mikor nyomorultakra, betegekre és bűnbánó bűnösökre néznek ellenállhatatlan erővel. A kegyelem és irgalom, a részvét és bátorítás sugarai törnek elő e szemekből és oly varázsos hatást árasztanak ki maguk körül, hogy semmi sem képes ennek az erőnek ellentállni . . . Az örök remények láthatára ragyog fel előttünk, és semminek, megvetendőnek látszik földi zarándokságunk minden gondja és fáradalma . . .” (Freih. v. Kleist. Auffallende Erscheinungen an dem Christusbilde von Lempius S. 136 f.)

² Lásd az egyházi zsoltosmát a Hétfájdalmú Szűz ünnepén: „Egész alakja szeretetet sugároz” stb. (Primum respons.)

lomát, és harmadnapra fölépítéd azt; szabadítsd meg magadat! Ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről! Másokat megmentett, magát nem tudja megmenteni; ha Izrael királya, szálljon le most a keresztről, és hiszünk neki. Az Istenben bízott, mentse meg most, ha akarja őt; mert azt mondotta, hogy Isten Fia vagyok." (Mt. 27, 40—43.) A járókelők, a papi fejedelmek és írástudók, a katonák és a latrok közül is az egyik, akit vele megfeszítettek, egyaránt szidalmazták, káromolják.

A jámborok zokogása. Hallom a jámborok sóhajait, Szűz Mária zokogását és imádságát, amelyet az emberi nem nevében felajánl a mennyei Atyának; a szentatyák szerint „a Bárány vére és a Galamb sóhajai által” váltattunk meg.

Hallom Jézus hét szavát a keresztről.

Jézus hét szava. *Első szava a megbocsátás szava:* „Atyám! bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk. 23, 34.)

Akkor mondta, mikor a keresztre feszítették. Gyorsabb ő a megbocsátásra, mint hóhérai a kínzásra. Megbocsátott nekik, még mielőtt véres munkájukat befejezték volna. Imádkozik értük. S mily megható mentséget fűz imádságához: „Nem tudják, mit cselekszenek.” Ez az egyedüli, amit mentségükre fel tud hozni. „Atyám, bocsáss meg nekik.”

Ha megismerték volna benne az Istent, mondja Sz. Pál, „sohasem feszítették volna keresztre a dicsőség Urát.” (1 Kor. 2, 8.) Szívük vak, de vakságuknak ők maguk az okai. Még röviddel azelőtt Jézus maga szemükre vetette: „Ha vakok volnátok, bűnötök nem volna; most pedig azt mondjátok: látunk; azért bűnötök megmarad.” (Jn. 9, 41.) Mily nemesszívű, mily nagylelkű az Úr Jézus! Ki tudna még neheztelni testvérére, ki tudna még engesztelhetetlen lenni, ha Jézusnak e szavát hallja?

Második szava az irgalom szava. Egy bűnösnek szól, aki még az utolsó pillanatban Istenéhez tér. Jézus csodálatos példája meglágyította szívét, nem megátalkodott a bűnben, mint társának szíve, követi a kegyelem vonzását. Felébred benne a hit világossága és elvezeti őt Jézus istenségének megismeréséhez, aki a kereszten függ. Mily hatalmas a kegyelem ereje, ha az ember hűségesen közreműködik vele!

Bizalomra kel, felgyullad benne a szeretet, és bánatkönnyek fakadnak szívéből. Ekkor hallja társának káromlását: „Ha te vagy a Krisztus, szabadítsd meg magadat és minket is.” (Lk. 23, 39.) Most eljött a pillanat, melyben jóvá lehetett tennie, amit eddig vétkezett. Megragadja az alkalmat, hogy Jézusnak szolgálatot tegyen. Az egész nép, Jézus ellenségei előtt megdorgálja társát: „Te sem félsz az Istentől, holott ugyanazon büntetésben vagy!” (Lk. 23, 40.) És most gyönyörű bűnvallozás, igazi gyónás következik, teli alázattal és bánattal: „Mi ugyan igazság szerint, mert tetteink méltó bérét vesszük; de ez itt semmi rosszat nem művelt.” (Lk. 23, 41.) Erre egész hittel és bizalommal Jézushoz fordul: „Uram! emlékezzél meg rólam, midőn eljössz királyságodba.” (Lk. 23, 42.) Mily csodálatos megtérés, mily csodálatos imádság! Jézust a gyalázat és megvetetés közepette szemléli és mégis így szól: „Uram! emlékezzél meg rólam, midőn eljössz királyságodba.” Jézus pedig elfelejti saját szenvedéseit, felemeli tövissel koronázott, vérrel borított fejét, a bűnbánó lator felé fordítja és mondja: „Bizony mondom neked, ma velem leszesz a paradicsomban!” (Lk. 23, 43.) Ó csodálatos szó, a nagylelkűségnek, a túláradó kegyelemnek és megbocsátásnak szava! Még ma! Még pár pillanat előtt elvetemült gonosztevő, és pár pillanat múlva az égnek egy szentje! Így fogadja Jézus a bűnöst, aki tökéletes bizalommal és egészen hozzá tér. „Jézus Szíve, dúsgazdag mindazok iránt, akik hozzád folyamodnak, irgalmazz nekünk!” De fontoljuk meg Sz. Ágoston szavát is: „Egyik megtért, hogy senki kétségbe ne essék; de csak egy tért meg, hogy senki vakmerően ne bizakodjék.”

A harmadik szó. Jézus ajkáról a gyermeki szeretet és pietás szava: „Asszony! íme a te fiad. — Íme a te anyád!” (Jn. 19, 26—27.) Jézus maga előtt látja a kevés hűséges lelket, akik a kereszttől gyalázatáig kitartottak mellette, „Íme a te fiad — íme elsősorban édesanyját és szeretet tanítványát. Nekik szól a keresztről

harmadik szava, de szól valamennyiünknek is. Ez a szó a gyengéd szeretet és gondoskodás szava: „Jézus látván anyját és az ott álló tanítványt, kit szeret vala, mondá anyjának: Asszony! íme a te fiad. Azután mondá a

tanítványnak: Ime a te anyád! És azon órától magához vevé őt a tanítvány." — Ó, Jézus Szívének gyengéd szeretete! Földi életében mintha csak nem akarta volna ismerni a szent kötelékeket, melyek édesanyjához fűzték: „Mi közöm nekem és neked, ó asszony?” (Jn. 2, 4.) „Ki az én anyám?” (Mt. 12, 48.) Édesanyja is szerényen visszavonult és sohasem volt látható ott, ahol Jézus dicsőségének egy sugara ráeshetett volna. De a kereszttúton és a keresztt alatt ott találjuk őt, a fájdalmas anyát, a vértanúk királynőjét, az erős asszonyt, a második Juditot. Ő áll. Nem roskad össze a fájdalom súlya alatt, de szívét átjárja a tör, melyről egykor Simeon jövendölt neki.

Áll a győtrött Isten-anyja,
Kín az arcát könnybe vonja,
Úgy siratja szent Fiát.
Gyász a lelkét meggyötörte,
Kín és bánat összetörte,
Törnek éle járta át.

Sík S. ford.

Most, mikor Jézus árván látja édesanyját, anyai jogai ismét lelke elé lépnek. Ő a legjobb fiú, és csak egy valakit szeret jobban édesanyjánál, a mennyei Atyát. Ő érte hagyta el egykor rövid időre édesanyját, mikor a templomban visszamaradt; ő érte hagyta el Názáretet, mikor elment, hogy Isten országát hirdesse. Most ismét gondoskodik anyjáról. Boldog tanítvány, akinek Szűz Mária osztályrészül jutott Jézus kezéből! Szűzi tisztasága és hűsége a keresztt gyalázataig szerezte meg neki ezt a nagy kincset. Az egyházi írók azt állítják, hogy Szent János az egész emberiséget képviselte, és hogy Jézus őbenne mindnyájunkat Szűz Mária anyai szeretetében ajánlott. Lelkünk anyja lett ő már akkor, amikor Jézust szűzi méhében foganta; most bevezeti őt Jézus anyai tisztjébe. Itt a keresztt alatt szült minket kimondhatatlan anyai fájdalmak közt új életre. Anyai szíve szeretetében ajánlom magam.¹

¹ Ferenc Ferdinánd trónörökös tragikus halálánál a következő részeket közölték az ujságok. Mikor már világos volt, hogy a trónörökös élete veszélyben van, arra kérte feleségét, Hohenberg Zsófia hercegnőt, ne menjen vele a helyőrségi kórházba. De a hercegnő ezt válaszolta: „Nem, Ferenc, én veled megyek!” — Mikor az első golyó a trónörökös

Csendesebb lesz minden a kereszt körül, sötétség borul a földre, Isten szenved. Jézusnak már semmije sincs a földön: ruháitól megfosztották, becsületét sárba tiporták, testét szétmarcangolták. Tanítványai elhagyták, édesanyját maga adta oda szeretett tanítványának. Nincs már semmije sem a földön; van-e még valamije az égben? Eddig még legnagyobb megpróbáltatásai közt is mellette állott valaki és megerősítette őt: az Atya. „Aki engem küldött, velem vagyok; nem hagyott engem magamra.” (Jn. 8, 29.) Még az Olajfák-hegyén is angyalt küldött, hogy megerősítse. Most a mennyei Atya is visszavonul érezhető, boldogító jelenlétével és egyszülött Fiát egészen átadja a szenvedésnek. Azért a szenvedő Istenember lelkének mélyéből felszáll a fájdalmas sóhaj: „**En Istenem! En Istenem! miért hagytál el engem?!**” (Mt. 27, 46.) Ez Jézus *negyedik szava*. A szenvedés kelyhét fenéig ki akarta üríteni, hogy senki se mondhasa, hogy van szenvedés a földön, melyet ő előbb meg nem ízlelt volna.

Csak egy dolog van még hátra; az Írás egy szavának még be kell teljesednie. Azért felkiált: „**Szomjúhozom!**” (Jn. 19, 28.) Nem panasz ez; kinyilatkoztatás, hogy megismerd, mit szenvedett érted. Szomjúhozom! ez *ötödik szava*; de még sokkal győtrőbb, égetőbb szomjúság kínozza őt lelked szeretete, lelked tökéletesedése után, a milliók üdvössége és szentsége után. Enyhítsd, csillapítsd szomjúságát! Enyhíted, csillapítod, ha a te szomjúságod Isten akaratát teljesíteni oly nagy, mint az övé, azt teljesítve látni: „Hogy beteljesedjék az Írás, mondá: „**Szomjúhozom!**”

Most mindent teljesített, amit az Atya parancsolt neki. Beköszöntött a megváltás nagy szombat napja. A káromlások elhangzottak, halálos csend uralkodik a természetén. Minden beteljesedett. „**En téged megdicsőítettek a földön, a munkát elvégeztem, melyet rám bízál, hogy megtegyem.**”

nyakába fűródott, mielőtt még eszméletét elvesztette volna, így szólt nejehez: „Zsófia, maradj te életben a gyermekeinknek.” Neje azonban átkarolta és a második golyó az ő testét fúrta át. Így férjével együtt halt meg.

(Jn. 17, 4.) A jövődölések teljesedtek, az Atya akarata megtörtént, az ember meg van váltva; mégcsak a pecsétet kell rányomni a megváltás nagy okmányára és ez a pecsét az Atya Egyszülöttjének halála. Jézus mondja: „Beteljesedett!” (Jn. 19, 30.) Ez *hatodik szava*.¹

Erre, a bizalomnak végtelenül gyengéd, gyermeki tekintetével mennyei Atyjához fordul, aki őt látszólag egészen elhagyta; mert tudja, hogy az mindamellert az ő Atyja, és hogy lelkét senki kezébe biztosabban nem ajánlhatja, mint az övébe. Amiért még az este „Atyám! a te kezeidbe ajánlom lelkemet!” imádkozott az utolsó vacsora termében: „És most te dicsőíts meg engem, Atyám, tenmagadnál azzal a dicsőséggel, mely enyém volt nálad, mielőtt a világ lett” (Jn. 17, 5), azért imádkozik most ismét és mondja: „Atyám! a te kezeidbe ajánlom lelkemet!” (Lk. 23, 46.) Ez *hetedik és végső szava*. Erre engedélyt ad a halálnak, hogy közeledjék hozzá, az élet urához, magához az Élethez. „És lehajtván fejét, kiadá lelkét.” (Jn. 19, 30.) Előbb hajtotta le fejét, azután halt meg, nem mint más ember, hogy ezzel is megmutassa neked, hogy szabadon és szeretetből halt meg érted. (Chrysost. hom. 85. in Jo.) „Senki sem veszi el — életemet — tőlem, hanem én adom oda magamtól.” (Jn. 10, 18.) Az Élet meghalt, hogy a holtak megelevenedjenek, és „akik élnek, már ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt.” (2 Kor. 5, 15.) Ha már Krisztusért meg nem halhatunk, legalább éljünk érte, de éljünk érte egészen!²

V. Pont. Milyen illatot érzek?

Az áldozat illata száll fel az Atya trónjához: Beteljesedett, én téged megdicsőítettelek!

A megváltott emberiség mint hatalmas szántóföld bő, illatos terméssel, mint virágzó kert, mint édes gyümölcscsel

¹ X. Pius utolsó szavai ezek voltak: „Isten akarata teljesüljön!” Kifejezte, hogy szívesen feláldozná életét, hogy megváltsa azt a sok fiatal életet a haláltól a világháborúban.

² A boxerlázadás idejében egy öreg nő így szólt a hóhérokhoz: „Mivel Urunk értünk meghalt, nekünk is fel kell érte áldoznunk életünket.” (Die Kath. Miss. 1913/4 N. 11,286.)

A megváltás áldozatának illata.

gazdagon megáldott kert áll Isten szeme előtt, és illata megörvendezteti szívét. „Hajtásaid gyönyörű liget; benne gránátalma s mindenféle gyümölcs, ciprusvirág és nárduszok és mindenféle pompás balzsam. A kertnek forrása élővizek kútja, melyek a Libanonról” — a Megváltó forrásaiból (Iz. 12, 3), szent sebeiből és Szívéből „csorognak”. (Én. 4, 13—15.) „Termete, mint a Libanon, pompás, mint a cédrusok.” (Én. 5, 15.) „Rajta, északi szellő! Déli szél, jöjj! Lengj át kertemen, hadd áradjon szét balzsamos illata!” (Én. 4, 16.) és töltse be a világot, a földet és az egek csarnokait. —

Mily nagy Isten a kereszten!

A természet szép temploma
A nagy Istennek lábnyoma;
De még nagyobbnak látod őt,
Ha megállsz a kereszt előtt.

Nagy az Isten a teremtésben; hatalmának örök emléke a mérhetetlen mindenség a naprendszernek beláthatatlan sokaságával, a tengerek végnélküli kiterjedésével, a hegyek égbenyúló gránitoszlopaival. — Nagy

Isten nagysága.

az Isten igazságosságában, mikor Sinai-hegyéről mennydörgés és villámlás közt hirdeti törvényeit, mikor a pártütő angyalokat a pokol mélyére taszítja, mikor megnyitja a föld mélységeit, hogy beletemesse a lázadókat, és tüzes erővel pusztítja el a bűnös városokat, vizözönnel a vétekbe süllyedt emberi nemet. — Nagy az Isten az irgalmasságban, mikor mint gyermek jelenik meg a jászolban, egy földi édesanya keblén pihen, és csodákat szórva járja be a falvakat, városokat, hogy meggyógyítson minden betegséget és nyavalyát. — De a legnagyobb a kereszten, mikor mindenhatóságának kezei meg vannak kötve, igazságosságának lábai a keresztre vannak szögezve, hogy utól ne ériék a bűnöst, mikor irgalmas szívét a lándzsa átdöfi, mikor szeretetét a bűnösök a megvetés és gúny tárgyává teszik. A megköttözött mindenhatóság, a lefegyverzett igazságosság, a megvetett szeretet mutatja legjobban Isten nagyságát. Mert hatalma a gyengeség által győzött a kereszten a leghatalmasabb ellenségek, a halál, a bűn és a sátán fölött; igazságossága az irgalom által elégült ki leg-

tökéletesebben, és a szeretet megvetettségében ülte legnagyobb diadalát.

Isten a kereszten amnesztiát ad, országokat osztogat, koronákat ajándékozik, mikor a latornak megbocsát és a mennyországot odaígéri neki. Halálánál a nap elsötétedik, a sziklák megrepednek, a halottak sírjukból előjönnek, a nép mellét veri, a százados vallomást tesz. Vajjon elég hatalmas-e szeretete, hogy az én szívemet is meghódítsa?

Imádság. Krisztus lelke, szentelj meg engem!
Krisztus teste, üdvözíts engem!
Krisztus vére, ihless meg engem!
Krisztus oldalából kifolyó víz, tisztíts meg engem!
Krisztus szenvedése, erősíts meg engem!
Ó jósaágos Jézus, hallgass meg engem!
Szent sebeidbe, rejts el engem!
Ne engedj tőled elszakadni engem!
A gonosz ellenségtől védj meg engem!
Halálom óráján hívj magadhoz engem!
Engedj hozzád jönni engem,
Hogy szenteiddel dicsérjelek
Mindörökkön örökké. Amen.

III. JÉZUS SZÍVE MEGNYILIK A KERESZTEN.

Első előgyakorlat. Szemlélem, amint a katona a latrok csontjait megtöri, de látván, hogy Jézus már meghalt, nem töri meg csontjait, hanem lándzsával átdöfi oldalát, és abból vér és víz ömlik ki. (Jn. 19, 32—37.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus oldala megnyitásának mélységes titkát megértsem és mindig az ő Szívében lakjam.¹

I. Pont. Jézus oldalának megnyitása.

Már közeledik húsvét szombatja, a főpapok sürgetik, hogy a holttestek ne maradjanak a kereszten szombaton. Azért katonák jönnek, hogy sietessék a halált az elítélteknél, s mivel a két latrot még életben találják, kegyetlenül összetörik csontjaikat.

Jézust azonban már halva találják, azért nem törik meg csontjait, hanem lándzsával átdöfik oldalát. Ez a döfés bizonyossá teszi halálát. Ez volt az utolsó tiszteletlenség,

¹ Lásd Rubens világhíru festményét az antwerpeni múzeumban.

melyet Isten még megengedett, hogy szent Fia holttestét érje. Ezentúl már csak tisztelet és dicsőség lesz osztályrésze.

Megengedte Isten azért, hogy az egész világ meggyőződjék Fia haláláról, és annál kézzelfoghatóbb legyen azoknak hazugsága, akik a feltámadás csodájának letagadása érdekében azt állították, hogy nem is halt meg. Megengedte azért, hogy Jézus üdvözítő halála, mely a világ megváltása volt, minden kétely fölött bizonyos

A titok jelentősége. legyen. Megengedte végre azért, hogy ez a tiszteletlenség forrásává legyen annak a mérhetetlen tiszteletnek, mely innét indult ki a világba, hogy átfúrt oldala és Szíve a hívek szeretetének és az Egyház liturgikus tiszteletének középpontjává és a kegyelmek soha meg nem szűnő forrásává, az élővizek kútjává legyen.

Jézus megnyitott oldalának többféle titokzatos jelentősége van számunkra. A szentatyák szerint az Egyház születését jelképezi, mely mint Krisztus menyasszonya, mint második Éva, a második Ádám oldalából született. A kiömlő vér és víz az Egyház két főszentségét, az Oltáriszentséget és a keresztséget jelképezik, melyeket a többi szentséggel és minden kegyelemadománnyal együtt Jézus Szívének köszönünk. Így oldalának, Szívének megnyitása mint a kegyelmek forrását mutatja be nekünk Krisztust. Ő az a szikla, melyet Mózes pálcája megérintett, hogy abból az élővizek forrása fakadjon. „A szikla pedig Krisztus vala.” (1 Kor. 10, 4.) Erről a forrásról zengi Izaiás: „Örömmel merítetek majd vizet a szabadító forrásaiból, és mondjátok azon a napon: Adjatok hálát az Úrnak, emlegessétek nevét, hirdessétek a népek közt tetteit, emlékezzetek meg arról, hogy fölséges az ő neve. Zengjétek éneket az Úrnak, mert nagy dolgokat művelt, hirdessétek az egész földön. Újjongj és mondj dicséretet, Sion lakossága, mert nagy közötted Izrael Szentje.” (Iz. 12, 3—6.) Ez a megnyitott oldal, ez a megnyitott Szív az a sziklaüreg, amelyben az Énekek éneke szerint a lélek elrejtőzik, hogy biztonságban legyen ellenségei elől. (Én. 2, 14.) Ez az a vár, mely őt megvédi az ördög támadásaitól és a világ csábításaitól. Ez az a szent barlang, ahová Magdolnával és az összes szemlélődő lelkek-

kel visszavonul, hogy az imádságban egyesüljön isteni Szerelmesével.

Jézus oldalának megnyitása, Szívének átverése tanúbizonysága annak, hogy Isten Fia jobban szeretett minket, mint ahogy azt halála megmutathatta. Jézusnak emberi természetében a szenvedéseknek emberi értelemmel fel

A szeretet tanúbizonysága.

nem fogható, de mégis csak véges mértékében volt része, de ő mintegy szeretetének végtelenségét akarta megmutatni irántunk. Azért halála után

megnyitotta szentséges oldalát, isteni Szívét, kiontott utolsó csepp véré, hogy szeretetének és odaadásának végtelenségéről meggyőzzön. Amint szentséges Szíve elsőnek ajánlotta fel magát a mennyei Atyának élete hajnalán a világért, ez volt végső áldozata is a kereszten, midőn megszakadt és elvérzett az Atya dicsőségére az emberek szeretetében.

Jézus oldalának titokzatos megnyitásából három nagy ájtatosság fakadt az Egyházban: a szent oldalseb áhítata, a szent Vér áhítata és legfőképp Jézus

Három áhítat forrása.

szentséges Szívének áhítata. Ez a három áhítat, bár tárgyukban különböznek is egymástól, mégis elválaszthatatlanok. Hiszen a szentséges oldalt csak azért nyitotta meg a katona lándzsája, hogy Üdvözítőnk Szívéhez megnyissa nekünk a kaput; a szent Vér pedig ennek a Szívnek áldozati edényéből folyt a mi üdvösségünkre, amint az evangélista is bizonyítja: „legottan vér és víz jöve ki” belőle. (Jn. 19, 34.) És gyönyörű szavakkal hozzáfűzi az esemény jelentőségét: „Látni fogják, kit vertenek által. (Jn. 19, 37.)

II. Pont. Jézus Szíve.

Az evangélista által imént idézett prófétai szavakat Zakariásnál találjuk: „És kiöntöm Dávid házára és Jeruzsálem lakóira az irgalom és az imádság lelkét; és ők majd reám tekintenek, akit átdöftek, és siratják majd őt olyan sirással, mint az egyszülöttet, és keseregnek felette, mint ahogy keseregni szoktak az elsőszülött halálakor.” (Zak. 12, 10.) Ezek a szavak a csodálatos megtérésekre vonatkoznak,

melyek Jézus halálakor és halála után bekövetkeztek: „És az egész sereg, mely együtt vala a jelenetnél, látván a történeteket, mellett „Látni fogják, kit verve tére vissza.” (Lk. 23, 48.) Jézus feltámadása után pedig az apostolok szavára három, majd ötezer ember tért meg és bűnbánatot tartva megkeresztelkedett. Vonatkoznak ezek a szavak az egész nagy emberáradatra, a lelkek nagy áramlására, akik a pogányságból Jézus keresztyéhez sietnek és hisznek őbenne: „Én pedig ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok.” (Jn. 12, 32.) „Ama napon forrás fakad Dávid házának és Jeruzsálem lakosainak számára, a bűnöknek megmosására. És azon a napon, úgymond a seregek Ura: Eltörlöm majd a bálványok nevét a földről, úgyhogy nem is említik őket többé.” (Zak. 13, 1—2.) „Leszen az idők végén, hogy az Úr házának hegye szilárdan áll a hegyek tetején, fenn a magasban a halmok felett, és odátódulnak a népek és odasiet sok nemzet, mondván: Jertek, menjünk fel az Úr hegyére és Jákob Istenének házához, hogy megtanítson minket utaira és ösvényein járjunk.” (Mik. 4, 1—2.)

Vonatkoznak a próféták szavai az egész Egyházra, amikor nagypénteken valóban oly sirással kesereg Jegyese, Szerelmese halálán, mint az édesanya elsőszülöttje halálakor. A kereszt imádása, a szent csókok, melyekkel Üdvözítője sebhelyeit illeti, a panaszos sóhajok, az improperiuniok, a himnuszok, amelyeket e napon zeng, mind visszhangozzák Zakariás szavát: „Kiöntöm Dávid házára az irgalom és az imádság lelkét; és ők majd reám tekintenek, akit átdöftek.” Vonatkoznak a szentek könnyeire és szent szemlélődéseire, melyekkel Krisztus szenvedésében elmerültek és azokat mintegy magukban és magukon újból átélték, egy Szent Brigitta, egy Emmerich Katalin, egy Galgani Gemma, egy Keresztről nevezett Szent Pál, egy Assisi Szent Ferenc könnyeire, stigmáira, szent elragadtatásaira és a jámborok részvevő szent elmélkedéseire, szánakozására, mellyel a keresztutat járják a zárdákban, templomokban és kálváriákon.

De főleg Jézus Szíve tiszteletére vonatkoznak, mely ebből a titokzatos forrásból fakadt, s melynek egész lelke

és szelleme a szeretetből forrásozó részvét és engesztelés. Megállok a keresztnél és betekintek Jézus szent oldal-

„Íme a Szív, mely
annyira szerette az
embereket.”

sebébe, és lélekben hallok e szavakat:
„Íme a Szív, mely annyira szerette az
embereket, hogy semmit sem kímélt,
hanem kimerítette és felemésztette
magát, csak hogy szeretetét irántunk

kimutassa. Viszonzásul a legtöbb embertől csak hálátlanságot tapasztalok a tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben, megvetésben, amellyel engem illetnek.” Ez a Szív a szeretet és a fájdalom tengere, melyből megváltásunk egész műve kiáradt. Ez a testi Szív, mely most át van szúrva és halott, eszköze volt egész megváltásunknak, ennek dobogása kísérte Jézus lelkének legbensőbb, legszentebb, legszeretőbb rezdüléseit. Ez a Szív tárgult ki, mikor mondotta: „Keresztséggel kell megkereszteltetnem, és mily nehezen várom, míg be nem teljesedik.” (Lk. 12, 50.) Ez a Szív szorult össze, mikor az Olajfák-hegyén imádkozott: „Atyám! ha akarod, vedd el tőlem e poharat.” (Lk. 22, 42.) Ez a Szív ujjongott fel örömben, mikor felkiáltott: „Hálát adok neked, Atyám! hogy elrejtetted ezeket a bölcsektől és okosaktól és kinyilatkoztattad a kisdedeknek.” (Mt. 11, 25.) Ez a Szív nyílt tágra, mikor magához szólította az egész világot: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítelek titeket.” (Mt. 11, 28.) Ez lüktetett Jézus keblében, mikor még a Szűzanya tiszta szíve alatt felajánlotta magát a világ üdvösségére: „Íme eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 9.) Ez a Szív rezdült meg szent, isteni részvétben, mikor Jézus maga előtt látta a pásztor nélküli nyáját: „Szánom a sereget, mert már harmadnapja tartanak velem, és nincs mit enniök” (Mt. 15, 32), és mikor a fájdalomba merült özvegy édesanyát látta egyetlen fia koporsója után menni: „Kit mikor meglátott, megkönyörülván rajta, mondá neki: Ne sírj.” (Lk. 7, 13.) Ez égett szent lelkesedéstől, mikor tanítványaihoz szólott: „Tüzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy felgyulladjon?” (Lk. 12, 49.) Most megnyílt a kereszten, mint a kegyelem és a szeretet forrása, hogy szeretetáradatával előntse a világot: „Szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket, hogy

forró szeretetének lángjait többé már nem tudja magába fojtani, hanem ki kell azokat árasztania, ki kell magát nyilatkoztatnia, hogy meggazdagítsa őket drága kincseivel.”¹

Ebből a Szívből folyt a vér, mely a világot és az én lelkemet megváltotta. Ez a Szív öntötte ki az erekbe azt a vért, mely az Olajfák-hegyén Jézus arcáról, az ostorozásnál sebeiből, a tövissel való koronázásnál szent fejéről, a kereszten kezeiből s lábaiból folyt. Ezt a Szívet szúrta át a katona lándzsája, hogy valamennyiünk számára megnyissa a kegyelem forrását.

Imádság. Ó imádandó isteni Szív, mely értem megtört a kereszten, melyet a lándzsa átdöfött az én halátlanságomért és bűneimért, imádlak és áldlak, Üdvözítőm szeretetének örök szent forrása és jelképe! Légy menedékem és oltalmam életben s halálban, légy számomra a forráskút, mely az élet vizét szolgáltatja nekem. A belőled kifolyó vér és víz legyen számomra üdítő ital, erősítő bor, mely a Te örök isteni szerelmeddel megrészeget és képessé tesz minden áldozatra, minden munkára a Te követésedben az Atya dicsőségére és a halhatatlan, a Te véreddel megváltott lelkek üdvösségére. Amen.

Jézus áldott sebhelyének
Nyílik égi temploma.
Szent Szívének zeng az ének,
Zeng a föld s a fény hona.

IV. JÉZUST LEVESZIK A KERESZT- RŐL ÉS SIRBA TESZIK.

Első előgyakorlat. Szemlélem, amint arimateai József és Nikodémus Jézus szent testét a keresztről leveszik és szentséges Anyja ölébe fektetik. Majd megkenik drága kenetekkel és a közeli sírba helyezik, melyben még senki sem feküdt.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy a bold. Szűzzel és a jámborokkal együttérezzek és szent megilletődéssel elmélkedjem Jézus sebeiről és kínszenvedéséről.

¹ Jézus Szíve tiszteletéről lásd: *Biró Ferenc*: A Jézus Szíve ájtatosság központi természete. — *Biró Ferenc*: E jelben győzni fogsz. — *Csávossy Elemér*: Jézus Szívének ájtatossága. — *Csávossy Elemér*: Bepillantások az Ember Fiának Szívébe. — *Csávossy Elemér*: Együtt a Mesterrel.

I. Pont. Jézus holttestét leveszik a keresztről.

Már kezdődik Jézus megdicsőülése. Halála megszűntette a kislelkűséget és bátortalanságot azok lelkében, akik eddig csak félve és titokban merték magukat tanítványainak vallani. A szeretet Mesterük iránt tetterre ösztönzi őket. Arimateai József „bátran beméne Pilátushoz, és elkéré Jézus testét.” (Mk. 15, 43.)

Az előkelők érdeklődnek Jézus temetése iránt. Nemcsak érdeklődnek, hanem magukra vállalják annak minden **Kezdetét veszi Jézus** terhét és gyűlöletes voltát a főpapok és Jézus ellenségei előtt. Bátorság megdicsőítése.

kellett hozzá, hogy egy gonosztevőként kivégzett testét a részvét, a rokonszenv és tisztelet minden jelei közt eltemessék. Lelki emelkedettség és meggyőződés kellett ahhoz, hogy egy előkelő férfiú, mellőzve az emberi tekintetet, állítólagos lázító és istenkáromló végső tisztességének gondját magára vegye. Ezt teszik meg bátorsággal arimateai József és Nikodémus, bár maguk is tagjai voltak a főtanácsnak. Tudjuk, hogy ennek gonosz terveibe nem egyeztek bele.

Egyébként arimateai Józsefről csak jót és szépet mondanak az evangélisták. Sz. Lukács szerint „jó és igaz **Arimateai József és ember**” volt, aki nem értett egyet a zsidók határozatával és „maga is várta az Isten országát”. (Lk, 23, 50—51.)

Ugyancsak Sz. Lukács szerint „tanácsbeli volt”, Sz. Márk szerint „gazdag ember”. (Mk. 27, 57.) Nikodémus pedig ugyanaz, aki éjnek idején felkereste Jézust, hogy tanítását megismerje. Hogy megváltoztak az idők! Előbb elrejtőztek az éj homályába, most világos nappal, a zsidók szemeláttára bemennek Pilátushoz és a tisztelet minden megadásával gondoljaikba veszik Jézus testét. Mikor Jézus nagy csodákat művelt a nép ámulatára, nem tudták félelmüket leküzdeni; most, mikor mint gonosztevő holtan függ a kereszten, bátran megvallják Mesterüket. Mert „a titkos kereszten már dicsőn ragyog”, fulget Crucis mysterium, „melyen ki éltünk alkotá, éltét miértünk áldozá.”

Ezek a férfiak jönnek, leveszik a keresztről Jézus holttestét, finom gyolcsra fektetik és Szűz Mária ölébe teszik.

II. Pont. Jézust Szűz Mária ölébe fektetik.

A fájdalmas Anyának két képe van: a Stabat Mater és a Pietà. Nem lehet eldönteni, melyik meghatóbb a kettő közül, az-e, amikor az édesanyát állni látjuk Fiának keresztje alatt, vagy amikor a Fiút a kesergő édesanya ölében szemléljük. Ez utóbbi jelenetet szemléljük most.

Szűz Mária szenvedései.

Jézus szenvedésének minden mozzanata törként járta át a szent Szűz lelkét. Utoljára még szent oldalának átszúrása éles kardként döfte át az ő szívét-lelkét is. Fél, hogy a tiszteletlenség után még más tiszteletlenség is következik; hogy talán egyszülött Fiának testét is, mint más keresztfeszített gonosztevőket, odavetik az állatok és madarak prédájának. De hitt és remélt, hogy Fia halálával már véget is ér annak meggyalázása.

Mily öröm töltötte be azért lelkét, amikor arimateai Józsefet és Nikodémust közeledni látja! Ezek Jézus barátai. **Jézus teste édesanyja ölében.** Végre egy jó barát is a sok ellenség között! Anyai aggodalommal kíséri a keresztről való levétel minden mozzanatát. Csak szép szelíden engedjék le ezeket a szent kezeket, csak nagyobb sebeket ne okozzon a levétel a holttesten, úgyszólván elég seb borítja már! Végre ölébe veheti, őt, akit egykor szíve alatt hordozott. Ő, csak most törnek ki az eddig hősies önuralommal visszatartott anyai könnyek forrásai. Ő, hány seb borítja annak testét, aki az ő legnagyobb kincse! Minden egyes sebet külön megtekint és szent csókjaival halmoz el. Annyi seb a lelkén, ahány sebet számlál Fia holttestén. „Mária pedig megjegyzi vala mindeme dolgokat, szívében forgatván.” (Lk. 2, 19.)¹

Jézus szent testének Szűz Mária ölébe való helyezése jelképe egyúttal annak, hogy Isten a megváltás kegyelmeit Szűz Mária ölébe tette, hogy ő azokat a világnak kiossa. A

¹ A sinn-feinista Wheland Tamás édesanyja ülve imádkozott a börtön előtt, melyben fia el volt zárva. Kírták azoknak nevét, akiket halálra ítélték. Tamás neve is köztük volt. „Hadd csókolom meg nevét!” — mondta a fájdalomtól lesújtott édesanyja és csókkal illette halálraírt fia nevét.

**Minden kegyelem
közvetítője.**

Bárány vérével és a Galamb sóhajai-
val váltattunk meg — mondják a szent-
atyák. Akinek ily része volt a meg-
váltás eszközlésében, mint Szűz Máriának, annak a kegyel-
mek kiosztásában is hasonló szerepnek kellett jutnia. Jézus-
tól és Jézus testével együtt átveszi a megváltás kegyelmeit
és közvetíti a lelkekkel.

III. Pont. Jézus holttestét sírba helyezik.

Soha ily egyszerű és mégis oly fenséges gyászmenetet
nem látott a világ. Ebben a gyászmenetben képviselve van
az egész kis Egyház és minden állás

A gyászmenet.

és rang. Ott látjuk az ártatlanságot és
a bűnbánó bűnöst, ott a világ előkelő-
ségeit és az egyszerű embereket, férfiakat és nőket, apos-
toloikat és híveket, fiatalokat és öregeket. Arimateai József
és Nikodémus, szent János és a Szűzanya, a szent asszo-
nyok és egynéhány jóbarát, akik még hozzájuk csatlakoz-
tak, alkotják a kíséretet. Nem lehetetlen, hogy a megért
százados, aki Jézus halálánál felkiáltott: „Ez valóban Isten
Fia volt” (Mt. 27, 54), nyitotta meg a menetet.

Néma könnyek közt kísérik utolsó földi útjára a világ
Megváltóját és kősziklába vájt sírba helyezik, arimateai
József saját sírjába, „melyben még soha senki sem feküdt”.
(Lk. 23, 53.) „És dicsőséges leszen nyugvóhelye”, mondta

A sír.

az is volt. A szeretet és a részvét tette
dicsőségessé. Nemsokára az ellenség is
csatlakozik, hogy még dicsőségesebbé tegye. Őrséget állíta-
nak eléje — rossz akaratból, de akaratuk ellenére is növe-
lik a sírnak dicsőségét és a világ előtt kétségtelenné teszik
a feltámadását annak, akinek feltámadásától félve állítják
oda az őrséget.

Ez a feltámadás teszi majd legdicsőségesebbé ezt a
sírt, a feltámadás, a dicsőség sírját, amelyből a kegyelem
és a szeretet árad majd szét az egész világba, és ez a kegye-
lem és szeretet Bertrand szavai szerint „fényugárként bele-
hatol még az állatias emberi lényekbe is és a homályos

szemekbe, az érzékies kifejezésű ajkakra fénybemártott léleknek képét varázsolja." (A vallások harca Keleten.)

Én azonban Szűz Máriával ott maradok még hosszú ideig a sírnál, mely Jézusom holttestét magába zárja. Szűz Máriával térek azután vissza és lelkem elé idézem Jézus szenvedéseit, végigmegyek gyötreim, kínjai stációin, szent csókokkal illetve a helyeket, amelyeken testének, Szívének vére folyt, felszedve lélekben mindenegyes vércseppet, hogy azt lelkem és a világ üdvösségére értékesítsem. Drága-gyöngyök ezek a vércseppek! Aki ezeket a gyöngyöket megtalálja, elmegy és eladja minden vagyonát, és megveszi azokat. (Mt. 13, 46.) Véd szívembe, Szűz Anyám,

Memoria passionis. Fiadnak keserves szenvedését, kínhalálát, hogy ennek képe lelkemben sohase mosódjék el, hanem folytonos ösztönzés legyen a hűségre, a nagylelkűségre követésében és az érte vállalt munkában a lelkek megmentésére!

Imádság. Árva Anya, véd szívembe,
Véd szívemnek legmélyébe
Krisztus sebe mélyeit!
Keresztfája aláztát,
Követhessem áldozatát,
Szívmésztő lángjait.
Add, hogy veled együtt sírjak,
Töredelmes szívvel bírjak,
Míg az élet napja tart!
Keresztfánál veled álljak,
Soha onnét el ne váljak,
Míg a sír el nem takart.

Amen.

(Stabat Mater, ford. Nagyfalusy L.)

NEGYEDIK NAP.

A lelkigyakorlatok könyve ajánlja, hogy miután először végigmentünk Jézus szenvedése titkain, azokat újból és újból lelkünk elé állítsuk nagyobb, összefoglalóbb elmélkedésekben. Ezt úgy tehetjük, hogy a szenvedés történetének nagyobb szakaszait, több mozzanatot összevonva, ismétlés-ként vesszük elmélkedésünk, szemlélődésünk tárgyául. Tehet-

Ismétlés. jük úgy is, hogy a kínszenvedésnek legkimagaslóbb titkait új szempontok szerint vesszük át elmélkedésünkben. Ez utóbbi utat választjuk most. Lelkünk elé állítjuk a fájdalmas rózsafüzér titkait, és mindenegyes titoknál erre a négy kérdésre adunk választ: Ki szenved? mit szenved? miért szenved? hogyan szenved?

A fájdalmas rózsafüzér mindenegyes titkánál Istennek egy-egy tulajdonságát tekintjük, mely oly megrendítő ellentétben van azzal a szenvedéssel, melyet Krisztusnak emberi természetében e titokban el kellett szenvednie. Ez a megrendítő ellentét a végtelen Isten és a szenvedő Istenember közt mélyen belevési lelkünkbe Jézus szenvedésének emberi értelemmel soha fel nem fogható misztériumát.

Igy új meglátásokkal gazdagítjuk lelkünket és újabb haszonnal megyünk végig a „beata passio”-n, a kereszti királyi útja legfőbb titkain, legkiemelkedőbb stációin. Ez a feladatunk a következő három napon.

I. „AKI ÉRETTÜNK VÉRT IZZADOTT.”

I. Pont. Ki szenved?

Az Isten Fia, Isten maga, a végtelenül *boldog* Isten. Isten maga a boldogság, az öröm. A nép nyelve „boldog Isten”-nek nevezi őt. Ahol ő van, ahol ő megjelenik, ott öröm és boldogság van.

Boldog Isten.

Szolgáinak, követőinek saját boldogságát adja osztályrészül: „Menj be urad örömébe.” (Mt. 25, 21.) És ez a boldog Isten emberi természetében bensőleg szenved, mondhatni boldogtalan az Olajfák-hegyén. Istennek boldogsága az a tulajdonsága, mely oly megrendítő ellentétben van a Getszemáni-kertjében szenvedett lelki kínokkal.

II. Pont. Mit szenved?

Belső kínokat, lelki szenvedéseket. Ezek a legnagyobb szenvedések. Amilyen magasan áll a szellem az anyag, a

lélek a test fölött, oly mértékben múlják felül a lelki szenvedések is — ha egyébként egyenlő mértékkel mérünk — a testi szenvedéseket. Jól tudta ezt a nagy lélekismerő, Shakespeare. Azért adja Lear király

Belső kínok.

szájába e szavakat, mikor saját gyermekeitől megtagadva, száműzve, néhány hívével az erdőben lovagol, és vihar éri utól őket: „Te oly nagynak veszed, hogy bőrig áztat e vad zivatar. Ez nálad úgy lehet. De hol nagyobb betegség fészkel, ott a kisebb alig érezhető. Hol ment a lélek, kényes ott a test. A fergeteg lelkemben elveszen érzékeimtől minden érzetet, kivéve azt, mely itt szúr.” S ezzel szívére mutat.

És mekkora ezeknek a belső szenvedéseknek a száma! Egy is elég, hogy boldogtalanná, szerencsétlenné tegye az embert. Hát még a szenvedéseknek, a belső kínoknak egész

Azok száma.

sorozata! Mint a színpéldában nem lehet az egyes színek átmenetének pontos vonalát meghúzni, csak általában különböztethetjük meg az egyes színeket, úgy Krisztus lelkében is a belső szenvedések egymásba folynak, egymásba olvadnak: félelem, rettegés, undor, vigasztalanság, szomorúság, elhagyatottság. Szépen nevezi a nép ajka ezt a tiókot: Gott in der Not, Isten a szorongatásban. Innsbruck mellett az ú. n. Tummelplatz-on van egy régi katonai temető. Egy érdekes kép ragadja meg a látogató figyelmét. Különféle nagyságú keresztek emelkednek ki a földből és mindegyikhez lépcsők vezetnek. Az egyes keresztek jelentését felírások magyarázzák meg. A legnagyobb keresztre, melyhez a legmagasabb lépcsők vezetnek, s mely a legmagasabban áll, ez van írva régi német nyelven: Verlassung, elhagyatottság. Ezt szenvedte Jézus az Olajfák-hegyén.

És mily nagyok ezek a belső szenvedések! Mi mutatja meg ezt nekünk? Elsősorban Krisztus lelkének és látásának mélysége. Minél mélyebb a tenger, annál magasabbak a vihartól felkorbácsolt hullámok. Ő egyedül tudja egészen,

Nagysága.

hogy ki az Isten, ki ő maga. Ő egyedül tudja egészen, mily méltó Isten, mily méltó ő maga lelkünk egész odaadására, szeretetére. Azért tudja ő egyedül egészen, hogy mi a bűn, mily rettenetes ellentétben van Istennel. Ő egyedül

a) Jézus belső látása. tudja és érzi át egészen azt is, mily szerencsétlenné teszi a bűn az embert magát is, akit ő annyira szeret. Azért senki a világon nem szenvedhetett lelkileg úgy, mint Krisztus az Olajfák-hegyn.

Mutatják ezt szavai is. „Szomorú az én lelkem mindhalálig.” (Mt. 26, 38.) Mintha csak mondani akarná: oly

szomorú, hogy szomorúságomba bele kellene halnom, ha mindenható erőm fenn nem tartana. Vagy más értelemben:

szomorú a lelkem mindhalálig, mert ez a szomorúság már nem hagy el halálomig. Vagy még más értelemben: szomorúságomat csak halálom veheti el, mert annak oka a bűn, amelyért meg kell halnom, hogy elvegyem a világtól; hiszen én vagyok a Bárány, mely elveszi a világ bűnét. (Jn. 2, 29.) Ebben a szomorúságban imádkozik: „Atyám! ha lehetséges, múltjék el tőlem e pohár.” (Mt. 26, 39.)

Szomorúságáról bizonyosságot tesz külső viselkedése is. Felkel és tanítványaihoz megy, majd ismét visszatér imádságához. Bizonyos nyugtalanság észlelhető külsején, arcán, bár akarata rendületlenül Isten akaratába vetette horgonyát. — Leginkább mutatja szenvedésének nagyságát, hogy vért izzad, és beáll a halálküzdelem. „És a halállal tusakodván, még buzgóbban imádkozik vala. És

c) Véres verejték. lőn az ő verejtéke, mint a földre hulló vérnek cseppjei.” (Lk. 22, 43—44.)

Szomorúsága oly nagy volt, hogy a vért szívébe viasztörítette, de ő oly erős akarattal állt ellen ennek a szomorúságnak, hogy a vért ismét szívéből kifelé szorította, és ez verejték alakjában jelent meg szent testén és cseppekben hullott alá szent homlokáról a földre, és ruháit is átnedvesítette.¹

III. Pont. Miért szenved?

Általános oka szenvedésének az én *rendetlen örömom*. De nézzük részletesen is, melyek voltak a szenvedését közvetlen előidéző okok, és mi volt szenvedésének célja.

¹ A vérizzadásnak természetes magyarázata nincs. A jelenség csodálatos. A szomorúság mindenesetre a vért inkább a szívbe szorította vissza, az ellenállás hajtotta ki.

Szenvedésének közvetlen oka volt először is a be-
következő kinszenvedés előrelátása.
Szenvedésének okai: Jézus voltaképp kétszer szenvedte át
1. a szenvedés szenvedését, először lélekben, másod-
előrelátása. szor valóságban. Mindentudása teljes
részletességgel és teljes bizonyossággal tárta lelke elé a be-
következendő igazságtalanságot, gyalázatot és a rettenetes
szenvedéseket. És ő szabadon átengedte magát ennek a
félelemnek és rettegésnek, mely ebből a látásból kifolyólag,
természetszerűen betöltötte szívét.

Szenvedésének második oka a bűnök voltak, melye-
ket neki, a tisztának magára kellett vennie, hogy értük ele-
get tegyen. Mily nagy azoknak soka-
2. a bűnök rútsága. sága és rútsága! Van-e hely a világon,
van-e pillanat, melyet be nem mocs-
kolt, be nem szennyezett volna a bűn! Mily undorral töl-
tötte el ez a legszentebb, a legtisztább szívét!¹

A harmadik ok a szenvedések hiábavalósága volt
sokak számára. Oly bőségesen szenvedett és oly bátran
küzdött ez a Szív, hogy mindent helyreállítson, amit a bűn
elrontott, visszaszerezzen mindent, ami a bűn által elveszett,
és mégis az emberek nagyrésze örökre
3. szenvedéseinek elkarhozik! Annyi lélekért hiába fáradni,
hasztalansága. annyi szívtől hálátlanságot tapasztalni,
ez volt szenvedése kelyhében a legkeserűbb csepp. Oly
állhatatlanok az emberek, némelyek éppen csak hogy meg-
menekülnek a kárhozattól, mások örökre elvesznek. Minden-
egyik bűn ott állt szeme előtt a maga sajátos rútságában,
gonoszságában, a benne rejlő hálátlansággal, súlyosbító
körülményeivel, következményeivel együtt az egyesekre és

¹ Irországi szent Brigidáról (febr. 1.) mondja életrajza, hogy volt egy Dária nevezetű vak barátnője. Mikor a szent a természet szépségét szemlélve felkiáltott: „Mily szépre teremtette Isten a világot!” — a vak Dária kérte barátnőjét, esdje ki számára Istentől a kegyelmet, hogy ő is lásson. Isten meghallgatta Brigida imádságát, és Dária látott. Gyönyörűséggel szemlélte a természetet. Másnap látta, hogyan önti el a harag szenvedélye az emberek arcát, hogy csillog ki a pénzvágý, az érzékiség az emberek szeméből, látta a bűnt, látta az erkölcsi romlást. Erre kérte barátnőjét, eszközölje ki számára a kegyelmet, hogy ismét vak legyen. És Isten meghallgatta a kérést, újból lecsukta Dária szemeit, hogy ne lássák az emberek gonoszságát.

egész országokra és századokra. Mindenegyik lélek ott állt szeme előtt, mindenegyik neki szentelt személy, papjai, az

4. a hálátlanság.

első áldozók, akik egykor szíven pihentek, akik kelyhéből ittak, vele egy kenyeret ettek — és most elpártolnak, megtagadják őt, és örökre elvesznek.¹ Mintha csak tagokat metszenének le szentséges testéről. Fájdalommal néz utánuk, amint elsüllyednek az örök kárhozat mélységében. (Titanic.) Mély fájdalommal tölti el szívét, hogy olykor épp a katolikusok, nem egyszer a papok, a szerzetesek közül kerülnek ki legnagyobb ellenségei — szabadkőművesek, aposztáták, egyházüldözők, eretnekek és szakadárok. És oly sok jó lélekben is annyira hiányzik olykor az igazi buzgóság, és oly kevés azok száma, akikre feltétlenül és mindenben számíthat, akik egészen az övéi.

Mi volt szenvedésének célja? — Elsősorban az, hogy eleget tegyen a *belső bűnökért*, a szív eltévelyedése miatt.

Szenvedésének célja.

Bár voltaképp minden bűn benső valami, mert a bűn nem a külső cselekedetben, hanem az akarat eltévelyedésében és gonoszságában áll, azért mégis vannak sajátosan benső bűnök, mint a *rendetlen szeretet és a rendetlen félelem*. Ezekért akart Jézus eleget tenni az Olajfák-hegyén. Eleget akart tenni *gyávaságunkért* a belső küzdelmek

1. Engesztelés.

idején. Eleget akart tenni végre az akarat minden elvetemedéséért, amikor nem nyugszik meg Isten akaratán, vagy azzal ellentétbe lép. Ez utóbbi minden bűnben benne rejlik.

2. Példa.

Példát akart adni, hogyan kell kitar-
tanunk, hogyan kell viselkednünk,
mikor a lelki szenvedés, a kísértés, az
elhagyatottság Istentől és emberektől, a félreértés, a rága-
lom, a hálátlanság azok részéről, kikkel jót tettünk, a féle-
lem és rettegés beálló szenvedésektől vagy megaláztatások-

¹ „Hálátlanság! te márványszívű ördög,
Útálatosb, ha gyermekben lakol,
A tenger szörnyinél!”

(Lear király I. 4. — Vörösmarty ford.)

„Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő
egyszülött Fiát adta.”

(Jn. 3, 16.)

tól, a belső szenvedéseknek egész árja ostromolja szívünket.

Vigasztalni és bátorítani akart mindezekben a szenvedésekben és lelki küzdelmekben, főleg pedig *halálunk óráján*. Akkor, amikor majd valamennyiünknek át kell menni ezen a pusztá

3. Vigasztalás. vidéken, mely az életet elzárja az örökkévalóságtól, mikor ezen a sivatagon keresztül kell mennünk, ott áll majd az ő keresztje, mely arra int, hogy egykor ő is átment ezen az úton. Ez lesz akkor a mi erőnk, ez lesz a mi bizodalunk.

IV. Pont. Hogyan szenved?

Szabadon. Szabadon, mert ő maga nyitotta meg a szenvedés vizeinek zsilipjeit, hogy elárasszák szentséges Szívét, lelkét. Isten látásának természetsszerűleg boldoggá kellett őt tenni. De ezt

1. Szabadon és csodálatosan. a boldogító hatást mindenhatóságának egy csodájával felfüggesztette, hogy értünk szenvedhessen.

Alázatosan. Hiszen maga a szenvedés is megaláz minket. Gyengeségünkről, természetünk gyarlóságáról tanúskodik. Alázatosan azért is, mert az

2. Alázatosan. isteni Akarat előtt való teljes meghódolással és tökéletes *megadással* szenved. Alázatosan végre azért is, mert a *vigasztalást elfogadja* teremtményeitől. Nem mondja sztoikus göggel: nincs rá szükségem, magam is el tudom viselni! Mind a szenvedés, mind a vigasztalás poharát elfogadja teremtményei kezéből, mikor az Atya azt neki küldi.

3. Kitartással. *Hősies kitartással*, mert háromszor is imádkozik és nem lankad az imádságban: „A halállal tusakodván, még buzgóbban imádkozik vala.” (Lk. 22, 43.) Három teljes órát imádkozik és mindig ugyanazt az imádságot mondja. (Mt. 26, 44.) Nem engedi át magát a szenvedés mindent lenyűgöző hatásának, nem roskad össze akaratának ereje a belső kereszt súlya alatt. Ellenállása oly nagy, hogy a szívébe

toluló vért hősiek akarattal és erővel kiszorítja onnan, és az verejték alakjában jelenik meg szentséges testén.¹

Imádság és elhatározások. Hűséggel és szeretettel akarom *engesztelni és vigasztalni* szenvedő Üdvözítőmet. Mostani szeretetem, hűségem és szolgálatom buzgótsága szerint voltam neki vigasztalására abban a keserű órában. Állhatatossággal és bizalommal, nagylelkűséggel és kitartással akarom *végigküzdeni a harcot*, kiállani a próbát, ha engem is körülfognak Getszemáni sötétségei. *Irgalmas és résztvevő* leszek a lelkileg *szenvedőkkel* és különösen a *haldoklókkal*; ha hivatásom hozzájuk küld, nagy szeretettel támogatom őket a végső küzdelemben és sokat imádkozom értük. Készülök *saját halálomra*, és Jézus haláltusájának érdemeibe vetem már most minden bizalmamat. Főleg pedig az ő *szent Szívét* akarom engesztelni és vigasztalni, és azért, ha tehetem, csütörtök este vele egyesülök a *szent-órában*, hogy halálos küzdelmében vele együtt érezzek, vele együtt virrasszak, vele együtt igyam a szenvedés poharát.

II. „AKIT ÉRETTÜNK MEGOSTOROZTAK.”

I. Pont. Ki szenved?

Isten, az Istennek Fia. — Melyik isteni tulajdonsága lép oly megrendítő ellentétbe azzal a szenvedéssel, melyet emberi természetében e titokban magára vállalt? Végtelen isteni felsége. A végtelenül *felséges*, hatalmas és nagy Isten szenved. Mily nagy az Isten! Természet és hit szólnak nagyságáról és felségéről. A csillagok izzó tömegei, a hegláncok hótakart bércei, a tenger beláthatatlan szélessége, a viharok és a cikázó villámok — minden hirdeti felségét és nagyságát. Az angyalok térdre hullanak felsége előtt, és arcukat elfödve zengik neki háromszor szent éneküket.

¹ Lásd 86. o. jegyzet.

Aki az ószövetségben csak kissé is tiszteletlenül hozzányúlt a frigyszekrényhez, szörnyethalt. (2 Kir. 6, 6—7.) Aki az újszövetségben Jézus testét megérintette, meggyógyult. (Mk. 5, 27—29.) Ez az Isten szenvedő ostromoztatás titkában a legnagyobb gyalázatot, az ő szent emberi testét illetik az emberek ily rettenetes tiszteletlenséggel és kegyetlen durvasággal.

II. Pont. Mít szenved?

Szégyent, gyalázatot és a legszörnyűbb testi kínokat. Maga a ruháitól való megfosztás, a meztelenség a legnagyobb szégyen és gyalázat. Mivel lehetne embert jobban meg-

Gyalázat és iszonyú testi kín.

gyalázni, mint ha nyilvános téren ruháit leszaggatják róla? mint ha az egész világ láttára megvesszőzik? Így csak állatokkal és rabszolgákkal bán-

nak, azokkal is csak akkor, ha kegyetlenség vezet az ostromozó kezét. A gyalázathoz hozzájárul a legborzasztóbb testi fájdalom. Jézus becsülete és teste az ostromozás által már tönkre volt téve, még ha nem is feszítették volna fel. „Féreg vagyok, nem ember, embereknek csúfja, népek útálata.” (21. zsolt.)

Mivel ostromozták?

Mivel ostromozták? Amivel a rómaiak ostromozni szoktak: vesszőkkel, kötelekkel, szíjakkal, vékony láncocskákkal, éles kampókkal. A test feldagad, majd felpattan a kegyetlen érintésre, vér borítja, és lassanként egész húscsuszátok válnak le róla.

Hány csapást mértek rá? — Nincs határ megszabva.

Hány csapást mértek? A határ az önkény, a határ a düh, a fáradtság, a vadság. Pilátus célja, hogy szájalomra indítsa a zsidókat, viszont a zsidók kegyetlen unszolása arra bírja a katonákat, hogy jó munkát végezzenek. Jézus türelme még jobban fokozza dühüket. Felváltják egymást, és így végzik munkájukat.

III. Pont. Miért szenved?

Mert a vétek megfoszt minket a megszentelő malaszt aranyköntösétől, elveszi lelkünknek minden ékességét, és

mintegy szegyenünkre, gyalázatunkra egészen meztelenül állít oda Isten szeme elé teljes undokságunkban, megvetendő voltunkban, gyalázatunkban. Ő volt

A kegyelemtől való az, aki egykor a keresztségben „reánk terítette ruháját és befödte szegyenünket” (Ez. 16, 8), és mi azt újból

felfödtük, sárba tiporva a ruhát, melyet nekünk irgalmas szeretete adott. Hányszor tettünk így! — Ezért jött engesztelni és engedi, hogy ruháitól megfosszák és szégyenszemre a nép elé állítsák. Engesztelni jött és kieszközölni számunkra a kegyelmet, hogy ezt a ruhát, a malaszt drága köntösét, soha többé el ne veszítsük. Ezt kérjük tőle nagy bánattal és bizalommal!

Szenvedte a ruháitól való megfosztást a mi hiúságunkért és szemérmatlenségünkért az öltözködésben. Oly kevés manapság a szeméremérzet, a gyöngéd lélek! Ó Jézus, „önkéntes engeszteléssel elégtételt adni és kiengesztelni

Öltözködés. törekszünk az életmód és az öltözködés fényűzését és szemérmatlenségét, a romlottság számtalan törvetését az ártatlanok lelkére”, mindezeket a bűnöket, melyekért a ruháidtól való megfosztás gyalázatát szenvedted, s melyek Szívednek oly mély fájdalmat okoznak.

Szenvedte az ostromlás iszonyú kínjait a testnek bűnei miatt, a tisztátalanság bűnei miatt, melyeknek egész áradata előnti a világot. Ezekből a bűnöktől akarta tisztára mosni az én lelkemet is, ezekből akart megóvni, ha még el nem estem, ezekből akart megszabadítani, ha már bilincseikbe jutottam, ezekért akarta megengesztelni az Atya haragját és elégtételt nyújtani isteni igazságosságának. — A végtelenül felséges Isten gyalázatot szenved, mert a mi lelkünk a vétek által aljassá lesz és a fertőbe süllyed.

IV. Pont. Hogyan szenved?

Türelem. Végtelen nagy türelemmel. Nem hagyja el zokszó ajkait. „Mint nyírója előtt a bárány, elnémul, és meg nem nyitja száját.” (Iz. 53, 7.) Maga segít ruháit levetni, maga nyújtja

oda kezeit, hogy az oszlophoz kössék, maga fordítja oda hátát az ostorcsapásoknak.

Csak szelíd nyögést hallunk tőle, mert ő is ember és érzi a fájdalmat és nem sztoikus daccal, hanem *alázattal* szenved. Alázata fenségebb, mint a vértanúk hősie halálmegvetése. Isten szenved és sír a fájdalomtól!

Imádság az oszlophoz kötött és megostorozott Üdvözítőhöz.

III. „AKIT ÉRETTÜNK TÖVISEL MEGKORONÁZTAK.”

I. Pont. Ki szenved?¹

Az Isten Fia, Isten maga, a végtelenül *szép* Isten. Szépsége ragyog a virágok szemében, a gyermek tekintetében, a csillagok mosolyában, a nap ragyogásában, a hótakart bércek szívi fehérségében, a tenger vizeinek örökké változatos képében, a szentek lelki bájában, a mennyország boldogító világosságában. Isteni arcának ékessége és szépsége felülmúl minden teremtettségséget. Az anyagok elmerülnek arculatának fényében. Az emberi természetére kiáradó szépség elragadja tanítványait és felkiáltanak:

A szép Isten. „Jó nekünk itt lennünk.” (Mt. 17, 4.) És ennek a végtelenül szép Istennek emberi alakját, ábrázatát teremtményei útálatos és kegyetlen módon eltorzítják. „Ékesebb volt ő az emberek fiainál, kedvesség ömlött el ajkain” (44. zsolt.), most pedig nincs „semmi szépsége, sem ékessége, megvetett lett, a legutolsó az emberek között”. (Iz. 53, 2—3.)

II. Pont. Mit szenved?

Testi szenvedések mellett a legkeserűbb *gúnyt*. Rongyos katonaköpenyt tesznek vállaira királyi palást gyanánt,

¹ Valószínűleg ez az elmélkedés tette Mária Margitra azt a benyomást, melyről szó van naplójában. Lásd: Egy sír a Duna fölött. 2. kiad. 6—10. o.

Gúny. nádvezzőt adnak kezébe jogarnak, fatuskóra vagy kődarabra ültetik — ez királyi széke. Utálatos köpedékekkel kenik fel királynak, mikor arcába köpnek, töviskoronát tesznek fejére, térdet hajtanak előtte és gúnyolva kiáltják. „Üdvözlégy zsidók királya!” (Mt. 27, 29.) Majd arculverik és náddal verdesik fejét. (Jn. 19, 3; Mk. 15, 19.)

A tövisek mélyen belehatolnak fejébe, talán egyik szemét is átszúrják. — Mily pokoli kín, mily ördögi gúny, mily sátáni találmány ez a tövissel koronázás!

III. Pont. Miért szenved?

Kevélység. A *kevélység* bűneiért és mindazért, ami a *kevélység*-ből fakad: a gőg, a hiú öntetszelgés, mások megvetése és lenézése, az engedetlenség, a hajthatatlanság, az önfejlőség és saját véleményünkhöz való görcsös ragaszkodás, a szeretetlenség és engesztelhetetlenség, melyek mind a büszkeségnek és kevélységnek édes gyermekei.

Tiszteletlenség. Szenved a *tiszteletlenségért* Istennel szemben az imádságban, a templomban, körmenetek alkalmával, a rettenetes szentségtörésekért, melyeket az emberek a szeretet szentsége ellen elkövetnek, az iszonyú káromkodásokért, melyekkel Isten szent nevét illetik, minden tiszteletlenségért a mindenütt és különösen saját lelkünkben jelenlévő Isten iránt, tehát voltaképp minden bűnért; mert minden bűn tiszteletlenség a mindenütt és főleg lelkünk szentélyében jelenlévő Isten ellen.

Hitetlenség. Szenved a *hitetlenség* bűneiért, amikor az ő istenségét tagadják, azért az áltiszteletért, mikor őt nagy, bölcs és szent embernek, sőt a bölcsek bölcsének és a legnagyobb vallásos zseninek tartják, de istenségét kétségbevonják.

Mindezekért szenved a szent ábrázatának eltorzítását és azért, hogy nekünk az alázat, a szent tisztelet és hit kegyelmét megszerezze.

IV. Pont. Hogyan szenved?

Ismét végtelen alázattal és béketűrőssel, de szent örömmel is. Hiszen ez a nap Egyházával és a lelkekkel való *eljegyzésének napja*. A velem való lelki eljegyzésének napja is. Erről a napról szól az Énekek éneke: „Jöjjetek, nézzétek, Sion szüzei, Salamon királyt a koronával, mellyel anyja koronázta menyegzője napján, szíve vígságának napján.” (3, 11.) Ez a nap örömnap számára. Ez állította melléje szüzi menyasszonyát, ez tette őt az újszövetség királyává, miután az ószövetség elvetette. Még pár pillanat, és ez a király megindul diadalmenetére, nászmenetére a kereszttúton, fel a Golgotára, hogy királyi székét elfoglalja és Szívének véréből, oldalából létet adjon szüzi jegyesének, a második Évának, az Egyháznak.

De nekem is életet ad és engem is eljegyez magának. Azért kell nekem is ugyanazt a ruhát viselnem, amit ő visel (De regno Christi.), nekem is hasonlónak kell lennem az ő formájához (Róm. 8, 29.), nekem is töviskoszorút kell hordoznom fejemen. Csak akkor vagyok hű barátja és menyasszonya. Ezt jelzi a hajkorona is azoknál, akik az egyházi rendnek tagjai.

A dicsőség koronája. Ez a korona hozta meg neki a *dicsőség koronáját*, az örök bíró koronáját; ez hozza meg majd nekem is a koronát, melyet ő tesz egykor fejemre, amikor mindenkit megjutalmaz oly mértékben, amilyenben részt vett gyalázatában. (De regno Christi.) „Jöjj, Krisztus jegyese, vedd a koronát, melyet neked az Úr készített mindörökre!”

„Örömöm és koronám vagytok”, írja Sz. Pál a filipieknek. (4, 1.) Krisztus is ezt mondja nekem: Te vagy koronám. De milyen?

Az öröm koronája, a dicsőség koronája-e vagy pedig töviskoronám? — Az öröm és a dicsőség koronája akarok lenni számára, amikor hű szolgálatom és szeretetem által engesztelem őt a szív (Olajfák-hegye), a test (ostorozás) és az értelem, a szellem bűneiért (koronázás). Ezeket győzőm le magamban, eleget teszek a bűnben rejlő rendetlen öröm, aljasság és büszkeség eltévelyedéseivel.

Imádság a szent Ábrázathoz. „Ó Jézus, mintha csak nekünk akartad volna mondani: Nyissátok meg nekem az ajtót, mert az én ábrázatom a harmattól ellepett, és az én hajzatom az éjnek cseppjeitől nedves. (Én. 5, 2.) A mi lelkünk megérti a szeretetnek ezt a szózatát: igen, mi készek vagyunk a te édes Arculatodat törölgetni és meg akarunk vigasztalni téged, akit a gonoszok megtagadnak. Ezeknek szemében, Uram, te el vagy rejtőzve, ők mint a gyalázat tárgyát tekintenek téged. (Iz. 53, 3.) De a mi szemünkben nem vagy elrejtőzve, ó te, a liliomoknál és a tavasz rózsáinál szebb Arc! Azok a könnyek, melyek isteni tekinteted elhomályosítják, nekünk drága gyöngyszemek, melyeket összegyűjteni akarunk, hogy azok árán s végtelen értékén megvásároljuk testvéreink lelkét. Imádandó ajkaidról felhangzik nekünk szerető sóhajtásod; tudjuk, hogy a te szomjúságod a szeretetnek emésztő, epekedő szomjúsága; hogy tehát olthassuk szomjádát, szeretni akarunk és pedig szeretni végtelenül. Ó édes Szerelmese a mi szívünknek! Ha a világon élő összes szívek szeretetével tudnánk szeretni, ezt a szeretetet ajánlanók fel neked. Igen, Uram, add, hogy így tudjunk téged szeretni, és aztán jöjj szívünkbe és oltsd ki szomjunkat.” Amen. (Liziói Szent Teréz.)

IV. „AKI ÉRETTÜNK A NEHÉZ KERESZTET HORDOZTA.”

I. Pont. Ki szenved?

A végtelenül erős és hatalmas Isten. Az, akiről az apostol mondja, hogy „mindent fenntart hatalmának igéjével”. (Zsid. 1, 3.) Ő, aki a világot akaratának egy szavával fenntartja, roskadozik a kereszt súlya alatt. Az erős Isten gyenge lesz, hogy gyengesége által minket erősekké tegyen. „Ó, szent Isten! ó, szent és erős Isten! ó, szent és halhatatlan Isten! könnyörülj rajtunk.”

II. Pont. Mit szenved?

Végigjárom a keresztút stációit. Ott látom őt, amint Pilátus igazságtalanul halálra ítéli; látom, amint magára veszi a nehéz keresztet és megindul útján, hogy engem megváltson a bűntől; látom, amint már néhány lépés után összeroskad a kereszt súlya alatt; látom, amint szentséges Anyjával találkozik, és fájdalmas tekintetük egymásba olvad; látom, amint cirenei Simont kényszerítik, hogy segítsen neki keresztjét vinni. Látom Veronikát, amint kisiet az

A keresztút.

utcára, áttöri a menetet és odanyújtja kendőjét, hogy te, ó Jézusom, szentséges ábrázatod megtöröld. Látlak, Jézusom, másodszor is összeesni kereszted alatt; látlak, amint a siránkozó asszonyokat inted és vigasztalod, és harmadszor is elesel; látlak, amint nehezen felvászorogsz Golgota-hegyére, ott megfosztanak ruháidtól és ecettel itatnak. Ezt mind látom, Jézusom, és szívem megrendül a részvétől és bánattól.

III. Pont. Miért szenved?

A mi gyengeségünk miatt, a gyengeség miatt, mely minden bűnben benne rejlik. Erőt akart adni és engesztelni gyengeségünkért.

Hányféle a mi gyengeségünk?

Gyengeség a *kereszt elfogadásában és hordozásában*. Olyan nehezen vállaljuk a keresztet, a szenvedést; oly kellenetlenül, oly panaszosan viseljük. Ezért látom őt, amint

Gyengeség: 1. a kereszthordozásban a második stációban oly szeretettel, oly hálával, oly vágygal a lelkem üdve és előmenetele után veszi magára súlyos keresztjét. Ezért látom őt, amint a harmadik stációban összeroskad annak iszonyú súlya alatt: gyenge lesz, hogy engem erőssé tegyen és engeszteljen gyengeségemért. Ezért látom cirenei Simont, amint segít neki a kereszthordozásban, hogy megtanuljam, hogyan kell saját keresztmem bátor hordozásával megkönnyítenem keresztjét, melyet értem viselt.

Gyengeség a *kísértések ellen való küzdelemben*. Oly

2. kísértésben

bátortalanok, oly csüggetegek vagyunk, mikor próbák és kísértések ostromolnak. Oly bizalmatlanok és lanyhák.

Oly könnyen engedünk, oly könnyen esünk el, bűnt követünk el a helyett, hogy legyőznénk a kísértést. Ezért látlak, ó Jézusom, másodszor is elesni a kereszt súlya alatt, hogy gyengeségemért engesztelj, mikor a kísértés hevében elbukom, és erőt adj, hogy megálljam helyemet, ha majd ismét ostromol. Jézusom, kereszted súlya legyen lelkem szárnya az ég felé!

Gyengeség a *bűnből való felkelésben*. Oly könnyen marad meg az ember a bűnben! Ha már elesett, legalább kelne fel azonnal és futna az irgalmas Szeretet karjaiba!

3. a bűnből való felkelésben

De ott marad, nem egyszer örömmel marad a bűn mocsarában, jól érzi magát lelkének koporsójában, ártatlanságának, istengyermekségének sötét

sírijában. Oly gyengék vagyunk a bűn leküzdésében, és ha felkeltünk is, megint *visszaesünk*. Ezért látom Jézust harmad-

visszaesés

szor is elesni kereszttje alatt. Erőt meríték eséséből a bűn ellen. Engesztelő szeretete leesdi rám a mennyei

Atya kegyelmét, hogy hibáimból gyorsan felkeljek és többé vissza ne essem.

Gyengeség azokkal szemben, akiket *szeretünk*, vagy akiktől *félünk*. A rendetlen és helytelen emberi tekintet hány lelket kergetett már a bűnbe, vagy tartott vissza a tökéletességtől! Félünk megsérteni azokat, akiket szeretünk, és megbántjuk Istent. Szeretetünket akarjuk adni nekik, kedvükben járni, és nem keressük Isten tetszését, háttérbe szorítjuk szeretetét, sőt meg is vetjük, a megszentelő malaszt istengyermekségét semmibe sem vesszük. Félünk az emberek hatalmától, haragjától, és Isten haragjától nem félünk;

4. emberi tekintet

hatalmától, mely képes minket a pokol tüzére vetni, nem rettegünk. Ezért szolgáltatod ki magadat az emberek

hatalmának, ó Jézusom, és tűröd el az igazságtalan ítéletet, mert emberi tekintet nélkül hirdetted Atyád akaratát és tétlél bizonyosságot küldetésed mellett. Ezért kell látnom, amint szentséges Anyáddal találkozol a kereszttúton, és szívetek

szent fájdalma engesztel az én rendetlen szeretetemért, mellyel a teremtményeket jobban szerettem, mint az Istent. Szívetek fájdalma, ó Jézus és Mária, adjon erőt, hogy ezentúl egyedül Istent szeressem, és csak az ő ítéletétől féljek.

Gyengeség a test kívánságainak megfélekezésében és a kényelemszeretet legyőzésében. Nehezen tagadjuk meg magunkat, nehezen győzünk testünk fölött, mely lefelé húzza lelkünket a föld porába és sarába. Corpus aggravat animam, a test súlyként nehezedik rá a lélekre. Sőt kívánságaival, vágyaival csábít is, és a lélek

5. a test kívánságai sokszor oly gyenge vele szemben! „A lélek ugyan kész, de a test gyöngé.”

(Mt. 26, 41.) Ezért mászod meg oly nehezen Golgota-hegyét kereszteddel válladon, ó szeretett Jézusom! Ezért itatnak epével és ecettel, hogy engesztelj testem bűnös vágyaiért és erőt adj restségem és kényelmem leküzdésére. Ecetedre gondolkodok, mikor a torkosság kísért; az ütlegekre, melyekkel felkorbácsolnak, mikor a puhaság vagy bűn ágyában akarna megpihenni testem. Jézusom, segíts!

Nehéz utad fel a Kálváriára azonban még egy másik gyengeségemre is emlékeztet: gyenge vagyok nagyon a tökéletesség hegyének megmászásában, a jónak követésében, a lelki tökéletesedés akadályainak leküzdésében, eltávolításában. Ezért vánszorogsz fel oly nehezen a domb csúcsára,

6. a tökéletesség hegye én fáradt Üdvözítőm! Adj erőt, hogy bátran nekivágjak a tökéletesség hegyének s ezzel neked is segítsen felvinni keresztedet a Golgota magaslatára. „Szent, erős Istenem, könyörülj rajtam!”

IV. Pont. Hogyan szenved?

Szeretettel és hálával mennyei Atyja iránt. Nem túlságos nehéz neki a kereszt, melyet mennyei Atyja vállaira tesz. Szeretettel és hálával fogadja az

Szeretet és hála. ítéletet Pilátus szájából — inkább az Atya ítéletét véli abban hallani; így veszi fel kereszttjét, melyet nem is a hóhérok, hanem saját szeretett Atyja tesz vállára. Ajándéknak tekinti az Ő meg-

engesztelésére és a világ üdvösségére. Megköszöni és szívéhez szorítja.

Magát feledve szenved. Mikor édesanyjával találkozik a keresztúton, csak az ő szenvedésére gondol és vigasztalja. Nem panaszkodik kínjai miatt, csak anyja fájdalmát akarja enyhíteni. — Megfeledkezik saját bajai-

Magát feledi. ról és odafordul a siránkozó asszonyokhoz, inti és oktatja őket, mert még ebben a nehéz órában is csak az ő és gyermekeik lelkére gondol. Irgalmas szívű, magadat feledő Jézusom, add, hogy kövessetek szeretettedben!

ÖTÖDIK NAP.

I. „AKIT ÉRTÜNK A KERESZTRE FESZÍTETTEK.”

I. Pont. Ki szenved?

Az Isten Fia, Isten maga, a végtelenül *független* és *szabad* Isten, „ki megközelíthetetlen világosságban lakozik, kit senki ember nem látott s nem láthat”. (1. Tim. 6, 16.)

A független és szabad Isten. Ez a megközelíthetetlen Isten, aki olyan fényben lakik, hogy ember, sőt még angyal tekintete sem érheti, ha-

csak Ő maga a dicsőség fényének közlése által meg nem nyitja a lélek szemét, ez az Isten, akit isteni természetében soha szenvedés nem érhet, akinek szabadságát és függetlenségét senki meg nem kötheti, ő, a függetlenség és a szabadság maga, oda van szegezve a kereszthez, kezén, lábán meg van kötve, meg van láncolva, és minden teremtmény dühének, bosszújának ki van szolgáltatva.

II. Pont. Mit szenved?

A kereszt minden szenvedés, minden fájdalom és kín összefoglalója. Erre, a szenvedéstől isteni természetében érintetetlen Istenre rátör az összes szenvedések áradata, mindenemű testi és lelki fájdalom egyszerre gyötri; megengedi, hogy minden és mindenki kitöltse rajta kényét-kedvét,

bosszúját; mintegy tehetetlenné lesz teremtményeivel szemben. Emberek, állatok (a legyektől A szenvedések szenvedett kín!), elemek — nap, szél, összioglalata. hideg és meleg, minden kint, szenvedést okoz neki. Szenved testben, lélekben és becsületében. Szenved mint király, mint próféta és Isten: „Názáreti Jézus, a zsidók királya” (Jn. 19, 19), „te, ki lerontod az Isten templomát és harmadnapra fölépítéd azt, szabadítsd meg magadat! Ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről!” (Mt. 27, 40.) Szenved testének minden tagja: „Tetőtől talpig nincsen rajta ép hely” (Iz. 1, 6); szenved lelkének minden képessége: értelme, emlékezete, akarata, szíve: „Gyalázatot és nyomorúságot szenved a szívem. Kerestem, ki szánakozzék rajtam, de nem akadt senki sem, ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem.” (68. zsolt.) „Aki csak lát, mind gúnyt űz belőlem, félrehúzza ajkát, fejét csóválgatja.” (21. zsolt.)

Barátai és ellenségei egyaránt fokozzák szenvedéseit: ellenségeinek dühe és gúnyolódása, barátainak szenvedése, vagy hűtlensége. Ott áll szentséges

Barát és ellenség. Anyja mérhetetlen fájdalomban, ott Magdolna és Szent János, a szeretett tanítvány; ezek fájdalma nagyobbítja a sajátját. De hiányzik a többi apostol, hiányzik főleg egy, aki őt elárulta és már fel is akasztotta magát, hiányzanak mindazok, akikkel egyszer jót tett s akik oly lelkesedéssel körülrajongták, mikor dicsőségesen bevonult a városba. A többi meg mind gyalázza és gúnyolja, „kitátják reá szájukat, mint ragadozó s ordító oroszlán”. (21. zsolt.)

III. Pont. Miért szenved?

A mi szabadosságunkért, minmagunk helytelen függetlenítéséért: amor sui usque ad contemptum Dei, önszeretet Isten megvetéséig. Ezzel szemben Krisztusnál: amor Dei usque ad contemptum sui, Isten szeretete saját magának megvetéséig. — Ez a szabadosság, ez

Szabadosság. a helytelen függetlenítése minmagunknak megvan elsősorban is minden halálos bűnben; és az ember a bűnben, főleg az Isten ellen irányuló bűnökben olykor az önistenítésig megy. De meg-

van, bár lényegesen alacsonyabb fokban, minden bocsánatos bűnben, sőt minden rendetlenségben is. Ezzel szemben az önmegvetésnek, a saját érdekünk háttérbe szorításának, az alázatosságnak is három foka van: a súlyos bűn leküzdése, a bocsánatos bűn kerülése, a kereszt szeretete.

Ezért — hogy akaratunk rendetlen szabadosságáért eleget tegyenek — kötik le magukat sokan szent fogadalmakkal: szerzetesi fogadalmak, a coelibatus hallgató fogadalma, tökéletességi fogadalmak, speciális engedelmesség fogadalma és hasonlók. Így tettek boldog Colombière, Alacoque

Szent Margit, Chantal Szent Franciska, Szent Margit, Szent Teréz, az isteni Szívről

nevezett Mária nővér, Árpádházi Szent Erzsébet, Mária Margit nővér és mások sokan. Ily fogadalmat ugyan külön lelkiatyai engedély nélkül nem szabad letenni és nem is mindenki számára tanácsos; de a szellemet, mely ezekben a fogadalmakban megnyilvánul, az önszeretet és a szabadosság elleni küzdelmet s annak letiprását, mindnyájunknak magunkévá kell tennünk.

IV. Pont. Hogyan szenved?

Hét szava a kereszten mutatja. — Első szava a fel-foghatatlan *türelem és megbocsátó szeretet szava*: „Atyám! bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk. 23, 34.) Második és harmadik szava a teljes *megfelekezés önmagáról*: a latrot kegyeibe fogadja, édesanyját és szeretett tanítványát egymásnak ajánlja. A negyedik és ötödik szó a *megadás* szava a legnagyobb lelki és testi kínok közt; nem panasz, hanem a magát megadó szeretet édes fohása: „Én Istenem, én Istenem! miért hagytál el engem?” (Mt. 27, 47.) „Szomjúhozom!” (Jn. 19, 28.) A hatodik szó a legkötelesebb *engedelmesség* szava: „Beteljesedett!” (Jn. 19, 30.) A hetedik szó a leggyengédebb fiúi *bizalom és odaadás* szava: „Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet.” (Lk. 23, 46.)

Imádság. Ennek az odaadásnak Krisztus részéről a mi javunkra és a mi érdekünkben és mi érettünk csak a tökéletes átadás felelhet meg a mi részünkről is (ha papok, szerzetesek vagyunk: coelibatus, szerzetesi fogadalmak). Fel-

ajánlom a fájdalmas Szűz kezei által Jézus Szívének lelki-gyakorlataim minden eddigi elhatározását.

„Vedd, Uram, és fogadd el minden szabadságomat, emlékezetemet, értelmemet és egész akaratomat, mindenneműt, amim van, és amivel rendelkezem. Te adtad nekem mindezt, neked, Uram, adom mindezt vissza; minden a tied, akaratom szerint rendelkezéssel velük! Add nekem a te szeretetedet és kegyelmedet, mert ez nekem elég!”

II. KERESZTÚT.

A rózsafüzér ájtatosságon kívül alig van általánosságban kedveltebb ájtatosság az Egyházban, mint a keresztút. A keresztút 14 stációja nyomán akarjuk most végezni elmélkedésünket, mely újabb összefoglalása és megszívlelése a Jézus elítélésétől eltemetéséig egymást követő titkoknak.

Ha akarjuk, elmélkedésünket egyenesen a keresztúti ájtatossággal kapcsolatban végezhetjük; ha nem, akkor lélekben magunk elé állítjuk az egyes stáció titkait és ezekhez fűzzük megfontolásainkat.

A keresztúti ájtatosságnak általában hármas célja van: 1. emlékezetünkbe idézi Jézus szenvedésének titkait; hálára, viszonszeretetre, engesztelésre ösztönöz. Ajánlatos, hogy az egyes stációk titkainál ne csak a külső eseményt tekintsük, hanem Jézus Szívébe is belehatoljunk és megízleljük a belső szenvedést és fájdalmat, mely ezt a Szívet az egyes külső szenvedések közt betöltötte. — 2. Erőt ad az élet keresztútján, megkönnyíti a kereszt hordozását; mert nincs az a kereszt, nincs az a külső vagy belső szenvedés az életben, melyre gyógyírt, melynek viselésére bátorítást és erőt ne találunk a 14 stációban Jézus keresztútján. „Érintsd ujjaddal szent sebeimet”, mondja Jézus egy választott léleknek, „és kend meg szent véremmel a keresztet, melyet viselned kell. Meglátod, mindjárt könnyebb lesz.” — 3.

Bizalmat önt lelkünkbe, ha bűneink súlya alatt görnyedünk, ha kísértések ostromolnak, s egyúttal buzdít minket, hogyan tegyünk másokkal, ha őket is keresztjük súlya alatt görnyedni látjuk.

Hogyan végezzük a kereszttutát? — Cirenei Simon, Veronika, a siránczó asszonyok és mindenekelőtt Szűz Mária lelkületével. — Cirenei Simonban az áldozatos, tettrekész felebaráti szeretetet szemléljük: így kell segíteni nekünk is vinni Krisztusnak kereszttjét azáltal, hogy a magunkét bátran viseljük és felebarátunknak megkönnyítjük a kereszt hordozását. — Veronikában a gyengéd részvétet és a részvétből fakadó gyengéd gondoskodást látjuk: ösztönözzön ez

Hogyan végezzük?

minket tetterős részvétre Krisztus szenvedéseivel szemben, mutassuk részvétünk igaz voltát azáltal, hogy szerető részvéttel vagyunk testvéreink szenvedése iránt. — A siránczó asszonyokban ugyanezt a részvétet látjuk; itt megszívleljük Krisztus intelmét, hogy szenvedése iránt érzett részvétünk komolyságát bűneink miatt érzett igaz bánatunkban és őszinte javulásunkban mutassuk meg. — Szűz Mária részvéte a legtökéletesebb volt. Vele egyesülök, mikor Jézust végigkísérem fájdalma keresztútján.

Árva Anya, véd szívembe,
Véd szívemnek legmélyébe
Krisztus sebe mélyeit!
Keresztfája alázatát,
Követhessem áldozatát,
Szívemésztő lángjait.
Add, hogy veled együtt sírjak,
Töredelmes szívvel bírjak,
Míg az élet napja tart!
Keresztfánál veled álljak,
Soha onnét el ne váljak,
Míg a sír el nem takart.

I. Stáció. Jézust halálra ítélik.

Mily igazságtalan, mily megalázó ez az elítéltetés! Saját népe elveti őt, cselszövény áldozata lesz, neki kell bűnhődnie és szenvednie Pilátus tiszteletvágya és gyávasága miatt, bár ez őt ártatlannak nyilvánította; a nép pedig Barrabás mögé helyezi. Mennyire fáj ez Jézusnak, mily kemény ez az ítélet! — Az ő elítéltetése a mi igazságtalan ítélet. — Az ő elítéltetése a mi üdvösségünk, hogy a mennyei Atya minket el ne ítéljen. De ha ezt az ítéletet nem fordítjuk lelkünk javára, akkor halátlanságunkért

borzasztó ítélet vár ránk! — Voltakép a mennyei Atya maga ítéli őt halálra, helyettünk. Azért ítéljük mi is magunkat halálra Jézusért azzal, hogy meghalunk a világ hiúságainak és a bűnnek. Itéljük meg magunkat lelkiismeretünk vizsgálásakor és a szentgyónásban, és ne ítéljünk meg soha másokat. Mások ítéletét pedig fogadjuk szelíden és türelemmel, mert ha talán igazságtalan vagy kemény is ez az ítélet, sok hibánk van, melyért méltán elítélhetnének, ha ismernék azokat.

II. Stáció. Jézus vállaira veszi a keresztet.

Szeretettel és hálával a mennyei Atya iránt veszi azt magára érettünk. Átöleli és megcsókolja. Nekem is az én keresztemet kell magamra vennem, nem mást. „Ne mondd: Nem bírom ezt elviselni ettől az embertől, és ilyesmit nem vagyok köteles elszenvedni. Nagy kárt okozott nekem, és olyan dolgot vet szememre, amilyenre sosem gondoltam. De mástól szívesen elviselek bármit, ahogy elviselhetőnek látom. Oktalan az ilyen gondolat, mely nem tekinti a türelem erényét, sem azt, hogy kitől nyeri el a jutalom koszorúját, hanem inkább a személyre és az elszenvedett sérelemre gondol.” (Krisztus köv. III. 19.) — *Most* a lelkigyakorlatok alatt akarom megismerni és megtenni, amit Isten tőlem kíván.

III. Stáció. Jézus először esik el a kereszt súlya alatt.

A kereszt maga is ráesik. Jézus megüti magát, a hóhérok felkorbácsolják. — Így esik el a bűnös. Így esett el Ádám-ban egész nemzedékünk. Így estem el én magam. Mily mély ez az esés, mily fájdalmas számomra, de Jézusra nézve is! Saját erőmből nem tudok felemelkedni. Jézus nem ostonnal kerget fel bukásomból, hanem kegyelmével. De kérem őt, hogy az ostort se kímélje, ha megrögzött vagyok bűnomban, hibámban, csak üdvösségemre legyen.

IV. Stáció. Jézus édesanyjával találkozik.

Rendetlen vágyak.

Tekintetük is találkozik. Senki jobban és mélysegebben meg nem értette és át nem érezte Jézus szenvedését, mint a Szűzanya. Nem vigasz számukra ez a találkozás, hanem újabb szenvedés. Ó, mennyire szomorítottam én is bűneimmel Szűzanyámat és Jézusomat! Rendetlen vágyaim okozzák nekik ezt a szenvedést.

V. Stáció. Cirenei Simon segít Jézusnak vinni a keresztet.

Látszólag véletlen, hogy cirenei Simon arra jön, de valóságban Isten gondviselése. Először ellenszenv és ellenkezés vesz erőt az idegenen, mikor kényszerítik, hogy Jézus után vigye a keresztet; majd megadás áll be, mikor Jézus türelmét és szentségét szemléli és köszönetét fogadja. Azután már készséggel, végül szeretettel és örömmel teszi. Ó, mennyire lelke javára szolgált ez! Nálam is így lesz, ha Jézussal és Jézusért viselem keresztemet. Ne mondd soha: Épp *ennek* a keresztnak kellett jönnie, csak ez hiányzott még! A kegyelmek forrása lesz számodra, ha bízol a Gondviselésben. Könnyítsd meg Jézusnak az ő keresztjét és utána a magadét!

VI. Stáció. Veronika kendőt nyújt oda Jézusnak.

Veronika a résztvevő és engesztelő szeretet példaképe. Nem fél a katonáktól, nem fél a szidalmaktól, keresztültör a sokaságon és Jézus elé térdel. Odanyújtja kendőjét, hogy Jézus megtörülhesse arcát. Ez az irgalom cselekedete volt, és mily nagylelkűen jutalmazza meg Jézus! Rányomja képét a kendőre, és az örökké ott marad Veronikának emlékül, biztatásul, hogy egykor a túlvilágon ennek a cselekedetének még ezerszerre nagyobb jutalmát veszi majd. — Kérem Jézust, hogy az én lelkembe is belevésse szenvedésének képét, hogy ez a kép lelkemben soha el ne mosódjék.

De azt is tudom, hogy ha Jézusnak már ilyfajta szolgálatot nem is teljesíthetek, ott van testvérem, felebarátom, akiről ő mondja: „Amit egynek e legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtétetek.” (Mt. 25, 40.)

VII. Stáció. Jézus másodszor esik el.

Gyengeség a harcban. Az én esésem a szenvedések és próbák keresztje alatt, kislelkűségem, gyengeségem a küzdelmekben és kísérésekben, ez okozza, Jézusom, második esésedet. Erősíts és bátoríts, hogy hamar felkeljek, és bátran küzdjem a te szent harcaidat és kitartsak veled mindvégig az élet keresztútján.

VIII. Stáció. Jeruzsálem asszonyai siratják Jézust.

Könnyeik a részvét könnyei voltak; de talán részvétük csak természetes volt, nem fogták fel eléggé megrendítő természetfeletti mivoltát annak a jelenetnek, melynek tanúi voltak. Részvétük talán nem volt összekötve igazi, mélységes, a lelket egészen átalakító bűnbánattal. Azért odafordul Jézus hozzájuk és mondja nekik: „Jeruzsálem leányai! ne miattam sírjatok, hanem sírjatok magatok és gyermekeitek miatt. Mert ha a zöldelő fával ezt cselekszik, mi lesz a szárazzal?” (Lk. 23, 28—31.) Jézus Jeruzsálem pusztulására, de a kárhozat büntetésére is gondol. Hiszen Jeruzsálem pusztulása mindenkor előképe volt Jézus szemében a világ végének és az azt kísérő és követő világégésnek és ítéletnek. Ha a bűn már földi vonatkozásban oly rettenetesen bűnhődik, mi lesz akkor büntetése a túlvilágon!

IX. Stáció. Jézus harmadszor esik el.

Ez az esés a Kálvária-dombra való felmenetelkor történt. A bűnbe, a hibákba való visszaesés. A bűnbe, a hibákba való visszaesést és a tökéletesség hegyére való felemelkedésben tanúsított gyengeséget, bátortalanságot jelképezi. A hivatásban való hűtlenséget is, mikor lemaradunk a hegy-

ről, melyhez már oly közel állottunk, és a végső pillanatban eldobjuk magunktól a szent keresztet, mellyel Isten kitüntetett, mikor az ő tökéletes követésére meghívott.

X. Stáció. Jézust megfosztják ruháitól és ecettel itatják.

Ezeket az öltözködésben tanúsított szemérmertlenségekért és az evésben-ivásban való mértéktelenségért szenveded, ó Jézusom! Megfosztanak ruháidtól, hogy én is a szegénység szeretete által megfosszam magamat mindentől, ami nem te vagy, ó Istenem és mindenem. Ecettel és epével itatnak, hogy én is elfogadjam az önmegtagadás és a szenvedés ecetes és keserű poharát. Te nem akartál inni, csak megízlelted, hogy az önmegtagadást gyakoroljad, de a szenvedés fájdalmát nem akartad tompítani. Én a szenvedés poharát, ha te nyujtod, fenéig ki akarom üríteni, hogy egykor majd veled ígyam a vigasztalás poharát Atyád országában.

XI. Stáció. Jézust keresztre feszítik.

Mily mérhetetlen fájdalom járja át tagjaidat, Jézusom! Mozdulatlanul kell viselned három órán át kínjaidat ezen a kemény ágyon, a kereszten. Ezen kell meghalnod, mert mások a gyönyör és bűn ágyában fetrengnek. Szent fogadalmaim, a te parancsaid és tanácsaid szögeivel én is a keresztre feszítem magamat, önszeretetemet, és szent kegyelmeddel kitartok veled a kereszten, kitartok szent hivatásomban halálomig.

XII. Stáció. Jézus meghal a kereszten.

A test gyengeségeit, betegségeit, a halál kínjait érted akarom viselni, Jézusom! Hiszen „a mi betegségeinket te hordoztad s a mi fájdalmainkat te viselted. A mi gonzságainkért sebesítettél meg, a mi bűneinkért törettél össze; a mi békességünkért van rajtad a fenyíték, s a te kék foltjaid által gyógyultunk meg. Mi mindnyájan, mint a juhok

tévelyegtünk, kiki a saját útjára tért; s az Úr tereád helyezte mindnyájunk gonoszságát. Feláldoztattál, mert te magad akartad, és nem nyitottad meg szádát." (Iz. 53, 4—7.)

XIII. Stáció. Jézust leveszik a keresztről és szentséges Anyja ölébe teszik.

Szűz Mária mélységes fájdalommal szemléli Jézus holttestét. Így akarom szemlélni én is. Érttem szenvedett, érttem halt meg! Örök hála neki érte! De
Fájdalmas Anya. örök hála szentséges Anyjának is.
Nem neheztel rám, édesanyám lesz;
ő a fájdalmak anyja, a fájdalmak gyermekének anyja lesz.
Minden lelki-testi bajban csak Anyámhoz fordulok. — Ha szeretett személyek elhagynak, vagy meghalnak, a fájdalmas Anyával egyesítem lelkem fájdalmát.

XIV. Stáció. Jézust sírba teszik.

Így fogadlak szívembe, Jézusom, amint most szentséges testedet sírba teszik. „Sírba helyezé, melyben még soha senki sem feküdt.” (Lk. 23, 53.) Bár szívem is olyan lenne, hogy kívüled soha senkit be nem fogadott volna! Szent tested és véred, melyet magamhoz
Eltemetve szívemben. veszek, tegyen tisztává engem és tegye szűzivé lelkemet! — Amilyen gonddal temették el szent testedet a sírba, oly gonddal és szeretettel kell viseltetnem szereteted szentsége és földi lakóhelyed, a szentségház és a templom iránt. — Szűz Máriával végigjárom lélekben szenvedéseid helyét, Jézusom, és könnyeimel áztatom a köveket és utcákat, a tereket és virágokat, melyekre a te szent véred cseppjei hullottak.

Imádság. „Nyugodj és aludj békességben a csendes sírban rövid ideig, édes Üdvözítőnk, és azután ébredj fel örök uralomra. Mi a hűséges asszonyokkal együtt nálad virrasztunk, mert minden kincsünk, életünk veled van eltemetve. És ha majd rajtunk lesz a sor meghalni, akkor

add, édes Üdvözítőnk, hogy mi is békességben alhassunk, alhassuk az igazak álmát." Amen. (Newmann bíboros.)¹

III. AZ ISTEN FIÁNAK ARCKÉPE.

Jézus Krisztus útjából kiragadunk egy jelenetet és azt tesszük most elmélkedésünk tárgyává. — Fáradtan, vérrel és verejtékkal borítva vánszorog Jézus a fájdalmas keresztúton. Gyenge ereje alig bírja már a terhet. Szemei elhomályosodnak a fáradtságtól és a beléjük csepegő vértől, mely töviskoronája alatt homlokán lefolyik. Bárcsak legalább megtörülhetné arcát! De sem Veronika kendője. ideje nincs, sem kendője. Ekkor a néptömegből kilép egy asszony és fehér keszkenőt nyújt oda Jézusnak. A menet egy pillanatra megáll, Jézus letörli ábrázatát és visszaadja a kendőt tulajdonosának. Mikor ez otthon az összehajtott ruhát kibontja, Jézus szent ábrázatát látja rányomva.

Igy szól a százados legenda Veronikáról. Irgalmas részvétének jutalma az volt, hogy Jézustól „arcképet” kapott.

Van egy másik kép is, mely Jézusnak szenvedését visszatükrözi. Ez az ő szent Szívének képe, amint azt Alacoque Szent Margitnak megmutatta azzal az utasítással, hogy e szerint készíttessen képeket és terjessze Szívének tisztelői közt. Alacoque Szent Margit az Üdvözítő Szíven szenvedéseinek jelvényeit látta: a keresztet, a töviskoszorút, a mély sebet.

Jézus Szíve képe. De egyúttal fénysugaraktól és lángoktól körülvéve is szemlélte a szent Szívet. Mert minden szenvedése az istenség és a szeretet hátterén jelenik meg előttünk. Ezt a képet, melyet Jézus szent tanítványa által nekünk is mintegy „arckép” gyanánt ajándékol adott, ennek

¹ „Lie down and sleep in peace in the calm grave for a little while, Dear Lord, and then wake up for an everlasting reign. We, like the faithful women, will watch around Thee for all our treasure, all our life, is lodged with Thee. And when our turn comes to die, grant, sweet Lord, that we may sleep calmly too, the sleep of the just.” (Meditations and devotions, London, 1907.)

a képnek egyes jelvényeit tesszük most elmélkedésünk tárgyává.

I. Pont. A fénysugarak.

Jézus Szívét fénysugarak veszik körül. Ezek az istenség és a szentség sugarai. Ebben a Szívben lakozik az istenségnek egész teljessége, ez az Isten igéjével állagilag egyesült szív, az élet és a szentség forrása. Azért sugározza a fényt, a világosságát, mellyel az összes lelkeket megvilágosítja és az igazság ismeretére vezeti. „Az igazi világosság volt, mely megvilágosít minden világra jövő embert. A világban vala, és a világ ő általa lett, és a világ őt meg nem ismeré.” (Jn. 1, 9—10.) „A világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot; mivel cselekedeteik gonoszak valának.” (Jn. 3, 19.)

Imádom e szent templomában lakozó Istenséget, leborulok e Szív előtt, mely a Magasságbelinek szent hajléka, imádvá kérem, bocsássa ki sugarait és töltse be lelkemet igazságának fényével, hogy „megismerjelek téged, egyedül igaz Istent, és akit küldöttél, Jézus Krisztust”. (Jn. 17, 3.) Jézus Szívének fénytengere, világosíts meg engem!

II. Pont. A lángok.

Lángok törnek ki a szent Szívből. „Isteni Szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket és különösen téged, hogy forró szeretetének lángjait többé már nem tudja magába fojtani”. — „Tüzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy felgyulladjon?” (Lk. 12, 49.) Ez a Szív az isteni és a felebaráti szeretet lángoló tűzhelye, a jóssággal és szeretettel teljes Szív, az igazságosság és szeretet tárháza.

Közelébe megyek, hogy lelkem tüzet fogjon tőle, és ez a tűz ki ne aludjon benne soha, hanem napról-napra, óráról-órára az ő szeretetére ösztönözzön, míg csak életem ebben a szeretetben hamuvá nem ég. Jézus Szívének lángtengere, tüzesíts meg engem!

III. Pont. A keresztt.

Jézus Szívéből keresztt magaslik ki lángok között. Jele annak, hogy Jézus Szívének szeretete a szenvedésben, az áldozatban jutott kifejezésre. A Megváltó szeretete szükségkép szenvedő szeretet volt. Mint „a fájdalom emberét”

Szenvedő szeretet. látta őt a századok távlatából Izaías próféta (53, 3), és Jézus maga mondja: „Ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok.” (Jn. 12, 32.) Szeretete a szenvedésben, a kereszten ülte diadalát. Haláláig engedelmes szív, lándzsától átdöfött szív, ez Jézus Szíve.

Feltekintek Jézus Szívének kereszttjére és tőle tanulom meg a keresztt szeretetét, az áldozatot, a lemondást, az önzetlenséget. Hálát rebeg ajkam mindazért, amit e Szívnek, főleg Jézus szenvedésében köszönök. „Szeretett engem és önmagát adta értem.” (Gal. 2, 20.) Hálámat legjobban azzal mutatom ki, ha bátran és nagy lélekkel magamra veszem saját keresztemet és viszem Jézus után. Jézus Szívének kereszttje, erősíts meg engem!

IV. Pont. A töviskoszorú.

Mily megrendítő szimbolum! Töviskoszorú a szív körül! Tövissel koronázott szív! — Szív, mely szeretetet, odaadást tanúsít, mely felemészti magát szeretetben és odaadásban és ezért viszonzásul csak megvetést, hidegséget, félreismerést, hálátlanságot tapasztal. Ez Jézus Szíve, ez a világ Megváltójának szíve, tövissel koronázott szív.

Megvetett szeretet. A világ az ilyen szeretetnek nem is tud mást adni, mint töviseket. A világ, mely tele van önszeretettel, élvezetvággyal, puhasággal, kevélységgel és pénzimádattal, mely csak a jelennek él és nem gondol az örökkévalókra, ez a világ csak tövissel koronázhatja meg azt a szívet, melynek birodalma nem e világból való (Jn. 18, 36), mely önmegtagadást, szentséget, tisztaságot, önzetlenséget, szelidséget és alázatot hirdet. (Mt. 11, 29.)

Bűneim a tövis, melyek Jézus Szívét sebzik. Kevélységem a tövis, érzékiségem a tövis, kényelemszeretetem a

tövis, hidegségem és lanyhaságom a tövis, hálátlanságom a tövis, melyet Jézus szerető Szívébe szúrok. Kihúszom szívemből a kevélység, az érzékiség és mindenféle vétek és szenvedély tövisseit, akkor Jézus Szívéből is kihúszom a töviseket. Jézus Szívének töviskoszorúja, sebezsd meg szívemet!

V. Pont. A víz és a vér.

Víz és vér folyt ki Jézus oldalából, szent Szívének mély sebéből. A tisztaság, az áldozat és a szeretet jelképei ezek. Tisztaság és áldozatos szeretet egy Szívből fakadnak, testvérek, egymás nélkül nem is lehetnek. Áldozat és szeretet nélkül nincs tisztaság, viszont a szívtisztaság képesít az igazi odaadásra, az áldozatos szeretetre. Jézus Szívéből kifolyó víz, tisztíts meg engem! Jézus Szívéből kiömlő vér, ihless meg engem!

A keresztség és az eucharistia szimboluma ez a víz és vér, a tisztaság és az odaadó szeretet szentségéé. A keresztség szentségének kiegészítője a visszaeső bűnös számára a penitencia szentsége, mely lemossa lelkünkéről a bűn szennyt. Ez a szentség is Jézus Szívéből fakadt. És az a szentség is, mely egyúttal megtisztít és erősít, mely

letörli a lélekről a bűn utolsó maradványait és elkészíti azt, hogy szennytelenül lépjen át az örök élet kapuján, a betegek kenete: Jézus Szívéből kifolyó víz, tisztíts meg engem! És az ital, melyet Jézus az eucharistiában a haldoklónak nyújt, az ő Szívének vére, mely a szeretet elragadtatásába helyezi a lelket, hogy ne is érezze már a halál gyötrelmeit: Jézus Szívéből kiömlő vér, részegíts meg engem!

Jézus Szíve, minden szentség és kegyelem forrása, bizalommal közeledem hozzá, hogy örömmel merítsek. Üdvözítőm kútforrásaiból. (Iz. 12, 3.)

VI. Pont. A seb.

Ezt is a szeretet ütötte Jézus Szívén. A katona döfte bele a lándzsát Jézus oldalába, de a szeretet vezette kezét. Ez a szeretet visszasugárzott rá, és ő megtért. Hála neked, Longinus, hogy lándzsáddal megnyitottad nekünk a lakást, ahol

tartózkodni lelkünk öröme, a várat, ahol lelkünk biztonságban van ellenségünk támadásával szemben! „Ó, mily jó és édes dolog ebben a Szívben lakni! Nagy kincs, drágagyöngy a te Szíved, jó Jézusom! melyet szent oldalad földjének megnyitása által találunk meg. Ki vetné el magától ezt a drágagyöngyöt? Inkább minden más gyöngyöt eldobok és ezt szerzem meg magamnak. Hiszen azért nyílt meg szentséges oldalad, hogy nyitva legyen számunkra a kapu hozzád. Azért ütött Szíveden sebet a lándzsa, hogy abban a külső zavaroktól megvédve, bátran lakhassunk. De azért is, hogy a látható seb feltárja szemünk előtt a szeretet láthatatlan sebet. A testi seb tehát a lélek sebet mutatja meg. Ki ne szeretné ezt a megsebzett Szívet? Ki ne szeretné viszont a Szívet, mely oly nagyon szeret? Ki ne ölelné magához a Szívet, mely oly tiszta és szent? Imádkozzunk, hogy kemény és érzéketlen szívünket szeretetének tüzes nyilával megsebezze.” (Bonaventura, De vita mystica.)

Imádság. Jézus Szíve, védj meg engem!
 Jézus Szívének fénytengere, világosíts meg engem!
 Jézus Szívének lángtengere, tüzesíts meg engem!
 Jézus Szívének keresztje, erősíts meg engem!
 Jézus Szívének töviskoszorúja, sebezz meg engem!
 Jézus Szívéből kifolyó víz, tisztíts meg engem!
 Jézus Szívéből kiömlő vér, ihless meg engem!
 Jézus Szívének sebhelye, fogadj be engem,
 Hogy benned lakjam, méltass engem
 Mindvégiglen! Amen.

IV. SZENTÓRA.

A holnapi napot a lelkigyakorlatok könyvének utasítása szerint egészen Jézus szenvedése emlékezetének szenteljük. Vagyis egész nap, akár meghatározott elmélkedések keretében, akár szabadabb formában végigmegyünk az egész kínszenvedés történetén és áhítatunk szerint meg-megállunk azoknál a titkoknál, melyeknél lelkünk bőségebb táplálékot kap. Visszaidézzük az előbbi napok gondolatait, szent elhatározásait, érzelmait, hogy minden még mélyebben vésődjék szívünkbe.

Ezt az elmélkedést készíti elő a mostani, mely mint-

egy bevezető Jézus kinszenvedésének elmélkedéséhez. Ha közösen végezzük a lelkigyakorlatot, akkor a „szentórát” is az itt adott utasítás szerint közösen végezhetjük. Ellenben ha egyedül végzünk lelkigyakorlatot, a „szentórát” is egyedül végezzük az Oltáriszentség előtt.¹

Bevezető ének: Királyi zászló fenn lobog (2 versszak), vagy más megfelelő ének.

Utána *bevezető beszéd* (15 perc) az ájtatosság céljának kifejtésével.

Első kép: Az utolsó vacsora.

„Vágyva-vágytam ezt a húsvéti vacsorát enni veletek, mielőtt szenvedek. Mert mondom nektek, hogy soha többé nem eszem azt, míg be nem teljesedik az Isten országában.” (Lk. 22, 15—16.) (Egy perc áhítatos szünet.)

Ma van emléknapja annak, hogy te, édes Jézusunk, tizenkét apostollal Betániában elbúcsúztál szentséges Anyától és Lázár családjától és lépéseidet Jeruzsálem felé irányítottad az utolsó vacsora termébe, hogy világot megváltó szenvedésedet megkezdjed. Ó édes Üdvözítőnk, ugyanazokkal az érzelmekkel jövünk ma templomodba, melyek a te szent szívedet betöltötték, mikor az utolsó vacsora termébe léptél. Veled együtt, aki itt az Oltáriszentségben jelen vagy, akarjuk megülni szent, imádságos elmélyedéssel, ennek a vacsorának az emlékét, amelyet valóságos részvétellel már reggel megültünk a szentmisében és áldozásban. „Vágyva-vágytam — mondd — ezt a húsvéti vacsorát enni veletek.” Öröm és vágy tölti be lelkedet, mikor megkezdjed megváltói nagy művedet. Minket is betölt a vágy, hogy megváltásod szent kegyelmeiben részesüljünk és szeretetben Veled egyesüljünk. De látjuk egyszerűsmind, amint a szenvedés árnyéka kezdi elborítani isteni ábrázatodat, mikor a húsvéti bárány vételenél kinszenvedésed előképét szemléled és arra gondolsz, hogy áruled keze

¹ A most következő szentóra-ájtatosság módját a kalocsai érseki hatóság 1933/1005. számú rendeletével jóváhagyta és az akkori szentév alkalmából az összes magyarországi egyházmegyéknak megküldte.

veled van az asztalon. Bárcsak most ne érne az a fájdalom, hogy köztünk is, akik itt jelen vagyunk, árulót találj, aki a lelkén levő bűnével elárul téged ellenségeidnek. Átérezzük szíved fájalmát, amit akkor éreztél, mikor előre láttad, hogy hányan szakadnak majd el tőled és árulnak el a századok folyamán. Ma is hányan vannak a keresztények között, akik átpártolnak ellenségeid táborába. — Az utolsó vacsora belső szenvedéseivel megkezdéd világot megváltó nagy művedet. Hála, örök hála Neked, aki kereszteddel megváltottad a világot! Hála, örök hála mindazokért a kegyelmekért, melyek a századokon át megváltó halálad forrásából patakozottak és elöntötték a világot és az én lelkemet; melyek vértanúkat, szűzeket és szenteket neveltek, bűnösöket megtérítettek, megújították a föld színét! Megváltásod szent emlékét akarjuk megülni most és erre szenteljük az áhítatnak, hálának és vigasztalásnak ezt a szent óráját. (Egy perc áhítatos szünet.)

Responsorium: Egy valaki tanítványaim közül elárul ma engem. Jaj annak, aki engem elárul, jobb lett volna neki, ha nem is született volna. Aki velem kezét a tábla nyújtja, az ad át engem a bűnösök kezébe.

Ének: Keresztények, sírjátok (első versszak), vagy más megfelelő ének.

Második kép: A lábmosás.

„Tudván Jézus, hogy eljött az ő órája, midőn átmenjen e világból az Atyához, mivel szerette övéit, kik e világban valának, mindvégig szerette őket. És a vacsora alkalmával . . . fölkele . . . letevén felsőruháit és vevén egy kendőt, maga elé kötő; azután vizet öntö a mosdótálba és mosni kezdé a tanítványok lábait és megtörle a kendővel, mellyel körül volt övezve.“ (Jn. 13, 1—5.) (Egy perc áhítatos szünet.)

Látunk, isteni Üdvözítőnk, tanítványaid lábainál. Mikor názáreti otthonodat elhagytad, hogy megkezdjed értünk és a világ üdvösségéért nyilvános életedet, akkor megaláztad magadat, a bűnösök közé álltál a Jordán partján és felvetted előfutárod és teremtményed kezéből a vízkeresztséget. Most is, mikor megkezdéd megváltó műved

befejezését, mikor istenemberi életed legkimagaslóbb ténye előtt állsz, mikor már-már megindulsz a kereszti diadalmenetével fel a Golgotára, most is megalázod magadat és tanítványaidnak lábait mosod.

Ma van emléknapja annak, hogy otthont szereztél a szívekben az alázatosságnak, melyet te előtted a pogány világ nem ismert. Amint mindjárt a szeretet parancsát új parancsnak fogod nevezni, úgy most az alázatosság parancsát is újnak nevezheted. „Ha én, az úr és mester megmostam a ti lábaitokat, nektek is mosnotok kell egymás lábait.” (Jn. 13, 14.) Lélekben melléd térdelek, isteni Mesterem, elkérem, kiveszem kezedből a mosdótálat, körülkötöm magam a te alázatosságod kötényével és én is kezdem mosni embertársaim lábait. Mosom, mikor türelemmel viselem gyengéiket. Mosom, mikor gondozom, ápolom azokat, kiket nekem adtál, és még jobban, mikor azokat gondozom, kiket érted szeretetembe fogadtam. Mosom szüleim, gyermekeim, testvéreim, növendékeim, tanítványaim lábait. Mosom a te szegényeidnek, a te árváidnak, a te betegeidnek lábát. Mosom a te lábadat, ó édes Üdvözítőm, mert te mondtad: „Amit egynek e legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek.” (Mt. 25, 40.) — Ó Jézus, csak a szeretet sugallhatta neked az alázatosságnak ezt a hősi cselekedetét: mivel szeretted a tiedet, mindvégig szeretted őket. A szeretet eltünteti minden különbséget, a szeretet lehord minden elválasztó hegyet, betölt minden szétválasztó hasadékokat. Megőrzi az Isten által rendelt állásbeli különbségeket és mégis egymás szolgálivá, egymás testvéreivé tesz mindnyájunkat. „Ti engem mesternek és úrnak hittok, és jól mondjátok, mert az vagyok . . . Példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjetek.” (Jn. 13, 13—15.) (Egy perc áhítatos szünet.)

Responsorium: Ahol szeretet van, ott van az Isten. Egybegyűjtött minket Krisztus szeretete. Örvendjünk és örüljünk öbenne. Féljük és szeressük az élő Istent és szeressük egymást őszinte szívből. Ahol szeretet van, ott van az Isten. Ha tehát egybegyűlünk, őrizkedjünk, nehogy lélekben szétváljunk. Tűnjenek el a káros széthúzások,

némuljon el minden per, és köztünk legyen Krisztus, az Úr!

Ének: Ó, örök szeretet (első versszak), vagy más megfelelő ének.

Harmadik kép: Az Oltáriszentség.

„Azon az éjtszakán, amelyen elárultatott, vevé a kenyeret, és hálát adván megtöré és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképen a kelyhet is, miután megvacsorált, mondván: Ez a kehely az újszövetség az én véremben; ezt cselekedjétek, valahányszor isszátok, az én emlékezetemre.”
(1. Kor. 11, 23—25.) (Egy perc áhítatos szünet.)

Dalila, a hűtlen szerető, ép akkor árulta el és adta át ellenségei kezébe a hős Sámson, amikor legjobban megbízott benne. Rólad is, ó édes Üdvözítő, mondja az apostol, hogy akkor adtad szeretetednek legnagyobb jelét a világnak, amikor az elárulásod és halálod tervét szötte. Azon az éjtszakán, azon az estén, amelyen elárultak és megkötöztek és halálra hurcoltak, kezedbe vetted a kenyeret, megáldottad, megtörted és mondottad: Egyetek belőle mindnyájan, ez az én testem. Ezt tegyétek az én emlékezetemre. Ezekkel a szavakkal önmagadat adtad nekünk. „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint ha valaki életét adja barátaiért” (Jn. 15, 13), mondtad te magad. De te kétszer adtad értünk életedet. Egyszer a kereszten, másodszor — még kereszthalálod előtt — mikor a kenyér és bor színe alatt kiszolgáltattad magad nekünk, barátaidnak és ellenségeidnek egyaránt. Amire a természetes szeretet nem képes, eledelül adni magát más életének gyarapítására, azt megtette a csodálatos módon, mikor a szentségben lelkünk tápláléka lettél. Szavad visszhangzik a századok távlatában, visszhangzik a föld négy sarkáról, visszhangzik a szárazföldről és a tengerekről: Ezt tegyétek az én emlékezetemre! Ma először hangzott végig a világon teremő isteni szavak az utolsó vacsora terméből: Ezt tegyétek az én emlékezetemre! Azóta napkelettől napnyugatig nagy a te neved a nemzetek között, és minden helyen tiszta áldozatot mutat-

nak be (Mal. 1), az újszövetség szent áldozatát a te véredben, az óceán minden szigetén és az őserdők sötétjében, a sarkvidék jéghegyei közt és a sivatagok perzselő hőségében. Látom szent tested és véred titkának vértanúit, szüzeit, doktorait, akiket neveltél, ihlettél és erősítettél a szentség vétele által. Látom a szeretet angyalait a belpoklosok lábainál, látom a lelkileg tisztátalanok megtisztult nagy seregét, akiket véredben megfürdettél és megtisztítottál, látom a hívők tizezeit, amint tengereket átszelnek, országokon áthaladnak, hogy világraszóló kongresszusaidon résztvegyenek, melyeket a te szereteted ezen szentségének tiszteletére tartanak. Látom, amint betérsz a betegekhez, amint végigvonulsz a városok utcáin és a réteken úrnapi díszben és feltámadás ujjongó allelujiától kísérve és körülrajongva — de látom, és fájdalomtól elszorul a szívem, amint sokan bűntől bemocskolt lelkükbe fogadnak, belekényszerítenek, mint valami börtönbe. Látom, amint ellenségeid dühének és gúnyjának játékvá leszel, amint lábbal taposnak, sárba dobnak, szétszórnak és mindenféle gyalázzal illetnek. Mindezt azért vállaltad, mert szerettél minket, mert szerettél engem. Ó Jézusom, hogy köszönjem meg, amit ma 1900 éve adtál a világnak és adtál nekem?! (Egy perc áhítatos szünet.)

Ítt kiveszi a pap az Oltáriszentséget és ünnepélyesen az oltárra helyezi imáadásra. De mielőtt ezt megtenné, így szól a néphez:

A szentséget, melyet a hit emlékében imádtunk, imádjuk most valóságban; mert amit Jézus 1900 évvel ezelőtt adott nekünk, az most is itt van közöttünk.

Mialatt a szentséget az oltárra helyezik:

Ének: Üdvözlég, Oltáriszentség (első versszak). (Ezalatt incensatio.)

A kitett Oltáriszentség előtt Szent Gertrud imádsága, vagy más megfelelő imádság.

„Üdvözlég és áldott légy, szentséges és legméltóságosabb Oltáriszentség, annyiszor, ahány csillag van az égen, szikra a tűzben, vízcsepp a tengerben, porszem a földön; amennyi virág van tavasszal, gyümölcs nyáron, levél ősszel, hópehely télen; amennyi teremtetten lény van az égen és a földön. Mert minden dicséretre méltó vagy, ó Isten

Báránya, édes Jézus, ki itt a kenyér színe alatt valósággal jelen vagy.

Üdvözlégys és áldott légys, szentséges és legméltóságosabb Oltáriszentség, annyi dicsérettel, amennyit cselekedetekben tanúsítani, szájjal kimondani, gondolattal felfogni és szívvel érezni s minden angyalok és emberek szellemi erejével elgondolni s elérni lehet, mert méltó vagy örök dicséretre, Úristenünk, ki lelkünket és testünket szent testeddel és véreddel táplálni méltóztatol.

Üdvözlégys és áldott légys, szentséges és legméltóságosabb Oltáriszentség, annyi dicsérettel, amennyit az imádandó Szentháromság mindenhatóságában művel, tudásában megismer, jóságában óhajt, és pedig minden módon, minden helyen és minden időben örökké, mert méltó vagy határtalan dicséretre, én Jézusom, élő Isten Fia, ki ez isteni szentségben nemcsak emberségedet, de istenségedet is nyújtod azon lelkeknek, kik téged tiszta szívvel magukhoz fogadnak. Amen."

Azután: Uram, te nekünk mennyei kenyeret adtál. Teljeset minden gyönyörűséggel.

Könyörögjünk. Isten, ki nekünk a csodálatos Oltáriszentségben kinszenvedésed emlékét hagyta, add, kérünk, hogy a te szent tested és véred szentséges titkát úgy tiszteljük, hogy megváltásod gyümölcsét szüntelen érezzük. Ki él és uralkodik mindörökkön örökké. Amen.

Ének: Ez nagy szentség valóban (első versszak).

Negyedik kép: A szeretet parancsa.

„Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket, hogy ti is úgy szeressétek egymást. Amint engem szeretett az Atya, én is szerettelek titeket. Maradjatok meg az én szeretetemben. Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.” (Jn. 13, 34—35; 15, 9.) (Egy perc áhítatos szünet.)

Most köztünk vagy, Uram, mint 1900 évvel ezelőtt tanítványaid közt voltál az utolsó vacsora termében. Ajkadról fogadjuk a szeretet parancsát, melynek forrása, jelképe

és záloga az a Szentség, melybe szereteted elrejtett téged. Ő, ki ne érezné, akinek szíve ennek a szentségnek szeretetében és vételében a tieddel összeforr, hogy testvéreivel is egy testté, egy lélekké lesz apostolod szava szerint. (Ef. 4, 4.) Ki ne érezné, hogy belőled, a szőlőtőből kisarjadó vesszők vagyunk, melyekben a te egy életed él, ki ne érezné, hogy rajtad, mint szegletkövön felépülő egy épületnek kövei, annak az egy testnek tagjai vagyunk, melynek te vagy a feje és éltetője! Te mondtad ma 1900 évvel ezelőtt először, hogy egyek legyünk, amint te és az Atya egyek, te mibennünk, az Atya meg tebenned, hogy tökéletesen eggyé legyünk, és megismerje a világ, hogy az Atya küldött téged. (Jn. 17, 22—23.) Van-e szorosabb egységesítő kapocs, mint a te éltető kegyelmed, mely ez által a szentség által úgy összefűz minket, ahogy a kenyérben a búzaszemek, a szőlőszemek a belőlük kisajtott borban eggyé lesznek? „Mert egy kenyér, egy test vagyunk sokan, mindnyájan, kik e kenyérben részesültünk.” (1. Kor. 10, 17.) „Nem mondhatja azért a szem a kéznek: Nincs rád szükségem; vagy pedig a fő a lábaknak: Nincs rátok szükségem; hogy ne legyen meg hasonlás a testben, hanem a tagok egymásért kölcsönösen szorgoskodjanak. Ha tehát az egyik tag szenved valamit, együtt szenved vele valamennyi tag; vagy ha az egyik tag megdicsőül, együtt örvendez vele valamennyi tag.” (1. Kor. 12.)

Imádság: Jézusom, te nem elégszel meg azzal, hogy csak saját Szíveddel imádd, szeresd, dicsőítsd és engeszteld a te mennyei Atyádat, hanem mindegyikünk lelkében élsz a kegyelem által, hogy annyi szívvel, annyi lélekkel imádd és szeresd Atyádat, ahány ember csak él a világon. Add, hogy mi is minden testvérünk lelkében téged lássunk és szeressünk és valamennyien veled együtt és általad szeressük az Atyát és szeressük egymást, kiket a te Szentlelked e szentség által oly csodálatos egységbe fűzött. Az általános ínség és nyomor e napjaiban a legalázatosabban könyörgünk hozzád és kiáltozunk: gyullaszd tetterős és áldozatkész felebaráti szeretetre minden ember szívét, hogy a te jóságos példád szerint mindnyájan körüljárjunk és mindenkivel jót tegyünk és így egykor az utolsó ítélet napján hallhassuk ajkaidról az örökké boldogító meghívást: Jöjjetek Atyámnak áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot.

Mert éheztem és ennem adtatok, szomjúhoztam és innom adtatok, idegen voltam és befogadtatok, mezítelen voltam és felruháztatok, beteg voltam és meglátogattatok, fogságban voltam és eljöttetek hozzám. — Urunk Jézus Krisztus, ki apostolaidnak mondottad: a békét hagyom nektek, az én békémet adom nektek, ne tekints a mi vétkeinkre, hanem egyházad hitére és adj neki akaratod szerint békét és egyetértést. Amen.

Ima után: Tantum ergo, Genitori, Panem de coelo cum oratione.

Aldás. Utána még a Szentség visszahelyezése előtt:

Ötödik kép: Az Olajfák-hegyén.

Pap: Most pedig elmegyünk veled, édes Üdvözítőnk, amint apostolaid is 1900 évvel ezelőtt veled mentek, ki az Olajfák-hegyére, hogy veled együtt lélekben virrasszunk, veled együtt imádkozzunk, veled együtt szomorkodjunk, amikor megkezded világot megváltó szenvedésedet. Kezdjük meg imádsággal, bűnbánattal, szent szomorkodással ennek az isteni titoknak áhítatos emlékezetét!

Most a pap visszahelyezi az Oltáriszentséget és utána mondja:

Most elrejtet magad előttünk, isteni Üdvözítőnk, mint egykor 1900 évvel ezelőtt Getszemáni-kertjében a véres verejték és halálfélelem elborították szent arcodat és lelkedet. Visszavonulsz a tabernákulumba, mint egykor a halálküzdelem barlangjába visszavonultál, hogy ott végigküzdjed a tusát, melyet a mérhetetlen szenvedés előrelátása, a bűnök sokasága és az emberek hálátlansága okozott lelkedben. (Egy perc áhítatos szünet.)

Responsorium: Az Olajfák-hegyén imádkozott az Atyához: Atyám, ha lehetséges, múltjék el tőlem e pohár; a lélek ugyan kész, de a test gyöngé. Ébren legyetek és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek! — Miatyánk, Üdvözlégy.

Szomorú az én lelkem mindhalálig; várjatok itt és virrasszatok velem; most meglátjátok majd a sereget, mely körülfog engem. Ti futásnak eredtek, én pedig megyek, hogy feláldozzam magam értetek. Ime, elközelgett az óra,

és az Emberfia a bűnösök kezébe adatik. — Miatyánk, Üdvözlég.

Ének: A fényes Isten-arcot vér s fájdalom fedi (első versszak) — vagy más megfelelő ének.

Utána: „Megjelenék pedig neki egy angyal mennyből, megerősítvén őt. És a halállal tusakodván még buzgóbban imádkozik vala. És lőn az ő verejtéke, mint a földre hulló vérnek cseppjei.” (Lk. 22, 43—44.) Miatyánk. Üdvözlég.

Imádság: Kérünk, Uram, tekints kegyelmesen a te házad népére, melyért egyszülött Fiad a világra szállt és magát a kínos kereszthalálnak alávetette. Engedd, hogy alázatossággal és béketúréssal kövessük nyomdokaidat, hogy az ő kínszenvedése és halála végtelen érdemeiben részesüljünk és az örök életre méltók legyünk. Amen.

Befejező ének: A keresztfához megyek (első versszak).

(Ahol több pap áll rendelkezésre, az elmélkedéseket esetleg a szószékről lehet előimádkozni.)

HATODIK NAP.

Jézus szenvedésének emlékezete az utolsó elmélkedés előtt mondtak szerint. Ha akarjuk, az egész kínszenvedés történetét három részre oszthatjuk: 1. Az Olajfák-hegyétől Jézus elítéltetéséig a főpapok előtt. — 2. Jézusnak Pilátushoz való vezetésétől a keresztútig. — 3. A keresztútól az eltemetésig.

A FELTÁMADÁS DICSŐSÉGÉBEN.

Az elmélkedések Krisztus szenvedéséről arra szolgáltak, hogy jó elhatározásainkban megerősítsenek és Krisztus szeretetét bennünk, az ő követésében, a hősiességig fokozzák. De az is hathatósan megerősít elhatározásunkban, ha látjuk és szemléljük, hova vezet a kereszti útja. Ez a céljuk az elmélkedéseknek Krisztus feltámadásáról és megdicsőült életéről.

Ezek az elmélkedések egyúttal lelki öröme is hangolnak. Mintegy új színezetet adnak egész lelki törekvésünknek. Ha Krisztus szenvedésével lezárunk a lelkigyakorlatok sorát, talán ugyanolyan elhatározásokkal hagynók el a magányt, és mégis hiányoznák valami lelki életünkben. Nem elég, hogy a hősiességig kövessük isteni Mesterünket, hanem szükséges, hogy ezt örömmel és lelki lendülettel is tegyük. Ezt az örömet, ezt a lelki lendületet adja meg nekünk az elmélkedés Krisztus dicsőséges életéről. Mintegy átalakítja lelkiségünket. Azért foglalták össze a lelkigyakorlatok ez utolsó részének feladatát e szavakba: „confirmata transformare“, v. i. mindazt, ami lelkünkben előzőleg a Krisztus szenvedéséről való elmélkedések által megszilárdult és erőssé lett, hassa most át a lelki öröm és vígság lendülete, hogy a Krisztus-követés és a kereszti útján ne csak járjunk és haladjunk, hanem fussunk, mint a két apostol a sírhoz (Jn. 20, 4); vessük bele magunkat örömmel a küzdelmek vizébe, mint Szent Péter a tengerbe (Jn. 21, 7); szárnyaljunk az istenszeretet és a tökéletesség magaslatai felé, mint Krisztus is dicsőséges testével felemelkedett az égbe.

Az emberi szívnek öröme van szüksége. A kereszti nem lehet a végállomás sem Krisztus életében, sem a mi

lelkünk életében, mely örök és múlhatatlan. Isten maga a boldogság és ebbe a boldogságba vonja bele összes teremtményeit, kik vele a szeretet egységében élnek. Így szól az Úr hű szolgájához: „Menj be urad örömébe.” (Mt. 25, 23.) Krisztus pedig saját magáról mondja az emmauszi tanítványoknak: „Nem ezeket kellett-e szenvedni a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?” (Lk. 24, 26.) Az örök boldogság, a mennyei dicsőség, az Úr öröme: ez az ember életének végállomása. Krisztus megdicsőülésében mintegy saját szemünkkel látjuk, hova vezet az ő követése, hova vezet a kereszt útja. Ha vele együtt szenvedünk, vele együtt meg is dicsőülünk. (Róm. 8, 17.) Össze sem hasonlíthatók, mondja Szent Pál, a jelen élet szenvedései a jövő dicsőséggel, mely ránk vár. (Róm. 8, 18.)

Kétféle öröm.

Kétféle öröm van. Mindkettőnek forrása Krisztus. Az egyik magának Krisztus dicsőségének örvend; a másik a dicsőségnek, melyet Krisztus nekünk megszerzett. Az első egészen önzetlen, de a másik is jó, sőt nélkülözhetetlen a jelen életben. Az egyik a szeretet, a másik a remény öröme. Az egyik e szavakban tör ki: „Hálát adunk neked a te nagy dicsőségéd miatt” (Szentmise, Gloria); a másik a Krisztus király elmékedésének szavát ismétli: „Követve engem a szenvedésben, követni fog a dicsőségben is.”

Az elmékedések Krisztus megdicsőüléséről elsősorban és szükségképpen a *szeretet* örömet keltik fel szívünkben. Ő értünk elvállalt szenvedésével, értünk viselt keresztjével, értünk kiállott halálküzdelmével, értünk szenvedett kereszt-halálával annyira megérdemelte, hogy feltámadásában és megdicsőülésében egészen az ő szíve örömeinek, az ő dicsőségének, az ő nagyságának és az ő boldogságának örvendjünk. Ez a lelkigyakorlatok e részének legszebb, legnemesebb, legédesebb gyümölcse. Ez az az öröm, melyre nézve mindenekelőtt és elsősorban áll Krisztus szava: „Ti most szomorúságban vagytok, de majd ismét meglátlak titeket, és örvendeni fog szívetek, és örömeteket senki sem veszi el tőletek.” (Jn. 16, 22.)

A szeretet öröme.

Ez az öröm megállja helyét az élet minden viszontag-

sága közt, ez az öröm több a világ minden kincsénél, több minden más örömnél és vigasztalásnál: Krisztus él, Krisztus nagy, Krisztus boldog, és én az övé vagyok! Ez az öröm túléli a halált; oly változatlan, mint a szeretet maga, átmegy az örök boldogság hazájának véget nem érő örömébe: „A szeretet” — és a belőle fakadó öröm „soha meg nem szűnik”. (1. Kor. 13, 8.) Ezt az örömet senki sem veszi el tőlünk, mert nincs az a hatalom a világon, mely minket akaratunk ellenére Krisztus szeretetétől elszakítana. (Róm. 8, 35—39.) Akár élünk, akár meghalunk, de mindenkor Krisztuséi vagyunk. (Róm. 14, 8.)

Hasonló ehhez az örömhöz a másik is, a *remény* öröme. Krisztus dicsőséges feltámadása és megdicsőült élete szemünk elé varázsolja a formát, a példaképet, amely szerint mi is át fogunk alakulni és hasonlók leszünk az ő dicsőséges testéhez. (Fil. 3, 21.) Ő előre ment, hogy megmutassa nekünk az utat és lakást készítsen számunkra, és mi utána megyünk és ott leszünk egykor, ahol őt most szemléljük. „Ez a remény van eltéve keblünkben.” (Jób 19, 27.) Nemcsak

A remény öröme.

a szenvedésben, nemcsak a keresztben, hanem az örömben is, a dicsőségben és boldogságban is áll a szó: „Akiiket eleve ismert, azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához.” (Róm. 8, 29.) Ez a remény a mennyországban. Ezt az örömet sem veszi el tőlünk soha senki. Előttünk áll Krisztus az ő dicsőségében és benne szemléljük „az új embert, aki az Isten képére teremtetett igaznak és szentnek” (Ef. 4, 24), és tudjuk, hogy mi is hozzá hasonlók leszünk, „mert látni fogjuk őt, amint van” (1. Jn. 3, 2). „Mert megszólal a harsona, és a halottak feltámadnak romolhatatlanságban, és mi elváltozunk. Midőn pedig ez a halandó test halhatatlanságba öltözött, akkor beteljesedik az íge, mely írva vagyon: Elnyelte a halált a diadal! Halál, hol a te győzelmed? Hála Istennek, ki nekünk megadta a győzelmet a mi Urunk Jézus Krisztus által.” (1. Kor. 15, 52—57.)

Elővigyázat.

Ennek az örömnek elősegítésére ajánlja a lelkigyakorlatok könyve, hogy használjuk fel a külső eszközöket is, melyek minket öröme hangolnak: télen a meleget, nyáron a virá-

gokat és az időjárás kellemeit. De mindezt tekintettel célunkra és ne úgy, hogy ezen a héten gondatlanságból és érzéseinknek engedve elveszítsük azt, amit az előzőekben oly nagy fáradsággal gyűjtöttünk. A lelki öröm erény, nem pedig pusztá hangulat.

Az elmélkedések Krisztus megdicsőült életéről különösen arra is alkalmasak, hogy bennünk az apostoli buzgóságot és lendületet felkeltsék, ébren tartsák és a hősiességig fokozzák. Ki ne szolgálna ily dicsőséges Királynak? Ki ne harcolna ily győzedelmes Vezér alatt! Ki ne áldozná fel mindenét ily égi fénytől körülragyogott Úrért! Annyira megérdemli részünkről ezt a szeretetet. Látjuk, amint

apostolait országának terjesztésére küldi az egész világba. Látjuk, amint a Szentlélek rájuk száll és égi bölcsességgel, ellenállhatatlan erővel, rendíthetetlen bátorsággal tölti el őket, ők pedig kiindulnak, hogy Krisztusért harcoljanak, a világot neki alávéssék, érte meghaljanak. Mindez szent, apostoli hévvel tölti el a mi lelkünket is. Azért táplálkozik leginkább ezekből az elmélkedésekből az apostoli buzgalom. Bátorság és öröm árad a mi szívünkbe is, és ez nélkülözhetetlen az apostoli életben. Látjuk Krisztus diadalát a sátán fölött, látjuk győzelmét a világ és a bűn fölött. Azért mi se féljünk se külső, se belső ellenségektől! Harcoljunk bátran! Ne rettenjünk meg az Egyház ellenségeitől, szálljunk szembe még a halállal is, ha kell! Bízunk rendületlenül Krisztus szavában: „E világon szorongatástok vagyon, de bízatok, én legyőztem a világot.” (Jn. 16, 33.)

HETEDIK NAP.

I. JÉZUS DICSŐSÉGES FELTÁMADÁSA.

Első előgyakorlat. Magam elé képelem a pokol tornácát, a szent sírt és a boldogságos Szűz szerény kis szobácskáját, ahol Jézus neki feltámadása után megjelent. Látom, amint Jézus sírjából dicsőségesen felemelkedik és mint feltámadt, győzedelmes Király előttem áll ragyogó, átszellemült testben.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézussal együtt

és az ő dicsőségének örvendjek, és hogy ez az öröm bennem mindig növekedjek és képessé tegyen arra, hogy az ő szolgálatában és követésében, országának terjesztésében minden nehézséget és akadályt nagylelkűen legyőzzek.

I. Pont. Jézus a pokol tornácában.

Krisztus lelke a halál után azonnal megdicsőült és a boldogság végtelen tengerébe merült. Isten látása, mely őt egész földi életében végigkísérte, de amelynek boldogító hatását lelkére a szeretet csodája által, főleg kinszenvedése idején felfüggesztette, most minden boldogító hatását kiárasztja szentséges lelkére és azt az öröm és dicsőség óceánjába meríti.

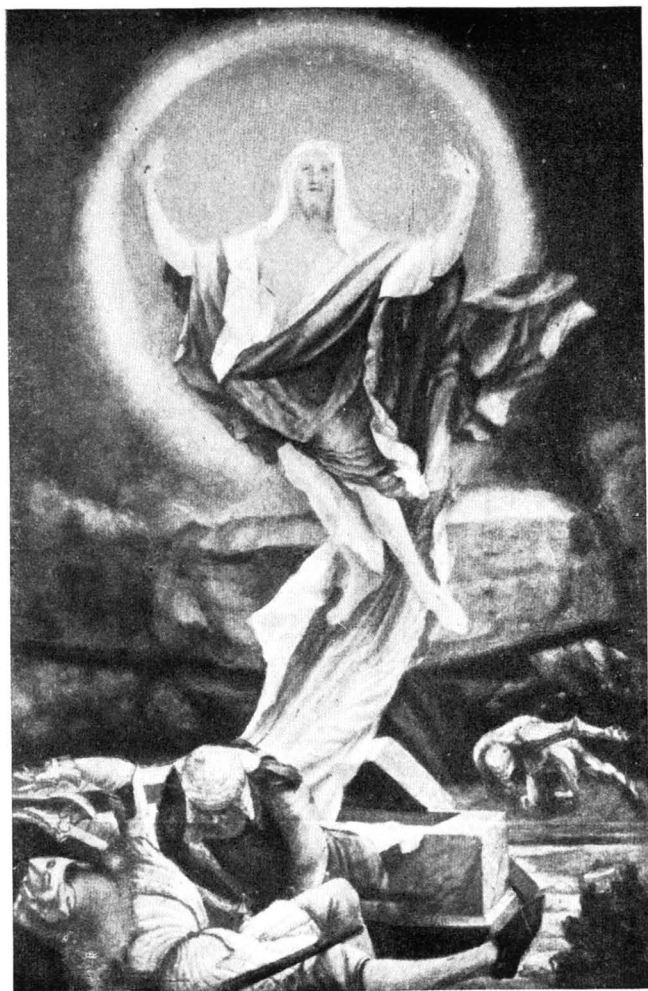
Igy szállt le Jézus lelke azonnal halála után a pokol tornácába, hogy az ott tartózkodó igazak lelkét megvigasztalja és nekik Isten látásának boldogságát meg hozza. Mily dicsőségesen szállt le Krisztus a pokol tornácába! Mint győzedelmes király jelenik meg övéi közt, hogy őket a sátán uralma alól felszabadítsa, mely abban mutatkozott leginkább, hogy a mennyország kapuja zárva volt előttük.

Itt találjuk az emberi nem ősszüleit, Ádámot és Évát; itt a pátriárkákat, Krisztus testszerinti elődeit, Ábrahámot, Izsákot, Jákobot, Dávidot; itt a prófétákat, akik eljövetelet hirdették; itt a pogányság igazait, akik a természet törvényét megtartották és az ősi ígéretekben hittek; itt találjuk Szent Józsefet, Keresztelő Szent Jánost és az ártatlan gyermekek lelkét, akiket Heródes dühe megöletett Krisztusért. Mily szent

Az ősatyák.

társaság! Mindezek már négy évezred óta várják, hogy a mennyország kapuja Isten boldogító látásával előttük megnyíljon. Nagy ádventi vágy az ő életük itt a pokol tornácában. Nem szenvednek ugyan kínokat, de vágy és epedés emészti lelküket.

Mindenegyes pátriárka és próféta lelke, mely a halál után köztük megjelenik, mintegy közelebb hozza őket vágyakozásuk tárgyához, Krisztushoz, a nagy Megváltóhoz, aki majd halála által megnyitja nekik az élet kapuját, a mennyországot. — Mi az ő ősatyái vagyunk — szöltak a pátriárkák, mikor lelkük a pokol tornácába alászállt — és nemzedékről-nemzedékre száll már a vér, melyből ki fog

„Feltámadott . . .”

(Mk. 16, 6.)

sarjadni a Megváltó emberi teste, akinek vére meghozza majd nekünk a megváltást és a felszabadulást. — Mi már megjövendültük eljövetelét — szoltak a próféták — és mind közelebbről és közelebből mutattunk rá eljövetelének idejére és megváltó életének minden mozzanatára. Dániel lelke már hirdeti, hogy még „hetven hét van kiszabva, míg véget ér a bűn, és örök igazság támad, és felkenetik a Szentek Szentje.” (Dán. 8, 24.) Az ártatlan gyermekek lelkei hírül hozzák, hogy megjelent már a földön a Megváltó és őérette kellett vérüket optaniok. Szent József lelke hírül hozza, hogy már nevelődik, erősödik, fejlődik az áldozati Bárány, melynek vére elveszi a világ bűnét. Keresztelő Szent János mondja: Már ujjammal rámutattam a Megváltóra.

Egyszerre csak fény árasztja el a pokol tornácát, és dicsőségesen megjelenik köztük Krisztus
Jézus megjelenik nekik. lelke. Ebben a pillanatban megnyílik számukra Isten látása, a mennyország.

Még nem voltak ugyan azon a helyen, melyet mennyországnak nevezünk; de a mennyország lényege Isten látása, a mennyország ott van, ahol Istent látjuk. És ezt az Istenlátást meghozta nekik Krisztus. Benne látták az Istent. Itt valósult meg, amit az utolsó vacsorán mondott: „Aki engem lát, látja az Atyát is.” (Jn. 14, 9.) Jézus a Megváltó; azért ő hozza a lelkeknek saját lelkében a mennyországot.

Mily hálával borultak le mindezek a lelkek Krisztus lelke elé! Mily szeretettel imádták őt mint Megváltójukat és Istenüket! Hogy köszönték meg neki Ádám és Éva, hogy jóvátette és helyreigazította mindazt, amit ők vétükkel elrontottak! Mily találkozás volt ez Jézus és testszerinti elődei közt! Ábrahám, Dávid, Joachim — az ő atyái, előképei és hirdetői. Most találkoznak vele először valóságban, most látják őt először színről-színre. Most látják a próféták először színről-színre azt, akit századokkal ezelőtt isteni látomásokban szemlélték és előre megjövendöltek: Dávid, Izaiás, Jeremiás, Dániel és a többi próféta. Mily találkozás közötté és a pogányság igazai közt, akik benne látják és imádják Megváltójukat, üdvösségüket! Mily találkozás Jézus és az ártatlan gyermekek lelkei közt, akik most látják először, akiért életüket adták és akinek ép ezért köszönik

mérhetetlen boldogságukat és dicsőségüket, amelyhez minden személyes érdem nélkül jutottak! És mily találkozás A lelkek hálája és bol- Szent József és Jézus közt! Ez volt a legédesebb viszontlás. Hogy öleli

dogsága. magához Jézus lelke annak lelkét, aki itt a földön nevelője, gondozója, oltalma és atyja volt! És Keresztelő Szent János, az előfutár! És végre a jobb lator, akin megvalósul most Jézus ígérete: „Ma velem leszel a paradicsomban!” (Lk. 23, 43.) Mily hála árasztja el valamennyi lelkét! mily boldogság és vigasz árad ki Jézus lelkéből és önti el az ő lelküket! Máris mint dicsőséges király és hadvezér, de egyszersmind mint vigasztaló és boldogító jelenik meg köztük és mindenkit érdeme szerint jutalmaz, mindenkinek részt ad dicsőségében és boldogságában annak mértéke szerint, hogy milyen része volt keresztjében és szenvedésében. Itt valósul meg először a Krisztus-király-elmélkedés szava: „Olyan része lesz győzelmemben, amilyen része volt fáradalmaimban. Követve engem a szenvedésben, kövessen a dicsőségben is!”¹ Mily boldog órák voltak ezek a pokol tornácában Jézussal együtt!

Adjunk hálát mi is Istennek, hogy szent Fiát, a mi édes Üdvözítőnket így megdicsőítette! Legyen örömünk önzetlen! Hiszen „mit használt volna születnünk, ha nem adatott volna, aki megváltson.” (Exultet.) Ő a mi lelkünk élete, ő mindenünk, mert ő a mi Megváltónk és Üdvözítőnk. Több ő nekünk, mint atya és édesanya; több, mint testvér és jóbarát; több, mint jegyes és hitves. Ő mint ember is a mi egyedüli reményünk, szerelmünk és üdvösségünk. Azért mondhatja joggal: „Aki atyját vagy anyját jobban szereti, mint engem, nem méltó énhozzám; és aki fiát vagy leányát jobban szereti, mint engem, nem méltó énhozzám.” (Mt. 10, 37.) Égjen bennünk ez a szeretet Jézus legszeretőbb Szíve iránt!

II. Pont. A feltámadás.

Ezekkel a lelkekkel száll fel Jézus lelke húsvét hajna-

¹ L. A nagy Király nyomdokain, 13. és 15. o.

Jézus lelke a szent sírnál. lán a pokol tornácából a szent sírhoz, angyaloktól körülveve. Ott megmutatja, mielőtt feltámadna, sebekkel borított

szent testét, hogy lássák, mennyit szenvedett megváltásukért. Erre ismét hálatelt szívvel leborulnak előtte felszabadítottjai, az ő isteni zsákmánya, melyet a sátán kezéből kiragadott, és mérhetetlen nagy köszönetet mondanak neki, szent részvétellel szemlélve a sebekkel borított, szétmarcangolt testet.

Ekkor Jézus lelke mindenható, isteni erővel belehatol a sírba és egy pillanat alatt átváltoztatja a szent testet. Új életre kelti és vele együtt feltámad, áthatol a sziklán és ott áll fénytől körülragyogva, mint győzedelmes király a halál és a sír fölött. Mint diadalmas hadvezér hagyja el nyugvóhelyét, mint győzedelmes nap kel föl a sír sötétségéből, mint óriás nekilendül pályáján, hogy megkezdje a múlhatatlan élet dicsőséggel teljes útját.

A feltámadás. Ó, mily szép, mily dicsőséges ez a test! Fényes, mint a nap. Átszellemült, áthatol a testeken, a sziklán és a zárt ajtókon, az anyag reá nézve nem akadály. Gyors, egy pillanat alatt ott van, ahová a lélek akarata viszi, nem ismer sem időt, sem távolságot. Szenvedésre képtelen és halhatatlan. Nem olyan, mint Ádám teste, melynek nem kellett ugyan meghalnia, de azért meghalhatott, és a bűn következtében meg is halt; Krisztus teste már képtelen meghalni, „a halál többé nem uralkodik rajta”. (Róm. 6, 9.) Eltűntek a sebek, csak az őt szent seb ragyog kezén, lábán és oldalán, mint őt fénylő nap. Ezek szenvedésének, földi küzdelmeinek, áldozatos szeretetének örök emlékjelei. Ezeket megtartja örökké, ezeket mutatja mennyei Atyjának, mikor értünk közbenjár.

Mily dicsőséges a mi Királyunk! „Ékesebb vagy az emberek fiainál, kedvesség ömlik el ajkadon, azért áldott meg téged örökre az Isten. Kösd fel derekadra kardodat, te hős, kelj útra ékességben és szépségben, haladj szerencsével és diadalmaskodjál a hűségért, a szelídségért és az igazságért s vezessen téged csodálatosan jobb kezed.” (44. zsolt.) Megérttem Egyházad szavát, mely feltámadásod emlékünnepeén így énekel: „Ő boldog bűn, melynek ily diadalmas és ily nagy Megváltója lett! Ez az a hajnali

csillag, mely nem ismeri az alkonyatot. Ő, aki az alvilágból visszatérve, az emberi nemre árasztja tiszta, szép sugarát." (Exultet.) Imádlak, Krisztusom, és áldlak, mert szent kereszted által megváltottad a világot! Örvend és ujjong a lelkem veled, hálát adok nagy dicsőségédért, mert hűségédért, szelídségédért, igazságodért, mellyel értem elviseltem a szenvedést és a halált, valóban megérdemled, hogy veled örüljön és ujjongjon a szívem. Engem ugyan még a földi test fogva tart; engem még lenyom a földi élet terhe és baja, de elég nekem, hogy téged dicsőségben és örömmel elárasztva, boldogságtól körülujjongva látlak. Elég nekem, hogy te szép, hatalmas, nagy és boldog vagy. De tudom azt is, hogy a te dicsőségéd és boldogságod megmutatja nekem, milyen lesz az én dicsőségem és boldogságom, ha hűségesen követlek keresztutadon. „Mert tudom, hogy Megváltóm él, s a végső napon felkelek a földről; és ismét körülvételtem bőrömmel, és saját testemben látom meg Isteneimet.” (Jób 19, 25—26.) „Mert ennek a romlandó testnek halhatatlanságba kell öltöznie.” (1 Kor. 15, 53.)

A feltámadt test tulajdonságai: Akkor olyan lesz az én testem is, mint az övé, fényes és ragyogó, gyors, átszellemült és halhatatlan. De csak akkor, ha Isten kegyelmében halok meg, ha itt a földön lelkem fényes és ragyogó, gyors, szellemi és halhatatlan volt. Mi a lélek ragyogása és fénye? mi a gyorsasága, szellemisége és halhatatlansága?

A lélek *fényessége* a megszentelő kegyelem. Ez az a természetfölötti szépség és ragyogás, mely Istenhez teszi hasonlóvá lelkemet, isteni szépségének visszatükröződése lelkemben. Minél nagyobb bőségben önti el lelkemet a megszentelő kegyelem, annál fényesebb, annál ragyogóbb, annál istenibb a lelkem. Ezt a megszentelő kegyelmet mindennap, minden órában, minden percben gyarapíthatom jócselekedeteim által, melyeket a malaszt állapotában és főleg szeretetből végzek. Mekkora tökére tehetek szert egy nap alatt, egy év alatt, egy egész életen át, ha napról-napra Isten kegyelmében élek és jószándékkal, szeretetből végzem

1. lényesség

mindennapi kötelességeimet és erénygyakorlataimat! Minden jócselekedet növeli bennem a megszentelő kegyelmet, és az ebből fakadó további jócselekedet már nagyobb értékű és még jobban fokozza bennem a kegyelmi tőkét, és ez így megy majdnem a végtelenségig. Mily kamatos kamat és lelki tőkeképződés ez, melynek végső kamatait az örökkévalóságban fogom igazán élvezni! Mily szájalomra méltó a bűnös, aki a megszentelő kegyelemtől megfosztva képtelen az ég számára tőkét gyűjteni! Minden cselekedete értéktelen a mennyország, az örök élet számára. És hányan élnek így heteken, hónapokon, éveken át!

A megszentelő kegyelmet növeli és gyarapítja bennünk a szentségek vétele is, elsősorban a szentáldozás. Mekkora tőkét gyűjtök, ha hetenként, ha naponként áldozom! És annál nagyobb ennek a szentségnek a tápláló ereje, minél nagyobb már előzőleg bennem a megszentelő kegyelem bősége, és minél nagyobb vággyal, minél jobb előkészülettel, lángolóbb szeretettel fogadom magamhoz az élet kenyerét.

Mikor remélhetem, hogy testemet a gyorsaság ajándéka ékesíti a feltámadás után? Akkor, ha ebben a földi életben a lelkem gyors volt. Mi a lélek gyorsasága? A buzgóság. Buzgónak, gyorsnak kell lennie

2. gyorsaság

lelkemnek az imádságra, az istentiszteletre, Isten dicsőségének előmozdítására, az engedelmességre, a felebaráti szeretet gyakorlására, az apostoli munkára, minden erényre. Ha itt a földön gyors és buzgó volt a lelkem, ezt a gyorsaságot testemre is át fogja származtatni.

Mikor lesz testem átszellemült? Ha a földi életben lelkem szellemi volt. A lélek ugyan természeténél fogva szellemi, de itt nem fizikai természetéről, hanem erkölcsi miveltről van szó. Lelkemnek erkölcsi értelemben kell szelleminek lennie e földi életben, akkor testem is átszellemült lesz a túlvilágon. A lélek szellemi természete mellett nagyon is

3. szellemiség

anyagias lehet. Mikor szellemi a lélek erkölcsi értelemben? Akkor, ha az anyag fölé emelkedik. Főleg azok a bűnök és szenvedélyek, melyek a lelket az anyaghoz, a testhez kötik, teszik azt anyagiassá: a fősვნყნყყ, a restség,

a mértéktelenség, a tisztátalanság. A testies lélek az átszellemült test ellentéte; azért testies lélek nem is fog sohasem átszellemült testet éltetni: „Mindnyájan fel fogunk ugyan támadni, de nem mindnyájan fogunk elváltozni.” (1 Kor. 15, 51.) Ezek fölött a bűnök és szenvedélyek fölött kell győzedelmeskednie lelkemnek, akkor emelkedik a test és az anyag fölé, akkor lesz szellemi és lehelimajd rá testemre is egykor átszellemült életét.

Mikor lesz *halhatatlan* a testem? Ha itt a földön a lelkem halhatatlan. De hiszen lelkem úgyis halhatatlan! Megint nem a lélek fizikai halhatatlanságáról van szó — ilyen értelemben a kárhozottnak lelke is halhatatlan, hanem erkölcsi halhatatlanságáról. A lélek erkölcsi halhatatlansága

4. halhatatlanság az állhatatosság Isten kegyelmében mindvégig. Sohase haljon meg lelkem a bűn halálával, akkor egykoron majd testem is halhatatlan lesz, mert lelkem saját halhatatlanságát közli majd vele.¹

Szenvedésre képtelen lesz majd egykoron testem, ha itt a földi életben nem kíméltem tőle a vezeklést, az önmegtagadást, a szenvedést. Legelőbb is akkor kell testemet megtagadnom, sanyargatnom, amikor bűn nélkül nem követhetem indulatait, ösztöneit. Egykor majd örökké hálás lesz lelkemnek, hogy nem kíméltem tőle az ostort, a fegyelmet és szigort, mert eljön a nap, amikor elmúlik minden szenvedése, és örök dicsőségben már képes sem lesz többé a szenvedésre. „Ó, boldog penitencia — kiáltott fel Alkantarai Szent Péter, mikor halála után Szent Teréznek megjelent — ó, boldog penitencia, mely nekem ekkora dicsőséget szerzett!” Ez a dicsőség még csak a lelkét veszi körül most, de a feltámadás után kiárad majd testére is. Szeretnem kell testemet, mert lelkemmel együtt fel fog támadni; de ez a szeretet itt a földön szent szigorban nyilvánul meg vele szemben.²

¹ A lélek igazi halhatatlansága az állhatatosság a jóban. E nélkül természetes halhatatlansága csak nagyobb kínjára van. Egy katolikus író szerint a szentek jellemző vonása ez: Mortui peccato, meghaltak a bűn számára. (Rademacher.)

² A nagy belga misszionáriust, P. Lievens-t vissza akarták tartani buzgóságában és mondták neki, kímélje kissé magát, mert „olyan tűzre

Kérjük azért szívünk mélyéből és lelkünk egész odaadásával feltámadt Üdvözítőnket, aki még dicsőséges testén is szenvedéseinek jeleit viseli, tegyen bennünket állhatatosakká és szentekké. „Kereszted és szenvedésed által, szabadíts meg, Urunk”, a bűntől! „Halálod és eltemetetésed által, szabadíts meg, Urunk”, a bűntől! „Szent feltámadásod által, szabadíts meg, Urunk”, a bűntől! „Isten Fia, kérünk téged, hallgass meg minket!”

III. Pont. Jézus megjelenik szentséges Anyjának.

Szűz Mária hitte és tudta, hogy Jézus fel fog támadni. Az ő lelkülete egészen más volt, mint az apostoloké, a tanítványoké és a többi szent asszonyé. Az ő hitét és bizalmát nem tudta megrendíteni a kínszenvedés és a kereszthalál borzalma és gyalázata. „Tudom, kinek hittem”, mondja lelkében, „s biztos vagyok abban, hogy ő meg tudja őrizni reábízott kincsemet.” (2 Tim. 1, 12.)

Azért szombat délután a fájdalom és részvét érzelmei lassanként helyt adtak lelkében a remény és a vágyakozás érzelmeinek. Szűz Mária készült dicsőséges szent Fiának fogadására. Mint egykor Betlehemben Fia születése előtt, úgy most feltámadása előtt lelkét, kis szobácskáját feldíszíti erényekkel, virágokkal, rendbe hoz mindent, úgy mint mikor egy jámbor család várja az Urat, akit az Oltáriszentségben beteghez hoznak. Mintaképe ez az áldozási előkészületnek.

A hit, a remény, a vágy, a szeretet voltak a drágakövek és virágok, melyekkel lelkét felékesítette. Azután imába merült és az egész éjszakát imában töltötte, várta a szent pillanatot, a hajnalt, amelyen az igazi hajnali csillag fényével elárasztja majd lelkét, szobáját. „Ó Jézusom!” sóhajtott fel a szentéletű Mária Margit vizitációs nővér Jézus utáni vágyában¹, „az én életem hajnala, tudod, hűsvét hajnala, mikor nevemen szólítasz: Mária! Jézusom, benne

van szükség, mely kitart.” „Olyan tűzre van szükség”, válaszolt a misszionárius, „mely ég”.

¹ L. Egy sír a Duna fölött. II. k. 81. o. k.

zeng minden, és én szomjazom erre a szóra. Jézusom, ugye hamar szólítasz így, ugye hamar hívsz? Ó, ezért, ezért ég bennem úgy a vágy ezután az egy szó után." Mennyivel égőbbek voltak a szent Szűz vágyai! Ki méri meg a szeretetnek és a vágyakozásnak ezt a mélységét!

Ekkor hirtelen a hajnali órákban fény árasztja el a szent Szűz szobácskáját, és az angyaloktól és a felszabadított lelkektől környezve ott áll előtte Jézus megjelenik. isteni Fia mennyei dicsőségben. Ó,

mily viszontlátás a kereszt után! Jézus karjaiba zárja édesanyját és hosszan pihenteti szentséges Szívén. A boldogság és öröm árai hatolnak Szívéből Szűz Mária szívébe. Nem saját boldogságának, hanem Fia dicsőségének örvend. Talán nem tévedünk, ha hisszük, hogy ebben az ölelésben egy pillanatra megnyílt a szent Szűz lelkének szeme és látta Fiának istenségét. „Bármily sok fájdalom volt szívemben, vigasztalásaid felvidítottak engem.” (93. zsolt.) Most valóban boldogság Isten Anyjának lenni, inkább, mint Betlehem éjtszakájában: most az örök életre született isteni Fia!

Mily hálát rebegtek a megszabadított lelkek annak, akinek Jézus után megváltásukat köszönhették! Hogy hálálkodott Éva a második Évának, hogy engedetlenségét hősiei engedelmességével jóvátette! Mily találkozás Szűz Mária és szent elődjei, édes szülei, szűzi jegyese közt! Hogy üdvözltek őt az angyalok már most mint Királynéjukat és az ég fejedelmasszonyát! Velük együtt dicsőítem őt én is, és boldog vagyok az ő és szent Fia boldogságának szemlélésében. Megköszönöm neki, amit érettem tett.

Imádság. Mennynek királyné Asszonya, örülj szép Szűz, alleluja! Mert kit méhedben hordozni méltó voltál, alleluja! amint megmondotta vala, feltámadott, alleluja! Imádd Istent, hogy lemossa bűneinket, alleluja!

II. JÉZUS MEGDICSŐÜLT ÉLETE A FÖLDÖN.

Első előgyakorlat. Szemlélem a helyeket, ahol Jézus tanítványainak megjelent: a szent sírt, az utolsó vacsora termét, Emmauszt, a Genézreti-tavat, Tábor-hegyét, a mennybemenetel hegyét. Szemlélem Jézust,

amint körüljár mint pásztor és vigasztaló és mindenüvé húsvéti öröme-
nek sugarait árasztja.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézussal, isteni
Mesteremmel és Királyommal együtt örvendjek, örvendjek az ő boldog-
ságának és dicsőségének, és ez az öröm lendületet adjon lelkemnek és
képesítsen arra, hogy szolgálatában, követésében, országának terjeszté-
sében minden nehézséget és akadályt nagylelkűen legyőzzek.

I. Pont. Jézus megdicsőült földi életének célja.

Jézus feltámadása után még 40 napig maradt a földön.
Meg akarta mutatni, hogy igazán feltámadt. Jelenéseivel
feltámadásának igazi voltáról tanúságot tett, sokan látták,
beszéltek vele, érintették őt, vele együtt étkeztek. (Csel. 10, 41.)

Megdicsőült földi élete három ténykedésben merül ki:
imádkozni, vigasztalni, buzgólkodni. Ebben a három tényke-
désben merül ki Krisztus apostolának élete is.

Imádkozni: Jézus a földön volt ugyan még, de élete
a földön már nem volt halandó földi élet. Elég gyakran
jelent meg tanítványainak, de ezek a jelenések aránylag
rövid ideig tartottak, és már nem járt velük állandóan, mint
előbb. Földi tartózkodásának legnagyobb részét a társalgásra
fordította mennyei Atyjával, az angyalokkal és a megszaba-
dított lelkekkel. Ez utóbbiak alkották a megdicsőült Király
állandó udvarát. Jézus halandó életében is állandó egyesü-
lésben élt ugyan mennyei Atyjával, de most a külső keret

is mintegy egészen ehhez az imádsá-
gos élethez alkalmazkodott. De minél
inkább az imádságnak és társalgásnak
élt mennyei Atyjával, annál jelentősegteljesebb és kihatóbb
volt minden szava és tette, amikor övének megjelent.
Minden szava új erőt jelentett övének, minden tette egy-
egy alapkö volt Egyháza felépítésében vagy megerősítésében.

Az imádságból, az imádságos lelkületből kell mintegy
forrásoznia nálunk is minden külső szónak, cselekedetnek.
Ebből kell folynia az erőnek, a szellemnek és léleknek,
mely mindenegyes cselekedetünket, szavunkat életi és
hatását biztosítja. A lelkekért való buzgóság csak akkor
igazi, ha szívünk bőségéből szól szánk. Csak az ilyen buz-
galom érdemli meg az apostolkodás nevét. Csak erről mondja
Aquinói Szent Tamás, hogy az apostoli élet tökéletesebb a

tisztán szemlélődő életnél, mert tökéletesebb másokra kiárasztani azt, amivel lelkünk a szemlélődés alatt megtelt, mint azt magunknak visszatartani. Aki ellenben nem szívének bőségéből ad és nem táplálkozik mindig újból és újból az imádság és az elmélkedés forrásaiból, az elveszíti még azt a kicsit is, amije van, az nem adhat saját kincseiből, mint az evangéliumi családapa, mert nincs is kincse, nincs belső gazdagsága, mert ezt csak az imádság és az Istenbe-merülés szent óráiban gyűjtheti az ember. Oly edényeknek kell lennünk, melyek sohasem lesznek üresek, mert előbb mindig egészen megtelnek és csak fölöslegükből adnak. Lelkünknek Mózes szelleméhez kell hasonlítania, aki azt a 70 vén közt megosztotta, és mégsem veszített el belőle semmit. Mily hatásosak voltak a szentek szavai, akár a szószéken hangzottak el, akár a magánbeszélgetésben hagyták el ajkukat mint tanács, vagy buzdítás, vagy egyszerű, keresetlen társalgás! De ezek a lélek mélységeiből táplálkoztak. „Száz szót Istenhez és egyet az emberekhez!”, volt egy szentéletű szerzetes életelve. Egy másik minden beszéd előtt, melyet a szószékről tartott, egy órát töltött imádságban. Az ilyen emberekből a lélek és az Isten szól.

Vigasztalni: Gyönyörű látvány Jézust szemlélni, amint húsvét hajnalán, feltámadása napján, mint jó pásztor körüljár, hogy egybegyűjtse nyáját, melyet a vihar megfélemlített és szétvert. „Megverem a pásztort, és elszélednek a nyáj juhái” (Mt. 26, 31), mondotta Jézus kínszenvedése előtt apostolainak. Ez be is következett. Mint a nyáj a vihar elől az erdőbe, a hegyek közé, a völgyek rejtékébe fut és elszéled, úgy tettek az apostolok és tanítványok is. Most megjelenik a Jó Pásztor és utánuk megy, egybegyűjti, erősíti, vigasztalja, bátorítja őket. „En vagyok, ne féljetek!” (Lk. 24, 36.) Már a pokol tornácában megkezdí vigasztaló szerepét, megszabadítja a benne reménykedő lelkeket. Alighogy feltámadt, máris megjelenik szentséges Anyjának, aki a legtöbbet szenvedett vele együtt és a boldogság egész

özönével árasztja el szívét. Megjelenik Magdolnának, aki az üres sír előtt szomorkodik és sirdogál; vigasztalásával letörli könnyeit. Majd a jámbor asszonyok elé áll és kiveszi lelkükből a félelmet és kislelkűséget. Ismét a sírnál

van és megjelenésével, megbocsátó szeretetével leveszi szeretett apostolának, Péternek lelkéről a terhet, mely a tagadás óta még mindig ránehezedik. Meghagyja kiváltságos állásában és biztosítja, hogy mindent megbocsátott és elfelejtett, csak ne saját erejébe, hanem az ő kegyelmébe vesse ezentúl bizalmát.

Alighogy a bánkódó apostolt megvigasztalta, máris ott terem az emmauszi úton és csatlakozik a két tanítványhoz, akiket szintén lenyom a szomorúság és a kislelkűség. Felvilágosítja és szelíden megfeddi őket, megismerteti magát és az öröm és boldogság egész tengerével árasztja el szívüket a kenyérszegénynél. Alighogy ezek visszatértek Jeruzsálembe, hogy hírül vigyék amit láttak és hallottak, már ő is velük együtt ott van. Zárt ajtókon keresztül, félelmükben az utolsó vacsora termébe bezárkózó apostolok közé lép, és e szóval: „Békesség nektek!” megvigasztalja és megerősíti őket. Ekkor, föltámadása napjának estéjén rendeli el minden vigasztalás és lelki erősítés szentségét, a szentgyónást. Nem nyugszik. Nyolc nap múlva ismét megjelenik, hogy a kételyében eltévelyedett bárányt is visszavigye az akolba: megjelenik Szent Tamásnak külön és meggyógyítja hitetlenségéből.

Ez a Jó Pásztor tevékenysége feltámadása után. Ezt folytatja a többi napokon át is mennybemenetele napjáig. Fáradhatatlan övéinek keresésében és vigasztalásában. Segítségére vannak feltámadt testének tulajdonságai, a gyorsaság és szellemiség, ezek képessé teszik, hogy egy pillanat alatt ott legyen, ahová szeretete és övéinek szüksége hívja. Mindezekből Szívének nemes szeretete sugárzik felénk.

Nem elég neki, hogy egész földi életét nekünk szentelte, értünk járt és dolgozott, fáradozott és szenvedett; nem elég, hogy még a kereszten is csak ránk gondolt. Feltámadása után sem pihen, hanem körüljár és mint húsvéti nap küldi mindenfelé vigasztaló, melegítő, erősítő, felvilágosító sugarait. Mintegy elfeledi örömét, és még 40 napig köztünk marad a földön, hogy boldogságát, húsvéti örömét velünk megossza. Mily nemes, mily jószágos a mi Királyunk! Megérdemel minden bizalmat és minden szeretetet. De megérdemel minden áldozatot is. Megérdemli, hogy szívből Vele örvendezzek, az Ő dicsőségének és boldogságának örüljek,

és ez az öröm minden áldozatra képesítsen szolgálatában. Győzelmének emlékére mintegy rendjeleket osztogat: Péternek a pápai méltóságot, valamennyi apostolnak a Szentlélek legkülönfélébb ajándékait, híveinek szeretetét és vigasztát, kinek-kinek hűségének mértéke szerint és azon felül. Egész megjelenése kegyesség és kegyelem.

„Ti vagytok a világ világossága” (Mt. 5, 14) — mondja nekünk is. Legyünk igazán napok, legyünk vigasztalók mi is, akik mindenfelé szétküldik sugaraikat, fényt, derűt és boldogságot árasztanak mindenfelé. „Ó, mint szeretném bejárni ezt a szomorú földet”, mondja a rózsák Szentje. „Szeretnék a lelkekbe fényt, derűt és meleget árasztani.”

Elég baj és szomorúság van a földön, ne szaporítsuk azt hangulatunkkal, szeszélyeinkkel. Vidámsuk fel testvéreinket, barátainkat! Vigasztaljunk, még ha magunk is vigasztalásra szorulunk! Legyünk a betegek napsugara, a szomorkodók felvidítő hajnala, a csüggedők erősítő napja! Akkor hasonlók leszünk édes Üdvözítőnkhez, akinek Szíve minden vigasztalás kútfeje, a benne bízók üdvössége és minden szentek gyönyörűsége.

Buzgólkodni, anyaszentegyházának épületét befejezni, ez volt a feltámadt Üdvözítő megdicsőült földi életének harmadik tevékenysége. Ebben az időben alapította, vagy erősítette meg újból a legfontosabb szentségeket és intézményeket földi országában, az Egyházban. Megjelenésekor a hegyen, Galileában rendelte el a keresztség szentségét e szavakkal: „Tanítsatok minden népet, megkeresztelvé őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében.” (Mt. 28, 19.) Egy másik jelenés alkalmával szintén erről szól: „Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözl; aki pedig nem hiszen, elkárhozik!” (Mt. 16, 16.) Az emmauszi két tanítványnak a kenyérszegésnél sokak véleménye szerint saját testét nyújtotta a kenyér színe alatt és így újból megerősítette azt, amit az utolsó vacsorán tett. Még feltámadása napjának estéjén rendeli el a gyónás szentségét e szavakkal: „Vegyétek a Szentlelket. Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva.” (Jn. 20, 22—23.) A Genezáreti-tó partján ruhazza rá Szent Péterre véglegesen Egyháza kormányzásának hivatalát és így megalapítja a pápaságot, amelyen Egyházának egész épülete

nyugszik: „Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat.” (Jn. 21, 15—17.) Ugyan-

Buzgólkodni.

csak a hegyen, Galileában adja meg apostolainak és Egyházának a hivatalos küldetést, melynek alapja az ő saját isteni tekintélye: „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön. Elmenvén tehát tanítsatok minden népet.” (Mt. 28, 18—19.)

Az én feladatom is, mint apostolnak, Krisztus országáért buzgólkodni. Krisztus országának terjesztése, megerősítése, és védelme életemnek és minden fáradságomnak célja és jutalma. Ez az az eszme, mely végigkísér életem minden útján. „Dummodo Christus praedicetur!” hacsak Krisztus nevét hirdethetem! Egy gondolatnak kell betöltenie lelkemet: Krisztus országának terjesztéséért, Egyházáért munkálkodni, fáradozni, imádkozni, áldozni, élni, s ha kell, meg is halni.

Krisztus megdicsőült életének szemlélése, tevékenysége a 40 nap alatt, melyet még a földön töltött, különösen az Egyház iránti szeretetet oltja lelkünkbe. Hiszen az Egyház az ő alkotása, az ő építménye, temploma, melyben Szentlelkével és az Oltáriszentségben testével is lakik. Az Egyház az ő országa, melyet alapított, és akarja, hogy elterjedjen az egész világon, „tengertől tengerig, a folyamtól a földkerekség széléig”. (71. zsolt.) Az Egyház és a lelkek az ő menyasszonya, akit szeret, aki Szíve véréből, szent oldalából született, s akiről akarja, hogy „sem folt, sem ránc ne legyen rajta” (Ef. 5, 27) az ő dicsőségére.

Mi nekünk az Egyház! Mik vagyunk mi az Egyház nélkül! Minden jó vele együtt jutott nekünk osztályrészül (Bölcs. 7, 11). Az Egyház anyám, nevelőm, tanítóm, Krisztus után mindenem a földön. Azért szeretnem kell az Egyházat, ragaszkodnom kell hozzá, engedelmeskednem kell neki, imádkoznom kell érte. Az Egyház érdekei, szenvedései és örömei legyenek az én érdekeim, szenvedéseim és örömeim is. Együtt élni az Egyházzal, együtt érezni vele, szellemével, liturgiájával, küzdelmében, diadalában!

Az Egyház szeretete magával hozza a tiszteletet és ragaszkodást a legfőbb pásztor, a püspökök és a papság, a lelkipásztorok iránt. Aki szereti az Egyházat, az sohasem becsmérli papjait; ha hibát lát rajtuk, inkább sajnálja, de

nem teszi közhírré; nem botránkozik meg, hanem imádkozik; nemcsak a rosszat látja, hanem mindenekelőtt a jót; különbséget tesz egyéni szentség és a hivatal szentsége közt, és ez utóbbinak mindenben, még ha méltatlan is a viselője, megadja a tiszteletet és lelkiekben engedelmeskedik neki. A hierarchia iránti tiszteletem abban is mutatkozik, hogy viselői iránt szeretetem mindig szent és tiszta, soha őket kísértésnek akarattal ki nem teszem. Mily farizeizmus nyilatkozik meg olykor azoknál, akik az Egyház papjait becsmérlik, de e mellett mindent megtesznek, hogy őket hivatásukban megingassák és szent tisztjükhöz hűtlenekké tegyék!

„Jézus isteni Szíve, add a te erős és hatalmas kegyelmedet, hogy Egyházadban hű gyermeked, a világban tevékeny apostolod, az örökkévalóságban pedig fénylő koronád lehessen! Amen.“

II. Pont. Az élet és az öröm evangéliuma.

Krisztus dicsőséges életének titkai megtanítanak arra, hogy a kereszténység nemcsak az önmegtagadás és a kereszt, hanem az élet és a boldogság, az igazi öröm evangéliuma is. Krisztus nemcsak azt mondja: „Aki nem hordozza keresztjét és nem jön utánam, nem lehet nekem tanítványom“ (Lk. 14, 27), hanem azt is: „Aki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott leszén az én szolgálóm is“ (Jn. 12, 26). „Ismét eljövök, és magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek“ (Jn. 14, 3). „Ha valaki nekem szolgál, meg fogja azt tisztelni az Atya“ (Jn. 12, 26). „Amilyen része volt fáradalmaimban, olyan része lesz győzelmemben is.“ (Lelkigyak. De regno Christi.)

Az öröm tana a kereszténység lényegéből, Isten természetéből magából forrászik. Isten legbensőbb mivolta maga az öröm, a boldogság. Ha Szent Ágoston azt mondja, hogy nem boldogan élni annyi, mint nem is élni, mert jobb nem élni, mint boldogtalanul élni, milyen lehet akkor annak a boldogsága, aki az Élet maga? És ezt az ő boldogságát ki akarja árasztani teremtményeire. Ezért teremtett minket. Még a földi élet nyomorúságai közt is azt akarja, hogy mindig örvendjünk és kegyelmét ígéri hozzá. Azért hirdeti

apostola által: „Örüljete az Úrban mindig, újra mondom, örüljete” (Fil. 4, 4). „Isten a jókedvű adakozót szereti” (2 Kor. 9, 7). Ezt hirdeti Egyháza által, mely az ádvent és a nagybőjt kellő közepén is öröme hangolja lelkünket a Gaude és a Laetare vasárnapokon.

Krisztus maga az örök élet. Csak erre az örök életre való tekintettel kívánatos a kereszt. Ő is azért szenvedte el, hogy nekünk ezt a múlhatatlan életet megszerezze. Mindent megtagadok magamtól, mert ezáltal megnyerek mindent, és

Az öröm forrásai: mert Istenben már most is mindennek birtokában vagyok. „Aki részt vesz a versenyben, mindentől tartózkodik;

azok, hogy hervatag koszorút nyerjenek, mi pedig hervadhatatlant” (1 Kor. 9, 25.) Minden szépség, minden báj, minden nagyság, minden erő, minden szeretetreméltóság, minden bölcsesség, minden hatalom és gazdagság, mely a világon a teremtményekben megvan, mintegy összpontosulva a legegyszerűbb és legtisztább tökéletességben és végtelen mértékben megvan Istenben. Őt bírom, ő az enyém. Ez az öröm legelső és múlhatatlan örök forrása. „És örömeteket senki sem veszi el tőletek” (Jn. 16, 22).

Isten mindenekelőtt! Mily örömforrások nyílnak meg számomra, ha arcába, szívébe tekintek, ha mélységeibe elmerülök! Ő örök, ő múlhatatlan, ki-

1. Isten. meríthetetlen, aki egész lelkemet, egész bensőmet betöltő örömet ad nekem,

mely soha meg nem fogyatkozik. Megteremtett. Mily túláradó jósággal! Gyermekévé tett. Mily megfoghatatlan leereszkedéssel! Megváltott. Mily csodálatos szeretettel! Mitől? A bűnyomortól, a haláltól, a kárhozattól. Megajándékozott. Mily gazdagon! Kegyelem, eucharisztia! Kilátásba helyez — mit? Oly sokat és oly nagy dolgokat: a mennyországot és önmagát, mert Ő a mennyország. És minderről dicsőséges feltámadása biztosít engem. „Amikor Krisztus, a ti életetek megjelenik, akkor majd ti is megjelentek vele együtt a dicsőségben” (Kol. 3, 4).

De a teremtmények maguk is az öröm forrásai lesznek számomra, ha azokat Istenben tekintem, ha lelkem új életre támadt, amelyben már nem az érzékiség és a természet, hanem a szellem és a kegyelem uralkodnak. A természet

Isten képe, könyv, melyből jóságát, szépségét, hatalmát, bölcsességét kiolvashatom. Ezer forrásból patakzik az öröm lelkembe, ha szemem tiszta, és tiszta a szívem. Család, gyermekeim, hitvesem, barátaim az öröm forrásai lehetnek számomra, ha Istenben tekintem őket.

2. a teremtmények Az irgalmasság cselekedetei hétszeres kútfő, mely bőségben a Szentlélek hét ajándékának örömforrásaival versenyez. Ezekből akarok meríteni. Mindezt Krisztus nyitotta meg számomra halálával és feltámadásával.

Ne vigalom, ne bűnös élvezet, ne a mulatóhelyek legyenek örömöm forrásai; mert akkor kiapad számomra az igazi öröm forrása. „Vessük el a sötétség cselekedeteit és öltünk magunkra a világosság fegyvereit. Mint nappal járjunk tisztességesen; nem tobzódásban és részegeskedésben, hanem öltések magatokra az Úr Jézus Krisztust” (Róm. 13, 12—13). Isten csak teremtményei boldogságában dicsőülhet meg egészen. Csak alá kell magam vetnem e földi életben vezetésének, gondviselésének, akkor már itt is az öröm forrásai kezdenek csörgedezni számomra és odaát a boldogság és öröm egész áradata önti el majd lelkemet. Erről biztosít Krisztus feltámadása. Azért az öröm forrása ez számomra.

Imádság damaszkuszi szent János húsvéti kánonjából:

„Feltámadt Krisztus halottaiból, legyőzte halállal a halált és a sírban levőknek életet ajándékozott.”

„Világosodjunk fel, népek! mert a halálból az életre és a földről az égbe átvitt minket Krisztus, a mi Istenünk, kik az ő győzelmét énekeljük.” — „Tisztítsuk meg érzékeinket, és meglátjuk a feltámadás megközelíthetetlen fényében tündöklő Krisztust, és tisztán halljuk, midőn mondja: Örvendjetek!” — „Az egek méltán vigadjanak, és a föld örvendezzen, ünnepeljen az egész látható és láthatatlan világ, mert feltámadt Krisztus, az örökké tartó vigasság” (1. irmosz).

„Jertek, igyunk új italt, nem a kemény sziklából csodásan fakasztottat, hanem a Krisztus sírjából csörgedező halhatatlanság forrását, kiben megerősödünk.” — „Ma mindennek beteltek világossággal: az egek, a föld és az alvilág; ünnepeljük tehát az összes teremtmények Krisztus feltámadását, melyben megerősödnek.” — „Tegnap veled temet-

keztem el, Krisztus! veled ébredek ma, a feltámadóval; tegnap veled felfeszítettem, dicsőíts meg engem is, Üdvözítőm, a te országodban" (3. irmosz).

„Leszállottál, Krisztus, a föld alsó részeibe és összerőtöd a foglyokat letartó börtönök zárait, s a harmadik napon, mint Jónás a cethalból, feltámadtál a sírból.” — „A pecséteket épségben meghagyván, Krisztus, feltámadtál a sírból, mint születésedben is a szűzesség kulcsait meg nem sértéd, és feltámadásoddal megnyitottad nekünk az édenkert ajtaját” (6. irmosz).

„Angyal kiáltá a kegyteljesnek: Legtisztább szent Szűz, örvendezz! és ismét mondom: örvendezz; mert Fiad feltámadt harmadnap a sírból, s a holtakat feltámasztá. Emberek, vigadozzatok!” (9. ének. Előének.) Amen.

III. A SZENT ASSZONYOK A SÍRNÁL.

Első előgyakorlat. Húsvét reggele van. Fény borítja a várost és vidéket. A szent asszonyok a sírhoz sietnek, hogy Jézus holttestét megkenjék. (Mk. 16, 1—9; Mt. 28, 1—10; Lk. 24, 1—10.)

Második előgyakorlat. Add, Uram, hogy a szent asszonyokkal együtt én is örvendjek feltámadásodnak, és ez az öröm tegyen engem, mint őket, feltámadásod s dicsőségéd fáradhatatlan és bátor hirdetőjévé.

I. Pont. A szent asszonyok a sírhoz sietnek.

Vasárnap hajnala volt még, de a buzgóság és szeretet nem engedi pihenni Jézus ez igazi szeretőit. Még szombat este naplemente után illatszereket vásárolnak, hogy vasárnap kora reggel útnak indulhassanak, ki a sírhoz, ahol az van eltemetve, akit szívük egyedül szeretett.

Mily bátorság kellett ehhez! Gyenge nők nem félnek Jézus ellenségeitől, akik mindenfelé Jézus barátai után leskelődtek, hogy mit tesznek, mit beszélnek. Nem félnek a katonáktól, akik a sírt őrzik. Nem félnek egyedül menni, mert a szeretet hajtja őket, egy gondolat él valamennyiükben: Jézusnak szeretetük ez utolsó jelét adni.

Mily nagy bizalmuk! „Ki hengeríti el nekünk a követ a sírbolt ajtajából?” (Mk. 1, 3) — kérdik egymás között.

De a szeretet mindent lehetségesnek tart, és a remény ott várja a megoldást, ahol megoldást A szent asszonyok nem lát. Öntudatlanul is arra bízzák bizalma magukat, akit ugyan halottnak vélnek még, de aki már él, és várja őket az úton, hogy húsvéti örömével megörvendeztesse szívüket.

Lehetetlen nem csodálni a szent asszonyok szeretetét és buzgóságát. Az apostolok félnék, a tanítványok még alusznak, a szent asszonyok pedig már serénykednek és egyedül útnak indulnak. Mily megszégyenítő olykor Krisztus apostolaira nézve, hogy jámbor hívek, nők, lányok, gyermekek túltesznek buzgóságukon. Jobban és buzgósága törődnek templommal, Oltáriszentséggel, betegekkel, a jó ügygel, mint a pásztor.

Mily megszégyenítő olykor a lelkiatyára nézve, hogy lelkigyermeké túlszárnyalja őt Krisztus szeretetében. Neki is mondja Jézus: „Jobban szeretsz-e engem ezeknél?” (Jn. 21, 15.) És mit válaszolunk neki? A kegyelem-adományok ugyan különbözők, és lehetséges, hogy a lelkigyermek több kegyelmet kapott, mint lelkiatyja, de legalább a maga mértéke szerint ne maradjon lelkigyermeké buzgósága mögött.

Az illatszerek, melyeket a szent asszonyok vittek, hogy Jézus testét megkenjék, jelentik az erényeket, melyekkel Jézus elé kell sietnünk, hogy őt megörvendeztessük. Gyönyörűen fejt ki szent Bernát a lélek keneteit, melyekkel isteni Jegyesét megörvendezteti: a bánat, az

Az illatszerek. áhítat és az irgalmasság keneteiről szól.¹ A bánat kenetével szent lábait kenjük meg, mert a bűnbánónak helye Magdolnával együtt Jézus lábainál van. Az áhítat kenetét Jézus fejére öntjük, az irgalmasság kenetével pedig egész titokzatos testét kenjük meg, mikor az irgalmasság testi és lelki cselekedeteit gyakoroljuk. A szent asszonyok is az irgalmasság cselekedetét gyakorolták, mikor a sírhoz indultak; mert a halottak eltemetése az irgalmasság cselekedetei közé tartozik.

Kell, hogy Krisztus apostolait is éltesse a szent asszonyok szeretete és bizalma. Az apostoli lelkület a szere-

¹ In Cant. 10—12.

tet forrásából fakad, és szárnyai a bizalom és a buzgóság. Nagyot Krisztusért csak az fog tenni, aki lendülettel fog a munkához. Nincs az a kő, melyet Isten kegyelmével el ne tudna hengeríteni; hite és bizalma hegyeket mozdit el helyükről.

II. Pont. Angyalok hirdetik Krisztus feltámadását.

„Odatekintvén pedig látták, hogy a kő el van hengerítve” (Mk. 16, 4). Ez Isten műveinek ismertetőjele: kövek és hegyek állanak terveinek útjába, és a kellő pillanatban minden nehézség elenyészik, mint a füst. Ez Isten útja a történelemben, ez az ő útja az Egyház életében, ez az ő útja a lelkekben. Egy órával ezelőtt még minden sötét volt, és most minden derűs a lélekben: a kő el van hengerítve. Isten kegye hengerítette el, magam semmit se tettem, csak bíztam és reméltem benne.

Öröm és félelem a misztikus jelenségek jellemzője. Öröm, mert közel van az ég, közel van az Isten; félelem, mert szent a hely, amelyen állok. „Bemenvén a sírboltba, egy ifjút látának ülni jobbkéz felül, hosszú fehér ruhába öltözve, és megrémülének” (Mk. 16, 5). Angyalok a feltámadt Király kísérei. Őrt állanak a nagy Király pihenőhelye mellett, mintegy rendbehozzák királyi fekvőhelyét: „Az Úr angyala leszálla az égből és odamenvén elhengeríté a követ és ráült” (Mt. 28, 2). Mikor később János és Péter a sírba tekintenek, ott látják a lepedőket, melyekbe Jézus holtteste takarva volt, „a keszkenőt pedig, mely az ő fején volt, nem a lepedők mellé téve, hanem külön egy helyen összehajtva” (Jn. 20, 7). Angyalok az ő szobájának őrei és gondozói.

Az angyalok szerepe. Angyalok a feltámadás első hirdetői is. Amint megtestesülésének és születésének első hírnökei angyalok voltak, úgy most második születésének, dicsőséges feltámadásának is angyalok a hirdetői. Akkor mondták a pásztoroknak: „Nagy örömet hirdetek nektek, minthogy ma született nektek az Üdvözítő” (Lk. 2, 10—11); most mondják a szent

asszonyoknak: „Mit keresitek az élőket a holtak közt? Nincs itt, hanem feltámadott” (Lk. 24, 5–6).

Az asszonyokat félelem fogja el, mely azonban csak hamar örömmé változik; ez is az igazi misztika kísérő jelensége. Isten ujjának érintése méltatlanságunk miatt aggodalommal tölti el lelkünket, de ezt az aggodalmat Isten eloszlatja vagy saját maga, vagy küldöttje, a lelkivezető által. Az angyal mondja: „Ne féljétek! a megfeszített Jézust keresitek?” (Mk. 16, 6.) „Ti ne féljétek!

Öröm és félelem.

— mondja — hiszen tudom, hogy Jézust keresitek, kit megfeszítettek” (Mt. 28, 5). Azok féljenek, akik nem keresik őt, akik megfeszítették és gyűlölik.

Az égi szellemek különböző módon érintik a lelkeket. Ahol magukhoz hasonló istenszeretetet találnak, ott gyengéden érintik a lelket; ahol velük ellenkező lelkület honol, ott érintésük fájdalmas, félelmetes, de akkor sem gyötrő, mint a gonosz szellem érintése. A *megfeszített* Jézust kell szeretnünk, akkor békével tölt el bennünket az angyalok jelenése; az igazi misztikus kegyelmek megkülönböztetője a kereszt szeretete is, szeretet a *megfeszített* Krisztushoz. Minden álmisztika ellensége a kereszt szeretetének, ellensége az engedelmességnek. A legnagyobb misztikusok egyike, Szent Pál írja: „Nem szándékoztam más valamit tudni, mint Jézus Krisztust, éspedig a megfeszítettet” (1 Kor. 2, 2). Ő, akit Isten kegyelme a harmadik égbe emelt, mielőtt elragadtatásairól szólna, a szenvedésekben dicsekszik, melyeket Krisztusért kellett elviselnie. (2 Kor. 11–12.) Csak az írhatja, hogy „elragadtatott a paradicsomba, és titkos ígéket hallott, melyeket embernek nem szabad kimondania” (2 Kor. 12, 4), aki megírta, hogy „háromszor szenvedtem megvesszőzést, egyszer megkövezést, háromszor hajótörést, éjjel és nappal a mély tengeren voltam” (2 Kor. 11, 25.) Keresztszeretet és igazi misztika édestestvérek; az álmisztika kíséretében mindig ott találjuk a kevélységet és az érzékiséget. „Gyümölcsseikről ismeritek meg őket” (Mt. 7, 20).

Az igazi misztika az apostoli lelkület szülője is. Minden valódi istenközelség is az. A boldogság és öröm, mely-

lyel az angyali jelenés betölti az asszonyok szívét, Jézus feltámadásán ne maradjon lelkükbe zárva, hanem „menjetek, mondjátok meg tanítványainak és Péternek, hogy előttetek megyen Galileába” (Mk. 16, 7).

III. Pont. Jézus megjelenik a szent asszonyoknak.

Félelem és öröm közt távoznak az asszonyok a sírtól. „Gyorsan kimenvén a sírboltból, nagy félelemmel és örömmel futának, hogy megvigyék a hírt tanítványainak” (Mt. 28, 8). A természetfölötti oly közelről érintette lelküket! A természetfölöttinek közvetlen érintése mindig szent félelemmel tölti el a gyarló embert. Dánielben „erő nem maradt, és arca elváltozott, elbágyadt, minden ereje odalett”, mikor Gábiel arkangyal megjelenik neki. „Mikor pedig szavának hangját hallottam, — mondja — rémülten arcra estem, és arcom a földhöz tapadt” (Dán. 10, 8—9). Zakariás az angyal láttára „megzavarodik és félelem szállja meg őt” (Lk. 1, 12). Szent János térdre hull az angyal előtt, amint azt a Jelenések könyvében leírja. (Jel. 19, 10.) Mózes leveti saruit, mikor az égő csipkebokorhoz közeledik. (Ex. 3, 5.) A természetfölöttinek közvetlen megnyilvánulása szent remegéssel tölti el az embert, aki még a földi lét homályában és gyarlóságai közt járja útját.

De ez a félelem, mint mondtuk, örömbé megy át. A félelem voltaképp csak a tisztelet, mellyel az ember a szent-ség és a szentek Szentje iránt viseltetik. Ez a félelem némileg még az égben is megmarad és nem zárja ki az örömet. A kerubok és arkangyalok a próféták szerint elfödik arcukat Isten előtt és arcra borulva éneklik a háromszor szent éneket, de lelkük mégis az öröm és boldogság árjaiban úszik. Így volt ez a szent asszonyok lelkében is.

Jézus még jobban leereszkedik gyengeségükhöz. Eléjük megy az úton és köszönti őket: „Üdv nektek!” (Mt. 28, 9.) Nem elég neki, hogy angyalok által biztosítja őket feltámadásáról, saját maga megjelenik nekik, és húsvéti boldogsággal tölti el lelküket. Jézus megjelenésekor már nem félnek:

**Jézus megjelenésének
hatása.**

„Hozzá járulván, megragadák lábait és imádkák őt” (Mt. 28, 9). Eltűnt a remegés, Jézus van náluk, és megjelenése oly édes, oly megnyugtató, oly vigasztaló és kegyes, mint a hajnali csillag szende fénye a reggeli égbolton. Nem a méltóság fenséges ragyogásában, hanem a boldog örök élet vigasztaló valóságában jelenik meg előttük. Jézus egészen váratlanul sohasem sejtett örömmel és boldogsággal lepi meg övéit. (Sailer.)

Szavai megerősítik az angyal szavát. Isten Istennek soha ellen nem mondhat. Az Úr nem hazudtolja meg követét. Azért Isten belső szava és az Egyház tanítása közt sem lehet ellentét soha. De ha kétség merülne fel, akkor annak a szava biztos, akiről Krisztus mondta: „Aki titeket hallgat, engem hallgat” (Lk. 10, 16), és akiről apostola hirdeti: „Még ha mi, vagy egy angyal az égből hirdetne is nektek más evangéliumot, mint azt, amit nektek hirdettünk, átkozott legyen!” (Gal. 1, 8.)

„Ne féljete! — mondja Jézus — eredjete, mondjátok meg testvéreimnek, hogy menjenek Galileába; ott majd meglátnak engem” (Mt. 28, 10). Mily kegyes az Úr! Testvéreinek nevez minket még feltámadása után is. Nem vakította el a dicsőség fénye, hogy meg ne ismerje azokat, kiket hajdan testvéreinek nevezett. Nem tesz úgy, mint az ember, aki magas polcra emelkedve előbbi barátait, rokonait, szülőit megtagadja, nem ismeri, csak felülről szól hozzájuk. Jézus, ha lehet, most még kegyesebb, mint volt földi életében. Csodálatos örömmel tölti be övéi szívét.

Asszonyok feltámadásának első hirdetői az emberek közt. Ez a női lélek buzgóságának jutalma. Az apostolok féltek, kételkedtek, aludtak; az asszonyok serénykednek, szeretnek, futnak a sírhoz — nekik jelenik meg Jézus először. De az evangélium hirdetését mégsem reájuk bízza; a hivatalos nagy jelenésre Galileában az apostolok a meghívottak. Gyönyörűen mutatja mindez a nő és férfi szerepét Isten országában. Helytelenül cselekszenek azok, akik a

**Nők szerepe Isten
országában.**

nők lelki gondozását lelkicsinylük. Néha sokkal termékenyebb talajra esik náluk Isten kegyelmének magva, mint a férfiaknál. És ennek a mának fejlődését nem segíteni nem

volna jele az igazi lélekszeretnek. A lelkeket nem szabad földi szempontok és külső hatás szerint értékelni. Akcióink, tevékenységünk és buzgalmunk végcélja nem lehet soha a pusztá tömeghatás, az Egyház fényes megjelenése a világ szemében, a külső nagyság és siker, hanem a lelkek belső kapcsolódása Istenhez. És ezt a nő gyakran sokkal jobban megérti, mint a férfi. Ebből ered, hogy buzgalma az isteni dolgok iránt gyakran túlszárnyalja a férfi buzgóságát. Ha szemügyre vesszük, hogy még oly dolgokban is, melyek látszólag a férfi sajátos működési területéhez tartoznak, mint a választások, agitáció, sajtó, mily nagy és döntő szerepe jut a nőnek, akkor nem fogjuk sohasem igazságtalanul lebecsülni a velük való foglalkozást és egyoldalulag csak a férfiak lelki gondozását tekinteni „komoly” munkának.

Másrészt nagyon igaz, hogy a nőkkel való könnyebb foglalkozás — de csak a felületes foglalkozás — nem ritkán elvon a komoly férfitasztorációtól, vagy arra alkalmatlanná tesz. Nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogy magára a léleknek belső kapcsolódására Istenhez, ami minden lelki ráhatás végcélja, mily nagy befolyással van a közszellem, a közvélemény állásfoglalása lelki, vallási kérdésekkel szemben, az államhatalom viszonya az Egyházhoz és sok egyéb külső tényező. Mindez pedig közvetlen érvényesülésében elsősorban a férfielelem tevékenységétől és lelki beállítottságától függ. Azért volt Jézus megjelenése is az asszonyoknak csak átmeneti cél; nem engedi Jézus, hogy boldog elragadtatásukban nála időzzenek, hanem az apostolokhoz és tanítványaihoz küldi őket, akik hivatottak arra, hogy evangéliumát elterjesszék a világon. A nő a lelkek titkos világában dolgozik, a férfi kiviszi az igazságot a nagy nyilvánosság elé. Ez a szerepek megoszlása Isten országában. Imádom gondviselését és alkalmazkodom gondviselő terveihez.

Imádság. *Victimae paschali.*

A húsvéti szent Báránynak
A hívek üdvöt kiáltanak.
A Bárány megváltá a juhokat,
Krisztus, az ártatlan, Atyjához emelte a bűnsújtottakat.
Az Élet és a zord Halál
Csodás birokra száll.
Élet Vezére lett halott,
De él és győz: feltámadott!

Mondd, Mária Magdolna,
 Mit láttál a sírhoz hajolva?
 Angyalok szent tanúságát,
 Fejruháját, sírruháját;
 Föltámadt Krisztus, lelkem minden vágya,
 Előttetek megy Galileába.
 Valóban föltámadt az Úr, hitünk ujjong, örül:
 Győzelmes Krisztus király, rajtunk könyörülj! Amen. Alleluja!
 (Ford. Nagytalasy.)

IV. MÁRIA MAGDOLNA.¹

Első előgyakorlat. Szemlélem Mária Magdolnát, amint szent elragadtatásban felismeri az Urat és felkiált: Mesterem! (Jn. 20, 11–18.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Mária Magdolna bűnbánó és vezeklő életének utánzásával magam is megérdemeljem, hogy Jézus szeretete és öröme egész lelkemet betöltse és az ő szolgálatában minden áldozatra képessé tegyen.

I. Pont. Mária Magdolna szeretetbeli elragadtatása.

Csodálatos ennek a megtért bűnösnek szeretete Jézus iránt. Valószínűleg ő volt az első, aki húsvét hajnalán kiestett a sírhoz, és ő volt az első, aki azt üresen találván visszafutott és hírül adta az apostoloknak a látottakat. Utána ismét visszasiet a sírhoz és átadja magát szeretetből fakadó szent bánatának, hogy elvitték Jézusát: „Mária pedig kinn áll a sírboltnál sírván” (Jn. 20, 11).

Ez a jelenet örök mintaképe marad a szemlélődő léleknek. Mária semmivel sem törődik, Mária semmi egyébire nem gondol, az ő lelkére semmi egyéb nem gyakorol benyomást, ő csak Jézusát szereti, és fájdalmában elvesztése miatt könnyeinek szabad folyást enged. Kifejezően mondják róla, hogy előbb a bánat, majd a részvét, végül pedig az öröm könnyeit ontotta. Mária Magdolna a könnyek és a kenetek szentje. Példája, élete oly vigasztaló és

A könnyek szentje. bátorító a bűnösre és a szentre nézve egyaránt! Megmutatja, mire képes Isten kegyelme a lélekben, ha az egészen átszolgáltatja magát neki; de megmutatja azt is, mire képes a lélek, melyben

¹ Ez az elmélkedés P. Petit Ágoston pontjai szerint készült.

Isten kegyelme működik, ha hűségesen és nagylelkűen közreműködik vele.

Mások jönnek a sírhoz, megtekintik és ismét távoznak; Mária ott marad, nem tud megválni attól, akit lelke egyedül szeret. „Éjente kerestem, akit szeret a lelkem; kerestem, de nem találtam. Felkelek, járom a várost, utcáit és tereit, keresem, akit szeret a lelkem!

Szent révelegység. Kerestem, de nem találtam” (Én. 3, 1—2). „Bár testvérem lennél, ki anyám emlőit szívta! Akkor, ha megtalálnálak kint, megcsókolnálak, magammal vinnélek” (Én. 1—2). — „Uram! ha te vitted el őt, mondd meg nekem, hová tetted, s én elviszem őt” (Jn. 20, 15). Alig lepődik meg az angyalok jelenésén, alig veszi őket észre, nem foglalják le lelkét, mert ő csak Jézusát keresi, csak Jézusa után vágyódik. Kérdésükre: „Asszony! mit sírsz?” csak egy a válasz: „Mert elvitték az én Uramat, és nem tudom, hová tették őt” (Jn. 20, 13).

Jézus maga megjelenik neki; de ő réveteg tekintettel néz rá, nem ismeri fel, a kertészt véli benne látni és csak Jézusa után kérdezősködik. „Asszony! mit sírsz? kit keresel? — Uram, ha te vitted el őt, mondd meg nekem, hová tetted?” A lehetetlent is lehetségesnek tartja: „S én elviszem őt.” Mert „a szeretet mindent megengedettnek és lehetségesnek tart”, mondja Krisztus követése. (3. k. 5. f.)

A szeretet vágyai. És ez a nő még egy-két évvel előbb nyilvános bűnös volt. Ez a kegyelem útja a lélekben, ha az megnyitja előtte ajtaját.

II. Pont. Mária Magdolna előkészülete erre a kiváltságos lelkiállapotra.

Hogyan készült Mária Magdolna erre a kiváltságos lelkiállapotra? Mindenekelőtt tökéletes megtéréssel, szent bűnbánattal és sok vezekléssel: „Íme, egy asszony, ki bűnös vala a városban, kenetet hozza egy alabástrom-edényben és megállván hátul az ő lábainál, elkezdé könnyeivel öntözni lábait és megtörle fejének hajával” (Lk. 7, 37—38). Bűnbánatát a hit,

Bűnbánat.

a szeretet és a bizalom élteti: „A te hited megszabadított téged” (Lk. 7, 50). „Megbocsátott az ő sok bűne, mert nagyon szeretett” (Lk. 7, 47).

Másodszor az imádság állandó gyakorlásával: „Mária az Úr lábaihoz ülven hallgatá az ő igéjét“ (Lk. 10, 39). Ebben a szent elmerülésben nem zavartatja magát semmi által, még nővérének, Mártának panaszja által sem. Azért érdemli meg Jézus dicséretét: „Mária a legjobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle“ (Lk.

Imádság.

10, 42.) Ő az, aki áhítatában Jézus fejére öntötte a drága kenetet szenvedése előtt (Mt. 26, 7). Akkor is alabástrom-edényben hozta azt és Jézus lábait is megkente „és hajával törülgeté azokat“ (Jn. 12, 3). Az imádság állandó és buzgó gyakorlása a legjobb előkészület Isten misztikus kegyelmeinek befogadására.

Ehhez kell csatlakoznia Jézus hűséges és nagylelkű követésének és a kereszti áldozatos szeretetének: „Jézus keresztye mellett állnak vala az ő anyja és anyjának testvére, Mária, Kleofás felesége, és Mária Magdolna.“ (Jn. 19, 25.)

Krisztus követése és szeretete nélkül: Jézus követése nem lehetséges a kereszti szeretete nélkül: „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztyét mindennap és kövessen engem.“ (Lk. 9, 23.)

Jézus buzgó követése, az erények állhatatos és nagylelkű gyakorlása, a kereszti áldozatos szeretete és komoly önmehtagadás nélkül hiába vágyódik valaki imakegyelmek, Istennel való benső egyesülés után. Az önmehtagadást nélkülöző lelkiélet talaján legfeljebb az ál-misztika kábító, de mérges virágai teremnek, sohasem az igazi misztika mennyei illatú rózsái és liliomai. Mária alázatos és áldozatos cselekedete után, mikor Betániában Jézus lábait és fejét némelyek zúgolódása és megszólása ellenére is megkente, mondja Szent János: „És megtelék a ház a kenet illatával“ (Jn. 12, 3). Ez az igazi misztika illata, mely az erények és áldozatok virágaiból árad ki. — Hogy állok én e tekintetben? Milyen a lelki készségem legalább most, lelkigyakorlataim vége felé?

III. Pont. Mária Magdolna szent elmerülésének jutalma.

Ez a jutalom szívének boldogsága volt. Jézust keresi és megtalálja. „Alighogy elhagytam őket, megelétem, akit szeret a lelkem; megragadtam, el nem engedem“ (Én. 3, 4).

Jézus egyetlen szóval: „Mária!” (Jn. 20, 16) megismerteti magát és ezzel tökéletesen megvigasztalja és boldoggá teszi

Magdolnát. Szeret és boldog. Csak ezt **Magistra apostolorum.** az egy szót képes kiejteni: „Mester!”

Szokása szerint Jézus lábait átfogja és boldog az ő jelenlétének élvezésében. Ne szorítsd annyira lábaimat! ez mintegy az értelme Jézus szavainak, mikor mondja neki: „Ne illess engem!” (Jn. 20, 17.) Még van időd, még nem megyek fel Atyámhoz. Még előbb más hívás vár rád. Légy te apostolaim apostola. Vidd el nekik a hírt, hogy feltámadtam, üzend meg nekik, hogy „fölmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez” (Jn. 20, 17). Az igazi misztika a szent buzgalom cselekedeteire, a lelkek szeretetére ösztönöz. Jézus szeretete e földi életben nemcsak élvezésében áll, hanem az apostoli élet fáradalmainak viselésében is.

János Jézus keblén, Magdolna lábainál. A tiszta lélek Jézus szívére borul, a bűnbánó lábait fogja át, míg ennek is nem mondja: „Barátom! menj följebb.” (Lk. 14, 10.)

Imádság. *Jesu, dulcis memoria.*

Jézus! a rád emlékezés

Legédesebb örvendezés!

De bírní téged meghalad

Minden gyönyört az ég alatt.

Édes remény, ha vétkeznék;

Ha kérünk, nyujtsd kegyed felénk;

Mily jó vagy te, ha keresünk,

Mily édes vagy, ha meglelünk!

Ó Jézusunk, maradj velünk,

Mert nélküled nincs életünk!

A szépség vagy, a fény, a nap,

A boldogság — Uram, maradj! Amen.

NYOLCADIK NAP.

I. JÉZUS MEGJELENIK SZENT PÉTERNEK.

Első előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint Szent Péternek megjelenik és megvigasztalja őt.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy bizalmam Jézusban még hibáim és vétkeim után se fogyatkozzék meg, hanem mindig,

még gyarlóságaim tudatában is, szent örömmel töltsön el, és ez az öröm képessé tegyen, hogy még nagyobb hűséggel és odaadással szolgáljak neki.

I. Pont. Péter és János a sírhoz sietnek.

Mária Magdolna, aki először érkezett a sírhoz hajnalban és azt üresen találta, visszasietett az apostolokhoz és Péternek és Jánosnak tudtára adta, hogy a sír üres. „Elvitték az Urat a sírból, és nem tudjuk, hová tették őt” (Jn. 20, 2). Sem Magdolna, sem az apostolok nem gondolkodtak még a feltámadásra. „Még nem értették az Írást, hogy föl kellett neki támadnia halottaiból” (Jn. 20, 9).

Amíg a lelket a földi gondolkodás köde borítja, nem látja az égi napot. Olykor még jóakarató és buzgó emberek is vakok Isten útjaival szemben, nem ismerik fel az ő ujját, szándékát, terveit, hívását. Olykor jámbor szülők is vakok és nem értik meg gyermekük magasabb hivatását. A közélet kereszténytelen, csak földi érdekeket

A lélek homálya.

szem előtt tartó életszemlélete elhomályosítja nem egy katolikus férfi szemét. Előítéletek, szenvedélyek elfogultakká tesznek minket embertársainkkal, működésükkel, szándékaikkal szemben. Az apostolok világias felfogása Krisztus országáról elfeledteti velünk a szavakat, melyeket feltámadásáról mondott, nem engedi, hogy megértsék azokat és a kereszt és feltámadás titkának mélységébe behatoljanak. „Szemeik akadályozva valának, hogy meg ne ismerjék őt” (Lk. 24, 16).

Van a lélekben valami, ami mint titkos fénysugár behatol a ködbe és lassanként szétoszlatja azt. Ez a lélek őszinte igazságkeresése. Sokan vannak, akik sohasem jutnak el az igazság megismerésére, mert ez a fénysugár hiányzik lelkükből. Másokat az előítéletek köde borít ugyan, de úrrá lesznek a homály és sötétség fölött, mert lelkükből az igazságszeretet és igazságkeresés fénysugara árad ki és szétoszlatja a ködöt és a felhőket. „Sohasem vétettem az igazság ellen” — mondotta Newman bíboros, a nagy konvertita. Ez az „ősi igazságszeretet” a lélekben szétválasztója a lelkeknek. Akikben megvan, azok előbb-utóbb eljutnak az igazság ismeretére; akikből hiányzik, megmaradnak a sötétben.

Ez az igazságszeretet, mely az igazság kutatására hajtja az embert, tündöklük a két apostolban, amikor Magdolna szavára a sírhoz sietnek. Nem közömbösek a hírrel szemben. Meg kell nézni, mi van a dologban, mondják, és Jézus szeretete még jobban ösztönzi őket. „Futnak” — mondja az evangélium (Jn. 20, 4). Mindegyik a maga ereje szerint. A fiatalabb János megelőzi Pétert és előbb érkezik a sírhoz, beletekint, de nem megy be. Szép tanújele szerénységének és tiszteletének az idősebb Péter iránt. A szeretet nem használja ki az előnyöket testvérével szemben még akkor sem, ha — mint Jánosnál lehetett volna — erkölcsileg fölötte állónak tekinthetné magát. Péter megtagadta Urát, János ott állt keresztje alatt. De egy szóval sem érzeti fölényét Péterrel szemben; hiszen tudja, hogy minden benne csak a kegyelem műve, és nem felejtette el Jézus szavát: „Sokan lesznek elsőből utolsókba, és utolsókba elsőkké” (Mt. 19, 30).

Igazságszeretet. Már csak néhány perc, és Jézus megjelenik a bűnbánó Péternek, hogy szeretetéről biztosítsa és meghagyja minden kiváltságában. Csak néhány nap még, és ott áll majd a Genezáreti-tó partján és kérdi Pétertől: „Simon, Jónás fia! jobban szeretsz-e engem ezeknél? — Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat” (Jn. 21, 15—17).

Milyen érzelmekkel fut mindkettő a sírhoz! A tanítvány, „kit szeret vala Jézus” (Jn. 20, 2), „ki a vacsorán az ő keblére is borult” (Jn. 21, 20), kit a halál elválasztott mesterétől, de aki visszaemlékezik a szavakra: „Még egy kis idő, és már nem láttok engem, és megint egy kis idő, és megláttok engem” (Jn. 16, 16), titokzatos dolgokat sejt, mikor a szeretet a sírhoz hajtja. Elvitték? elrabolták? vagy feltámadt? — Péter is fut, látni akarja, mi történt. Háttha él! Hogy szeretne annak lábaihoz borulni, akit megtagadott — de már nincs itt, meghalt, nem is látta halála előtt — és most testét is elrabolták? vagy más-hová tették? vagy talán igazán feltámadt? Hiszen mondotta nekik: „Ha majd feltámadtam, előttetek megyek Galileába” (Mt. 26, 32). Szeretet, bánat, vágy és remény váltakoznak

a tanítványok szívében, mikor a sírhoz futnak. Ezek az érzelmek hullámszanak minden Krisztust-kereső lélekben is, ezek hullámszanak a lélekben, akit Isten kegyelme „a sötétségből az ő csodálatos világosságára“ vezet (1 Pét. 2, 9). Ez minden konverzió, minden hitre-ébredés, minden Krisztus-meglelés lelki története. Ami azonban másoknál csak lelkiélmény, az a tanítványoknál külső élmény is volt. (Willam.) Ez a Jézussal a földön együtt élők sajátos lelki élménye.

II. Pont. Péter és János a sírba tekint és hisz.

János gyorsabb, de talán félénkebb; Péter lassúbb, de merészebb. Ő „beméne a sírboltba, és látá az otthagyt lepedőket; a keszkenőt pedig, mely az ő fején volt, nem a lepedő mellé téve, hanem külön egy helyen összehajtva“ (Jn. 20, 7). Elcsodálkozik. Jánost is behívja, hogy lássa.

Tanácskoznak. Itt lopásról, rablásról
A tanítványok hisznek. szó sem lehet. Minden a legnagyobb
rendben, a legnagyobb gonddal elrakva.

Az asszonyoknak igazuk van. Itt az ész szól, és a józan, előítéletektől meg nem rontott ész a hithez vezet. Nem szükséges az angyalok jelenése, elég az Istentől a lélekbe ojtott természetes világosság, melyet a kegyelem erősít: „Akkor aztán beméne a másik tanítvány is, ki először érkezett vala a sírhoz, és látá és hitt“ (Jn. 20, 8).

Egy új világ nyílik meg a tanítványok szeme előtt. Jézus feltámadt! Ez fényt vet Jézussal együtt töltött életükre, fényt vet Jézus minden szavára, minden tetteire, minden csodájára. A természetfölötti oly közélről érinti lelküket, bár Jézust magát még nem látták. Ők életükben valóban Isten Fiával társalogtak: „Megjelent a földön, s az emberekkel társalgot“ (Bár. 3, 38). Meghatottság vesz erőt rajtuk; Péter „hazaméne, csodálkozván azon, ami történt“ (Lk. 24, 12).

Valószínűleg ezen az úton, mikor a gyorsabb Szent János már előre sietett, hogy elvigye a hírt az apostoloknak Jézus feltámadásáról, és Szent Péter egyedül maradt, jelent meg neki Jézus. Mily viszontlátás! Mily szerető tekintet

Jézus megjelenik Péternek. Jézus szeméből Péterre! Mily alázatosan hálás és a megbocsátó isteni szeretettől tüzesen odaadó tekintet Péter szeméből Jézusra! Ők megértették egymást, az apostol és a Mester. Minden el van felejtve, csak a szeretet és az öröm él. Péter Jézus megjelenésénél térdrehullott és bocsánatkérésre akarta megnyitni száját, de a Mester nem engedte. Hozzátk el a legszebb ruhát és öljétek meg a hízlalt borjút, és együnk és vigadozzunk! Jézus csodálatos örömmel örvendezteti meg övéit.

Imádság. Jézus irgalmas Szívéhez.

II. AZ EMMAUSZI KÉT TANITVÁNY.

Első előgyakorlat. Szemlélem a két tanítványt, amint az úton halad, és Jézus, a nélkül, hogy felismernék, hozzájuk csatlakozik. (Lk. 24, 13—35.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy a lelki élet és általában az emberi élet alaptörvényét megismerjem, hogy szenvedés által kell bemennem az örök dicsőségbe, és hogy a tekintet megdicsőült Üdvöztömre bátorságot, erőt és vigaszt adjon az élet minden küzdelmében.

I. Pont. A két tanítvány lelki állapota.

Jézus szavával jellemzi az evangélium a két tanítvány lelki állapotát, mikor hozzájuk csatlakozik és mondja: „Oly szomorúak vagytok” (Lk. 24, 17). Szomorúság volt lelkük alaphangulata. Ez a szomorúság készítette őket, hogy a tanítványok társaságát elhagyják és kis felüdülésre a közeli Emmauszba ránduljanak.

A szomorúság nem jó lelki állapot. Akadályoz az erény gyakorlásában és olykor veszélyes, sőt végzetes is lehet. Van ugyan szent szomorúság is, melyről Jézus mondja: „Boldogok, akik sírnak” (Mt. 5, 5). Ez az a szomorúság, mely a bánat könnyeit sajtolja ki szemünkből bűneink miatt, amelyről Szent Pál mondja: „Örvendek, nem azért, hogy megszomorodtatok, hanem azért, hogy bűnbánatra szomorodtatok meg” (2 Kor. 7, 9). Az a szomorúság, mely sírásra indít embertársaink földi és örök bajai, testi és lelki nyomora és Isten megbántásai miatt. Ez a szomorúság az,

melyet a részvét okoz szenvedő Urunkkal és jegyesével, az Egyházzal szemben. Ez a szomorúság a fájdalmas Anya bánata és lelki szenvedése, amikor a kereszttel áll, vagy amikor a meghalt Údvözítő szent testét ölében tartja. De ez a szomorúság voltaképpen nem is szomorúság, mert tele van reménnyel, megadással, vigasszal, sőt lelki örömmel. Van szomorúság, mely életet, és van szomorúság, mely halált okoz (Sir. f. 30, 25). A szomorúság, melyet a két tanítvány érzett, az utóbbi volt. Ettől a szomorúságtól akarja őket megszabadítani a feltámadt Údvözítő jósága és kegyelme.

A szomorúság mindig kislelkűségből ered. A két tanítvány szomorúságát is közvetlenül a hit és bizalom fogyatékossága okozta. Hitük Jézusban gyenge volt. Nem tudták elgondolni, hogy Golgota után még feltámadás is következ-

**A szomorúság
forrásai.**

hetik. Jézus istenségének hite nem vert mély gyökeret lelkükben. A Kálvária katasztrófáját, a kereszttel gyalázatát nem tudták megégyeztetni Péter vallomásával: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia” (Mt. 16, 16). Azért mondják, mintegy meg nem értve az ellentétet a kettő közt: „A názáreti Jézus, ki próféta férfiú volt, hatalmas a tettben és szóban Isten és az egész nép előtt; miként adták őt halálos ítéletre a papi fejedelmek és megfeszítették őt” (Lk. 24, 19—20).

A hit gyengeségéből származik a kislelkűség és bizalmatlanság. Ezt fejezik ki oly találóan a következő szavak: „Pedig mi reménylők, hogy ő az, ki meg fogja váltani Izraelt” (Lk. 24, 21). Vele együtt, halálával meghalt a mi reményünk is. Ez volt életünk minden várakozása, vigasza, öröme, s íme, „ma már harmadnapja, hogy ezek történtek”.

Szomorúságuk legmélyebb oka azonban helytelen; világias, földies felfogásuk volt Jézus küldetéséről és a Messiás országáról. Ebből a földies felfogásból eredt hitük gyengesége és kislelkűségük is. Ezt a helytelen felfogást árulják el szavaik: „Pedig mi reménylők, hogy ő az, ki meg fogja váltani Izraelt.” Csak dicső prófétát,

Földi felfogás.

csodatevőt, hatalmas királyt, de nem szenvedő Messiást vártak. A képzeletük-alkotta Krisztus-eszménnyel semmiképpen sem fértek össze a lefolyt napok eseményei. Ez tette lelki állapotukat oly

veszélyessé, mert félő volt, hogy hitüket és bizalmukat végkép elveszítik.

A mi kishitűségünk, kislelkűségünk és szomorúságunk forrása is gyakran a természetfölötti felfogás hiánya. Előjáróinkban, az eseményekben, a próbákban nem látjuk Isten személyét és gondviselését. Azért szomorodunk el, ha valami várakozásunk és akaratum ellen történik. Elveszítjük bátorságunkat a küzdelemben, a munkában, kezdeményezéseinkben. Szárnyszegettek leszünk. Néha még Istentől is eltávolodunk, létezésében, gondviselésében is kételyünk támad, mert nem segített meg minket úgy, ahogy mi azt rövidlátásunkban elgondoltuk.¹

Vannak mások, akiknek felfogása az Egyházzal és Krisztus országról a földön nem természetfölötti. Fáj nekik, hogy az Egyház nem ragyog mindenütt földi dicsőségben és fényben, hogy nem sujtja le ellenségeit egy csapással, hogy nem bővelkedik anyagi eszközökben, nem vezet mindenütt világi ügyekben. Ők is mondják: „Pedig mi reménylők, hogy ő az, ki meg fogja váltani Izraelt.” Ezek némileg Mártához hasonlítanak, akik Krisztusnak csak mintegy testét akarják ápolni és gondozni. Ezek is könnyen elszomorodnak. Nekik is azt mondja Krisztus, amit Mártának mondott: „Egy a szükség” (Lk. 10, 42). „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, és ezek mind hozzáadatul nektek” (Mt. 6, 33). Nem kell, hogy Egyházam mindenütt földi dicsőségben ragyogjon és anyagi javakban bővelkedjék; „az én országom nem e világból való” (Jn. 18, 38). A lelkeket akarom, nem a világ tapsait; királyságom ereje a szívek vonzalmán nyugszik, nem a kard élén; harcosaimmal a mennyországot akarom meghódítani, nem világi birodalmat alapítani.

II. Pont. Jézus a két tanítványhoz csatlakozik az úton.

Minden hibájuk, kishitűségük és szomorúságuk mellett mégis a szeretet égett a két tanítvány szívében Mesterük iránt. Hiszen szomorúságuk végső oka is a szeretet volt, mellyel rajta csüngtek, csakhogy ez a szeretet nem volt fel-

¹ V. ö. Örök igazságok. 42. o.

világosodott, mert nem táplálta azt a természetfölötti hit és világfelfogás olaja. De mégis szerették Jézust. És ez a szeretet vonzotta őt hozzájuk. Róla beszélgettek, és ő hozzájuk csatlakozik: „Ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt. 18, 20).

Mily gyengéd tapintattal alkalmazkodik lelki állapotukhoz! Először elfödi igazi alakját előttük, hogy lépésről-lépésre vezesse őket a helyes életfelfogásra, és mert jutalomként akarja nekik adni jelenlétének édességét. Így jár el a kegyelem velünk is. — Gyengéd részvétellel érdeklődik irántuk: „Micsoda beszédek azok, melyeket egymással útközben folytattok, és hogy oly szomorúak vagytok?” (Lk. 24, 17.) Mintegy gyónást kíván tőlük, hogy hibájukat, lelkük sebtét felfedjék előtte, hogy orvosolhassa. Ők pedig felelik: „Csak te vagy-e idegen Jeruzsálemben, ki nem hallottad, amik ottan történtek eme napokban?” (Lk. 24, 18.) És itt megnyílik szívük és elpanaszolják neki keservüket, kiöntik előtte szomorúságukat.

Most elérkezett a pillanat, hogy átvegye a tanító és vigasztaló szerepét. De előbb szelíden megfeddi őket, hogy figyelmesek legyenek hibájukra és annál készségesebbek és fogékonyabbak tanításának befogadására. „Ő ti balgatarok — mondja — és késedelmes szívűek mindazok elhívésére, miket a próféták szólottak” (Lk. 24, 25). — Ő ti oktanok és balgatarok! — kemény, de megérdemelt szó; mert hiányzott bennük a hit fényétől megvilágosodott ész és értelem, a krisztusi okosság és bölcsesség. Nem értették meg a krisztusi tannak még ábécéjét sem. Nem értették meg a próféták és az Írás szavait. Azért mondja nekik: „Hát nem ezeket kellett-e szenvednie a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségebe?” (Lk. 24, 26.)

Ezzel feltárja előttük és előttünk a keresztény erkölcsi élet alapigazságát, a megdicsőült kereszt tanát. Feltárja az okot, hogy miért szenvedett hajótörést a tanítványok hite és bizalma, és miért szenved hajótörést gyakran a mi hitünk és bizalmunk is: hiányzik bennünk az alapmeggyőződés, hogy a boldog élet bazilikája csak keresztalapon épülhet

**A krisztusi élet
alapja.**

fel. Azért tanít meg minket erre az igazságra mindjárt húsvétvasárnapján, feltámadásának napján; mert ha mindíg húsvétvasárnap volna, nem lenne nehéz hinni és bízni. De a nagypéntek is megköveteli a maga jogait az életben. Ezért szükséges nekünk a kereszt tanítása a feltámadás napján. Hitünk alapját, melyen egész vallásunk, világnézetünk nyugszik, ez az egy szó adja meg: „Krisztus feltámadt” (1 Kor. 15, 20); erkölcsi életünk alapját, melyre az egész keresztény aszkézis és életszentség támaszkodik, ez a másik szó rejtí magában: „Ezeket kellett szenvednie a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe.” Húsvét vasárnapjának evangéliuma szilárdá, megdönthetetlené teszi a hitet; húsvét hétfőjének evangéliuma¹ élővé teszi azt, hogy egész életünket áthassa és főleg a szenvedés órájában vigasztaló, erősítő, megszentelő hatását kifejtse lelkünkre.

„Nem ezeket kellett-e szenvednie a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?” Ó, a nagy szó, mely egész világfelfogást zár magába! Vessük mélyen szívünkbe! — Nem *kellett-e*, mondja és hangsúlyozza, hogy igenis kellett. Mert az Istentől megalkotott világrend így követeli.² Amint Isten a természetet úgy alkotta meg, hogy az éjt a nappal, a sötétséget a világosság váltsa fel, a hervadást új kikelet kövesse, úgy szötte meg szent keze az ember életét is gyönyörű változatossággal fájdalom-

Öröm és szenvedés: ból és örömből. Szenvadás szüli az örömet, fájdalom a boldogságot, a mennyország gyümölcsei a keresztfán teremnek. Isten nem engedi, hogy túlságosan szenvedjünk, nehogy erőnk megtörjön, és összeroskadjunk; viszont nem engedi meg, hogy túlságos örömet élvezzünk ezen a földön, nehogy elbízuk magunkat és a mennyországról megfedekezünk. Nem is volna szép, ha csak öröm lenne a világon; hol maradna akkor az érdem, hol az áldozat, hol a szeretet, mely a küzdelemben fejtí ki erejét és győzedelmeskedik a nehézségek fölött! Nemcsak a nappalnak, az éjtszakának is megvan-

¹ Ezen a napon olvastatja az Egyház az emmauszi tanítványokról szóló szakaszt.

² V. ö. Örök igazságok, III. nap. II. elméklkés.

nak a maga szépségei. És ki viselhetné el, hogy keble mindig túlárado örömtől dagadjon?

Szent Pál szavai: „Tudok szűkölködni és bővelkedni egyképen“ (Fil. 4, 12), legjobban juttatják kifejezésre azt az összhangot, mely az öröm és a szenvedés változataiban a keresztény ember lelki életében uralkodik. Ádám bűne után ez az Isten rendelése. És ha szabad mondani, nagyobb

az Isten, nagyobb az ember az új világrendben, mint volt a régiben. Maga Isten is alávetette magát a szenvedés nagy törvényének, hogy dicsősége annál ragyogóbb fényben tündököljön; ez a törvény hozta magával, hogy Isten emberré lett, szolgálai alakot öltött magára és a dicsőséget az alázattal, a gazdagságot a szegénységgel felcserélte, hogy a szegénység és az alázatosság háttérén annál fényesebben emelkedjék ki istenségének nagysága és gazdagsága.

Krisztus egész földi élete az öröm és a szenvedés változataiból szövődik össze: Betlehem szegénységét és alázatát az angyalok dicsőítő éneke követi, a királyok hódolatát a futás Egyiptomba, Názáret csendes családi örömébe mint keserű csepp belevegyül Jézus visszamaradása a templomban. A keresztelés alázatára az égi

2. Jézus életében hang szólal meg: „Ez az én szeretett fiam“ (Mt. 4, 17); a kísértést az angyalok szolgálata, a hozsannát a kereszt váltja fel. Végre leveti szolgálai alakját és a dicsőség fényében jelenik meg feltámadása napján: „Megalázta magát, engedelmes lett a halálig, és pedig a halálig a keresztfán; ezért az Isten is igen felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden más név fölött van“ (Fil. 2, 8—9).

És kezdé Jézus megmagyarázni a tanítványoknak a Szentírás szavait (Lk. 24, 27). Ezekben adja meg a feleletet azoknak, akik még túlságosan természetes gondolkodásmódjuk alapján az Egyház sorsa miatt aggódnak. Az Egyháznak is szenvednie kell, mert Krisztus is szenvedett. Krisztus az ő Egyházában folytatja földi életét. Az Egyház az ő titokzatos teste, mely a földön tovább él, és ebben még nem dicsőült meg, majd csak az idők végén a közös feltámadás nagy napján. Addig is az alázatos, a szenvedő, a küzdő Krisztus él az Egyházban. Az Egyházra is felvirrad

egykor a feltámadás húsvéti hajnala. Itt a földön azonban örök húsvétot még nem ünnepelhet;

3. az Egyház életében hiszen ép ezért küzdő Egyház a neve. Néha kedvezőbb, néha szorongatottabb sors vár rá; de soha küzdelem, ellenmondás és üldözés nélkül nem lesz ezen a világon. Áll Krisztus szava: „E világon szorongatástok vagy; de bízzatok, én legyőztem a világot” (Jn. 16, 33). Szilárd az alap: Krisztus feltámadt. Ez történeti tény. Mi láttuk őt! kiáltják ki a világba apostolai, kik feltámadásának szemtanúi voltak (Csel. 10, 41). Ez az egyedüli, de biztos alap, amelyen reményünk, bizodalunk felépül, ez az egyedüli soha meg nem fogyatkozó vigasz, mely eloszlatja aggodalmainkat; ez az egyedüli, de határozott, soha csalódással nem fenyegető válasz, mely kételyeinket megfejti.

Könnyebb nekünk már hinni most, minekutána annyi küzdelemben és a mainál nagyobbakban győzedelmeskedni láttuk az Egyházat. A vértanúk kora, az eretnekség időszak, az egyházszakadás százada, Péter sziklájának megdönthetetlensége mellett emelnek szót. „A pokol kapui nem vesznek erőt rajta” (Mt. 16, 18), mondta Krisztus és szavai igazságának bizonyítékául halottaiból föltámadt. Hol vannak az Egyház üldözői, akiknek kezében

A történet szava. összpontosult minden hatalom és minden fegyver, hogy romba döntsék Krisztus templomát? Eltűntek, és az Egyház áll. — Hol van Árius, hol van Nestorius, hol vannak az eretnekek mind, akiknek tévtana a kereszténységnek majdnem felét elszakította az anyaszentegyház kebeléről, úgyhogy egyesek csodálkozva kiáltottak fel: Vajjon már az egész világ ariánus lett? Maroknyi por az, ami belőlük megmaradt, s azt is szét-szórta Kelet szele, az Egyház pedig áll, és állni fog örökre. — Majd szolgáinak elvilágiasodása támadja meg az Egyházat és gyökerében pusztulással fenyegeti; a hitetlenség dermedő szele végigságuld rajta, megfagyásra ítélve a hitélet zsengeit; ma is a tudás és hatalom fegyverei mintegy szövetségre lépnek ellene, de elmélet elméletet kerget, hatalmasok hatalmasokat taszítanak le a trónról, és már int a győzelem hajnala, mely nagyobb lesz, mint azt bárki is

várhatná — a feltámadt Krisztus sohasem sejtett örömmel tudja meglepni övéit. (Sailer.)

Meg kell javítanunk felfogásunkat az Egyházzal, meg kell győződünk, hogy élete a földön küzdelem, de épp azért nem szabad tunya restséggel kezünket ölünkbe tennünk és mondanunk: Hagyjuk csak küzdeni az Egyházat, a pokol kapui nem vesznek erőt rajta, a megdönthetatlenség ígértét vette Isten szájából! — Nem így! hanem önmagunkat, restségünket és gyávaságunkat okoljuk, ha az Egyház nem hódította meg még oly mértékben a világot, amilyenben mi azt óhajtuk. Talán rég keresztény volna már a világ, ha a keresztények keresztényebbek lennének. Dolgoznunk és küzdenünk kell magunknak is, mert az Egyház valamiképp mégiscsak mi vagyunk; és ha igaz is, hogy a végleges győzelmet, a tökéletes békét e földi életben nem szerezhettük meg, nagyrészt mégis tőlünk függ, mily mértékben diadalmaskodik az Egyház ellenségei fölött. Kérdezzük meg magunktól őszintén, megteesszük-e, ami kötelességünk?

Megadja a választ Üdvöztőnk azoknak is, akik mintegy futtában és minden erőlködés, küzdelem és szenvedés nélkül szeretnének megszabadulni szenvedélyeiktől és feljutni a lelki tökéletesség magaslatára. A tökéletes megtérés Istenhez és az életszentség a legdicsőbb győzelem, melyet a Krisztusban újjászületett ember az ős Ádám fölött, a

„A mennyek országa
erőszakot szenved.”

kegyelem a romlott természet fölött arathat. Ez a győzelem csak hosszú és kitartó küzdelem árán lehetséges: „a mennyek országa erőszakot szenved, és az erőszakosak ragadják el azt” (Mát. 11, 12). Tartsuk szem előtt mindig, hogy e földi életben még maga az életszentség és tökéletesség is inkább csak bátor küzdelem gyarlóságaink ellen, mint befejezett erény. Küzdjünk bátran, tartsunk ki, használjuk fel a megszentelődés kegyelmi eszközeit, sanyargassuk testünket, vessük alá a szellemnek mindenben és bízunk Isten mindenható segítségében: s a győzelem a mienk lesz.

Megadja végre a feleletet az érzéki felfogásúaknak is, akik már itt a földön szeretnék élvezni a teljes boldogságot. Ez az élet előkészület az örökkévalóságra, a boldogok hazája a síron túl van. — De hát a mi vallásunk min-

díg csak a túlvilágra utal? — mondják sokan. — Ugyan mit zúgolódd hited tanítása ellen? Ha egyszer az a valóság, hogy a teljes boldogság itt a földön el nem érhető, miért akarod, hogy Egyházad mást tanítson? Azt akarod, hogy a megtévesztő földi filozófiák módjára hazudjon azért, hogy érzéki felfogásodnak hízelegjen? Nem utalhat másra, hogy boldogság után epedő vágyadat lecsillapítsa, mint arra az életre, amelyben megtalálod az igazi **Túlvilági kereszténység.** boldogságot. Azt akarod, hogy szemedet elvakítsa földi lidércfénnel és tündérországot varázsoljon lelked elé, és te felébredvén álmodból, megtévesztett, szerencsétlen emberre találj önmagadban?

A hit a túlvilágra utal, igen; de ez a túlvilág való, éppoly való, mint a világ, melyet szemeid látnak és ujjaid tapintanak. Krisztus feltámadt halottaiból, és mi is fel fogunk támadni (1 Kor. 15, 12—28), ez az apostoli prédikáció veleje és biztossága. „Tedd ide ujjaidat, és nézd kezeimet; és nyujtsd ki kezedet, és tedd az én oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem hívő” (Jn. 20, 27). Gyenge a hited, mint Tamásé, azért légben függő, képzeletbeli dolognak tartod azt, ami meghaladja érzéki megismerésedet. A szellemi világ nem látható, de való. Krisztust, a fejet, körülfonja már a dicsőség koronája, sorra kerülnek a tagok is. Kezdetét vette már a *mi* megdicsőülésünk, mert egy testnek tagjai vagyunk, melynek fején ott ragyog már a boldogság hervadhatatlan koszorúja. Emeljük fel szemünket és tekintsünk a fejre, s hitünk erősödni, bizalmunk növekedni fog. De lehetetlen, hogy a tagok más módon dicsőüljenek meg, mint a fej: „Hát nem ezeket kellett-e szenvednie a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?” Minél hasonlóbbak lesznek hozzá a tagok itt a földi élet szenvedéseiben, annál hasonlóbbak lesznek hozzá az égi dicsőségben is. (V. ö. De regno Christi.)¹

De még ha a földi életre tekintünk is, csakis Krisztus tanításában, melyet az Egyház tár elénk, leljük meg a vigasz igazi forrását, csak az Egyház keblén nyugszunk meg bizto-

¹ Lásd: Thom. a Villanova, serm, in Pascha. — S Bern. serm. 7. in ps. Qui habitat, initio.

san a földi élet fáradalmai közt, az ő anyai emlőin, melyekből a hamisítatlan szellemi tej táplálékát szívjuk magunkba (1 Pét. 2, 2), érezzük magunkat mint gyermekek legjobban. Valóságban nem is egészen túlvilági az a cél, amelyre Krisztus és az ő Egyháza utal; már most is elérhetjük, ha nem is egész tökéletességében. A boldogság nem a földi javak hajhászásában, hanem Isten szeretetében és szolgálatában áll.¹ Ez meglelédesre és boldogságra vezet lelkünket, békét ad, melyet a világ minden kincsével, gazdagságával és élvezetével nem képes megadni. (Jn. 14, 27.) Előíze és záloga ez annak a boldogságnak és békének, melyről az apostol mondja: „Szem nem látta, fül nem hallotta, ember szívébe föl nem hatolt, amiket Isten készített azoknak, akik őt szeretik.” (1 Kor. 2, 9.)

És még földi vonatkozásban is Krisztus tana, a keresz tana, biztosítja számunkra leginkább a jólétet és igazi boldogságot.² Megváltásul ismét Krisztus szava: „Keressétek először Isten országát és az ő igazságát, és ezek mind hozzáadatok nektek.” (Mt. 6, 33.) Nem ad többet a siron inneni világnézet sem, nem változtat a világ bajain. Mit használ hirdetni, hogy a földön kell keresni boldogságunkat, mikor nem lehet? Ha pedig csak enyhíteni akarja az élet bajait ez az új evangélium, akkor a régi azt jobban és önzetlenebbül teszi meg. Ki segített többet az élet szenvedésein: „Keressétek először Isten országát.”

a hitelenség, vagy az Egyház? A hitelenség csak egyesek önkényét szabadtotta fel az erkölcsi törvény kötelekei alól, hogy a lelkiismeret alól történt emancipációjuk által annál jobban elnyomják a többieket. Szabad kezét az Egyháznak, és boldog lesz a világ ezen a földön is, már amilyen boldog ezen a világon lehet! A hitelenség sem itt, sem a túlvilágon nem adhat semmit. Csak fejlődést, egy bizonytalan jobb kornak eljövételét hirdeti a távol jövőben. De vajjon mi haszna van abból a kórházban szenvedő szegény haldoklónak, hogy a világ fejlődik? A hitelenség nem nyújt vigaszt az élet bajaiban, csak a keresz tana, mely mondja:

¹ Lásd: Örök igazságok, 49. o. k., 53. o. k.

² Lásd: A nagy Király nyomdokain, 39. o. k.

„Ezeket kellett szenvednie a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe.”

Örülni a szenvedésnek, ez a legjobb gyógyszer a világ bajai ellen. Ezt a gyógyszert alkalmazták a szentek. Azért voltak a legboldogabbak. „Szenvedni, vagy meghalni!” — mondta nagy Szent Teréz, és feltekintett ahhoz, akihez hasonló akart lenni, a megfeszített Krisztushoz. De ha erre a magaslatra nem is tudsz még felemelkedni, halld legalább az apostol szavát, aki hirdeti: „Amiket most szenvedünk, nem mérhetők össze a jövődő dicsőséggel, amely meg fog nyilvánulni rajtunk.” (Róm. 8, 18.) Ha már Krisztus miatt nem örülsz a szenvedéseknek, hogy hozzá hasonló légy, legalább önmagad miatt örülj azoknak, mert szenvedéseid mértéke szerinti lesz boldogságod mértéke is az égben. A szenvedés ideje gyorsan elmúlik, és közeledik már a megváltás napja. — Az a szent tűz oltja lelkedbe ezt a világszemléletet, melyet a feltámadt Krisztus gyullasztott fel az emmauszi két tanítvány szívében. Ezt tekintjük meg elmélkedésünk utolsó pontjában.

III. Pont. Jézus megismerteti magát a kenyérszegésben.

„Közeledvén a helységhez, ahova mennek vala, ő úgy tett, mintha tovább menne.” (Lk. 24, 28.) Próbára teszi szeretetüket. — A két tanítvány még nem ismerte fel Jézust, csak az idegent, a felebarátot, a lelki jótevőt és vigasztalót látja benne. A hála és vendégszeretet érzelmeitől indítva meghívják, hogy maradjon velük. Nemcsak hogy meghívják, hanem kényszerítik is: „Nem ereszték, mondván: Maradj velünk, mert esteledik és már lemenőben a nap.” (Lk. 24, 29.) — Mily áldást hoz a felebaráti szeretet! Jézus vonzza le hozzáuk: „És betére, hogy náluk maradjon.” Ha nem kényszerítik, nem maradt volna náluk, és kegyelemteljes megjelenésének csak fele hasznát veszik, őt magát pedig nem ismerték volna fel. Egyetlenegy mulasztással a felebaráti szeretet gyakorlásában nagy kegyelemtől foszthatjuk meg magunkat.

Jézus a lelkiéletben is sokszor úgy tesz, mintha tovább akarna menni. Ha nem hívjuk, ha nem kényszerítjük,

nem jön hozzánk, nem marad nálunk. Jön jelenlétével és megörvendezteti lelkünket; de ha nem tartóztatjuk, ha nem kényszerítjük hűségünkkel, szeretetünkkel, vágyódásunkkal, akkor eltűnik oly hirtelen, amilyen hirtelen jött. Jön egyesekhez, de nem marad náluk, mert állhatatlanok és a próba idején meghátrálnak. Jön az imádságban, de szórakozásaink elűzik. Jön kegyelmével, de azok fel nem használása távozásra bírja. — Jézusom, maradj nálam, mert nélkülöd az est homálya borul lelkemre!

Maradj velem, mert esteledik! Jön a próba, jön a szenvedés, jön az elhagyatottság, jön a kísértés, jön a bűn, jön a halál éjszakája. Maradj velem, Jézusom! Vele együtt nem félek „az éjszaka rémétől” és „a sötétben kószáló járványtól”. (90. zsolt.) Ha lelki derűm nappalára árnyék borul, ha az emberek szeretete és megbecsülése, a sikerek és hódítások, a szereplések és kitüntetések napfénye kialvóban van, ha életem nappala alkonyodni készül: Jézusom, maradj velem! Ha csak te velem vagy, „nem árt nekem, bármi szorongatás jöjjön is rám”. (Kr. köv. 3, 17.)

És ő asztalhoz ül velük. Az ő szavai tett és valóság. A vigaszt nemcsak szavakban, hanem cselekedetben önti lelkükbe. Azért kezébe veszi a kenyeret, megáldja, megszege és nekik nyújtja. Ebben a pillanatban felismerik őt, ő pedig eltűnik szemeik elől. (Lk. 24, 30—31.) A szentáldozásban ismerik fel őt. Az eucharisztikus egyesülés Jézus igazi „megismerése”. Jobban, mint az apostolok az utolsó vacsora termében „megtapogattuk” őt lelkünkkel, színről-színre nemcsak látjuk, hanem érintjük és vele egyesülünk.¹

Ez a hatása minden jó áldozásnak. Ott értjük meg legjobban Jézus tanítását is. Azért kell a gyermeket minél előbb a szentáldozáshoz engedni; annál jobban fogja megérteni a hitigazságokat, minél hamarabb lépett személyes érintkezésbe azzal, akiről a hitigazságok szólnak. Öröm, lendület, buzgóság, felebaráti szeretet, apostoli lelkület az eucharisztikus egyesülés gyümölcsei; ezek a misztikus lelki egyesülés törőlmetszett, hamisítatlan gyümölcsei is: „Nemde

¹ Chrysost., hom. 60 ad pop. Antioch.

szívünk gerjedez vala bennünk, amint szólott az úton, és megfejtette nekünk az írásokat?" (Lk. 23, 32.) Most értik meg egészen a szót: „Hát nem ezeket kellett-e a Krisztusnak szenvednie és úgy menni be az ő dicsőségébe?” Most nem szomorúságot, levertséget, hanem örömet, boldogságot varázsol ez a szó szívükbe. Imádság és a szentáldozás adja nekünk is ezt a lelkiületet, amelyben Krisztus keresztje nem botránykő, hanem dicsőség és boldogság lesz számunkra. A tetterős, a tűrő, a szenvedő, az örömteli, az apostoli szeretet az imádság és a szentáldozás gyümölcsei. Ha az igazi Krisztust, a megfeszített, de keresztje által megdicsőült Krisztust meg akarod ismerni, ha tanítását: a halál és az élet, a szenvedés és boldogság, a kereszt és dicsőség tanát meg akarod érteni és ebben a megismerésben és megértésben boldog akarsz lenni, akkor imádságban és a szentáldozásban közeledjél hozzá. Krisztus feltámadt teste, melyet a szentáldozásban magadhoz veszel, a halhatatlanság csíráját, az örök boldogság magvát ülteti lelkedbe; vétele nemcsak világosságot önt szívedbe, hanem kezdedbe is adja az örök élet zálogát és biztosítékát, hogy rajtad is teljesedjék az ő szava: „Nem ezeket kellett-e szenvednie Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?”

A szentáldozás azonnal meg is teremtette apostoli gyümölcseit: mert „útrakelvén abban az órában, visszatérének Jeruzsálembe, és elbeszélék, amik az úton történtek, és hogyan ismerték meg őt a kenyérszegésben” (Lk. 24, 33—35).

Imádság. Maradj velem, Uram, az élet minden útján, maradj velem bölcsőmtől síromig, maradj velem a gyermekkor ártatlanságában, az ifjúkor kísértéseiben, a férfikor küzdelmeiben, az aggkor gyengeségében! Maradj velem, Uram, ha örülök, maradj velem, ha szenvedek, maradj velem, ha kegyelmed jót művel bennem, maradj velem, ha gyarlóságom vétekbe sodor! Maradj velem Tábor csúcsán, maradj velem a Golgotán! Add, Uram, hogy megértsem szavadat, nyisd meg lelkem értelmét és mondd: Én vagyok üdvösséged! Maradj velem, mert esteledik, és már lemenőben a nap! Még egy kis idő, és jössz értem. Akkor, Uram, ne hagyd el, hanem ültess magadhoz asztalodnál és nyujtsd nekem az örök élet kenyerét, amelynek vételenél megnyílnak szemeim, és színről-színre látom

Istenséged fényét, és Istenséged emléiből szívom magamba a múlhatatlan boldogság italát. Amen.

III. JÉZUS MEGJELENIK TANITVÁNYAINAK AZ UTOLSÓ VACSORA TERMÉBEN.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem, amint Jézus zárt ajtók mögött megjelenik kislelkű és féltő apostolainak, megmutatja nekik szent sebeit, bátorítja őket és elrendeli a bűnbánat szentségét. (Jn. 20, 19—23; Lk. 24, 36—49.)

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy az apostolokkal együtt örvendjek Mesterem dicsőségének és jelenlétének, és hogy ez az öröm az élet viszontagságai közt minden kislelkűséget és aggodalmat kiűzzön lelkemből.

I. Pont. Jézus megjelenik.

Az apostolok ebben a titokban is még mindig a vihar-tól szétvert, megtépázott és csak félénken összeseregglő nyáj képét mutatják. Zárt ajtók mögött tartózkodnak „a zsidóktól való félelem miatt”. (Jn. 20, 19.) Ilyen az ember Krisztus ereje, a Szentlélek kegyelme nélkül. Tehetetlen a világ hatalmasságaival szemben. Örül, ha élni hagyják. A jó felé hajlik ugyan, nem akarja a rosszat, elkülöníti magát a gonoszoktól, Isten ellenségeitől, de nem mer kilépni, zárt ajtók mögé rejtji lelkének kincseit, melyeket Istentől kapott.

Mi az ember Jézus ereje nélkül. A templomba, a sekrestyébe, a családokba, a magános kamrákba zárkózik be a vallás és annak apostola, nem meri felemelni és kivinni az életbe Krisztus zászlaját, ki a tanácstermekbe, a parlamentekbe, az utcákra és terekre, a tudomány és a művészet csarnokaiba, a gazdasági élet piacára, az áruházakba és börzékbe. Krisztus csak a szívek, de nem az élet, nem a társadalom királya.

Bár sohase lennének ily bátortalanok azok, akiknek kezébe adta Krisztus országának zászlaját, kiket vezérekké tett, hogy nevét a nemzetek és a királyok elé vigyék! (Csel. 9, 15.) Megvannak a szent dokumentumok, megvan a „Quadragesimo anno”, megvan a „Quam singulari” dekrétum, de a végrehajtásba beleszól „a zsidóktól való félelem”, a

„még nem lehet”, a „még nem időszerű”, beleszól a „mit szólnak hozzá mások”, beleszól az érdek is és a helytelen emberi tekintet.

Mily bátorítalan vagyok egyéni lelkiéletemben is, ha Krisztus nincs velem kegyelmével, és nem bátorít: Ne félj, én vagyok!

„Eljőve Jézus, megállta a középén, és mondá nekik: „Békesség nektek!” (Jn. 20, 19.) A kegyelem jövelete hirtelen. Nem a természet készíti elő, valódi Isten-látogatás. Benyit a lélek ajtaján, amikor akar. Sajátjába nyit be. Jézus csodálatos vigasztal tudja megörvendeztetni övéit.

(Sailer.) Amikor legkevésbé várják, akkor jelenik meg. Látogatása mindig békét hoz. Ez a béke, mely állandó és nem megy át pár perc múlva zavaró nyugtalanságba, biztos jele annak, hogy ő van nálunk, hogy ő szól hozzánk. „A lélek gyümölcse szeretet, öröm, békesség.” (Gal. 5, 22.)

Mily csodálatos leereszkedése Jézus szeretetének: „Megmutatá nekik kezeit és oldalát.” (Jn. 20, 20.) Szent Lukács még jobban részletezi a jelenetet. Az apostolok az első pillanatban megrémültek, mert lelket véltek látni. (Lk. 24, 37.) De rémületük nem tart sokáig és az örömnél ad helyet. „Örvendének tehát a tanítványok, látván az Urat.” (Jn. 20, 20.) Az öröm olykor oly nagy, hogy az ember nem akar hinni örömének, amint viszont a fájdalom is oly nagy lehet, hogy az ember nem akarja elhinni, hogy a dolog úgy van, amint látja és érzi, mint ezt pl. haláleseteknél tapasztaljuk. Azért az apostolok hitetlensége itt nem az a kemény, makacs hitetlenség, melyet a zsidóknál látunk; nem is az a kételkedés, mely előbb oly könnyelműen szembehelyezkedett az asszonyok tanúbizonyságával és később Tamásnál újból mutatkozik. Ők most az örömtől

Az öröm nem akar hinni. nem tudnak hinni, nem tudják elgondolni, hogy örömük igaz, hogy örömük valóság, hogy örömük meg nem csalja őket. Oly hihetetlen nekik ez a valóság.

De Jézus még kegyesebben szól hozzájuk: „Nézzétek meg kezeimet és lábaimat, hogy én magam vagyok; tapintatok meg és lássátok, mert a léleknek húsa és csontjai nincsenek, amint látjátok, hogy nekem vannak.” (Lk. 24, 39.)

Sőt még enni is kér tőlük, csakhogy meggyőzze őket a valóságról, és mintegy a szeretet falatját nyújtja nekik: „vevén a maradékot, nekik adá”. (Lk. 24, 43.)

II. Pont. Jézus hatalmat ad apostolainak a bűnök megbocsátására.

Miután megnyugtatta őket, így szólt hozzájuk: „Békeség nektek! Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket.” (Jn. 20, 21.) Ezek után rájuk lehelte és folytatta: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva.” (Jn. 20, 22—23.) Ezzel megalapította

**A vigasztalás
szentsége.**

a bűnbocsánat, a gyónás szentségét. A béke szentségét alapította meg. Azért mondja: „Békesség nektek!” Mi lennénk mi valamennyien a gyónás szentsége nélkül! Hol találóknak meg máshol lelkünk nyugalomát és békéjét, mely e szóból árad szívünkbe: „Én téged feloldozlak. Bűneid meg vannak bocsátva. Menj békével!”? Akkor rendelte el Jézus a vigasztalás e szentségét, amikor maga is feltámadása napjának estéjén mint vigasztaló és bátorító jött apostolaihoz.

Isteni hatalommal rendelte el ezt a szentséget és isteni hatalmat ad apostolainak a bűnök megbocsátására: „Ki bocsáthatja meg a bűnöket más, mint az Isten?” (Lk. 5, 21.) Olyan hatalmat ad nekik, amilyenel egy földi fejedelem sem rendelkezik; róluk is áll némileg, amit a nép Jézusról mondott: „Látván pedig ezt a seregek, megfélemlének és

**Hatalom a bűnök
megbocsátására.**

dicsőíték Istent, ki ilyen hatalmat adott az embereknek.” (Mt. 9, 8.) Földi hatalmasok be tudnak venni várakat és erődöket, halomra tudnak löni városokat, el tudnak pusztítani országokat és hadseregeket; bűnöket megbocsátani nem tudnak. Kincseket, rendjeleket, koronákat tudnak ajándékozni; a szívnek békéjét megadni nem tudják. Ezt csak az tudja megadni, akinek Krisztus mondotta: „Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik.” Azért is mondja nekik: „Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket.” Ugyanazt a hatalmat, melyet Atyától örökölt, adom én is nektek. Az én tekintélyemmel

vagytok felruházva: „Krisztus követségében járunk.” (2 Kor. 5, 20.)

Mily hálával kell eltelnünk Krisztus iránt, hogy nekünk ezt a szentséget adta! Hogy kell neki hálálkodnunk, hogy „ilyen hatalmat adott az embereknek!” Hogyan kell futnunk a tisztaság e forrásához, hogy ruhánkat fehérre mossuk a Bárány vérében! (Jel. 7, 14.)

De hogy kell ezt a hatalmat kezelnünk akkor, ha mi is annak letéteményesei vagyunk! Mily alázattal, mily szeretettel, mily megértéssel, úgy mint Krisztus maga. Ne legyek soha senkinek vesztére, kárára keménységem, türelmetlenségem, tudatlanságom, könnyelműségem által! — Mily örömmel, áldozatkészséggel és buzgósággal kell a gyóntató tisztjét betöltenem és tisztára mosnom a lelkeket Jézus vérében! Hányszor tisztultam meg magam is ebben a menyeyei gyógyfürdőben, melynek vizét nem angyal, hanem a Szentlélek maga hozza mozgásba a lelkek gyógyítására. (Jn. 5, 4.)

Imádság.

Krisztus lelke, szentelj meg engem!
Krisztus teste, üdvözíts engem!
Krisztus vére, ihless meg engem!
Krisztus oldalából kifolyó víz, tisztíts meg engem!
Krisztus szenvedése, erősíts meg engem!
Ó, jószágos Jézus, hallgass meg engem!

Amen.

IV. JÉZUS MEGJELENIK **SZENT TAMÁS APOSTOLNAK.**

Első előgyakorlat. Látom, amint szent Tamás kezét Jézus oldalába teszi és felkiált: „En Uram és én Istenem!” (Jn. 20, 28.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus Szívéből merítsem az élő hit és a lelki megvilágosodás kegyelmét, és hogy ez a hit és lelki megvilágosodás mindig szent örömmel és békével töltsen be lelkemet, és ez az öröm és béke erőssé tegyen a világ minden kísértésével szemben és az élet minden küzdelmében.

I. Pont. Szent Tamás hitetlensége.

Mikor a tanítványok elmondották Tamásnak, hogy az Úr megjelent nekik, a helyett, hogy megbánta volna, hogy

távol volt tőlük, és vággyal imádkozott volna, hogy ő is láthassa Jézust, makacsul hitetlenkedett és így szólt: „Hacsak nem látom az ő kezein a szegek nyomát, és ujjamat a szegek helyére nem bocsátom, és kezemet az ő oldalába nem teszem, én nem hiszem.” (Jn. 20, 25.)

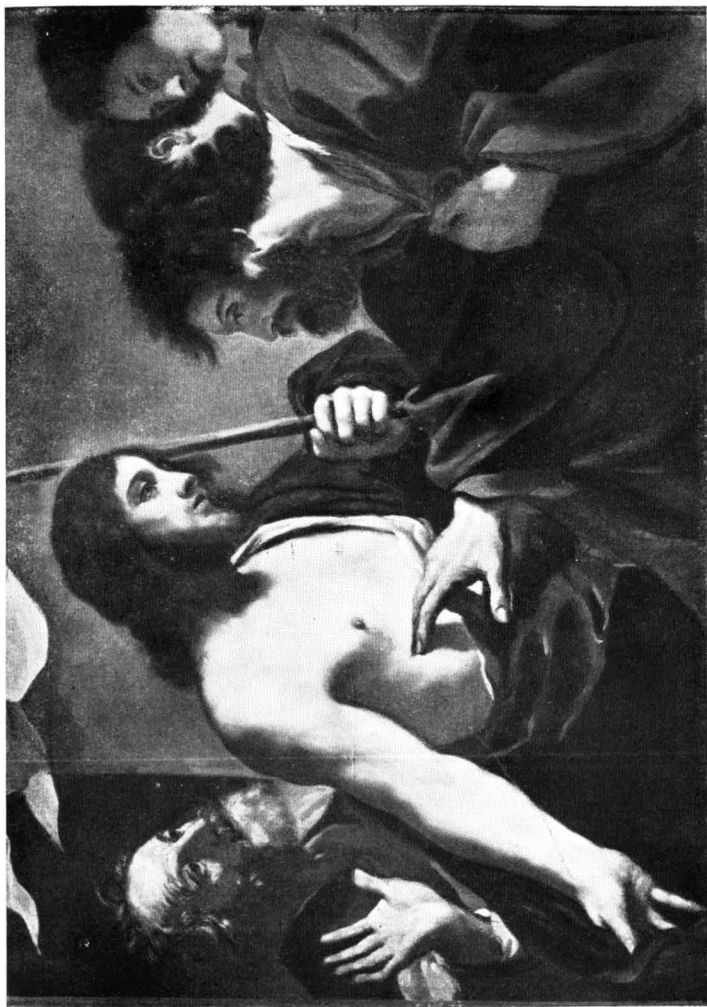
Nagy tiszteletlenség és makacsság nyilvánult meg e szavakban és kikötésben Jézussal, de apostoltársaival szemben is, akiket hiszékenységgel vádol. Mindemellett úgy látszik, hogy Tamás nem volt ép hitetlen, mint inkább kételkedő, „késedelmes szívű” (Lk. 24, 25) azok elhívésére, amit mások mondtak. Figyelemre méltó dolog az is, hogy távolléte miatt az apostolok közösségétől nem részesült a

kegyelemben, melyben a többieknek
A közösség szeretete. részük volt. Intellem ez számunkra, hogy szeressük mindíg az összetartást, a testvéreinkkel való szoros egységet, a közösség szellemét imádságban, liturgiában, családban, főleg a szerzetesi életben. Kerüljük az indokolatlan kivételeket és másokat sértő különcködést, egy test tagjainak tekintsük magunkat, amint azok is vagyunk, helyezzük saját érdekeinket a közösség érdeke alá. Lehetséges, hogy Tamás hasonló okokból volt távol a többiektől, mint az Emmauszba kiránduló két tanítvány. A szomorúság és kislelkűség sokszor keresi a másoktól való elkülönülést és az egyedüllétet. De ez a szeparálódás különbözik a szent magány és összeszedettség szeretetétől. Néha álmisztikus hajlamok is embergyűlölővé vagy legalább a közös élettől húzódozóvá teszik az embert.

De Jézus jósága végtelen nagy és leereszkedő. Tamás nem volt olyan, mint a zsidók és a sírnak őrei. Ő szerette Jézust. És azért Jézus nem tesz vele úgy, mint ellenségeivel, akiket mondhatni figyelemre se méltat, annál kevésbbé jelenik meg nekik, hogy hűtlenségüket legyőzze; hiszen „ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, akkor ha valaki a holtak

közül feltámad, annak sem fognak
Jézus jósága. hinni”. (Lk. 16, 31.) Hanem úgy bánik vele, mint az emmauszi két tanítvány-

nyal: végtelenül leereszkedő gyengédséggel és megértő szeretettel meggyógyítja apostolát lelki bajából. Ebben biztosan az is vezérli, hogy Tamás magának szentséges Szívben már külön helyet biztosított, amikor még szenvedése

Anderson

„És ne légy hitetlen, hanem hívő!”

(Jn. 20, 27.)

előtt oly igaz és őszinte szeretettel mondotta apostoltársainak: „Menjünk mi is, hogy meghaljunk vele.” (Jn. 11, 16.) Jézus nem felejt el semmit, amit őerte teszünk. Jó azért tőkét gyűjteni esetleges szűk napok idejére. Nem egyszer előbbi érdemek hozzák meg egyesek számára a megtérés kegyelmét. A Szeplőtelen Fogantatásnak nagy tisztelője, Passaglia, szembetűnő példa erre.

II. Pont. Jézus megjelenik Tamásnak.

Nyolc nap múlva a tanítványok ismét együtt voltak, és Tamás is velük. Ekkor Jézus ismét zárt ajtón át megjelenik nekik, megáll a középben, és így szól Tamáshoz: „Tedd ide ujjadat, és nézd kezeimet; és nyujtsd ki kezedet és tedd az én oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem hívő.” (Jn. 20, 27.)

Mily kegyes leereszkedés és üdvösséges gyógyítás! Azzal az eszközzel gyógyítja meg az apostolt, amelyet ő maga kívánt. De ezt is céltudatosan teszi, és alkalmat nyújt neki arra, hogy hibáját nyilvánosan, a közösség előtt is jóvá tegye. Tamásnak nem kis megszégyenülésére szolgált, hogy Jézus őt szavánál fogja. Elég lett volna Tamásnak látni Jézust, s talán nem is kívánta már, hogy őt megtapintsa. Nincs kizárva, hogy Jézus egyrészt ép hibájának jóvátétele végett, másrészt a nagy kegyelem miatt, mely azzal jár, hogy őt érintheti és kezét szent oldalába, mintegy szentséges Szívére teheti, nemcsak megengedte, hanem felszólította őt erre.

Az orvosság használt. Tamás felkiált: „Én Uram és én Istenem!” (Jn. 20, 28.) Hitetlensége meggyógyult. **A szent Szív mint orvosság.** **Údvözítőjének Szívén.** Ő is mondta magában: „Hiszek, Uram! segíts az én hitetlenségemen.” (Mk. 9, 23.) És abban az órában meggyógyult hitetlenségéből. — Jézus Szíve a mi korunk hitetlenségének orvossága.

Jézus azonban az esetet fel akarja használni okulás céljából s azért Tamás, de a többiek és valamennyiünk számára hozzáfűzi az intelmet: „Mivelhogy láttál engem, Tamás, hittél: boldogok, akik nem láttak, és hittek.” (Jn. 20, 29.)

— Mily vigasztaló szó! Ennek mély értelmébe a következő pontban akarunk Isten kegyelmével behatolni.

Szent Tamás megtérésében is már mintegy előzőleg megvalósul Jézus Szívének ígérete: „Szívembe vésem nevüket és nem engedem soha, hogy onnét kitörültsessenek.”

III. Pont. „Boldogok, akik nem láttak, és hittek.”

Ez a szó forrása lett a boldogságnak az egész emberiségre nézve. — Szent Péter nem látta a római bazilikának fenséges kupoláját, mely nevét hirdeti majd a nemzeteknek és századoknak; ő csak az arénát és a keresztet látta, melyen el kellett véreznie Krisztusért; de hitt, és ez a hit boldoggá tette őt minden küzdelmében és szenvedésében. — Szent Pál nem látta az ostiai bazilikát, mely nevét viseli, nem hallotta aranyszájú Szent János dicsőítő beszédeit, melyeket a népek apostoláról mondott; ő csak a tenger mélyét látta, melybe a hajótörés sodorta apostoli útján,

Apostolok. csak a kietlen szigetet szemlélte, melyre az ár kivetette, csak a vesszőket és köveket érezte, melyeket Krisztusért elszenvedett. Csak a virrasztást, éhséget és szomjúságot, a hőséget és hideget, a mezítelenséget és nélkülözéseket, a veszélyeket és hányattatásokat tapasztalta saját testén; de hitt, és ez a hit boldoggá tette őt olyannyira, hogy felkiáltott: „Tele vagyok vigasztalással, felette bőséges az én örömöm minden szorongatásunk mellett.” (2 Kor. 7, 4.) — Az apostolok mind csak a börtönt és a bilincseket látták, melyeket az igazság hirdetése miatt el kellett viselniök, és nem szemlélték a túlvilági dicsőséget, mely reájuk várt; de hittek, és a hit boldoggá tette őket, és „örvendezve távoztak el a főtanácsból, mivel méltóknak találtattak, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek”. (Csel. 5, 41.)

A vértanúk a Colosseum-ban csak a vadállatok bűzös leheletét és fogaik harapását, karmaik élességét érezték, csak a kínzások gyötrelmeit és a testüket égető máglyák

Vértanúk

tűzét szenvedték, de hittek és boldogok voltak, mert hitükkel „országokat győztek le, igazságosságot cselekedtek, ígéreteket nyertek el, diadalmaskodtak a harcban”. (Zsid.

11, 33—34.) A remetéek csak a sivatagot, az égbe nyúló oszlopot látták, melyen laktak; de hittek és boldogok voltak, mert „a hit a remélt dolgok való-
és remetéek. sága, meggyőződés a nem szemlétekről”. (Zsid. 11, 1.) — Oroszország és

Mexikó mártirjai csak az „ördögsziget” borzalmait, Szibéria jégmezőit és bűzös bányáit, a hóhérok terrorját látták és tapasztalták; de hittek, és a hit boldoggá tette őket, úgy-hogy egy mexikói vértanú édesanyja gyermeke holtteste mellett felkiáltott: „Gyermeke, esd ki számunkra, hogy követhessünk téged, mert mi hisszük, hogy te már az égben vagy!”

„Boldogok, akik nem láttak és hittek” — ez a szó az öröm és vigasztalás vizeivel öntötte el az emberiség minden rétegét és az életet minden viszonylatban. Ez öntött vigasztalást a rabszolgák szívébe, ez emeli reményben ég felé a betegek lelkét, ez ad erőt a nyomortanyák

lakóinak, ez tartja fenn az édesanyát, a hitvest, a gyermeket, mikor ott áll annak koporsója előtt, akit szeretett. Minden küzdelem, minden fájdalom, minden vergődés, minden emésztő vágy enyhítő írja és orvossága a hit, mely ebbe a szóba öltözik: „Boldogok, akik nem láttak és hittek.” Ez tölti be az istenszomjúságban epedő lélek legbensőbb mélységeit, amikor látni akar, de nem lát és látni vágyásában ezt a szót hallja: Boldogok, akik nem látnak és hisznek. „Boldog, háromszor, négyszer boldog, aki Istenben hisz! Mert az ilyen nem mosolyoghat a nélkül, hogy arra ne gondolna, hogy örökké mosolyogni fog. És nem sírhat a nélkül, hogy arra ne gondolna, hogy eljön az idő, amikor nem lesz könny többé. De boldogtalan az, aki nem hisz. Mert az ilyen nem sírhat úgy, hogy arra gondolna, hogy holnap majd öröm váltja fel szomorúságát. És az ilyen nem mosolyoghat úgy, hogy örök mosolygásra számíthatna.” (Chateaubriand.)

Imádság. Jézusom, boldog vagyok, ha e földi életben elfödöd előttem arcodat, hogy ne szemlélhessem annak szépségét. Tudom, hogy akkor az ég számára tartasz fenn részemre minden örömet. Add kegyelmedet, hogy a hit homályában jóságos isteni kezed vezetése mellett bátran

járjam az élet utait, míglen ugyanez a kéz majd egyszer leveszi szememről a hit fátyolát, hogy színről-színre lássam azt, aki ez életben minden örömöm és boldogságom volt. Amen.

KILENCEDIK NAP.

I. JÉZUS MEGJELENIK TANITVÁNYAINAK A GENEZÁRETI-TÓ MELLETT.

Első és második előgyakorlat. Elképzelem a Genezáreti-tó partját, amint a tanítványok halásznak, és Jézus megjelenik a parton. (Jn. 21, 1—23.)

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézussal, feltámadt Üdvözítőmmel együtt örvendjek, és ez az öröm könnyűvé tegyen mindent az ő követésében és szent szolgálatában.

I. Pont. A csodálatos halfogás.

Jézus megdicsőült életét a földön egészen apostolainak, tanítványainak, Egyházának szentelte. Azért maradt még negyven napig a földön, hogy Egyházának felépítését befejezze: „Megmutatta magát sok bizonyosságban, beszélve az Isten országáról.” (Csel. 1, 3.) Mily soknak jelent meg, egyszerre több mint ötszáz embernek (1 Kor. 15, 6), csak ellenségeinek nem jelent meg. Nem

Jézus ellenségei.

hittek benne, bár a katonák szavára hinniök kellett volna; szemük elé tartják kezüket, hogy ne lássák a napot, és az örök alvásáról szóló mesét találják ki. (Mt. 28, 11—15.) Vajjon az Üdvözítőnek személyesen meg kellett volna-e jelennie nekik, hogy őket hitre kényszerítse? Ez nem rendes menete az isteni gondviselésnek. „Van Mózesük és prófétáik, hallgassanak rájuk.” (Lk. 16, 29.) Elég csodát láttak, és még sem hittek; láttak halottakat felszállni a sírból, és mégis élete ellen törtek (Jn. 11, 53). Hogyan igényelheték volna, hogy őt feltámadása után lássák?

A legnagyobb szerűbb megjelenések egyike Jézus megjelenése a Genezáreti-tó mellett. Az apostolok Péter vezetésé-

vel halfogásra adják magukat. Gyönyörű szimboluma ez az alakuló Egyháznak. Péter a vezér és főhalász, az apostolok

az ő vezérlete alatt és irányítása szerint végzik munkájukat. Engedelmesség és szeretet fűzi őket vezérükhöz. Péter

mondja: „Megyek halászni.” A többiek válaszolják: „Mi is veled megyünk.” (Jn. 21, 3.) Az emberek sokasága a halak. Ha az apostolok hálójába kerülnek, hívek lesznek belőlük.

Az apostolok Krisztus szenvedése után ideiglenesen visszatértek régi foglalkozásukhoz. Jól mondja Szent Gergely: Amit előbb bűn nélkül tehettek, ahhoz most bűn nélkül vissza is térhettek. (Hom. 24 in Ev.) Máté nem tért vissza a vámpadhoz, de Péter és András visszatértek hálóihoz. Meg kellett keresni mindennapi kenyerüket és tétlenek sem akartak maradni. Várták, hogy megerősíttessenek a magasból a Szentlélek által, és várták küldetésüket Jézus részéről, hogy aztán megkezdhessék a lélekaláztatást. Ezentúl már csak lelkeket fognak halászni. Az én feladatom is lelkeket halászni, akár mint hivatásos apostol: lelkipásztor, felszentelt pap, akár mint világi apostol, akit hajt a buzgalom Krisztusért. Az előkészület erre a nagy hivatásra a komoly munka és köteleességteljesítés.

Az apostolok fáradozása és munkája meddő, amíg Jézus meg nem áldja azt, és gyümölcsözővé nem teszi. „Elindulának és beszállának a hajóba; de azon éjjel semmit

sem fognak.” (Jn. 21, 3.) Utána azonban csodálatos az eredmény. „Ő pedig

A csoda. mondá nekik: Vessétek a hálót a hajónak jobb oldalára, és találni fogtok. Beveték azért; és már

nem bírták azt kihúzni a halak sokasága miatt.” (Jn. 2, 16.) Így van ez a lelkiekben is. Munka és bizalom, nagylelkűség és alázat a négy kerék, melyen az apostolkodás szekere fut.

János, a szűzi tanítvány, ismeri fel elsőnek Jézust.

„Akkor mondá az a tanítvány, kit szeret vala Jézus, Péternek: Az Úr az.” (Jn. 21, 7.) „Boldogok a tisztaszívűek, mert

Szent János felismeri Jézust. ők meg fogják látni az Istent.” (Mt. 5, 8.) De azért nem Szent János az első, aki

Jézushoz ér. Péter a szó hallatára, hogy az Úr az, azonnal a tengerbe veti magát és Jézushoz megy. Ez a megtért bűnös buzgósága.

Jézus asztalt készít övének és felüdíti őket. „Midőn a partra szállottak, égő parazsat pillantának meg, rajta halat és kenyeret.” (Jn. 21, 9.) Csodálatosan teremtetten elő mind-
ezt, de vesz és hozzáad azokból a halakból is, melyeket az ő segítségével apostolai fogtak. Ez az apostoli munka vigasza és boldogsága. Isten kegyelme az első,
Csodálatos lakoma. de az apostolok munkája is hozzájárul; azonban ez is csak Isten kegyelmének segítségével mellett. Jobban ízlik az a kenyér, melynek előteremtésén az ember maga is dolgozott. Így van ez az apostoli munkában, sőt saját lelkünk üdvöztetésében is. Az égi lakomát Isten készíti számunkra, de mi is hozzájárulunk valamivel; azonban ezt a valamit is csak az ő kegyelmével tehetjük hozzá. A kegyelemnek és saját erőlködésünknek ez az egymást átható együttsége egyik főtenyezője és alkotója mennyei boldogságunknak. Az apostolok étkezése a tó partján jelképe a mennyei boldogságnak és nyugalomnak a földi élet munkája és viharai után. A tenger az élet, a part az örökkévalóság szimbóluma.

II. Pont. Péter vallomása.

Étkezés után Jézus megszólítja Szent Pétert: „Simon, Jónás fia! jobban szeretsz-e engem ezeknél?” (Jn. 21, 15.) Szent Péter szerényen válaszol: „Igen, Uram! te tudod, hogy szeretlek téged.” Jézus háromszor ismétli meg kérdését, és
Háromszori tagadás, Péter háromszor válaszolja ugyanazt.
háromszori vallomás. Mintha Jézus háromszori kérdésével Péter háromszori tagadására célzott volna; legalább is a harmadszori kérdésnél „elszomorodék Péter”. (Jn. 21, 17.) De ha Jézus kérdésével Péter tagadására célzott is, ezt nem azért tette, hogy most újból szemé-
resse hűtlenségét. Már rég megbocsátotta bűnét, és amit egyszer megbocsátott, azt többé sohasem veti a bűnös szemé-
mére. Jézus azzal, hogy mintegy háromszoros szeretetvallomást csal ki Péter szájából, valamiképp meg akarja őt vigasztalni, hogy íme, ő maga teszi jóvá, amit háromszori tagadásával vétett. Saját tapasztalatából rá akarja vezetni, hogy szeretete most tökéletes, mert szerény és alázatos, és

mégis elérte azt, amit a szenvedés előtt túlmerészen magához ragadott: „Jobban szeretsz-e engem, ezeknél? — Ha mindnyájan megbotránkoznak is tebenned, én meg nem botránkozom soha.”

Jézus háromszori kérdésének azonban nemcsak ez volt a célja, hanem kérdés alakjában előkészítés is volt arra, ami most fog következni. Figyelmeztetés volt, hogy akit Egyháza fejévé akar tenni, annak elsősorban a szeretetben kell kiválnia, jobban kell szeretnie Jézust a többinél. Ez már abból is kiténik, hogy a kérdést és választ azonnal követi a hivatal ráruházása is. Jézus háromszor megismétli kérdését, Péter válaszol, és Jézus ráruházza a primátust e szavakkal: „Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat.” (Jn. 21, 15—17.) Ezzel nemcsak a hívek, a bárányok, hanem a juhok, az apostolok pásztorává is rendelte őt. Mintegy saját hivatalát ruházta rá, melyet Atyjától kapott, földi helyettesévé, helytartójává tette őt. Oly

Az első pápa.

szép az a szó, mellyel a szentséges Atyát vicarius Christi-nek nevezzük!

Krisztus helyett van köztünk a földön. — Háromféleképp él Krisztus tovább közöttünk a földön: az Oltáriszentségben, a szegényekben és a pápában. Az Oltáriszentségben megszentel minket, a szegényekben szolgálatainkat fogadja, a pápában kormányoz és vezet.

Jézus szent Péterre ruházta a legnagyobb méltóságot, melyet ember a földön viselhet, őreá, a szegény, tudatlan halászra: „Te Péter vagy, és erre a kősziklára fogom építeni egyházamat” (Mt. 16, 18). Csodáljuk azt a teljhatalmat, mellyel Jézus szent Pétert felruházta! Minden hatalma megvan; megköthet és feloldhat, és szavának érvénye van nemcsak a földön, hanem az égben is. Ezt az ő hatalmát öröklik utódai; minden jót, minden kegyelmet lelkünk számára a pápa által, az ő közvetítésével nyerünk el. Hatalma és joga van még lelkiismeretünket is kormányozni. Szent Péternek e földön még a bold. Szűzanya is alá volt vetve.

Nem Jánost, hanem Pétert választotta ki Jézus a legfőbb méltóságra Egyházában, neki adta át Egyházát kormány-

Kiváltságos apostolok. zásra. Jánost más kiváltságokban részesítette, melyeket Péternek nem adott meg. Őt pihentette meg szentséges Szívén, ő neki fedte fel lelkének szentséges titkait, őreá bízta szentséges Anyját. Ezek a kiváltságok jobban megfeleltek egyéniségének. És azután jött még egy harmadik, aki szintén kiváltságos helyet volt hivatva elfoglalni az Egyházban, ő, aki többet fáradt az Egyház terjesztésén az egész világon, mint valamennyi apostol, az egyházüldöző Saul, a népek tanítója és apostola. Gyönyörűen állítja az Egyház a két apostolfejedelmet egymás mellé Péter és Pál ünnepének martirológiumában, és sohasem választja el a kettőt egymástól. Jézus szent Péternek adta Egyházát, szent Jánosnak Edesanyját, Szent Pálnak a lelkeket és a nemzeteket. Így rendez el Isten mindent végtelen bölcseséggel és jósággal.

Ez az elmélkedés ismét megerősít minket az Egyház iránti szeretetünkben és ragaszkodásunkban. Az Egyház iránt való szeretetünknek és engedelmességünknek elsősorban annak látható fejére, a szentséges Atyára, szent Péter utódjára, Krisztusnak földi helytartójára

Az Egyház szeretete. kell irányulnia. Ragaszkodjunk hozzá, imádkozzunk érte, vessük alá magunkat mindenben vezetésének és irányításának, legyünk valóban a szó legnemesebb és legigazabb jelentésében „pápaiak és rómaiak”. A pápát a Szentlélek vezeti. Sohase helyezzük saját földi, egyéni, még nemzeti érdekeinket se az Egyháznak, Krisztus országának általános érdekei elé! Mindenekelőtt római katolikus vagyok, és minden egyéb, ha még oly szent és kedves is előttem, csak ezután következik. Ez a keresztény „civis Romanus” szent és nemes öntudata. „Testemet hazámnak, lelkemet Istennek, szívemet Rómának” — ez volt a nagy O'Connel testamentuma.

Gyönyörűen festi ezt a szent ragaszkodást Krisztus földi helytartójának személyéhez egy egyházi író, mikor a fogságba hurcolt VII. Pius pápának diadalútját írja le Franciaországban. „Minél inkább közeledtek Franciaországhoz — mondja — annál nagyobb lelkesedéssel jelent meg a nép mindenütt a pápa útjában. Tömegesen jelentek meg a hú katolikusok közelebbi és távolabbi vidékekről. Előkelő nők

A pápa.

virágot szórtak a pápa kocsijába . . .
S ha a pápa áldásra terjesztette ki kezét, noha a kocsi gyorsan robogott, többen, még nők is, futás közben igyekeztek kezét megcsókolni, dacolva a veszéllyel, hogy esetleg a kerekek alá kerülnek." (Fűsy, VII. Pius pápasága.) Rómában kellett lenni, hogy megértsük azt a lelkesedést és örömrivalgást, mellyel a nép Krisztus helytartóját üdvözli, amikor az ezüstkürtök megszólalnak, és a gárda vállain hordszékében feltűnik a pápa fehér alakja Szent Péter-bazilikájában. Ez a szent lelkesedés, ez a tisztelet és szeretet annak személyét illeti, aki a Genezáreti-tó partján szólott szent Péterhez: „Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat.”

Erről tesz tanúságot még a szakadár II. Meneliknek, Abesszinia császáranak is küldöttsége X. Pius pápához 1907 okt. 8-án. A követ így szólt a császár nevében a pápához: „Fennkölt a te neved, nagy apostol, te szent Péter apostol fia és utóda és lábnymainak hű követője! Ott ülsz a dicső és magasztos tanítószéken, mely Rómában áll, és tanításoddal betöltöd Itáliát és az összes nemzeteket. Hozzád, Atyánk, akit tisztelünk, küld engem uram, Etiópia császára. Te vagy az Egyház alapja, te a keresztény hitnek sziklája, amint az evangéliumban a mi Urunk Jézus Krisztus elődödhöz, Szent Péterhez szólt: Te Péter vagy és erre a kösziklára fogom építeni egyházamat. Kétségkívül valamennyi püspöki szék közt tied a legdicsőbb, és magasztos a te méltóságod, mert az apostolok fejedelmének székén ülsz.”¹

Imádság. Aldom Jézus jóságát, melyet irántam és az egész világ iránt tanúsított, mikor a pápaságot, az igazság és az erkölcs szikláját, megalapította. Csak egy tekintetet kell vetnem a pogányság lelki sötétségébe és erkölcsi fertőjére, akár a régi, akár a modern korban, egy tekintetet a család, a társadalom romlására ott, ahol Szent Péter sziklájának világítótornya nem fényeskedik a népeknek, nem uralkodik az élet tengere fölött, és megtudom, hogy mi a világnak a pápa. Mi volnék én magam Egyház és pápa nélkül! Az üdvösség és szentség minden kegyelme, hit és szentségek, miseáldozat és bűnbocsánat, minden, de minden, az

¹ Die Kath. Missionen, 1915. nov.

Egyház és a pápa keze által jut nekem. Ó áldott kéz, ó áldott Egyház, ó áldott pápaság, „ha megfedlekzed rólad, menjen feledésbe jobb kezem! Ragadjon a torkomhoz a nyelvem, ha rólad meg nem emlékezem, ha nem tartom Jeruzsálemet legfőbb örömömnek!” (136. zsolt.) Amen.

II. JÉZUS MEGJELENIK A HEGYEN.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint a hegyen több mint ötszáz embernek megjelenik (Mt. 28, 16—20; 1. Kor. 15, 6), megadja az apostoloknak a küldetést az egész világba és megígéri, hogy velük marad a világ végezetéig.

Harmadik előgyakorlat. Kérem Jézust, hogy az ő küldetésének erejében bízva igazi apostola legyek, ha e szent bivatásra hívott meg kegyelme; ha pedig nem, akkor apostolai mellett tevékeny részt vegyek szent érdekeinek megvédésében és terjesztésében, mint világi apostol; és kérem őt, maradjon velem kegyelmével, vigaszával életem végső lehetéig.

I. Pont. Az apostolok Galileába mennek.

„A tizenegy tanítvány pedig Galileába méne arra a hegyre, hová Jézus rendelte vala őket.” (Mt. 28, 16.) Milyen érzelmekkel ment a tizenegy tanítvány oda! Valami nagy dolog várt rájuk. Hiszen ez volt a „hivatalos”, a megígért jelenés, melyről Jézus még halála előtt és feltámadása után ismételten szólt nekik: „Ha majd feltámadtam, elöttetek megyek Galileába” (Mt. 26, 32.), „mondjátok meg testvéreimnek, hogy menjenek Galileába; ott majd meglátnak engem” (Mt. 28, 10. V. ö. Mt. 28, 7.) Olyan érzések töltötték be az apostolok szívét, amilyenek akkor ébrednek

Nagy útra! fel lelkünkben, mikor Isten valami különös hívását sejtjük. Náluk ezt a hívást Jézus szava erősíti és biztosítja.

Ismét közvetlenül a természetfölötti világ érzékelhető megnyilatkozása előtt állnak. Azért útjuk valódi zarándoklat a szent hegyre: „Rajta! Menjünk fel az Úr hegyére, hogy megtanítson minket utaira, és ösvényein járjunk.” (Iz. 2, 3.) Most következik majd lelki értelemben az a korszak, melyről a próféta mondja: „Ő tesz majd ítéletet a nemzetek között, és szolgálat igazságot számos népnek; és ők kard-

jaikat ekevasakká olvasztják, és lándzsáikat sarlókká." (Lz. 2, 4.)

Galileába hívja őket, mert Galilea volt földi működésének fő színtere, és ott több hitre is talált, mint Júdeában.

Galilea. Jeruzsálem kitaszította, azért Galileába megy, hogy ott ossza ki kegyelmeit. Onnét indult ki a názáreti házból, hogy a világot megváltsa; onnét küldi szét apostolait is, hogy a világnak az evangéliumot hirdessék.

Nemcsak az apostolok jöttek, hanem számos más tanítvány is. Ezek ugyan nem voltak „hivatalosak”, de az apostolok szavára ők is odasereglettek. Nagy várakozással, mert sokan még nem látták őt feltámadása után, csak hallották, hogy feltámadt. Némelyek már hisznek, mások még kételkednek. A természetfölöttivel szemben az ember szívében mindig ez a kettős érzélem vegyül össze, olykor külön-külön az egyesekben, olykor egyszerre egy és ugyanazon szívben, amíg a világosság el nem árasztja a lelket.

II. Pont. Jézus megjelenik.

„És látván őt, imádák; némelyek pedig kételkedének.” (Mt. 28, 17.) A legtöbb hisz és imádja a fényes alakot, mely előttük megjelenik, de némelyek még kételkednek. Majd ezeknek kételye is eloszlik, és tanúságot tesznek feltámadásáról. Világos nappal látják őt, ötszáznál is többen, és amint szent Pál mondja: „akik közül a legtöbben még élnek, egyesek pedig elszenderültek.” (Kor. 15, 6.)

Jézus apostolaihoz lép és kimondja a nagy szót, amely végett iderendelte őket: „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön. Elmenvén tehát,

Küldetés. tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében.” (Mt. 28, 18—19.) Jézus más ebben a jelenésben, mint a többiben. Azokban csupa kegyesség és leereszkedés, itt is végtelenül jószágos, de egyúttal fenséges is. Most már levetette a „szolga alakját” (Fil. 2, 7.) és „főlségbe öltözött”. (92. zsolt.) Mint király és hadvezér adja ki rendeleteit, küldi ki apostolait, hogy nevét a királyok

és fejedelmek elé vigyék (Csel. 9, 15), tanítván minden népet megtartani mind, amiket parancsolt nekik. (Mt. 28, 20.)

„Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön.” Mily nagy szó! Mily bátorító azokra nézve, akiket ő küld, akik az ő követségében járnak!

Isteni megbízás. (2 Kor. 5, 20.) Minden földi hatalom és tekintély, még az államhatalom is, kell, hogy alárendelje magát az ő tekintélyének. Krisztus apostola nem földi fejedelmek megbízásából jár el, hanem isteni küldetésénél fogva hirdeti az evangéliumot, és ebben semmiféle földi hatalom jogosan nem akadályozhatja. Az apostol a „venia legendi”-t nem emberektől, hanem egyenesen Istentől kapja.

De nemcsak küldetésük jogosságában bízhatnak; bízhatnak abban is, hogy elég erős őket megvédeni minden földi ellenállással és erőszakkal szemben az, akinek „minden hatalom adatott mennyben és a földön”, és aki velük van „mindennap a világ végezetéig”.

Égi oltalom. (Mt. 28, 20.) Elég erős ő, hogy megtörje a legkeményebb szívek ellenállását is, és megnyissa lelkük kapuját az apostolok szavának. Ő mondta még halála előtt: „E világon szorongatástok vagyon; de bizzatok, én legyőztem a világot.” (Jn. 16, 33.) Nekik is mondja: „Előttük megyek s a föld nagyjait megalázom; összetöröm az érckapukat és összezúzom a vasrekeszeket.” (Iz. 45, 2.) „Isteni Mesterem tudatta velem, hogy azok, akik a lelkek üdvén fáradoznak, sikerrel fognak dolgozni. Érteni fogják a módját annak, hogy a legkeményebb szíveket is megindítsák, ha gyengéden tisztelik szent Szívét, és azon iparkodnak, hogy tiszteletét mindenütt ajánlják és megalapítsák.” (Alacoque szent Margit.) „Győzni fogok ellenségeim dacára!”

III. Pont. Az apostolok küldetése.

Jézusnak ez a megjelenése a hitelesítés nagy művének kezdete. Ez a születésnapja az Egyház hatalmas missziós munkájának. Jézusnak két testamentuma van: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre” (Lk. 22, 19.) és: „Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot minden terem-

Jézus testamentuma. ménynek!" (Mk. 16, 15.) És ez a kettő egymással összefügg. Azért kell hirdetni az evangéliumot, hogy a föld minden helyén be lehessen mutatni az újszövetség áldozatát az ő megváltásának emlékére. És viszont azért kell ezt az áldozatot bemutatni, hogy az abból folyó kegyelmi ár előntse az egész világot és „minden ember eljusson az igazság ismeretére.” (1 Tim. 2, 4.) Ebből a kettős testamentumból fakad a harmadik: „Hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te Atyám énbennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk, és így elhiggye a világ, hogy te küldöttél engem.” (Jn. 17, 21.)

„Elmenvén, tanítsatok minden népet.” „Ez volt — mondja Willam — a legábrándosabb megbízás, amelyet valaha a földön adtak. Itt áll egy kis csapat galileai a hegyen. Az ember látja, vagy sejti nyugaton a hatalmas tengert és a tenger mögött a hatalmas római birodalomnak ahaországait és tartományait. Az ember keletre néz

A feladat nagysága. és ott a hegyek halványabbak, megkezdődik a puszta, onnan jönnek a karavánok, merevek és szárazak a forráságtól és durvák a finom homoktól, és a vezetők a puszta túl fekvő országokról beszélnek. Ezeknek a hegyeknek a lábánál átmege az ember a mesék és varázslatok országába, Egyiptomba. Mindezek az országok csak úgy hemzsegnék az istenektől és istennőktől: mindenütt ott vannak a templomok, e gyönyörű épületek, ott vannak ezeknek a templomoknak a papjai, a legtanultabb és legbefolyásosabb férfiak.”

„Ezek a galileai halászok a hegyen most ezt a parancsot kapják: menjete ki ezekbe az országokba, álljatok ki a népek elé és mondjátok meg nekik: a ti isteneitek a ti saját álmaitek, mi pedig hírt hozunk nektek az Istenfiáról, aki valóban élt és az emberek őt a keresztre szögezték!”

„Jézus tudta, mit mondott: jobban tudta, mint bárki, aki ezeket a fönmaradt szavakat olvassa. Valószínű, hogy az apostolok ettől az óriási feladattól még jobban megijedtek, mint mi, miután mindezt beteljesedve látjuk. Ez nemcsak ünnepélyes ígéret volt, hanem felelet azokra a kérdő és vonakodó tekintetekre, amikor Jézus ezekkel a

szavakkal bevégezte: Ime én veletek vagyok mindennap, a világ végéig."

Imádság. Jézusom, e nagy feladatra hívsz engem is, mikor apostolaid közé állítasz a papi rendben vagy a világban, a szószéken vagy a családban, a nyilvános gyűléseken vagy a magánélet csendes apostolságában. Ma még nagyobb feladatok várnak tán reánk, mint akkor, mikor e szavakat a hegyen kimondottad. Egy pogánnyá lett világ visszahódításáról van szó, mely már egyszer birtokosa volt a te igazságodnak. Egy másik pogány világnak meghódításáról van szó, melyet ez a pogánnyá lett keresztény világ a szellem és a technika minden fegyverével felkészített, hogy az igazság ellen harcoljon, és elvette szívéből az igazság tiszteletét, mikor példájával meghazudtolta azt a kereszténységet, melynek nevét homlokán viseli. Jézusom, te hatalmas vagy, te vagy a szívek királya, neked meghajol minden értelem és minden akarat! Szólj, és újjá teremted a lelkek világát! Érintsd meg Szentlelked ujjával a füleket, és megnyílnak, a szíveket, és feltárulnak kapuik! „Ime én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig”, ez a szó ma is igaz. Itt vagy velünk kegyelmeddel, itt vagy velünk igazságoddal, itt vagy velünk Szentlelked által, itt vagy velünk helyettesed által, aki az igazság sziklája és a népek tanítómestere, itt vagy velünk az Oltáriszentségben, itt vagy velünk lelkünkben: „Aki engem szeret, Atyám is szeretni fogja őt, és hozzája megyünk, és lakóhelyet szerzünk nála.” (Jn. 14, 23.) Add kezünkbe szeretetednek és igazságodnak fegyverét, és nem félünk az ellenségtől; add kezünkbe hited kardját, és újból meghódítjuk neked a világot. Amen.

III. JÉZUS MENNYBEMENETELE.

Első előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint az Olajfák-hegyének csúcjáról dicsőségesen az égbe emelkedik, apostolai és tanítványai pedig elragadtatásban nézik mennybemenetelét.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy egész szívvel örüljek Üdvözítőm dicsőségének, és ez a dicsőség és hatalom és a belőlük rám áradó öröm bizalomra indítsanak és erőssé tegyenek, hogy Jézusért minden küzdelemben kitartsak. „Add nekünk, kérünk, mindenható Isten, hogy mi, akik egyszülött Fiadnak mennybemenetelét hisszük, magunk is lélekben az égben legyünk.” (Egyh. ima mennybem. napján.)

I. Pont. Az utolsó jelenés.

Jézus feltámadásával még nem fejeződött be megdicsőülése. Negyven napig még a földön élt, és habár ez az élet már nem volt evilági élet, mégsem lehetett a feltámadt Üdvözítő végleges életformája. Vissza kellett térnie Ahhoz, akitől kiindult, hogy mint ember is átvegye az uralmat az egész mindenség fölött. „Kijöttem az Atyától és a világra jöttem; ismét elhagyom e világot, és az Atyához megyek.” (Jn. 16, 28.) Mint Isten mindig nála volt, nem hagyta el őt soha; de Betlehem éjszakáján megjelent köztünk mint ember, most mint ember hozzá tér, hogy az Atya őt jobbjára ültesse, nekünk pedig lakást készítsen.

A negyven nap leteltével Jézus összehívja apostolait és tanítványait Jeruzsálembe az utolsó vacsora termébe és elbúcsúzik tőlük. Talán ismét együtt

Az öröm búcsúja. ült a tizeneggyel, mint szenvedése előtt, és búcsúlakomát tartott velük, melyen maga szolgált fel. Távozása előtt még szeretetének egész áráját ki akarta önteni rájuk. Oly kegyes, oly jóságos ő megdicsőülésében is, most különösen, hogy el akarja őket hagyni. Egészen más ez a búcsú, mint az, melyet hat héttel ezelőtt vett tőlük. Akkor halandó, most megdicsőült testben távozik. Akkor búcsút vett, hogy a halálba menjen, most búcsúzik, hogy felszálljon az Atyához örök uralomra. Ez az öröm búcsúja, és öröme kiárad tanítványaira, híveire, az egész világra. Öröm és vágy és a búcsúzás örömteli, gyengéd fájdalma hullámoznak végig tanítványai és elsősorban Édesanyja szívéen.

Valószínűleg hasonló szavakat mondott tanítványainak ez utolsó megjelenésekor, mint búcsúbeszédében: Legyetek egyek és szeressétek egymást; nem hagyalak árván titeket, elküldöm hozzátok a Vigasztalót; ismét eljövök és magamhoz veszek titeket. „Meghagyá nekik, hogy ne távozzanak el Jeruzsálemből, hanem várják be az Atya ígéretét, melyet hallottatok az én számból arról, hogy János vízzel keresztelt, ti azonban Szentlélekkel fogtok megkereszteltetni ezen kevés nap múlva.” (Csel. 1, 4—5.)

Ekkor újból megszólal a földi felfogás a tanítványok

szájából. Még a kereszt titka sem gyógyította ki őket egészen emberi gyengeségükből. Azt hiszik, hogy most jött el a Messiás földi birodalmának és megdicsőülésének órája. Azért kérdik: „Uram, vajjon mostanában állítod-e helyre Izrael országát?” (Csel. 1, 6.) Jézus lelkét szomorúság töltötte volna be, ha nem lett volna már képtelen a szomorúságra. „Még mindig értelem nélkül vagytok?” (Mt. 15, 16.)

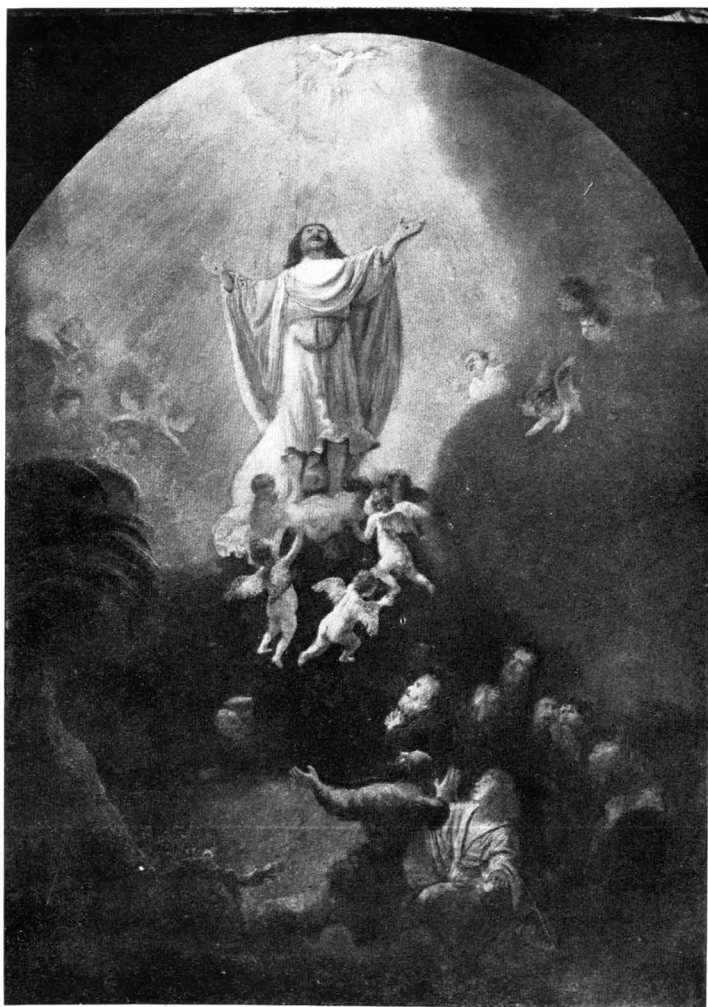
A föld szava.

mondhatta — most is még, a kereszt, a feltámadás és annyi jelenés és tanítás után! De ő látja, hogy csak pár nap még, és a Szentlélek egészen át fogja alakítani lelküket, gondolataikat, észjárásukat. Azért kitérőleg válaszol: „Nem a ti dolgotok, hogy tudjátok az időket és pillanatokot, melyeket az Atya önhatalmával megállapított, hanem veszítetek majd a reátok lejövő Szentléleknek az erejét és tanúim lesztek Jeruzsálemben és egész Júdeában, Szamariában és a föld határáig”. (Csel. 1, 7.) Ne azzal törődjétek, hogy mikor alapítom meg dicsőségem birodalmát, hanem készüljétek hivatásokra, dolgozásokra, fáradásokra, szenvedetek kell ezért a birodalomért. Ti lesztek annak harcosai. Ne a dicsőségre gondolatok még most, hanem a küzdelemre, a harcra! Ez most a hivatástok.

Talán mi is érezzük, hogy még most, a lelkigyakorlatok vége felé is él bennünk valamikép a világ szelleme, hogy még nem győztük azt le véglegesen és egészen. Ne

Bizalom!

szomorodjunk el! Ha úgy látjuk, hogy a lelkigyakorlatok még nem érték el teljesen a várt hatást, bízunk, hogy a Szentlélek majd ezután adja meg, amiért hónapokon, sőt éveken át hiába küzdöttünk. És ha neki úgy tetszik, egy pillanat alatt megadhatja. Hiszen az apostolok is még közvetlenül a mennybemenetel előtt is mily kevésbé értették meg Krisztus országának titkát, mily kevésbé hatoltak be a kereszt titkának mélységébe, Jézus példája és beható tanítása ellenére is. És mégis 10 nap múlva ennek az országnak terjesztéséért, ennek a titoknak apostolságáért késznek lesznek börtönt és halált elviselni és „örvendezve távoznak a főtanácsból, mivel méltóknak találtattak, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek” (Csel. 5, 41).

Rembrandt

„Szemük láttára felemelkedék és feljő vevé fel őt
szemük elől.”

(Csel. 1, 9.)

II. Pont. A mennybemenetel.

Jézus kimegy apostolaival és tanítványaival az Olajfák-hegyére. Meghagyja nekik, hogy csoportonként induljanak el, Ő maga a tizenegy apostollal megy. Ő boldog apostolok, akik Jézust kísérelték útján az ég felé! Ők kísérték földi utain, ők kísérték útján a Getszemáni-kertbe, ők kísérik

most a mennybemenetel hegyére. Az
Út az ég felé. egész zsenge anyaszentegyház kíséri

őt: szentséges Anyja, a szent asszonyok, az első hívek. Mily más ez az út az Olajfák-hegyére, mint hat héttel azelőtt! Ott áll szeme előtt Getszemáni-kertje ősrégi cédrusaival és olajfaival. Ott a halálküzdelem barlangja. Ott a hely, ahol Júdás megcsókolta. Mellettük halad el, fel az Olajfák-hegyének csúcsára. Mily hamar múlik el minden földi öröm és fájdalom!

Felfelé halad, mindig gyorsabban és gyorsabban, átszellemült teste nem ismer fáradtságot: hisz útja az égbe visz. Az úton is végső intelmeit adja még apostolainak, szeretetre és kitartásra inti őket a küzdelmekben, megígéri nekik segítségét és a Szentlélek erejét s vigasztalását.

Most megérkeznek a hegyre. A csoportok is már részben ott vannak, részben érkeznek. Jézus végső szavait intézi övéihez és utolsó áldását adja. Szentséges Anyjához fordul először, megköszöni neki mindazt a szeretetet, gondoskodást, fájdalmat, melyet iránta tanúsított és érte el-

viselt Betlehemtől eddig a napig.
Utolsó áldás. Hiszen most is az ő Fia, nem változott meg feltámadása után sem. És az

marad az égben is, örökké Szűz Mária fia marad. A szentséges Szűz térdre hull előtte és viszont megköszöni mindazt, amit tőle kapott. Egy vágy, egy kérés ég szemében: Fiam, Istenem, vigy magaddal! De Jézus megérteti vele, hogy neki most még ott a helye a kezdődő kis Anyaszentegyházban az apostolok és első hívek vigasztalására és erősítésére. Ő legyen az Egyház szíve és édesanyja. Szűz Mária teljesen megnyugszik isteni Fia akarátában. És Jézus megáldja őt.

Majd apostolaihoz fordul. Nekik is megköszöni, hogy kitartottak vele. Nem gondol gyengeségükre, hibáikra, csak

a jóra, amit bennük tapasztalt. „Ti vagytok, akik kitartotatok velem megpróbáltatásaimban.” (Lk. 22, 28). Örök jutalom és dicsőség vár reátok, de feladatotok voltaképp csak most kezdődik igazán. Menjetek ki az egész világba és hirdessétek az evangéliumot minden népnek! A szent asszonyokhoz is odafordul, megköszöni hűségüket és nagy szeretetüket, melyet különösen szenvedése idején iránta tanúsítottak. Mindenkihez van jó szava. Tekintete szeretetet sugároz és megáldja valamennyit.

S amint így áldást ad rájuk, lassan felemelkedik szemük láttára, áldólag kiterjesztve fölöttük kezét. Mindig magasabbra és magasabbra emelkedik, teste ragyogni

Mennybemenetel. kezd és mindig fényesebb és fényesebb lesz. Hogy tűnik el lábai alatt a föld összes városaival és országaival, minden fényével és pompájával! Mily kicsinynek, mily semmisnek tűnik fel előtte mindez! Ez volt, amit neki egyszer az ördög odaígért: „Mindezeket neked adom”. (Mt. 4, 9.) Most az övé minden hatalom és dicsőség, de nem az ördög, hanem a mennyei Atya kezéből: „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön.” (Mt. 28, 18.) Mily hamar múlik el a földnek minden öröme és fájdalma! „Sic transit gloria mundi”, így múlik el a földnek minden dicsősége. Hiúságok hiúsága, és minden csak hiúság. (Préd. 1, 2.) — Az ő útja az égbe vezet.

Ott térdelnek lent az apostolok és hívek, az egész kis Egyház. Jézus áldása nekik szól és az egész világnak. Szeme a jövőbe tekint és ott látja az összes jövőendő nemzedéket, köztük engem is. Talán nagy keresztsjelet vetett az egész világra, mert a keresztből fakad minden áldás a földön. Engem is megáldott. — Mily hatalmas ez az áldás! Hogy újította meg a föld színét! Oly gyakran adja nekem is áldását az Oltáriszentségből. Hogy fogadom azt? Mit eszközöl bennem? — Végre fényes felhő ragadja el őt övéi tekintete elől, bement Atyja dicsőségébe.

Az égből pedig angyalok jönnek elébe, amint a kiválasztottak, a megmentett lelkek sokaságával, akik most mennybemenetelénél kíséretét alkotják, felszáll az égbe. Angyalok is kísérik, és angyalok jönnek elébe. „Tárujjatok fel, hatalmas kapuk, tárujjatok fel, örök kapuk, hadd vonul-

Fogadás az égben. jon be a dicsőség királya! Ki az a dicsőség királya? Az erős és hatalmas Úr, a harcban hatalmas Úr. Táruljatok fel, hatalmas kapuk, táruljatok fel, örök kapuk, hadd vonuljon be a dicsőség Királya! Ki az a dicsőség Királya? A seregek Ura, ő a dicsőség királya." (23. zsolt.) „Dicsérjétek őt, angyalai mind, dicsérjétek őt, seregei mind! Alleluja!" (148. zsolt.)

Atyja trónjához kísérik, és ő felmegy az egek egein keresztül, fel a legmagasabb székhé, mint ember is. Ott fogadja őt az Atya és jobbjára ülteti, és ott székel és uralkodik a századokon át örökkön örökké, „és királyságának nem leszen vége". (Lk. 1, 33.) Ott közbenjár értünk és onnét irányítja Egyháza sorsát, míg csak vissza nem jön egy napon „az ég felhőiben nagy hatalommal és fönséggel." (Mt. 24, 30.) Akkor aztán uralma teljes lesz, mert az Atya lábainak zsámolyává teszi majd ellenségeit. (109. zsolt.) Mily dicsőség és kitüntetés ránk nézve, hogy közülünk egy az Atya jobbján ül. „Kinek mondotta angyalai közül valaha:

Ülj az én jobbmra?" (Zsid. 1, 13.)
Az Atya jobbján. Ez az emberi természet legnagyobb felmagasztalása az összes angyali karok fölé, magának az Istennek örök trónusán. Ott sem felejt el, közbenjár értem, és itt az Oltáriszentségben nálam van most is. „Megyek, helyet készíteni számotokra. És ha már elmentem és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek." (Jn. 14, 2—3.) „Nem hagylak árván benneteket, hozzátok jövök." (Jn. 14, 18.) „Ime, veletek vagyok minden nap a világ végezetéig." (Mt. 28, 20.)

Ó, Jézusom, maradj velem,
Mert nélküled nincs életem!
A szépség vagy, a fény, a nap,
A boldogság — Uram, maradj!

III. Pont. Az angyalok jelenése.

Amint az apostolok ott térdelnek és ég felé tekintenek és nem győzik csodálni, amit látnak, és vágyaik őket is a föld fölé emelik és mintegy Szent Péterrel mondják:

„Jó nekünk itt lennünk“ (Mt. 17, 4.), „Íme két férfiú áll a meg mellettük fehér ruhában s ezek mondták: Galileai férfiak, mit álltok és néztek az égre? Ez a Jézus, aki felvétetett mellőletek az égbe, úgy jó majd el, mint ahogy felmenni láttátok őt az égbe.“ (Csel. 1, 11.)

Ezt mondják nekünk is lelkigyakorlataink végén. Nem jött még el az idő, hogy a boldogító szemlélődésnek és a mennyország örömeinek adjuk át magunkat. A lelki vigasztalás itt a földi életben csak megizleltetik velünk, hogy mi vár ránk odaát. Most még a harc és a küzdelem, a munka és a szenvedés ideje van. A lelki örömet és vigasztalást azért adja Isten, hogy erőnk legyen a küzdelemhez és bátrabban harcoljunk.

Nem maradhatunk a lelkigyakorlatok szent magányában sem, mely számunkra oly édessé lett. Ismét vissza kell mennünk a hétköznapi életbe, a világba, hivatásunk munkái közé, és valóra kell váltanunk, amit a lelkigyakorlatok magányában tanultunk és elhatároztunk. Helyezzük elhatározásainkat, jószándékainkat annak Szívébe, aki most felszáll az égbe, hogy elvigye azokat magával és mennyei Atyja elé tárja, és az Atyának áldása legyen rajtuk. Ezekkel a szent elhatározásokkal, ezzel a szent tüsszel, mely lelkünket az ő dicsőségéért égeti, menjünk vissza a mindennapi életbe, hogy érte éljünk, érte küzdjünk, érte szenvedjünk, s ha kell, meghaljunk érte.

Akkor majd eljő a nap számunkra is, amelyen ígérete szerint visszajön, hogy magához vegyen és vele legyünk örökre. Majd nekem is mondja akkor: Jöjj, te Atyám áldottja, vedd birtokodba az országot, melyet a világ kezdetétől neked készítettem. (Mt. 25, 34.) Jöjj, derék és hű szolgálóm, mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bizok rád; menj be urad örömébe. (Mt. 25, 21.) „Halljad, leányom, figyelj, hajtsd ide füledet, kelj fel, jöjj, mert a tél már elmúlt, im, a király kívánja szépségedet.“ (44. zsolt.; Én. 2, 10—11.) „Jöjj, Krisztus jegyese, vedd a koronát, melyet az Úr neked készített örökre.“ (Egyh. zsol.) Akkor majd én is bemegyek az égbe és látni fogom őt, amint van. (1 Jn. 3, 2.) Ez lesz az én mennybemenetelem, és erre készülök az élet

Golgotájának útján, a küzdelemben és a harcban, a munkában és fáradtságban, a nélkülözésben és szenvedésben, örömben és fájdalomban, jó és balsorsban, életben és halálban. „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket.” (Mt. 11, 28.) „Aki igaz, legyen még igazabb, és a szent legyen még szentebb. Ime csakhamar eljövök, és jutalmam velem van, hogy megfizessenek kinek-kinek az ő cselekedetei szerint. A győztesnek enni adok az élet fájáról, mely Istenemnek paradicsomában van!” (Jel. 22, 11–12; 2, 7.) Amen.

IV. KRISZTUS ÉGI URALMA.

Első előgyakorlat. „Láték és hallám sok angyal szavát a trón körül, kik nagy szóval mondták: Méltó a Bárány, aki megöletett, hogy övé legyen a hatalom és istenség és bölcsesség és erő és tisztelet és dicsőség és áldás!” (Jel. 5, 11–12.) „Ime az ég felhőiben jött, aki olyan volt, mint az emberfia, s amikor az Ősöregig eljutott, az Ő színe elé vitték, és Ő hatalmat, méltóságot és országot adott neki, hogy minden nép, törzs és nyelv neki szolgáljon, és hatalma örök hatalom legyen, amely meg nem szűnik, és országa olyan, amely el nem pusztul.” (Dán. 7, 13–14.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus uralmának lelkemet, akaratomat, szívemet, egész valómat teljesen alávessem és uralmát a földön minden erőmmel és igyekezetemmel diadalra juttassam. „Jézus Szíve, jöjjön el a te országod!”

I. Pont. Krisztus égi uralmának gyökerei.

Nem arról az uralomról van most szó, mely őt mint Istent kezdettől, öröktől fogva megillette, mely valóságban az övé is volt, melyben kezdettől fogva Atyjával, mint az ő egyszülött Fia, osztozkodott. Róla is szól a zsoltár szava: „Tiéd az ég és tiéd a föld, te alkottad a föld kerekességét és mindazt, ami rajta vagyon”. (88. zsolt.)

Mint Isten.

Róla, mint Isten Fiáról, áll Szent Pál szava: „Ki által a világokat is teremtette” (Zsid. 1, 2); róla, mint az Atya örök Igéjéről, áll Szent János szava: „Mindenek ő általa lettek és nála nélkül semmi sem lett, ami lett” (Jn. 1, 3). És ismét Szent Pál szava: „Benne teremtetett minden az égben és a földön” (Kol. 1, 16), „ki az ő dicsőségének fénye és lényegének képmása,

és mindent fenntart hatalmának igéjével." (Zsid. 1, 31.) Nem erről a hatalomról és uralomról van most szó, hanem arról, mely őt, mint az „Emberfiát” is megilleti.

Erről szól a zsoldár: „Szólt az Úr az én Uramnak: Ül le jobbam felől, míg én ellenségeidet lábad zsámolyává teszem.” (109. zsolt.) Erről az apostol, mikor mondja: „Kit mindenek örökösevé rendelt.” (Zsid. 1, 2.) Erről zengi ismét a zsoldár: „Boruljanak le előtte az etiopsok, és nyalják ellenségei a port.” (71. zsolt.) Ennek az

Mint ember.

uralomnak gyökere emberi természetének személyes egyesülése Isten Igéjével. Ő, mint ember is, Isten Fia és azért Isten minden hatalmának örököse. Ez a hatalom és uralom már földi életében megillette őt, de annak külső megnyilatkozásáról lemondott, mert „felvette a szolga alakját, és külsejét tekintve úgy jelent meg, mint ember.” (Fil. 2, 7.) Most azonban felátadása és megdicsőülése után átadja neki az Atya az uralmat, „és országolni fog mindörökké, és királyságának nem lesz vége”. (Lk. 1, 33.)

Uralmának második gyökere, hogy az összes népeket vérével váltotta meg. Lefizette a váltságdíjat, és ezzel megszerezte a jogot, hogy minden nemzet és nép neki szolgáljon. Ezt az uralmat akkor vette át, mikor mennybemenetele után Atyja őt jobbjára ültette.

Krisztus égi uralmának két szakasza van. Az első, mennybemeneteltől az utolsó ítéletig tart; a második az utolsó ítélettől kezdve az egész örökkévalóságon át. Az első szakaszban uralma még nem egészen teljes, a másodikban tökéletes. Az első szakaszban némileg még küzd az uralomért, a másodikban minden meghódol neki lábainak zsámolyánál. Az első szakasz az az idő, amelyben titokzatos teste még kialakulóban van, amelyben még elválnak, ki tartozik majd végleg ehhez a titokzatos épülethez, ki lesz a kiválasztás, és ki az elvetés köve. Az az idő ez, amelyben hívei,

Uralmának két szakasza.

harcosai, apostolai küzdenek országának terjesztéséért a földön. Ez a szántó-földbe vetett konkolyoknak és jó magoknak ideje, melyek együtt nőnek fel az ítélet napjáig; ez a jó és gonosz harcának az ideje. Az az idő, melyben Krisztus tagjaiban tovább folytatja földi életét, az alázatosság, az

engedelmesség, a szenvedés életét; az az idő, melyben Egyháza által megváltói művét befejezi azzal, hogy megváltásának gyümölcseit a lelkeknek juttatja. Kell, hogy titokzatos testének mindenegybes tagja az ő életét utánozza, mintegy újra élje és így menjen be az ő dicsőségébe. Aki ezt a feladatot legalább lényegében nem teljesíti, az mint holt tag, mint száraz ág lehull az eleven testről, az élő törzsről, és „tűzre vettetik.” (Mt. 3, 10; Jn. 15, 6.) Az egész Egyháznak is meg kell ismételnie az ő életét a földön, lemintáznia küzdelmét, szenvedését, megváltói életét, és azután jön a beteljesedés, a nagy ítélet napja, amelyen minden tag és az egész test megdicsőül, és minden alá lesz vetve a fejnek. (1 Kor. 15, 25.) Akkor minden élő tag vele együtt feltámad, hogy vele együtt uralkodjék: „Megváltottal minket önvérreddel és királysággá és papokká tettél bennünket Istenünknek, és uralkodni fogunk a föld felett.” (Jel. 5, 9—10.) Erre a napra vonatkozik a szentek vágya: „Uram, meddig nem mondasz ítéletet és nem állasz bosszút vérünkért?” (Jel. 6, 10.) Akkor kezdődik Krisztus uralmának második szakasza, mikor hatalma ellenkezésre már nem talál; mert a jók vele együtt uralkodnak, a gonoszok pedig lábai zsámolyánál fekszenek. Ez a „consummatio”, a beteljesedés.

II. Pont. Krisztus égi uralmának határai.

Ennek az uralomnak határai a mindenség maga: „Feltámasztotta halottaiból és jobbjára helyezte a mennyekben minden fejedelemség és hatalmasság, erő és uralom s minden név fölé, melyet említenek nemcsak ezen a világon, hanem a jövőben is. Mindent lába alá vetett, s megtette őt mindenekfölött az egyház fejévé, mely neki teste, és annak a teljessége, aki mindeneket mindenben betölt.” (Ef. 1, 20—13.) Az ő uralmának alá van vetve az ég, a föld és az alvilág: „Megalázta magát, engedelmes lett a halálig, és pedig a halálig a keresztfán. Ezért az Isten is igen felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden más név fölött van: hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon, az égieké, a földieké és az alvilágiaké, s minden nyelv vallja az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr.” (Fil. 2, 8—11.)

Az égben uralma már teljes. A szentek dicsőségében uralkodik és országol Atyja jobbján. Az alvilág is alá van vetve hatalmának, bár megengedi, hogy a világ végéig még befolyhasson a földön folyó küzdelembe. A föld maga is jog szerint uralmának alávetett, mert ő királya a lelkeknek, a szíveknek, a népeknek és államoknak. Feladatunk földi életünkben ennek az ő uralmának érvényt szerezni mindenütt.

Uralmát a földön gondviselése által fejti ki. Ő kormányoz és irányít mindent égi trónjáról. Elsősorban Egyháza által érvényesíti uralmát a földön. Azért a hűség az ő Egyházához első kötelessége minden alattvalójának.

Uralkodása égben és a földön „az igazság és az élet, a szentség és a kegyelem, az igazságosság, a szeretet és a béke királysága”. (Krisztus Király-prefáció.) „Szereted az igazságot, gyűlölöd a gonoszságot, azért kent fel téged az Isten az öröm olajával.” (44. zsolt.) Az égben ez az uralom

Igazság és élet, valóban a tiszta igazság és szentség, a kegyelemből fakadó örök élet, az égi szeretet és a mennyei béke fényében

tündököl. Ott valósul meg a legtokéletesebb módon, amit a próféta már a Messiás földi országáról is jövendöl:

„Az utolsó időkben az Úr házának hegye szilárdan áll majd a hegyek tetején és magasabb lesz a halmoknál; hozzátódnak mind a nemzetek és odamegyen számos nép. És

szentség és kegyelem, ő tesz majd ítéletet a nemzetek között és szolgáltat igazságot számos népnek; és ők kardjaikat ekevasakká olvasztják és lándzsáikat sarlókká. Nemzet nemzet ellen nem emel kardot és nem tanul többé hadviselést.” (Íz. 2, 2—4.) „Együtt lakik majd akkor a farkas a bárányal, s a párduc együtt

igazságosság, szeretet és béke királysága. tanyázik a gödölyével; együtt él majd borjú, oroszlán és juh, és parányi gyermek terelheti őket. Borjú és medve

együtt legelnek, együtt pihennek kőlykeik, és szalmát eszik majd az oroszlán, akárcsak az ökör. A csecsemő vígan játszadozik a vipera lyukánál, s az áspiskígyó üregébe dugja kezét az anyatejtől elválasztott kisded. Nem ártanak és nem ölnek sehol szent hegyemen, mert eltölti a földet az Úr

együtt legelnek, együtt pihennek kőlykeik, és szalmát eszik majd az oroszlán, akárcsak az ökör. A csecsemő vígan játszadozik a vipera lyukánál, s az áspiskígyó üregébe dugja kezét az anyatejtől elválasztott kisded. Nem ártanak és nem ölnek sehol szent hegyemen, mert eltölti a földet az Úr

együtt legelnek, együtt pihennek kőlykeik, és szalmát eszik majd az oroszlán, akárcsak az ökör. A csecsemő vígan játszadozik a vipera lyukánál, s az áspiskígyó üregébe dugja kezét az anyatejtől elválasztott kisded. Nem ártanak és nem ölnek sehol szent hegyemen, mert eltölti a földet az Úr

ismerete, mint ahogy a vizek betöltik a tengert." (Iz. 11, 6—9.)

Amit ezek a képek a Messiás földi országáról jövedőnek, az a maga teljességében megvalósul égi birodalmában. „Az igazságosság lesz derekának öve s a hűség csipőjének kötője." (Iz. 11, 5.) Ott helyreáll teljesen a para-

Az igazak uralma a dicsoni állapot, amelyben az ember az egész természet fölött uralkodik. A világ fölött.

megszentelő kegyelem az embert a teremtmények urává teszi, sokkal inkább, mint természetes kiválósága, melyet neki értelme s szabad akarata ad. Ez az uralom a földön tökéletlen, a mennyben tökéletes. Krisztussal együtt országolnak majd a szentek, és meghódol előttük a földkerekség és a nagy mindenség. „És új eget és új földet láték; mert az első ég és az első föld elmúlt, és a tenger nincsen többé. És nagy szózatot hallék a trón felől, amely mondá: Istennek hajléka az emberekkel; és velük fog lakni, és ők az ő népe lesznek, és maga az Isten önekik, 'Isten velük' lesz." (Jel. 21, 1—3.)

Krisztusnak és a kegyelemmel megáldott lelkeknek ezt a tökéletes uralmát kell előkészítenünk és már némileg meg is valósítanunk ezen a földön. Akkor tesszük magunkat méltókká arra, hogy vele együtt az égben is uralkodjunk. Itt is megvalósul a Krisztus királyságáról szóló elmélkedés alap gondolata: Amint velem együtt harcolt, úgy leszén része dicsőségemben is. Erre a harcra Krisztussal és Krisztusért, a harcra a sötétség fejedelme ellen saját magunkban és a nagy világban, erre készített fel minket a lelkigyakorlat. „Aki győzelmes lesz, azé leszén mindez, és én neki Istene leszén, és ő nekem fiam leszén. A gyáváknak pedig osztályrésze a tűzzel és kénkövel égő tóban leszén." (Jel. 21, 7—8.)

Imádság. „Uram Jézus Krisztus, imádó tisztelettel hódolok neked, a világmindenség királyának. Minden, ami teremtetett, éretted van. Érvényesítsd fölöttem minden jogodat. Megújítom a keresztségi fogadalmamat. Ellene mondok az ördögnek és minden pompájának és minden cselekedetének, s ígérem, hogy keresztyénhez méltó életet élek. Különösképen pedig arra kötelezem magamat, hogy tehetségem szerint diadalra segítem az Úristennek és Anyaszentegyhá-

zának jogait. Jézusom isteni Szíve, gyarló cselekedeteimet áldozati ajándéknak mutatom be színed előtt. Engedd ezáltal megnyernem azt a kegyelmet, hogy minden szív hódolattal ismerje el szentséges királyságodat, s így az egész földön eljőjjön a te békességednek országa. Amen." (Teljes búcsú egyszer napjában a szokásos feltételekkel.)

TIZEDIK NAP.

A MENNYORSZÁG.

Szent Ignác lelkigyakorlatait nem a mennyországról, hanem a szeretetről szóló elmélkedéssel fejezi be. Sőt a mennyországról kifejezetten nem is ad elmélkedést, bár nem ellenzi, hiszen a lelkigyakorlatok negyedik hetében azt tanácsolja, sőt kívánja, hogy oly dolgokra gondoljunk, melyek lelki öröme hangolnak, s ezek közt a mennyországot is említi. Tehát semmi sem áll útjában annak, hogy a lelkigyakorlatok negyedik hetében kifejezetten a mennyországról is elmélkedjünk.¹ Mindemellett joggal felvethetjük a kérdést, miért nem zárja le Szent Ignác a Krisztus mennybemeneteléről szóló elmélkedés után a lelkigyakorlatok sorát a mennyországról való elmélkedéssel. Hiszen ez látszanék a legszebb és legtermészetesebb befejezésnek.

Erre a kérdésre csak hozzávetőleg válaszolhatunk, mert Szent Ignác maga nem ad nekünk erre nézve felvilágosítást, de a lelkigyakorlatok céljából és szelleméből kiindulva, megtaláljuk a helyes feleletet.

Mindenekelőtt a lelkigyakorlat az apostoli életre készít elő; azért Jézus szava és az angyalok szava, mely az apostolokat inti, hogy ne nézzenek csak az égbe, hanem térje-

¹ A lelkigyakorlatok első hetében Szent Ignác nem ellenzi az alapvető elmélkedések mellett a kiegészítő elmélkedéseket a halálról, ítéletről stb.; úgy itt sem áll gondolatával ellentétben, hogy Krisztus mennybemenetelével és az egyéb dicsőséges titkokkal kapcsolatban a mennyországról is elmélkedjünk. Sőt erre némiképp maga is felszólít, amikor a lelkigyakorlatok negyedik hetéhez adott utasításaiban megjegyzi: „Olyan dolgokra kell gondolnom, melyek öröme hangolnak, pl. a mennyországra.”

nek vissza, készüljenek a Szentlélek eljövetelére és azután menjenek ki az egész világba és hirdessék Krisztus országát, nekünk is szól. Nincs még itt a pihenés és szent szemlélődés ideje, hanem a munka, a küzdelem, a harc ideje ez a földi élet. A lelkigyakorlatoknak utolsó hete is az önzetlen szeretetet és örömet hirdeti.

Másik ok, hogy az elmélkedés Krisztus mennybemeneteléről úgyis némiképp feltárja előttünk magát a mennyországot is.

Harmadik ok végre, hogy a mennyország voltaképp ott van, ahol Isten szeretete él. Hiszen maga a mennyország is minden boldogságával együtt Isten szeretetéből fakad és Isten szeretetével jön hozzánk és Isten szeretetében áll. Ezért zárja le a lelkigyakorlatokat az elmélkedés Isten szeretetéről.

Mi azonban, mielőtt erre az elmélkedésre rátérnénk, Krisztus mennybemenetelével kapcsolatban a mennyországot is megtekintjük. De miután betekintettünk a boldogság e hazájába, mely reánk vár, ismét visszatérünk a földre, hogy a mennyország boldogsága utáni vágy ösztönözzön a serény munkára Isten dicsőségéért és a lelkek, a *mi* lelkünk üdvösségéért, és főleg az Isten szeretetében erősítsen és gyarapítson. Ez a célja az elmélkedésnek a mennyországról.

I. AZ ÉGI JERUZSÁLEM.

(A MENNYORSZÁG SZÉPSÉGE.)

Rómát a héthalom városának nevezik. Hét dombon épült ez a város, mely egykor földi vonatkozásban a világ ura volt és később lelki hatalmával meghódította a földkerekséget. Az örök Róma jelképe Isten szent városának, a lelki Jeruzsálemnek, mely a hegyen épült, és mely felé zarándokolnak a népek seregei. „Az utolsó időkben az Úr házának hegye szilárdan áll majd a hegyek tetején és magasabb lesz a halmoknál; hozzátódnak mind a nemzetek, és odamegyen számos nép és így szólnak: Rajta! Menjünk fel az Úr hegyére és Jákob Istenének házához, hogy megtanítson minket utaira és ösvényein járjunk, mert Sionból jó a tanítás, és Jeruzsálemből az Úr igéje.” (Iz. 2, 2—3.)

A lelki Jeruzsálem azonban nemcsak Isten városát a földön, hanem a mennyei várost, a mennyországot is jelképezi. Hiszen ott lesz tökéletes a törvény szeretete, felé, mint végcél felé zarándokolnak a lelkek és a népek a földi élet utain. A mennyei várost Szent János is említi a Jelenések könyvében: „Hozzám jöve egy angyal és elvive engem egy nagy és magas hegyre, és megmutatá nekem a szent várost, Jeruzsálemet.” (Jel. 21, 9—10.) Ez a szent város az anyaszentegyházat jelképezi a földön, de jelképezi azt az égi dicsőségben is.

Mondhatjuk, hogy a mi lelkünkben is hét hegyen épül föl ez a város, az égi Jeruzsálem, az örök lelki Róma, midőn elmélkedésünkben hét hegyhez zarándokolunk és onnét tekintjük meg a szent város, a mennyország szépségét. Menjünk hát, végezzünk mintegy lelki kirándulást, alpesi túrát, fel a magaslatokra, a hegycsúcsokra, ahonnan megnyílik számunkra a kilátás a mennyország szépségeibe.

I. A kísértés hegye.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? Jer fel velem arra a hegyre, amelyre Jézust az ördög vezette a negyvennapos böjt után. „Felvivé őt az ördög egy igen magas hegyre, és megmutatá neki egy szempillantás alatt a földkerekség minden országát és azok dicsőségét.” (Lk. 4, 5—8; Mt. 4, 8—10.) Jézus szeme előtt feltárul a világ minden birodalmának, országának nagysága, fénye, gazdagsága, hatalma, dicsősége, élvezete. Ott áll előtte Rómának világuralma, Athén és Korinthus szépsége és tudománya, Perzsia és Arábia kincsei és a távoli, tengerentúli országok gazdagsága. „Mind e hatalmat és azok dicsőségét neked adom, ha leborulván imádasz engem.” „Mit használ az embernek . . .” És Jézus feleli: „Távozzál sátán! mert írva vagyon: A te Uradat Istenedet imádjad és csak neki szolgálj.” És bár nem ezen a helyen, de talán visszaemlékezve arra, amit az ördög neki itt a hegyen mutatott, hozzáfűzi később: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?” (Mt. 16, 26.)

Akarod tudni, mily szép a mennyország? Nézd a

kísértés hegyéről a világ összes kincseit és szépségét, és tudd meg, hogy mindez semmi ahhoz képest, amit elveszítesz, ha Isten megbántásával, ha a bűn által elveszíted a mennyországot. Oly szép, oly nagy, oly gyönyörűséges a mennyország, hogy ha azt eléred és megnyered, számításba sem jön, ha akár a világ minden kincsét bírhattad volna is, de azt a mennyorszáért feláldoztad. „Hasonló mennyek

A drágagyöngy.

országa a szántóföldön elrejtett kincshez, melyet az ember, aki megtalált, eldugott s azon való örömében megven és eladja minden vagyonát, és megveszi a szántóföldet. Ismét hasonló a mennyek országa a kereskedőemberhez, ki szép gyöngyöket keres. Találván pedig egy drágagyöngyöt, elment és eladá minden vagyonát, és megvevé azt.” (Mt. 13, 44—46.)

Ezt tették az apostolok, ezt tették a szentek, ezt teszi ma is számtalan ifjú és hajadon, ezek a szent örültek, akik otthagyják a világ minden ígérését és csábját és a szegénység, az önmegtagadás, az engedelmesség, az áldozat ruháját veszik magukra, elmennek a vadonba, a sivatagokba, a déli tenger szigeteire, a belpoklosok közé, Alaszka jégmezőire, a Szahara homoktengerébe, csakhogy megnyerjék és másoknak is adhassák a mennyországot.

Egyszer kolerajárvány idején egy városban tűzvész pusztított. Egy szegény beteget utolértek a lángok és irtózatossági égési sebeket okoztak neki. A kolera és az égés egyszerre kínozták. Mély részvétellel kérdezi tőle a gyóntató: „Úgy-e nagyon szenved?” „Igen — válaszolja — de a mennyország megéri.” — „A mennyek országa erőszakot szenved, és az erőszakosak ragadják el azt.” (Mt. 11, 12.) Oly

szép a mennyország, hogy nem ér fel vele a világ minden dicsősége és megérdemel minden fáradságot, küzdelmet és szenvedést. Ha valaki a dúsgazdag minden földi gyönyörét magáénak vallja is, de elveszti a mennyországot, mindent elvesztett; és ha valaki a koldus Lázár minden nyomorát viseli is, de megnyeri a mennyországot, mindent megnyert.

II. Nébó-hegye.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Jer fel velem egy másik hegyre, ahonnét új kilátások nyílnak meg szemed előtt a mennyország szépségeibe és boldogságába. Jer fel velem Nébó-hegyére, ahonnét Mózes az ígért földjét szemlélte. Kételkedése miatt azzal büntette őt Isten, hogy nem mehet be az ígért földre. De halála előtt megadta neki a kegyelmet, hogy egy magas hegyről, Nébó-hegyéről, szemlélhette annak az országnak szépségét és gazdagságát, melybe hivatott volt elvezetni népét, melyet maga az Isten ígért nekik.

A mennyország az igazi ígért földje, az igazi Kánaán. Akarod tudni, mily szép a mennyország? Fontold meg, mit jelentett az ígért földje az izraelitáknak, ahová negyven évi hosszú zarándoklás után a sivatagban kellett eljutniok. Mennyi viszontagság és küzdelem közt! Mennyi testi és lelki próba után! Hány ellenségtől üldözötve és akadályoztatva! — És mily szép ez az ígért földje! Az izraeliták kémeket küldtek előre, hogy megtekintsék a földet, melyet Isten nekik ígért. A kémek meghozták róla a hírt, melyet Isten kinyilatkoztatásnak és a hitnek jelképei ezek a hírnökök, akik a mennyország szépségéről és gazdagságáról szólnak nekünk, földi vándoroknak. De ez a hit és kinyilatkoztatás nem hazug, mint Izrael kémei. Megmutatják nekünk az ígért földjének boldogságát, de meg is vallják, hogy csak küzdelem árán lehet oda bejutni. De Isten karja az ő népével, Isten karja velünk, és ezzel a karral győzni fogunk!

Akarod tudni, mily szép az ígért földje? Halld a hírnök szavát: „Szem nem látta, fül nem hallotta, ember szívébe föl nem hatolt, amiket Isten készített azoknak, akik őt szeretik.” (1 Kor. 2, 9.) Nézd a szőlőfürtöket, melyeket két ember is alig tud vinni; oly nehéz a mennyei boldogságnak még gondolatát is elviselni e földi életben, hogy az emberi szív megrepedne, ha Isten beléárasztaná azt ebbe a törekeny edénybe: „Eljutottunk arra a földre, amelyre küldtél minket s az csakugyan tejjel s mézzel folyik, amint ezekből a gyümölcsökből is látható.” (Num. 13, 28.) Menj

fel Mózesrel Nébó-hegyére és érezd át vele szívedben a vágyat, mellyel az ígéret földje után epedett, s értsd meg „Sokan jönnek majd a kint, mely azok lelkében honol, napkeletről . . .“ akik azt elvesztették: „Sokan jönnek majd napkeletről és napnyugatról, és letelepednek Ábrahámval és Ízsákkal és Jákobbal a meny-nyek országában; az ország fiai pedig majd kivettetnek a külső sötétségre.“ (Mt. 8, 11—12.) Értd meg a szentek és misztikusok epedő vágyát Isten után, s akkor megérted, mily szép a mennyország. Nébó-hegyéről gyönyörű a kilátás az ígéret földjére.

III. Tábor-hegye.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Jer fel velem Tábor-hegyére, a színváltozás hegyére. Menjünk fel Péterrel, Jakabbal és Jánossal a magas hegyre és szemléljük őt dicsőségében! „És elváltozék színében előttük.“ (Mt. 17, 2.) Arca fénylik, mint a nap, ruhái fehérek, mint a hó. Teste ragyog, égi sugarak veszik körül, a föld fölé emelkedik, átlátszó lesz és végtelenül boldogító sugarakat lövel azok lelkébe, akik őt szemlélik. Oly nagy ez a boldogság, hogy a tanítványok magukon kívül felkiáltanak: „Uram, jó nekünk itt lennünk.“ (Mt. 17, 4.) Maradjunk mindig itt, hiszen itt van a mennyország!¹

Ha már Jézus testének dicsősége, és pedig még fel-támadása előtt, ily örömmel, ily boldogsággal töltötte el az apostolokat, hogy elragadtatásba estek, mily örömmel, mily boldogsággal, a boldogság mily özönével tölti el majd a lelket, amikor nem az emberré lett Ige testét, nem emberi lelkét, hanem magát a láthatatlan, örök Istent, magát a fényt, magát a szépséget, magát a boldogságot látni s szemlélni és élvezni fogja, nem „tükör által homályban“, hanem „színről-színre, amint van.“ (1 Kor. 13, 12; 1 Jn. 3, 2.)

A hagyomány szerint a boldogságos Szűz szent alakja

¹ V. ö. Aranyzájú Szent János 88. hom. Szent János evangéliu-mához a végén, ahol Krisztus mennyei szépségéről szól. — Q. Matsys „Salvator mundi“ képe az antwerpeni múzeumban.

mintegy elbűvölte azokat, akik őt még földi életében látták, „Most tükör által homályban, akkor majd színről-színre.” úgyhogy majdnem istennőnek tekintették. Megjelenése az égből elragadtatásba ejti Bernadette-t és a beauraingi gyermekeket. Dániel és Szent János evangélista „térdre esnek” az angyal előtt, aki megjelenik nekik. Szent Teréz nem talál kifejezést annak a szépségnek leírására, melyet szemlélt, mikor az Úr Jézusnak csupán megdicsőült kezét láthatta. Mily szép lehet a láthatatlan Isten maga! Szépségének minden földi és égi szépség csak homályos vetülete és visszatükröződése, olyan, mint a hajnal derengése a felkelő nap ragyogásához képest! Mily lelket felemelő kilátások nyílnak meg Tábor-hegyéről a mennyország szépségébe és boldogságába!

De ott látjuk előképét Krisztus megdicsőülésében a mi saját lelki és testi megdicsőülésünknek is. Ő az elsőszülött sokak közt, és mi az ő testvérei vagyunk. Az ő dicsősége a mi dicsőségünk is. Ő a fej, mi vagyunk a tagok. A fej dicsősége a tagok dicsősége is. A fej már megdicsőült, most következnek a tagok. „Ha megfontoljuk, mondja Nagy Szent Gergely — mily nagy dolgok ígéretével kecsegtet minket a mennyország, akkor minden, ami a földön van, elveszti értékét előttünk. A földi lét ugyanis összehasonlítva a mennyei boldogsággal, inkább tehernek nevezhető, mint segítségnek. A földi élet összehasonlítva az örök élettel, inkább halálnak nevezhető, mint életnek. Mert a romlandó élet mindennapi fogyatékossága mi egyéb, mint lassan folytatódó haldoklás? Viszont melyik az a nyelv, mely meg tudná mondani, mily nagyok az égi város örömei: az angyalok karához társul szegődni, a boldog szellemekkel együtt a Teremtő dicsőségét szemlélni, a világosság mérhetetlen tengerébe merülni, a halál minden félelmétől mentnek lenni, a múlhatatlanság örök ajándékát bírni! Ezek hallatára felbuzdul a lélek és már ott szeretne lenni, ahová őt a végnélküli boldogság reménye hívja. De nagy jutalomra csak nagy küzdelmek árán lehet szert tenni. Azért mondja Szent Pál: Senki sem nyeri el a koszorút, csak az, aki szabályszerűen küzdött. Örvendeztesse meg tehát lelkünket a jutalom nagysága, de ne riasszon vissza a küzde-

lem fáradsága." — Tábor-hegyéről gyönyörű kilátások nyílnak meg a mennyország boldogságába.

IV. A mennybemenetel-hegye.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Jer föl velem a mennybemenetel-hegyére, oda, ahonnét Jézus felszállt az égbe. Mily kicsinynek tűnt fel neki a föld lábai alatt! Hogy veszteksz ködbe és homályba a földnek országoi, városai, palotái minden gazdagságukkal, hatalmukkal, szépségükkel, élvezetükkel! „Hogy undorodom a földtől, mikor az égre tekintek!” — mondta Szent Ignác. A mennybemenetel-hegyéről gyönyörű kilátások nyílnak meg a mennyország boldogságába.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Kérdezd Jézust, mit gondol most kínszenvedéséről, mikor az Olajfák-hegyének csúcsáról a Getszemáni-kertre tekint. Össze sem hasonlíthatók a jelen élet szenvedései a jövődő dicsőséggel, „Nem mérhetők össze mely ránk vár. (Róm. 8, 18.) A a jövődő dicsőséggel.” mennybemenetel-hegye megmutatja nekünk, mily mulandó minden, ami földi, mily múlhatatlan, ami égi. A mennybemenetel-hegye a győzedelmes bevonulás kiindulópontja, mely uralmat és hatalmat ad az egész mindenség fölött annak, aki győzött a sátán és a világ, a bűn és a halál fölött. Krisztussal együtt minden lélek is győz, aki vele együtt a kereszt útját járja a földön és „fogságba hurcolja a fogságot.” (Ef. 4, 8.) A mennyország a győzelem birodalma, mely minden teremtményt, a látható és láthatatlan világ minden szépségét és gazdagságát aláveti annak, akiért minden teremtetett. A megszentelő kegyelem által a lélek a mindenség ura lesz és ezt az uralmat átveszi, mikor dicsőségesen bevonul az égbe. „A győztesnek enni adok az élet fájáról, mely Istenemnek paradicsomában van!” (Jel. 2, 7.) A mennybemenetel-hegyéről örökszép kilátás nyílik a mennyország boldogságába.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Kérdezd Jézust, mit adott neki az Atya, amikor az angyalok és igazak seregétől kísérve trónja elé vezette a megváltott emberiséget, lába zsámolyához fektette a meghódított világot, rabláncra verve hurcolta magával a sátánt és az ő

angyalait. „Szólt az Úr az én Uramnak: Űlj le jobbom felől. Tied lesz az uralom hatalmadnak napján a szentek fényességében.” (109. zsolt.) „És minden teremtményt, mely az égben van és a földön és a föld alatt, és amely a tengeren és abban van, mindezeket hallám, amint mondták: A trónon Űlőnek és a Báránynak áldás és tisztelet és dicsőség és hatalom örökkön örökké!” (Jel. 5, 13.) „Aki pedig győzedelmes lesz és mindvégig megtartja cselekedeteimet, annak hatalmat adok a nemzetek fölött, amint én is megkaptam Atyámtól; és neki adom a hajnali csillagot.” (Jel. 2, 26—28.) A mennybemenetel-hegyéről gyönyörű kilátás nyílik a mennyország boldogságába.

V. A nyolc boldogság-hegye.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Jer föl velem a hegyre, ahol Jézus a nyolc boldogságot hirdette. Gondold el, hogy Mindenszentek napja van. Elvonul lelked szeme előtt az égi lakók végnélküli serege: „Nagy sereget láték, melyet senki sem volt képes megszámlálni, minden nemzetből és néptörzsből, hosszú fehér ruhákba öltözve, és kezükben pálmaág.” (Jel. 7, 9.) Látom az apostolok és vértanúk, a hitvallók és szűzek seregeit; „ezek azok, akik a nagy szorongatásból jöttek, és megmosták ruhájukat és fehérré tették a Bárány vérében.” (Jel. 7, 14.) És hallom Jézus szavát, melyet a boldogságok hegyéről hirdet: „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa. Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek. Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak. Boldogok, akik éheznek és szomjúhozzák az igazságot, mert ők kielégítést nyernek. Boldogok az irgalmasok, mert majd ő nekik is irgalmaznak. Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent. Boldogok a békességesek, mert ők Isten fiainak fognak hivatni. Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudván minden rosszat mondanak rátok énérettem. Örüljetek és vigadjatok, mert jutalmatok bőséges mennyekben.” (Mt. 5, 3—12.)

Ez most mind beteljesedik azokon, akik hosszú sere-

gekben felvonulnak szemem előtt. Ők is mind, mind ezen a földön éltek, mint én, húsból és vérből voltak, ugyanazokon az utakon, ugyanazokban a városokban és falvakban, ugyanazokon a mezőkön és házakban jártak, mint én, ugyanazokon a próbákön és kísértéseken mentek át, mint én. Ők is az élet pusztaságán mentek át Nébó-hegye felé tartván. De bátran küzdöttek és győztek, szenvedtek és meghaltak, és most a Bárány lakodalmára hivatalosak. „Íme mint számláltatnak Isten fiai közé s a szentek között vagyon részük!” (Bölcs. 5, 5.)

„Letöröl szemükből minden könnyet.”

Most beteljesednek rajtuk Krisztus ígéretei, most boldogok, mert szegénységüket betölti a mennyország minden gazdagsága; most boldogok, mert Isten letörli szemükből minden könnyüket, „és halál nem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az első elmúltak.” (Jel. 21, 4.) Most boldogok, mert „aki győzelmes lesz, az övé lesz minden, és én neki Istene leszek, és ő nekem fiam lesz.” (Jel. 2, 17.) A nyolc boldogság-hegyéről kimondhatatlanul szép kilátás nyílik meg szemem előtt a mennyország boldogságába.

„Fiam, meg ne törjön az a sok vesződés, melyet értem elvállaltál, és ne csüggedj el végképen a viszontagságokban. Nem sokáig fáradsz itt, nem gyötörnek örökké a fájdalmak. Eljő az óra, amikor megszűnik minden munka és vesződés. Eljő a béke egy napon, mely tudva van az Úrnál; és nem lesz sem éjjel, sem nappal, hanem örök világosság, végtelen fényesség, állandó békeség és biztos nyugalom. Ó, ha látnád a mennyekben a szentek hervadhatatlan koronáját, ha látnád, mily dicsőségben örvendeznek, kiket egykor a világ számba sem vett és szinte az életre is méltatlannak tartott; bizonyára mindjárt földig megaláznád magadat, és inkább kívánnál mindenkinek szolgálni, mint csak egy fölött is uralkodni. Emeld föl tehát szemedet az égre. Íme én és velem együtt minden szenteim, kik a földön kemény harcokat vívtak, most örvendeznek, most vígadnak, most biztonságban vannak, most nyugosznak és vég nélkül Atyám országában velem maradnak.” (Krisztus köv. 3, 47.) — A nyolc boldogság hegyéről végtelenül boldogító kilátások nyílnak meg a mennyország boldogságába.

VL. Golgota-hegye.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Jer föl velem a Golgota-hegyére és szemléld haldokló Üdvözítődöt! Láttad őt, amikor szenvedéséről elmélkedtél; hallottad jajkiáltását, hallottad Szíve mélyéből fakadó panaszát: „En Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?!” (Mt. 27, 46.) Láttad vértől borított testét, szétmarcangolt és kifeszített tagjait, láttad tátongó sebeit, láttad a halálban megtört isteni szemét és kérdezted: Ki az, aki itt szenved? És ezer angyal hangja, a mindenség szava, az Atya szava füledbe harsogta, és lelked szava szíved mélyén suttozta: Ez Isten Fia! A százados szava erősíti: „Ez valóban Isten Fia volt!” (Mt. 27, 54.) — Isten Fia a kereszten! Az Élet a halál fáján! Miért? — Csakhogy neked megszerezze a mennyországot.

Oly szép a mennyország, hogy Isten nem tartotta túlságos soknak, hogy egyszülött szent Fiát a halálra adja, csakhogy te megnyerjed a mennyországot. Oly szép a menny-

ország, hogy Isten Fiának kevés volt
Élet az életért. 33 év fáradalma és küzdelme, kevés volt egy életnek hosszú éhezése, szomjúsága, munkája és megalázódása, ő a kereszthalált választotta és szívét átdöfette, csakhogy neked a mennyországot megszerezze. Golgota-hegyéről megrendítően szép kilátás nyílik a mennyország boldogságába.

Ó Jézusom, hogy köszönjem meg jóságodat, hogy életed árán akartad nekem megszerezni a szép mennyországot! Nem kell-e nekem, akár életem árán, másoknak is megnyitni azt az országot, mely olyan szép, hogy Isten halála sem túlságos nagy ár annak megszerzésére? Te önzetlenül küzdöttél nem a saját, hanem az én érdekében. Mit kell nekem tennem saját érdekében, hogy megszerezem a szép mennyországot! Mit kell tennem önzetlenül mások érdekében, hogy nekik is megnyissam a boldog mennyország kapuját! Golgota-hegyéről megrendítően szép kilátás nyílik a mennyország boldogságába.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Mélyedj el Jézus sebeibe, és ezek vére meg fogja nyitni látásodat, mint a nyál, mellyel a vakonszülött szemét megnyitotta.

És szemlélheted majd a mennyország múlhatatlan szépségét. Jézus sebeiből, Golgota-hegyéről sohasem ismert kilátás nyílik a mennyország szépségeibe és boldogságába.

VII. A Jelenések könyvének hegye.

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — Jer fel velem arra a hegyre, melyről a patmoszi nagy látnok írja: „És lélekben elvive engem egy nagy és magas hegyre, és megmutatá nekem a szent várost, Jeruzsálemet.” (Jel. 21, 10.) Innét szemléld a mennyország szépségét és gazdagságát! „A város falának alapkövei minden drágakővel ékesek.” (Jel. 21, 19.) Ezek a kövek a szentek erényeit és azoknak gyönyörtű, minden képzeletet felülmúló szépségét és változatosságát jelentik: jáspis és zafír, kalcedon és smaragd, topáz, ametiszt, jácint és krizopráz, berill és krizolit, karneol és szardonix. Mint megannyi drágakő és gyöngy tündökölnék ott, az égi nap fényében, a megszentelő kegyelem ragyogásában, a Szentlélek tüzeiben a természetfölötti adományok és erények, a keresztség és bértálás és egyházirend soha el nem törülhető jele, a szüzesség, a vértanúság, a lelkek vezetésében és tanításában kifejtett lángoló buzgalom ékes koronája.

„És templomot nem láték abban, mert az Úr, a mindenható Isten annak temploma és a Bárány. És a városnak nincs szüksége sem a napra, sem a holdra, hogy abban világítsanak, mert Istennek fényessége világítja meg azt, és szövétnéke a Bárány.” (Jel. 21, 22—23.) Nemcsak világosság az Isten az égben üdvözültei számára, hanem táplálék, ital, levegő, menedék, támasz, boldogság, atya, testvér, jegyes és hitves, minden, ami csak a javak és a szeretet rendjében elgondolható. Ő lesz ott „az az illatos légkör, melyet magunkba szívunk, az ital, mely megrészeget, életünk élete, szerelmesünk, aki szenvedélyesen szeret minket. Szájának csókját nyomja lelkünkre és fogadja a mi szánk csókját. Nem nyugszik, míg csak eggyé nem lett, míg csak némiképp nem azonosította magát a szeretetének átadott, szeretett lélekkel. Akarja, hogy a legbensőbbben egymásba olvadjanak. A mennyország nemcsak Isten látása,

hanem lelkünk egybekelése Istennel szeretetben és égi gyönyörűségben." (Poulain.) „Megmutatá nekem az élet vizének folyóját, mely ragyogó volt, Az élet vizének folyója. mint a kristály és az Istennek s a Báránynak királyi székéből eredt. És látni fogják az ő arcát, és homlokukon lesz az ő neve." (Jel. 22, 1—4.) „Az Úr szeme van azokon, kik őt félik, hiszen ő hatalmas oltalmazó, szilárd erősség, menedék a forróság, árnyék a déli hő ellen; védelem a botlás ellen és segítség a bukáskor, felemeli ő a lelket, és derűt ad a szemnek, egészséget ad, életet és áldást!" (Sir. f. 34, 9—20.)¹

Akarod tudni, mily szép a mennyország? — A Jelenések könyvének hegyéről örökszép kilátás nyílik a mennyország boldogságába.

Imádság. „Ó, boldog lakás a magasságbeli városban! Ó, örökkévalóság ragyogó napja, melyet az éj soha homályba nem borít, hanem az örök igazság sugaraival szüntelen megvilágít; nap, mely mindenkor örömdetes, mindig barátságos, melynek boldogsága sohasem fordul ellenkezőre! Ó, bár csak fölvirradt volna már ez a nap, és vége volna minden mulandónak! Ragyog ugyan a szenteknek örökké sugárzó fényben, de csak távolról és tükörben világít a zarándoknak e földön. — Ó áldott Jézus, mikor jutok színed látására? mikor szemlélem országod dicsőségét? mikor leszel mindenben mindenem? Vigasztalj meg számkivetésemben, enyhítsd fájdalmamat, mert utánad eped szívem vágyódása." (Kriszt. köv. 3, 48.) „Add, Uram, hogy azt szeressem, amit parancsolsz, az után vágyódjam, amit ígérsz, hogy szívem e változó világban oda legyen szegezve, ahol igazak az örömek." (Egyh. ima húsv. u. 4. vas.) Amen.

¹ V. ö. Itinerarium clericorum: „Esto nobis, Domine . . .” „Őt magát (Istent) — kérlek — tiszteljed és szeressed. Ha így cselekszel, ő lesz néked öröd, vezéred, kíséred, hazád, utad, igazságod és életed . . .” (Dhuoda, Liber manualis — Vilmos fiának. Ford. Fináczy Ernő. A középk. nev. tört. 412. o.)

II. A MENNYEI BOLDOGSÁG.

Első előgyakorlat. Elgondolom, mintha Szent Pál szavait hallanám lelkem legbensőjében: „Szem nem látta, fül nem hallotta, ember szívébe föl nem hatolt, amiket Isten készített azoknak, akik őt szeretik.” (1 Kor. 2, 9.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy lelkemben megízleljem a mennyország boldogságát, és ez a lelki íz és öröm erőt adjon, hogy Krisztusért, Istenért és a mennyországért minden munkát, fáradságot, harcot, próbát és szenvedést bátran elvállaljak a földi életben és apostoli hivatásomban.

I. Pont. „Szem nem látta.”

A léleknek is van szeme, a lélek is lát, és amit az égből látni fog, az elsősorban maga az Isten. Ki írja le, mi az, amikor a lélek első ízben meglátja az Istent! — Mikor a vonat hirtelen kanyarulatot tesz, és az utas előtt egyszerre megnyílik a kilátás a legfenségesebb hegyvidékre, a leggyönyörűbb völgyekbe, mikor a végtelen tenger nyílik meg előtte, szinte felkiált örömeiben: Mily elragadó szépség!

Lehetetlen földi fogalmakkal megérteni, emberi szavakkal kimondani, mi az: Istent látni, mi az: a végtelen Lény belsejébe hatolni és annak minden szépségét, gyönyörűségét szemlélni. Mindig új és új tökéletességek, szépségek, gyönyörűségek tárulnak fel a lélek szeme előtt, melyeket egy egész örökkévalóságon át nem győz kimeríteni.

Elragadó az utazók leírása szerint a Kilimandzsaró-hegy szépsége Afrikában, amikor hótakart csúcsa a ködből kiemelkedik.¹ Mindig más és más a szépsége, akár a hajnal

¹ „Nehéz dolog szavakat találni, melyekkel a Kilimandzsarót, különösen a Kibót, méltóképp magasztalnék. 'Kibo!' — kiáltják a feketék, ha csodálatuknak akarnak kifejezést adni. A Kibó tehát olyan valami, ami csodálatra kényszeríti őket. Könnyen érthető. Mert a Kibó mondhatatlanul szép. Szép, mikor mozdulatlanul ott áll a hajnal csendjében. Szép, mikor a felkelő nap fehér csúcsára szende, meleg rózsaszín leplet borít. Szép, mikor a hatalmas ormok és jégmezők a fénylő trópusi napban csillognak és ragyognak. Szép, mikor a fellegek körüllebegik. Némelyek akkor szeretik legjobban nézni, amikor összes vonalai, erei, horpadásai, lejtői, omlásai és szakadécai világosan rajzolódnak le a háttéren. Mások akkor, amikor a részletek elmosódnak, és csak a nagy egész hat. Ismét mások

fényében ragyog fel, akár az alkonyat homályába burkolózik, akár viharos felhők veszik körül orkait, akár ragyogó fényözönben tündöklék tisztán a látó szeme előtt — mindig más, de mindig szép, mindig elragadó. Ilyen Istennek végtelen nagysága és szépsége. Soha ki nem meríthető, soha únottságot nem keltő, soha annyira fel nem fogható, meg nem ízelhető, hogy újabb látás és ízelet vágya lelkünket be nem töltené. Minden tökéletesség egy egyszerű, de végtelen lét örök ragyogásában — ez az Isten: kimeríthetetlen, örök.

Ha reggel, hajnalhasadáskor nem egy, hanem tíz, száz, ezer nap ragyogna fel egyszerre az égen és öntené el a mindenséget fényözönével, akkor csak homályos fogalmunk lenne arról, mit jelent a lélek számára, mikor az igazság napja, Isten, ragyog fel számára először az örök lét boldogságában. „Hogy boldog szemmel tekinthess bele az igazság fényes napjába!” — ezt kéri az anyaszentegyház haldokló gyermeke számára az elköltözés pillanatában. „Az örök világosság fényeskedjék neki!” — ezért könnyörög elhunyt gyermekei számára.

Ezer nap.

Az őserdők duzzadó életteljessége, termékenysége és változatos bősége, a csillagok ragyogó sokasága, a tenger beláthatatlan szélessége, a rónák végtelensége, a virágzó tavasz mosolya, a napsugár színes játéka — mindez egy örök szellemi lét egyszerűségében egyesítve és a végtelenségig fokozva, ez Isten látása, ez az ég boldogsága.

Duzzadó élet.

De Isten látása egyúttal birtoklása is. Isten, akit a

akkor, amikor finom, könnyű fátyol lebeg a Kibó fölött, és itt-ott egyes szépségei kibontakoznak a fátyol mögül. Mélységesen megrendülünk, mikor villámok cikáznak, és mennydörgések dübörögnek körülötte. Hidegen, komoran áll ily zivatarok után az égbolt előtt, mindig friss hóval takarva. Sajátosan szép, majdnem rejtélyes, mikor a hold fényáradatában úszik, vagy a ragyogó, csillagos ég alatt szemléljük. De bármily benyomással van is egyesekre, egy dolog biztos: a Kibó és általában a Kilimandzsaró egy magasabb világ kapuja, valami még nagyobbnak sejtése. Isten legfenségebb alkotásainak egyike a természetben és csodálatra, tiszteletra, imádásra, öröme és megalázódásra visz, sőt kényszerít az előtt, aki mindent teremtett.“ (Die kath. Missionen, 1935. ápr. 93. o.)

lélek lát, nem holt valami, hanem az élő Isten, és ez az Isten az ő atyja. Ki fogja fel a gyermek örömét, boldogságát, amikor édesatyját hosszú idő után először látja viszont, vagy először látja azt, akit eddig nem is ismert, csak tudta, hogy valahol messze távolban van valaki, aki az ő édesatyja! Ilyen a lélek számára Isten első látása az égben.

De Istenen kívül mást is látunk, ami boldogságunk lényegét ugyan nem fokozza, de azért mégis annak teljességéhez valamikép hozzájárul. Látni **A dicsőség hazája.** fogjuk Krisztust¹ istenemberi szépségében, látni fogjuk a bold. Szűzet, a szenteket, az angyalokat, a feltámadás után a megdicsőült testeket is. Minden érzéknek meglesz a maga szent gyönyörűsége, mely egészen a lelket, a szellemet fogja szolgálni minden rendetlen érzékiség nélkül. Ádám és Éva paradicsomi boldogsága csak gyenge képe a mennyei boldogságnak, mely ránk vár.

II. Pont. „Fül nem hallotta.“

A léleknek is van zenéje. Ezt hallja, amikor a mennyország boldogsága előtte feltárul. Valami lelki harmónia ez, melyet a lélek hall, az erények, a szépségek és a szentség összhangja. Elsősorban Isten lényének végtelenül elragadó harmóniájában hallja ezt a zenét, mely olyan, „mint a hárfáikon játszó hárfásoké . . . mint nagy vizek zúgása“ (Jel. 14, 2), mint az orgona hangja, vagy a távolból, majd a közelből szóló harangoknak a lelket magasba emelő, majd a mélységekbe húzó gyönyörű játéka. Valami dal ez, mely az istenség mélyéből fakad, melyet „Nagy vizek zúgása.“ csak a lélek füle hall meg; majd halk ének, majd megrázó, hatalmas, a lélek legbensejéig ható nagy orchester elragadó zenéje, majd

¹ „Ha a mennyországban a szemek gyönyörködtetésére egyéb nem volna, mint a megdicsőült testek feltűnő szépségének, kiváltképen pedig a mi Urunk Jézus Krisztus szent emberségének látása, már ez fölötte nagy boldogság volna. Ha ez a boldogság már itt e földön is ily nagy, ahol ő szent Fölsége csak a mi gyengeségünkhöz mérten mutatja magát, mi lesz majd ott, mikor ezt a nagy jót a maga teljességében élvezhetjük?“ (Sz. Teréz önéletrajza 28. fejr. 3.)

viharos hangáradat, mennydörgő és mégsem megfélemlítő szózat, mely a lelket magával ragadja és a boldogság tengerebe meríti.

Mindaz a harmónia, melyet a számviszonyok, a tér és a nagyság viszonylatai, a természet törvényei — ahol minden szám, súly és mérték szerint van elrendezve (Bölcs. 11, 4.) — a lélek elé varázsolnak, az itt, az Istenség mélyén mint egységes, hatalmas, elbájoló akkord szólal meg egyetlenegy nagy szimfóniában, melyhez képest a legnagyobb zeneköltők, a Beethovenek, a Mozartok és Palestrinák alkotásai csak gyermekművek és értelmetlen dadogások.

Mint a zuhatag szava, mint száz és ezer mélységbe rohanó folyam árja, szólal meg Isten végtelen felsége és ereje. Mint számtalan mennydörgés hatalmas szózata rendíti meg az egeket, de félelem nélkül, az önmagától létező Lény egyedülálló, világot fenntartó hatalma, mint szellő susogása szólal meg gyengéd atyai, hitvesi szeretete a lélek **A legszebb szerelmi dal.** rejtekeiben és fülébe súgja isteni szerelmének énekét, mely a lelket egész bensejében megremegetteti utána epedő, benne elmerülő égi szerelemtől. Soha völégény menyasszonyának szebb ajándékot nem adott — mondhatjuk erről az isteni szerelmi énekről is — mellyel a lélek Teremtője teremtetett menyasszonyát, a lelket megörvendezteti. És viszont soha menyasszony völégényéhez oly égi szavakkal nem símult, mint amilyenekkel a lélek isteni Jegyeséhez símul a mennyországnak soha meg nem szűnő tiszta ölelésében: „És mintegy új éneket énekelének a királyi szék és a négy élőlény és a vének előtt.” (Jel. 14, 2.)

De nemcsak Istennek, hanem egymásnak is énekelnek az üdvözültek. Mily gyönyörű énekeket zeng itt az üdvözült gyermek üdvözült szüleinek, akiknek életét, nevelését, szentségét, boldogságát köszöni. Mily elbájoló éneket zeng itt testvér testvérnek, jóbarát jóbarátnak, a lelkigyermekek lelkiatyjának, a hitves hitvesének, akik egymást segítették az örök cél elérésében! És az erényeknek, a szentségnek, a kegyelmi adományoknak mily elbűvölő harmóniája, mely a szentek egyességében szólal meg. És mindez elsősorban

a Jegyest illeti: „És mintegy nagy sereg szózatát hallám és mint sok vizek zúgását és mint nagy mennydörgések hangját, így szólni: Alleluja! Mert uralkodik az Úr, a mi Istenünk, a Mindenható! Örvendezzünk és vigadjunk, és adjuk meg neki a dicsőséget, mert eljött a Bárány menyegzője és jegyese felkészült! És megadaték neki, hogy ragyogó és fehér gyolcsba öltözzék; a gyolcs ugyanis a szenteknek igaz cselekedetei.” (Jel. 19, 6—8.)

III. Pont. „Ember szívébe föl nem hatolt.”

Azt mondják, hogy az ember nem boldog nagy szeretet nélkül. Egyesítsd a Krózusok és a Wanderbiltek minden vagyonát, a Nagy Sándorok és Napoleonok minden hatalmát, a Danték és Michelangelók minden dicsőségét, a világ minden lehető gyönyörét, és add mindezt egy szívnek — mégis boldogtalannak érzi magát, hidegnek érzi a világot, ha nincs egy nagy szeretet, mely feléje sugárzik, ha nincs egy szív, melynek minden hatalmát, gazdagságát, örömét elmondhatja és mintegy belé temetheti.

Ha egyedül jársz a magas hegyeken, szemlélheted bár a csúcok ragyogását a nap sugaraiban; ha egyedül ülsz házad előtt és nézed a csillagos ég rejtélyeit, szemlélheted bár azok hívogató lángolását; ha ezer virág közt fordulsz is meg a réteken, és ezer pacsirta és csalogány zengi is körül egyedüliségedet, hidegnek tűnik fel neked a világ, ha nem érzed abban egy nagy szeretetet, mely egészen a tied, s melynek te is átadhatod szívedet, lelkedet, egész valódat — és ez a szeretet az Isten.

Ez a szeretet nyílik meg neked, ha a földi lét fátyola lehullott lelked szeméről és oda bocsáttatol, hogy először vedd Istened, Alkotód, Atyád „szája csókját” (Én. 1, 1):

Egy csókra várok, ha e földi létnek
Lehullt a leple lelkem homlokáról;
Egy csókra várok, ha a magas égnek
Boldog hazája lelkem elé tárul.

Isten szájának ez a csókja magyarázza majd meg neked azt, amit az apostol e szóval fejez ki: „Ember szí-

vébe föl nem hatolt, amiket Isten készített azoknak, akik őt szeretik."

És ha ismét a szeretet különféle változatait hasonlítjuk össze, akkor érezzük, hogy a szeretetnek sajátosan egy neme az, mely a lelket egészen betölti, és ez az a szeretet, melyet földi nyelv csak a jegyesek, a hitvesek tiszta szeretetével képes összehasonlítani. Ezt a szeretetet adja nekünk ott az Isten, és ezt adjuk viszont mi neki. Isten és a lélek szüzi szerelemben egymást élvezik; tekintetük, lelkük, egész

Isteni szerelem.

valójuk egymásba hatol. Isten lesz a lélek mindene, és viszont. Isten lesz édes étke, üdítő itala, hűsítő szellője, illata, teje, méze, bora. A lélek megismeri Őt, megismeri istenségének legmélyebb titkát, nem értelmével, hanem lelkének állagával, midőn közvetlenül Istenbe magába kapcsolódik, hogy szívja életet és boldogságot árasztó isteni emlőit. (Én. 1, 1.) Isten viszont áthatja boldogító szerelmével a lélek egész valóját; egymásban élnek, egymásba forrnak, egymást izlelik, egymást isszák, egymásban elmerülnek, már voltaképp nem is kettő van, hanem a vízcsepp, a lélek némileg elvész az istenség nagy tengerében. És ez az egymásban lét nem szűnik meg soha.

Egy csókra várok homlokomra, számra
S szívemre egy nagy lelki szeretetben
O csók a Naptól, melyből én eredtem,
A szeretetnek földi kis sugára!

És ez a szeretet kiárad az összes üdvözültekre, akik Istenben egyek. Minden lélekhez hasonló szeretet fűzi a lelket, mint Istenhez. Itt megvalósul Krisztus szava a maga teljességében: A második parancsolat pedig hasonló az elsőhöz. (Mt. 22, 39.)
„A második hasonló ehhez . . .”

Itt az égben már nemcsak a külső cselekedetben, nemcsak a belső jóindulatban, hanem a lelket betöltő boldogságban is. Mily mélységes boldogság, szívet elragadó öröm, együtt lenni, egymás lelkében élni, egymás lelkének titkát megismerni, mindazokét, akikhez itt a földön a szeretet, a barátság, a rokonság, a lelkiség kapcsai fűztek! Mindazokét, akiket mint szenteket és közbenjáróinkat tiszteltünk a földön, és a számtalan többiét, akikről a földön sohasem hallottunk, akik nem is éltek együtt velünk,

akik századokkal előttünk vagy századokkal utánunk járták e földi élet utait. Mindazoknak a nagyoknak, szenteknek, gyermekeknek, hősöknek, tüzes lángoknak és bájos virágoknak lelki kincseit, báját, szépségét, nagyságát, lelküknek legmélyebb titkát!

Egy csókra várok, két sugár csókjára,
Kik a nagy Napból egy napon születtek,
És visszatérve szeretet honába,
Egy lelki csókban egy sugárrá lesznek.

Mint a harmatcsepp az egész világot visszatükrözi, úgy tükrözik vissza a lelkek is az égben a lelki rokonságok egész színváltozatát, és mindegyik a másikban lelkének atyját, anyját, testvérét, gyermekét, jegyesét, barátját, oltalmazóját, védettjét, mindenét látja, akinek kimondhatatlanul sokat köszön, akár ismerte őt a földön, akár nem. Minden lélekből Isten szépsége maga tükröződik vissza a megszentelő kegyelem által, s így minden lélek minden lélektestvérét bizonyosképp végtelen, isteni szeretettel szereti. Istenben egymásra és egymásban Istenre találunk. „Szem nem látta, fül nem hallotta, ember szívébe föl nem hatolt, amiket Isten készített azoknak, akik őt szeretik.”

Imádság. „Ő mily fényes és gyönyörűséges az én Uram háza! Szeretem házad ékességét, szeretem az én Uram, a mennyek teremője és gazdája dicsőséges lakóhelyét. Oda vágyakozik zarándokságom. Egi hazám, mennyit könyörgök alkotódnak, hadd legyek benned én is az övé.” (Szent Ágoston, Vallom. XII. 15.) Amen.

A SZENTLÉLEK TÜZÉBEN.

Krisztus mennybemenetelével voltaképp lezáródtak elmélkedéseink az ő életéről. Ezzel a lelkigyakorlatok is véget érnek, melyeknek célja nem más, minthogy Krisztus földi életének, szenvedésének, megdicsőülésének titkai által lelkileg megtisztulva és őt követve, Istenhez, örök célunkhoz felemelkedjünk és vele szeretetben egyesüljünk. De ép ez a végcél, Isten szeretete és a vele való egyesülés, kívánatossá teszi, hogy külön is elmélkedjünk róla, s így mintegy koronát tegyünk lelkigyakorlatainkra, mintegy betetőzzük a lelkigyakorlatok alatt bensőnkben felépített magas lelki építményt.

Azért fűz Szent Ignác is a lelkigyakorlatokhoz a négy hét keretein túl és attól különállóan egy elmélkedést az isteni szeretetről, melynek a lelkigyakorlatok gondolatának megfelelően ezt a címet adja: Szemlélődés a szeretet megszerzésére. Ezt a szeretetet ugyanis nem mint adományt kell várnunk Isten kezéből, nem passzív nyugalomban kell kitárnunk lelkünket a szeretetnek befogadására, nem pusztán gyönyörködnünk kell az isteni szeretetnek mindent felülmúló édességében, hanem az ő kegyelmétől segítve magunknak kell törekednünk, hogy a szeretetet megszerezzük.

Ez a lelkigyakorlatoknak végső célja, legszebb eredménye és legfőbb záróköve. A tökéletességben az alázatosság harmadik fokán túlemelkedni nem lehet, ez a csúcs, amelyre Isten kegyelmével az emberi lélek e földi életben felemelkedhetik; de ennek is legbensőbb lelke a szeretet, és ez a szeretet ragyogó kék égbolt gyanánt emelkedik a hegycsúcsok fölé. Ez teremti meg teljességében a lelki magaslatoak gyönyörű hegyvidékének szépségét.

Nem mintha Szent Ignác és a lelkigyakorlatok nem

ismernék¹ és nem értékelnék a misztikus (passzív) szeretet fenséges voltát és hasznát; de ezt a szeretetet ember magának nem adhatja, Isten közönséges kegyelmével meg nem szerezheti, ez Isten ingyen ajándéka, melyre az ember legfeljebb elkészítheti, befogadására hangolhatja lelkét. A legjobb előkészület, a léleknek legjobb hangolása maga a lelkigyakorlat, az erényre való komoly törekvés, elsősorban a szeretetnek élete. A lelkigyakorlatok célja mindenekelőtt gyakorlati; azért csak olyan dolgot tárnak elénk, amit Isten

Kétféle szeretet.

rendes kegyelmével elérhetünk, és ez a megszerzett szeretet (*caritas acquisita*) ellentétben az Istentől a lélekbe ingyen ajándékként beöntött szeretettel (*caritas infusa*). Isten ugyan a megszentelő kegyelemmel együtt a szeretet erényét is beleönti a lélekbe, de a léleknek hatalmában áll és kötelessége is Isten segítő kegyelmeivel közreműködve ezt az első szeretetet tudatossá tenni, tökéletesíteni és gyarapítani. E mellett azonban Isten maga is úgy gyarapíthatja a szeretetet, hogy a lélek azt inkább csak befogadja, mint önmaga szerzi meg magának. Előbbi a közönséges, utóbbi a misztikus istenszeretet.² A lelkigyakorlatok csak az előbbiről szólnak, de a másodikra is előkészítenek. Érdem szempontjából az előbbi értékesebb, mert voltaképp ebben ad az ember Istennek valamit, míg az utóbbiban inkább az ő ajándékát élvezzi. Másrészt viszont a misztikus szeretet oly készséget ad a léleknek az erények gyakorlására, melyet rendes körülmények közt az ember a közönséges eszközökkel csak nehezebben tud megszerezni. Azért legmegfelelőbb a rendes erénygyakorlás és főleg a megszerzett szeretet útján lelkünket Isten nagyobb kegyelmeinek befogadására elkészíteni, a többit pedig az ő szerető, atyai gondviselésére bízni. Ezt célozzák a lelkigyakorlatok is, elsősorban a „szemlélődés az isteni szeretet megszerzésére”.

A szemlélődés az isteni szeretet megszerzésére, amint azt a lelkigyakorlatok könyve elénk tárja, voltaképp az alapelmélkedés párja, egészen megfelel ennek, mint az épület-

¹ Lásd: Peeters, *Vers l'union divine*.

² Lásd: Müller L., *Misztika*.

ben a tető az alapnak,¹ mint az égbolt a föld síkjának. Sőt azonos vele, csak más beállításban. Ugyanazt az igazságot állítja lelkünk elé a lelkigyakorlatok végén, melyről az elején elmélkedtünk. De most már büneinktől megtisztulva és Krisztus követésében megedződve, az ő szenvedésének titkai által megerősödve és dicsőségének szemlélésétől fellelkesítve, nem annyira a kötelességszerűség domborodik ki Istenhez való viszonyunkban, mint inkább a gyermekded odaadás és szeretet, mellyel jóságos Teremtőnknek és Atyánknak adózunk.

Igy itt is megvalósul az a körfolyamat, melyről Aquinói Szent Tamás és mások beszélnek a mindenségről szólva, hogy Istentől és Istenből kiindulva, minden ismét vissza is tér hozzá. Istentől és Istenből indultunk ki lelkigyakorlataink elején² és most oda térünk vissza. Nem a mennyországról, hanem az isteni szeretetről szóló elmélkedéssel fejezzük be lelkigyakorlatainkat. Mert földi életünk közvetlen célja nem a mennyi boldogság megízlése, hanem Istennek szeretetből fakadó szolgálata.

Ezt a szeretetet a Szentlélek árasztja lelkünkbe, „mert az Isten szeretete — mondja az apostol — kiáradt szívünkbe a Szentlélek által, ki nekünk adatott.” (Róm. 5, 5.) Azért, mielőtt az Isten szeretetéről magáról elmélkednénk, előbb a Szentlélekről fogunk elmélkedni, és pedig először eljövételéről látható alakban az első pünkösdi napon, azután láthatatlan eljövételéről és működéséről lelkünkben és az Egyházban és tiszteletének korszerűségéről főleg napjainkban.

¹ „Csak az alázatosságban és a szeretetben kell megtartanunk magunkat; az egyik az alap, a másik a tető. Az egész épület fennmaradása az alaptól és a tetőtől függ.” (Chantal Sz. Franciska, *Fragments*, éd. Plon t. III. p. 366.)

² Lásd: Örök igazságok, Alapelmélkedések.

Rubens

„Mindnyájan betelének Szentlélekkel.”

(Csel. 2, 4.)

III. A SZENTLÉLEK ELJÖVETELE.

Első előgyakorlat. Az apostolok Szűz Máriával egyesülve az utolsó vacsora termében várják a Szentlélek eljövetelét. Hirtelen heves szélvész zúgása támad, és a Szentlélek tüzes nyelvek alakjában leszáll mindnyájukra, és ők betelnek Szentlélekkel. (Csel. 1, 12—14; 2.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy e lelkigyakorlatban beteljek Szentlélekkel és a Szentlélekkel telítve lépjek ki az életbe. „Jöjj, Szentlélek, töltsd be híveid szívét és gyullaszd fel bennük szeretetnek tüzét.” (Egyh. ima.)

I. Pont. Készület a Szentlélek eljövetelére.

Jézus és az angyalok intik az apostolokat, hogy térjenek vissza Jeruzsálembe és készüljenek a Szentlélek vételére.

Es „felmenének a felső terembe, ahol időzni szoktak” (Csel. 1, 13), talán az utolsó vacsora termébe, ahol Jézus is megjelent nekik, és ahonnét elindultak az Olajfák-hegyére Jézus mennybemenetele előtt. Kilenc napot töltenek itt magányban és imádságban. Ez az első nagykilenced, minden kilencnapos áhitat őstípusa és mintája. Lelkigyakorlatot tartanak.

Magány és imádság a mi lelkigyakorlatainknak is jellemzője. Ez készíti el lelkünket, hogy a lelkigyakorlatok végén és életünkben általában a Szentlélek kegyelmeiben és adományaiban részesüljünk. A benső összeszedettség és bizonyos külső magábavonulás szükséges feltétele az elmélyedésnek, a benső életnek, a szent előkészületnek Isten nagyobb kegyelmeire. Utánozzuk az apostolokat, legyünk munkáink közepette is az imádság emberei!

Szűz Máriával egyesülve imádkoznak és várják a Szentlelket. Szűz Mária a Szentlélek jegyese, ő általa árasztja kegyelmeit a világra. Szűz Mária a kegyelmek közvetítője és a Szentlélek csatornája.

Szűz Mária. Minél szorosabban fűződünk hozzá, annál közelebb jutunk a kegyelmek forrásához, annál bőségesebben részesülünk a forrás üdítő vizében. Egyik leggyászosabb tévedése egyes katolikus, sőt

buzgó lelkeknek is, hogy Isten szeretetét, Jézus szeretetét féltik Szűz Mária „túlzott” tiszteletétől. Ezeket az ördög csalárd megtévesztéssel távol tartja a kegyelmek legbiztosabb eszközlőjétől, lelkük anyjától, aki őket a természetfölötti, isteni életre szüli és nekik az isteni élet erejének bőségét nyújtja. A Szentlélektől beárnyékolva foganta és szülte ő az Istenembert, Krisztust; a Szentlélek erejénél fogva lett ő a lelkek anyja is és világra hozza Krisztus képmásait. „Minthogy a Szentlélek Szűz Máriát arául választotta — mondja B. Grignon Lajos — és ő benne, ő általa és ő belőle alkotta remekművét, Jézus Krisztust, a megtestesült Igét, és őt azóta soha el nem hagyta, azért továbbra is, napról-napra alakítja titokzatos, de igaz módon ő benne és ő általa a választottakat.” (Szűz Mária titka.)

Nagyjelentőségű a Mária-tisztelet Krisztus apostolának, minden Krisztus-követőnek életében. Ezt az igazságot sok keresztény hívő és nem egy tökéletességre törekvő lélek, bizonyos racionalista gondolkodásmódtól megmételtyezve, nem ismeri fel kellőleg, a maga nagy horderejében. Egyáltalában korunkban túlsokat várunk a természetes eszközöktől és nem eléggé építünk természetfölötti alapra. Inkább a tett, mint az imádság emberei vagyunk. És ez helyes akkor, amikor arról van szó, hogy ne várjuk ölbetett kézzel Isten segítségét, hanem lássunk hozzá a munkához és dolgozzunk, hogy eredményt érjünk el; helyes akkor is, amikor arról van szó, hogy ne csak az imádság édességének adjuk át,

Az imádság hatalma. hanem vessük alá magunkat a munka fáradalmainak is. De nem helyes és megakadályozója Isten áldásának, ha saját természetes erőlködésünktől várjuk elsősorban a sikert, és az imádságot, mely mindenekelőtt biztosítja számunkra Isten áldását, csak másodrendű, alárendelt tényezőnek tekintjük.

Vajjon hány ember imádkozik, és pedig bensőségesen, mielőtt beszédet tartana az Actio Catholica-ban, mielőtt a parlamentben fellépne az Egyház és Krisztus érdekeiért, mielőtt valamely vállalkozásba fogna? A német Centrum vezéreinek kezében rózsafüzért láttunk, mikor a kultúrharckorszakában a katolicizmus érdekében hatalmas védőbeszédeikre készültek. Nagy hadvezéreket imádkozni láttunk

csatáik előtt, mikor a kereszténységért vívtak a törökkel. II. Ferdinánd ellenségei azt mondták, hogy jobban félnek imádságától, mint fegyvereitől. Nekünk is az imádság és a Szűz Máriával egyesült élet biztosítja előhaladásunkat a lelki életben és a sikert munkáinkban.

Az apostolok „állhatatosak valának egy szívvel-lélekkel az imádkozásban”. (Csel. 1, 14.) Az imádság csak akkor tetsző Istennek, csak akkor hívja le ránk a Szentlelket, ha a szeretet kapcsa fűzi egybe azokat, akik imádkoznak. „Ha ajándékokat az oltárra viszed és ott eszedbe jut, hogy atyádfiának van ellened valamije: hagyd ott ajándékokat az oltár előtt és eredj előbb megbékülni atyádfiával, és akkor menj és ajánld föl ajándékokat.” (Mt. 5, 23—24.) A Krisztusban való egység csodálatos vonzó erő, csodálatos termékenységet biztosít a természetfölötti rendben. Minél nagyobb az egység az Egyházban és a lelkek közt, annál bőségesebb kegyelemáradattal önti el a Szentlélek a lelkeket és az egész Egyházat, annál termékenyebb talaja lesz az Egyház a szentségnek és lelki adományoknak, annál több lélek születik meg szüzi méhéből, annál több gyümölcs terem a fán, amelynek összes ágai egy törzsből, a Krisztussal és Krisztusban való egységből sarjadnak.

A misztikus kegyelmekre is, melyeket a Szentlélek közvetít a lélekkel, az erénygyakorlatok, elsősorban a szeretet gyakorlása készíti elő a lelket.

Misztikus kegyelmek. „Aki engem szeret, Atyám is szeretni fogja, és én is szeretni fogom és kijelentem neki magamat. Ha valaki szeret engem, az én beszédemet megtartja; és Atyám is szeretni fogja őt, és hozzája jövünk és lakóhelyet szerzünk nála.” (Jn. 14, 21. 23.) A Szentlélek a nagy lakáskészítő, aki a lelket megtisztítja, felkészíti, elrendezi, felkészíti, hogy Istent magába fogadja és megőrizze, édes jelenlétének örvendjen és belé alakuljon.

Jöjj el, Szentlélek Isten,
Áraszd reánk kegyesen
Mennyből fényességedet!
Jöjj el árvák gyámola,
Jöjj el szívünk orvosa,
Oszd ki égi kincsedet!

II. Pont. A Szentlélek eljövetele.

„Midőn érkezett a pünkösdi napja, mindannyian együtt valának ugyanazon helyen, és hirtelenül zaj támadt az égből, olyan, mint heves szélvész zúgása s betöltte az egész házat, ahol ültek.” (Csel. 2, 1—2.) A Szentlélek el-

Szélvész.

jövetelét szélvész jelzi, szélvész, mely elsöpör, elragad, magával visz mindent, ami útjába kerül. Ellenállhatatlan erő.

Nem tudod, honnét jő és hová megy. (Jn. 3, 8.) Ez az apostoli szónak hódító ereje, mely most nem a „tenuis aura”, az enyhe szellő, mely a Szentlélek rendes működését jelzi a lélekben (3 Kir. 19, 12), hanem a népeket és országokat magával ragadó isteni erő.

„Majd pedig szétoszló nyelvek jelenének meg nekik, olyanok, mint tűz, s leereszkedék mindegyikükre.” (Csel. 2, 3.) A nyelvek az ígéhirdetést jelképezik, amelyre az apostolok küldetést kaptak. A Szentlélek most felvilágosítja őket s ösztönzi és erősíti az apostoli küldetésre. A tűz, mely mindent megemészt, őket és a lelkeket is megemészt a buzgóság és istenszeretet lángjaiban.

Tűzes nyelvek.

(68. zsolt.) Hamuvá égeti bennük a régi embert, kiéget lelkükből minden tisztán földi érzést és törekvést, megvilágosítja lelkük minden rejtékét és égi világossággal tölti el értelmüket. „Ekkor mindnyájan betelének Szentlélekkel s beszélni kezdtek különféle nyelveken”. (Csel. 3, 4.)

Már Erzsébet is betelt Szentlélekkel (Lk. 1, 41), mikor Szűz Mária köszöntését hallotta; de most a Szentléleknek ez a kiáradása általános, sokkal erősebb és bőségebb, mint előbb valaha; ez a nagy templomszentelés, amikor az apostolok és hívek lelke mind külön

Betelnek Szentlélekkel.

is a Szentlélek temploma lesz, és az ifjú Egyház egészében is befogadja isteni kormányzóját, aki őt többé el nem hagyja. „A Vigasztaló pedig, a Szentlélek, kit az Atya az én nevemben küld, az majd megtanít titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek.” (Jn. 14, 26.) „Mikor pedig eljövend a Vigasztaló, kit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelkét, ki az Atyától származik, ő majd bizonyosá-

got tesz én felőlem; és ti is bizonysgot tesztek, mert kezdetől velem vagytok." (Jn. 15, 26—27.)

Mindez azonnal mutatkozik a különböző hatásokban, melyeket a Szentlélek eljövetele az apostolokban és a le-

Hatások: tolok félelme, mely őket ajtók mögé zárta. Megnyílnak a terem ajtajai, az

apostolok kilépnek és bátran, minden emberi tekintet és félelem nélkül hirdetik az ígét, a megfeszített Krisztus evangéliumát, amelynek hirdetésére megbízást kaptak. „Az apostolok pedig nagy erővel tesznek vala tanúságot Urunknak, Jézus Krisztusnak feltámadásáról.” (Csel. 4, 33.) Eltűnik lelkükből minden földi gondolkodás, eltűnik az egymás közötti versengés és féltékenykedés, nem ismernek más bölcseséget és tudományt, mint Jézus Krisztust, és pedig a megfeszítettet. (1 Kor. 2, 2.) Csodálatos buzgóság, vértanú lelkület hajtja, tölti be őket, a szenvedés és a Jézusért elviselt gyalázat szeretete lesz életük öröme. „Eltávozá-

az apostolokban nak a tanácsból örvendezve, mivel méltóknak találtattak, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek.” (Csel.

5, 41.) Szent Pál dicsekszik azzal, amit Krisztusért szenvednie kellett: „A zsidóktól öt ízben kaptam egy híján negyven ütést. Háromszor szenvedtem megvesszőzést, egyszer megkövezést, háromszor hajótörést, éjjel és nappal a mély tengeren voltam.” (2 Kor. 11, 24—25.) És mikor vissza akarják őt tartani, hogy ne menjen Jeruzsálembe, mert ott csak lángok és börtön vár rája, azt feleli: „Mit csináltok, hogy sírtok és megszorítjátok a szívemet. Hiszen én kész vagyok az Úr Jézus nevéért nemcsak arra, hogy megkötöttessem, hanem hogy meg is haljak Jeruzsálemben.” (Csel. 21, 13.) Karizmák, csodák és a nyelvek adománya kísérik prédikációjukat: „Félelem fogott el minden lelket: számos csoda és jel is történt az apostolok által Jeruzsálemben, s mindenki nagy félelemben vala.” (Csel. 2, 43.) Prédikációjukra előbb három-, majd ötezer ember tér meg Krisztus Egyházába: „Az Úr ígéje pedig terjed vala, úgyhogy a tanítványok száma igen megszorodék Jeruzsálemben, sőt a papoknak is nagy tömege meghódol vala a hitnek.” (Csel. 6, 7.)

Hasonló hatása volt a Szentlélek eljövetelének a hívek lelkében is. Számosan megtértek, szent életet folytattak és lelki tökéletességre emelkedtek: „Mikor ezeket hallották, szívükben megilletődének és szólának Péterhez és a többi apostolhoz: Mit cselekedjünk, férfiak, testvérek? Péter pedig felelé nekik: Tartsatok bűnbánatot és mindenitek keresztekedjék meg Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára.”

(Csel. 2, 37—38.) „A hívők sokaságának pedig szíve, lelke egy volt s egyikük sem mond vala semmit sem a magáénak a birtokából, hanem mindenük közös vala.” (Csel. 4, 32.) Az egész első keresztény közösség egy nagy szent család képét nyújtja: „A hívők mind összetartottak és mindenük közös volt. Birtokaikat és javaikat eladták s osztogatták az összeseknek, kinek-kinek szükségéhez mérten. Naponkint, egy szívvel-lelélekkel időztek a templomban, házankint végezték a kenyérszégést, vigadozással és a szív egyszerűségével vették magukhoz az eledelt, — dicsérték Istent és az egész nép szeretetében állottak.” (Csel. 2, 44—47.) „Nem is volt senki sem szűkölködő közöttük.” (Csel. 4, 34.) — Imádkozunk a Szentlélekhez, hogy bennünk is és azokban, akiknek lelki javán fáradsunk, hasonló gyümölcsöket teremjen kegyelmre. „A lélek gyümölcse pedig: szeretet, öröm, békesség, türelem, nyájasság, jóság, hosszútűrés, szelídség, hit, szerénység, megtartóztatás, tisztaság.” (Gal. 5, 22—23.)

III. Pont. Az apostolok prédikációja.

„Azok pedig elmenvén, prédikálának mindenütt, velük együtt munkálkodván az Úr és a beszédet megerősítvén a kísérő csodajelekkel.” (Mk. 16, 20.) Ez a Szentlélek munkájának végső kifejlődése, az Egyház extenzív (külső, terjedelmi) megalapítása. Az Egyházat Krisztus építette, a Szentlélek szentelte fel, az apostolok hozták a híveket. Vagy ha nem épülettel hasonlítjuk össze az Egyházat, hanem országgal, birodalommal, akkor Krisztus alapította meg ezt az országot, ő választotta meg és nevezte ki a vezéreket és az ország látható fejét, a Szentlélek avatta fel őket és adta fel nekik azt a végleges felkészültséget, mely őket igazán

az ország oszlopaivá és vezéreivé tette, az apostolok pedig a maguk részéről kiterjesztették ennek az országnak határait a földkerekség határáig. Az alapítás Krisztus műve volt, a kiterjesztés Krisztus kegyelméből és a Szentlélek erejével az apostoloké.

De ebben a hivatásban némileg nekem is részem van. Az Egyház extenzív terjesztése, az apostoli hivatás nem szűnik meg a világ végezetéig.

Apostoli hivatás.

Amíg lélek van a földön, mely Krisztus igazságaira vár, addig szükség van apostolokra is. És ez az én különös hivatásom, ha a papi rendnek tagja, ha lelkipásztor, ha apostoli szerzetnek tagja vagyok. Mily nagy hivatás ez! Minden isteni dolog közt a legistenibb: közreműködni Istennel a lelkek üdvözítésében. Erre választott ki engem is Isten kegyelme. Ha a világban élek is, családomban, alattvalóim közt, ismerőseim közt, munkakörömben, a Katolikus Akcióban igazi apostol lehetek és igazi apostolnak kellennem. Oly nagy szükség van ma a világiak apostolkodására. Külön hivatás is lehet ez, de ennek keretei egyelőre még nincsenek meghatározva, még nem született meg „a világiak rendje”, melynek az lenne a feladata, hogy a Katolikus Akciónak hivatásos szerve legyen. Imádkoznunk kell ezért!

A lelkigyakorlatok legfőbb célja, hogy apostolokat vagy legalább is apostoli lelkületű embereket neveljen. Az apostoli lelkület az áhítat legmagasabb foka, a Szentlélek kiadásának végcélja. Akár aktív, akár kontemplatív életet élek, akár világi, akár egyházi pályán működöm, mint világi vagy szerzetes pap; akár férfi vagyok, akár nő, az apostoli lelkületnek meg kell lennie bennem. Másképp nem vagyok egészen Krisztusé. Mily hatalmas, mily perzselő tűz volt ez a lelkület a két Szent Teréz szívében! A legtökéletesebb életformát pedig azok választják, akik az evangéliumi tanácsok alapján a szemlélődő életet a tevékeny élettel egyesítik. Ezek követik külsőleg is legközelebbről Krisztust, ezek legigazabb értelemben az apostolok utódai és a Szentlélek eszközei. Boldog, akit Isten erre a hivatásra kiválasztott!

Imádság. Szűz Mária által a Szentlélekhez. „Jöjj el, Szentlélek-Úristen, töltsd be híveid szívét és szeretetednek tűzét gyullaszd fel bennünk.

Küldd el Szentlelkedet és újjáteremtődnek. — És megújítod a föld színét.

Könyörögjünk. Isten, ki híveid szívét a Szentlélek felvilágosítása által oktattad, add, hogy ugyanabban a Szentlélekben a helyeset megismerjük és vigasztalásának mindig örvendezzünk, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen."

"Jézus isteni Szíve, add a te erős és hatalmas kegyelmedet, hogy Egyházadban hű gyermeked, a világban tevékeny apostolod, az örökkévalóságban pedig fénylő koronád lehessen. Amen."

IV. A SZENTLÉLEK MŰKÖDÉSE A VILÁGBAN ÉS A LELKEKBEN.

Első előgyakorlat. Elképzelem a Szentlelket galamb alakjában, amint az Egyház fölött lebeg és a világosság sugarait bocsátja ki az Egyház vezetőire és az összes lelkekre.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megismerjem a Szentlélek működését az Egyházban és a lelkekben, és mindig az ő befolyása alatt álljak és cselekedjem.

I. Pont. A Szentlélek indít meg és mozgat mindent az Anyaszentegyházban.

A Szentlélek az, aki az Egyházban és lelkünkben mindent megindít, mozgat, aki szünet nélkül működik és dolgozik, a nagy sugalmazó, mozgató, és igazgató (inspirator, motor et rector). Mindez személyi sajátosságából fakad, mert ő az Atyának és Fiúnak szeretetéből származik és mint ilyen árad ki a világba. Azért ő az Atyának és Fiúnak küldöttje a világban, minden kegyelmi működésnek megkezdője, folytatója és befejezője. Ő a legaktuálisabb minden időpontban. Mindíg eltalálja azt, amire az Egyháznak éppen akkor leginkább szüksége van. Inspirálja az Egyház vezetőit, ösztönzi az egyes választott lelkeket, hogy műveket létesítsenek, mozgalmakat indítsanak, szerzeteket alapítsanak, áhítatokat kezdeményezzenek, melyek ép megfelelnek a kor szükségletének és legjobban vezetik a lelkeket örök

céljukhoz, legjobban juttatják diadalra az Egyházat és segítik lélekmentő, isteni feladatának és küldetésének teljesítésében.

Ő szállt le az első pünkösdi napon az apostolokra, s a tudatlanokat, félénkeket bölcsékké, bátrakká tette. Kiüzte

Apostolok. őket az utolsó vacsora terméből, ki a sokaság közé, ki a világba, hogy hirdes-

sék a megfeszített Krisztus evangéliumát és országának lángbuzgalmú terjesztői legyenek. Ez volt akkor az Egyház első és szükséglete, a hit elterjedése, és erre inspirálta, ösztönözte, bátorította, tette csodálatosan képessé a Szentlélek az apostolokat.

A hit elterjedt, de megkezdődtek az üldözések. A **Vértanúk.** vértanúk korszakában a Szentlélek

volt az, aki csodálatos erőt és bátorságot öntött a hitvallók lelkébe, hogy ott állottak az üldözések árja közepett rendületlenül, mint a szikla. Az erősség Lelke szállta meg őket és tette vérüket termékeny maggá, melyből az Egyház nagyra nőtt. Ez volt az Egyház legnagyobb szükséglete, és ezen segített a Szentlélek, mikor a vértanúk lelkébe szállott.

Amikor lecsendesedtek a külső üldözések hullámai, és a tévtanok kezdték fenyegetni az Egyház benső egységét, kezdték megmértelyezni a hívek lelkét, elhomályosítani a hit tiszta fényét, akkor a Szentlélek volt ismét, aki felvilágosította a szentatyák és egyháztanítók lelkét, csodálatos

Egyházatyák. bölcseséget és tudományt öntött beléjük, hogy megcáfolhassák és halomra

döntsék az eretnek tanok emberi építményeit, hogy annál jobban kiépüljön az Egyház tiszta tanításának gyönyörű és csodálatos épülete. Jött Arius, jött Nestorius, jött Pelagius, de jött Szent Ágoston is, jött Aranyszájú Szent János, jött Szent Ambrus és a többi egyháztanító, és a bölcsesség és a tudomány Lelkének erejével tisztították meg az Egyház szántóföldjét minden konkolytól, melyet az ellenség elhintett benne.

És mikor a pogány világ élvezet- és dicsőség-hajhászása közepette a világmegvetés és hősies önmehtagadás példáira volt szükség, akkor ismét a Szentlélek volt az, aki megszállotta Remete Szent Pál, Szent Antal és mások lelkét és kivezette őket a világból a pusztába, a sivatagba,

a magános barlangokba és oszlopokra, hogy a világmegvetés csodálatos példájával tündököljenek és világító fáklyák legyenek egy erkölcsstelen, elkorcsosodott, a világ élvezeteibe Remeték és rend- merült nemzedéknek. Majd látta a alapítók. Szentlélek, hogy ez a példa nagyon jó, de most már más alakba kell azt öltöztetni, és azért inspirálta a rendalapítókat, hogy a közös, a szerzetesi élet alapjait megvessék. Mindíg az egyes korok szükségletének megfelelően támasztotta fel a rendeket és szerzeteket.

Jön Szent Benedek és korszakalkotó Regulájával kolostorokat épít a barbárság közepette, és kolostorai a lelki és földi civilizáció, a szellemi és a társadalmi kultúra gócpontjai, fellegvárai lesznek. Jön Szent Bernát és megreformálja a meglazult szerzetesi fegyelmet. Jön Assiszi Szent Ferenc és Szent Domonkos és a kolduló szerzetek, és a szegénység tündöklő példájával s a szent tudomány fegyvereivel küzdenek az Egyház elvilágiasodása és a hitetlenségnek már-már támadásra kelő ellensége ellen. Majd a reformáció korszakában jönnek az újabb apostoli szerzetek, a Jézustársaság, ép akkor, amikor megnyíltak az utak a tengerentúli országokba s lehetővé tették új népek belépését az Egyházba. Majd a legmodernebb szerzetek és kongregációk kora következik, férfi és női társulatok alakulnak, melyek a kor minden szükségletét kielégíteni hívtak. Mindez a Szentlélek műve, aki örök és mindíg új működésével inspirál, mozgat és irányít mindent.

Mikor korunkban a laicizmus szelleme, az emancipáció minden lelki tekintély és „vallási diktatúra” alól annyira kísért, akkor inspirálja a Szentlélek a Katolikus Akció. „Katolikus Akciót”, akkor kapcsolja bele az Egyház hódító tevékenységébe, az apostolkodásba a világiakat, akkor lépnek a küzdőterre a legmodernebb alakulatok, szerzetnélküli szerzetesek a világ forgatagában, lelkek, akik a világban élnek, és mégis az evangéliumi tanácsok útján járnak, nincsenek felszentelve, és mégis apostolok.

A Szentlélek sugallja Krisztus földi helyettesének, az Egyház fejének azokat a gondolatokat, elhatározásokat, döntéseket, melyek az Egyház életére a legkorszerűbbek.

Amikor a helytelen jámborság és tisztelet palástja alatt távol akarják tartani a híveket, főleg a gyermekeket az Oltáriszentségtől, a szentáldozástól, a Szentlélek felkelti X. Pius pápa szellemét,

Eucharisztia.

és Krisztus helytartója kibocsátja lelki forradalmat jelentő dekrétumait. Mindenkinek meg kell nyitni az utat a mindennapi szentáldozáshoz, a gyermekeket Krisztushoz kell vezetni, mihelyt értelmük használatára jutnak és meg tudják különböztetni az élet kenyerét a közönséges kenyértől.

A korszak nagy tévedéseivel szemben a Szentlélek kelti fel XIII. Leó nagy szellemét, aki világraszóló enciklikáiban rávilágít a század minden

Lumen de coelo.

nagy problémájára; a család, az állam, a társadalom, a munkáskérdés, minden, de minden új megvilágítást nyer. És ezt a működést folytatja jelenleg uralkodó XI. Pius páánk személyében.

Mikor a janzenizmus mételye elhidegítette a lelkeket és mintegy száműzte őket Jézustól, akkor jött Jézus Szívének nagy kinyilatkoztatása, mely a lelkek millióit az irgalmas szeretet forrásához vezette. Amikor manapság a bűn annyira elhatalmasodik, az „istentelenek” harcos tábor

Jézus Szíve.

egyenesen Isten trónja ellen tör, a kevélység és gőg új bábeli tornyokat akar építeni az ég ellen, akkor lép jobban, mint valaha előtérbe Isten irgalmas szeretete. A liziói szent „kis ösvénye”, a szent Sebek tisztelete, az „irgalmas szeretet” kultusza új lelki áramlásokat jelent Isten és az ő irgalmas Szíve felé.

Mindezt a Szentlélek inspirálja, mozgatja és irányítja. Amint a 12. és 13. században a keresztesvitézeket a Szent-

Krisztus király.

földért való harcra és később a lovagokat a foglyok kiváltására lelkesítette, úgy most Krisztus királyságának nagy eszméjét veti bele a lelkekbe, akinek lelki országáért harcolnunk kell. A modern tévelyek összességével szemben odaállítja az Immaculata dogmáját. A Mediatrix omnium gra-

Immaculata.

tiarum tanának sürgetésével új kegyelmi csatornákat nyit meg számunkra. Még a világ bűneit és tévedéseit is felhasználja, hogy a lelki élet új forrásait fakassza az emberiség javára.

Szentségek. Ott működik Ő az Egyház tanító-tekintélyében, ott a lelkek kormányzásában és megszentelésében, a keresztségben, a csodálatos szentségi kenyérben, a konszekrált olajban, az irgalom ítélőszékében, a jegyesek gyűrűjében, a püspökök kézfeltételében, az eucharisztikus áldozatban: „Jöjj el, megszentelő, mindenható, örök Isten, és áldd meg ezt a szent nevednek készített áldozatot.” (Szentmise.)

De ott működik a lelkünk mélyén is, és mindennapi életünkben a mindenkor aktuális, szükséges és hasznos indításokat adja, helyzet és körülmények szerint, melyek közt élünk és működünk, hacsak figyelünk rá és sugallatait meghallgatjuk. Ez a lelki élet: a folytonos figyelés a Szentlélek ösztönzéseire, sugallataira, és azok hű követése.

A lélek benseje. Ezek a sugallatok nem csodás hangok, hanem a lélek mélyéből előtörő indítékok, felülről jövő fénysugarak, melyek az isteni igazságokat, életünk célját, mindennapi kötelességeinket megvilágítják, akár bensőleg, akár külső szó vagy olvasmány által, ösztönzések, melyek a jó, a tökéletesebb felé hajtanak.¹ Azért oly fontos a Szentlélek tisztelete, mert ő az állandó sugalmazó, mozgató és igazgató a lelkünkben.

Jöjj Szentlélek Istenünk,
Add a mennyből éreznünk
Fényességed sugarát!

(F. Szunyogh.)

II. Pont. A Szentlélek a szeretet és az egység megteremtője és eltetője az Egyházban és a lelkek közt.

A Szentlélek az Istenség harmadik személye. Tudjuk, hogy ez nem jelent fokozatot rangban vagy méltóságban, mert a három isteni Személy egyenlőképp végtelen és egymással nagyságban, méltóságban, tudásban és az istenség min-

¹ Lásd: A nagy Király nyomdokain. 58. o.

A szeretet Lelke.

den végtelen tulajdonságában egyenlő; hiszen a három Személyben csak egy isteni természet van. Csak a származás — nem időbeli, hanem eredet szerinti sorrendjét tekintve harmadik a Szentlélek az isteni Személyek közt. Származása örök. Ő az Atyának és a Fiúnak örök személyes szeretete. Az Atya önmagától bírja az isteni természetet, ő az istenség forrása. Ő *adja* egészen szellemi, isteni nemzés által isteni természetét a Fiúnak öröktől fogva; azért Atya. A Fiú pedig ugyanazt az egy isteni természetet *kapja* az Atyától; azért Fiú. És amikor az Atya és a Fiú egymásra ismernek, lehetetlen, hogy végtelen isteni szeretet ne kösse őket egymáshoz. Ez a szeretet Istenben, a Végtelenben, nem múló tény, hanem az isteni állag maga, és ezáltal származik a harmadik isteni Személy, a Szentlélek. Ő mintegy a gyűrű, mely az Atyát és a Fiút örök szeretetben egymáshoz köti, az istenség gyűrűje.

A Szentlélek tehát az az isteni Személy, aki a szeretet által származik az Atyától és Fiútól, és azért is tulajdonítjuk neki Istennek minden kifelé való szeretetbeli, kegyelmi működését is. Ő mindenekelőtt Krisztus titokzatos testének felépítője, Krisztus és a lelkek, és a lelkek egymásközötti egységének megteremtője és fenntartója, a szeretet kapcsa, mely a tagokat a fejhez és a tagokat egymáshoz fűzi. „Mi mindnyájan egy Lélekkel egy testté keresztteltettünk és mindnyájan egy lélekkel itattattunk.” (1 Kor. 12, 13.)

Az egész Egyház Jézus titokzatos teste, melynek feje Krisztus maga. Minden tagnak megvan a maga helye ebben a testben. Szent Pál szava szerint ez az egység Krisztusban valóságos és igazi, bár nem fizikai egység. Sokkal több, mint pusztán erkölcsi egység, amilyen p. o. egy hadsereg egysége. Valódi „test”, organizmus, — bár nem fizikai test, nem fizikai organizmus, nem materiális valami, hanem szellemi, természetfölötti organizmus, mely nem kevésbé csodálatos, mint a földi test bámulatos organizmusa. Természetfölötti voltánál fogva sokkal több, mint a földi test csodálatos egysége. Ez a titokzatos egység Krisztus és a lelkek, és lélek-lélek közt úgy jön létre, hogy egy és ugyanaz a Lélek, a Szentlélek lakik a fejben és a tagokban, s amint

az emberi lélek meg a tagokban lakik, eggyé teszi és élteti az összeseket, úgy a Szentlélek is csodálatos természetfeletti egységbe fűzi Krisztus titokzatos testének tagjait és élteti azokat.

Ezért fontos, a mi korunkban főleg, a Szentlélek tisztelete. Korunk elvesztette az egység tudatát. Mi jellemzi korunkat? A szeretet hiánya, az önzés, az atomizálás, a széthullás nemzetek és tagok, osztályok és egyének, pártok és felekezetek szerint. A féktelen szenvedélyek, melyek mások áldozatai árán is kielégülést keresnek, a gyönyörök és élvezetek hajhászása mi egyéb, mint az önzés megnyilatkozása ezer új meg új alakban és formában. — Tekintsünk szét szociális téren s látjuk a gazdasági önzés örületeit. Hallunk égbekiáltó élelmi-

Önzés a világban. szer pusztításokról csak azért, hogy az árakat felemeljék, s ugyanakkor százezren éhenhalnak. Zsákszámra dobnak a tengerbe kávé, teát, gabonával fűtik a mozdonyokat, tízezerszámra pusztítanak el állatokat, a helyett, hogy egymáson segítenének az emberek. Ez az önzés, a szeretetlenség, az egymást nem ismerés netovábbja. Testvére-e itt még az ember embertársának?

És a családok szétbomlásának mi az oka? Ugyancsak az önzés, mely a családi életben, a házasságban csak gyönyört és élvezetet keres. Nem kell a mai kor emberének az, ami megköti, leláncolja szenvedélyeit; innét a házasságtörés, a hűtlenség, a család széthullása, az elválások, újránősülések, újraférjhezmenések. Innét a családok szörnyű rákfenéje: az egyke. Mind-mind csak pogány önzés.

És ha a közéletre, a nagy nemzetközi életre, az államok és népek életére tekintünk? Mit látunk ott is? Az úgynevezett fajvédelmet, a legridegebb nacionalizmust, mely voltaképp nem egyéb, mint a fajok, a nemzetek nagy önzése mások legkegyetlenebb megvetésével párosulva.

És mindezekre mi az orvosság? — A szeretet. A szeretet adományozója pedig a Szentlélek: „Az Isten szeretete kiáradt szívünkbe a Szentlélek által, aki nekünk adott.” (Róm. 5. 5.)

Minden önzés mellett is, sőt ép ezért, mindenki a szociális szeretetet sürgeti ma. De mi ez a szociális szeretet?

Ha keresztény szóval fejezzük ki, nem egyéb, mint amiről Krisztus szól búcsúbeszédében: hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te, Atyám, és én egyek vagyunk. Nem más, mint az

Orvosszer.

Ő titokzatos testének tana, nem más, mint az a nagy egység, az az „unum”, amelyet apostolainak annyira szívére kötött. És ép ebben a búcsúbeszédében annyiszor tér ki a Szentlélekre, mintha csak mondani akarná, hogy a Szentlélek adja meg majd a világosságot, hogy szavaimat megértsetek és a gyakorlatban meg is valósítsátok: Elküldöm a Szentlelket, a nagy Oktatót és Felvilágosítót, aki nektek mindent megmagyaráz, amit én mondtam. — Ezért oly fontos a Szentlélek tisztelete.

A szeretet mindig termékeny. Mikor az Isten letekint a földre és látja, hogy az ő egyszülött Fia titokzatos testének tagjai egymás közt is egyek, mikor ezt a nagy „unum”-

Lelki termékenység. ot szemléli, mintegy elragadtatásba esik és kegyelmeinek egész áradatát önti a világra, hogy megszentelje és megtermékenyítse áldásával a földet, a lelkek nagy birodalmát. Mert a szeretet a legnagyobb a kegyelmek kieszközlésében is, több, mint bármilyen hosszú imádság, vagy kemény önmegtagadás, ha nem a szeretet élteti. Szeretet nélkül minden csak zengő érc és pengő cimbalom. (1 Kor. 13.) — Ezt a szeretetet a Szentlélek adja.

És ebben rejlik fölséges szerepe Szűz Máriának is. Ő az Igének jegyese a Szentlélek által, a kegyelmek nagy közvetítője és kiosztója. Ő a Szentlélek által a szűzi Anya, nemcsak azért, mert Krisztust adta a világnak, hanem azért is, mert a lelkek végtelen sokaságát adja Krisztusnak. Ezért Szűz Mária az összes lelkek anyja. Ebben a lelki termékenységekben részt vesz némiképp minden lélek, aki a Szentlélek által Istenbe kapcsolódik a megszentelő kegyelemben.

III. Pont. A Szentlélek a benső élet megindítója, táplálója és tökéletesítője.

A Szentlélek, mondhatni, az Atyának és a Fiúnak benső élete. Kölcsönös megismerésükből származó szeretetüknek a gyümölcse. Benne élnek istenségüket. Benne egye-

sülnek egymással a legtökéletesebben. Azért a Szentlélek mibennünk is a benső életnek előmozdítója és tökéletesítője. A Szentlélek legbensőbb működése a világban a lélek legmélyén, legbensőjében megy végbe. Közelebb

Benső élet.

van a lélekhez, mint a lélek saját magához. Jobban ismeri a lelket, mint ez önmagát. Bensőbben átjárja azt, mint az saját magát megismerni képes. Legbensőbben belehatol a lélek titkába, és ezért a lelkiéletnek, a benső életnek megteremtője.

Szentlélek Isten, szállj reánk,
Elmét derítő tiszta láng,
Öntsd lelkeinkbe, melyeket
Megszenteltél, kegyelmedet!

(F. Sik S.)

Ennek a benső életnek ápolása épp a mi korunkban oly fontos, mert mi kifelé dolgozunk, és a bensőt gyakran nagyon is elhanyagoljuk. Korunk gyermekei vagyunk, és azért könnyen elhatalmasodik bennünk is ez a kifelé élés, ennek a kifelé való munkának túlbecsülése a benső élet rovására, ez a folytonos lelki költekezés benső pénzforrások és jövedelem nélkül. Így hamar kiapad lelkünk kincstára és nagyon szegények leszünk.

Jöjj, szegények atyja te,
Bőkezűség Istene,
Lelkünk fényed hassa át!

(F. Szunyogh.)

Ha az ideges kapkodás, az ide-oda futkosás közepette olykor állásunk és hivatásunk miatt nem is tudjuk magunkat külsőleg egészen kivonni az élet forgatagából, mely

A lélek szentélye. minket körülvesz és kísér, legalább lelkünket ne adjuk oda, hanem teremtsünk annak mélyén kis szentélyt, a Szentlélek szentélyét, ahová visszavonulunk, hogy az ő szavát hallgassuk és lelkileg táplálkozzunk. A külső élet közepette is lehet mélységes, benső életet élni, ha a Szentlélekkel egyesülve élünk.

De nemcsak a mi személyes szükségletünk, hanem egész korunknak mélységes igénye a bensőbb lelkiség. Korunk elvész a külsőségekben. Feltűnő, de az igazság

lényegét érintő Försternek az az állítása, hogy bár a kereszténység áldásai nagyjából a Nyugatot boldogították, mégis — ha magától a kereszténységtől eltekintünk és csak a természetes adottságokat nézzük — úgy bizonyos tekintetben Nyugat népei mögötte állnak Kelet népeinek. Büszké vagyunk kultúránkra, technikánkra, hódító erőnkre, harci felkészültségünkre; de a lelkiség mélyebb Kelet népeinél, természetes lelki adottságuk a belső lelki kultúra művelésére alkalmasabb, és e tekintetben fölöttünk állnak. Mi lenne, ha ezeket a népeket a kereszténység meghódítaná! Ne maradjunk vissza mögöttük lelkiség tekintetében mi, akik kétezer éve élvezzük a kereszténység áldásait!

Imádság:

Jöjj, Szentlélek Istenünk,
Add a mennyből éreznünk
Fényességed sugarát!
Jöjj, szegények atyja te,
Bőkezűség Istene,
Lelkünk fényed hassa át! Amen.

TIZENEGYEDIK NAP.

I. A SZERETET.

Lelkigyakorlatainkban eljutottunk minden aszkézis, minden lelki törekvés, minden lelki élet végcéljához és koronájához, oda, ahova irányul minden magábaszállás, minden lelkiismeretvizsgálás, minden vezeklés és lélekformálás: a szeretethez. A szeretet „a tökéletesség köteléke.” (Kol. 3. 14.) Benne csúcsosodik az egész lelki építmény, maga a lelki gyakorlat is.

Amilyen alapvető és kimagasló szerep jut azonban a szeretetnek, éppoly fontos az is, hogy a szeretet tiszta aranyát megkülönböztessük a hamis aranytól, a szeretet hamisítványától. Oly sokszor használják megnevezésül ezt a szót: szeretet, és mily kevésszer méltán! A szenvedély, az érzékiség, az önzés a szeretet nevét viseli. Érzelmességet, nyájas megjelenést szeretetnek nevezünk. Mily távol

áll mindez az igazi szeretettől! Mi a szeretet lényege? A szeretet az akaratban honol, a magasabb vágyóképeségben, annak legmélyén, és minden lelki törekvés alapját, forrását alkotja. Van szeretet, mely természetes ösztön, és van szeretet, mely erény. Ösztönszerűleg szeretjük önmagunkat és ösztönszerűleg szeretjük a jót általában. Erény a szeretet akkor, ha azt a jót szeretjük, amely szeretetünket megérdemli, elsősorban az Istent.

Az erényes szeretet mindig az akarat szabadságából, választóképeségéből fakad; innét latin neve: dilectio. Az erényes szeretetet saját tevékenységünkkel megszerezhetjük, fokozhatjuk és tökéletesíthetjük, természetesen Isten kegyelmével. Az Isten iránt való szeretetnek megszerzése, gyarapítása és tökéletesítése ennek az elmélkedésnek is célja.

Isten szeretetére kétféle úton juthatunk el: tulajdonságainak szemlélése és jótéteményeinek megszívlelése által. Az első út inkább elméleti, a másik gyakorlati. Ez utóbbit választjuk a lelkigyakorlatban. Isten jótéteményeinek szemlélése és megszívlelése által mintegy Út Isten szeretetéhez. lépcsőfokokon emelkedünk fel magának a Jótevőnek jóságához, szépségéhez és szeretetreméltóságához. Adományából ismerjük meg az adományozót, ajándékaiból az ajándékozót. Ez a legkönnyebb és az emberi természethez legközelebb álló mód, hogy Isten szeretetére eljussunk.

A szeretet székhelye az ember benseje. A szeretet valami benső. De hogy a szeretet igaz legyen, szükséges, hogy külső cselekedetre ösztönözze az embert, és amikor alkalom van, külsőleg is megnyilatkozzék: tettekben, áldozatokban. Ez az igazi szeretet első jellemzője. „Fiacskáim! ne szeressünk szóval, se nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal.” (1 Jn. 3, 18.) Második: a közlés. A szerető a szeretett lényben saját képmását látja, második én-jét. Azért ad, közöl abból, amiye van, s közli

A szeretet tulajdonságai. önmagát. Adományában is voltaképp magát adja; mert soha a szeretetet más ajándék ki nem elégíti, mint saját magának ajándékozása. Aki gazdag, gazdagságából, aki bölcs, bölcsességéből, aki hatalmas, hatalmából ad annak, akit szeret. A termé-

szetes rendben legvilágosabb képe ennek a házasság, amelyben a hitves hitvesének rangját, címét, nevét, vagyonát, lelkét, testét adja ajándékol. Még jobban nyilvánul meg mindez a lelki szeretetben, a természetfeletti, isteni szeretetben.

Közlés, adakozás, önmagának átadása tettben, cselekedetben, akár áldozat és szenvedés árán is, sőt magában az áldozatban és szenvedésben: ez a lelki, az igazi, az isteni szeretet jellemzője. Ezt kell szem előtt tartanunk, ha Istennek hozzánk való szeretetét és viszont a mi szeretetünket öhozzá mérlegeljük és fontolgatjuk, annak igaz voltát megismerni, arról meggyőződni kívánunk.

Első előgyakorlat. Elképzelem, mintha a Szentháromság és egy Isten trónja előtt állnék és látnám az angyalok és szentek sokaságát, amint értem közbenjárnak.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Isten adományait megismerjem, értékeljem, s ezáltal mindenben és mindenkor az ő nagyobb szeretetére és tökéletesebb szolgálatára buzduljak.

I. Pont. Isten ad, amiye van.

Hogy megismerjem Isten szeretetét irántam, fontolóra veszem elsősorban magukat az adományokat, azok nagyságát és sokaságát, melyeket tőle kaptam. Megfontolom mindebben, mennyire valósul meg szeretetében az igazi szeretet főjellemzője, hogy a szeretet nem annyira szavakban, mint inkább tettben és cselekedetben nyilvánul meg, és ad abból, amiye van: gazdagságból, tudásból, hatalomból, minden javából.

Átfutom a teremtés, a megváltás és megszentelés nagy műveit, a természet és a kegyelem világát, az általános és a rám nézve sajátos, különös adományokat, kegyelmeket. Mily sokat adott nekem az Isten! — Megteremtett. Ezer és millió lehetőségek közül engem ragadott ki a semmiségből és létet adott nekem, bár előre látta, hogy sok más ember sokkal tökéletesebben dicsőítette és szerette volna őt, sokkal hűségesebben szolgált volna neki. Mily különös nagy szeretetet tanúsított irántam már a teremtésben! Testet és lelket adott, képességekkel és tehetségekkel, érzékekkel és tagokkal. Mily jótétemény, mily nagy ajándék egyedül csak a szemem, mellyel látok, a fülem, mellyel

hallok! Mi volnék szem és fül, látás és hallás nélkül! Ó szegény vak, szegény süket, szegény béma, szegény nyomorék, te megmondod, te megmutatod nekem, hogy mennyire szeretett engem az Isten, mennyivel szeretett jobban, mint sok más, mily különös nagy szeretetet juttatott nekem. Ép testtel, ép lélekkel születni, mily nagy isteni ajándék! Sokszor egy élet, egy életnek egész iránya, boldogsága, hivatás és örökkévalóság függnék ettől — természetesen beleértve a szabadakarat helyes vagy helytelen használatát is.

És mennyivel többet adott Isten nekem tehetségekben, külső javakban, mint sok másnak!
a természet rendjében Szüleimben, nevelésemben mennyivel nagyobb gondja volt rám, mint ezer más emberre. Mi lett volna belőlem, ha egy nyomortanyán, ha az őserdőben, ha a jéghegyek közt vagy a Szahara sivatagában vagy egy bűnfészekben születtem volna? Istenem, mennyivel jobban szeretted engem, mint ezer más embertársamat! Hogy köszönjem, hogy háláljam meg ezt neked?

Mit szóljak a mindenség nagy műveiről, az erőkről, melyeket a természetbe rejtettél, a fényről, a világosságról, a napról, a holdról és csillagokról, mit a növényekről és állatokról, mit a folyókról és tengerekről, a forrásokról és bányákról, az erdőkről és szántóföldekről, melyeket mind érettem alkottál? És mennyivel többet juttattál mindezekből nekem, mint másoknak! Istenem, mily nagyon szeretted engem!

És ha nézem a megváltás és megszentelés művét, ismét mily nagyok az ajándékok, melyeket Istennek, az ő szeretetének köszönök. A megtestesülés, Jézus egész földi élete, tanítása, munkája, fáradozása, nélkülözései, szenvedése és halála! Egyháza, szentségei, érdemei és
a kegyelem rendjében kegyelmei, a Szentlélek egész működése az Egyházban és lelkemben. Annyi sok felvilágosító és erősítő kegyelem. És mindebből mennyi jutott speciálisan nekem, csak nekem! Hivatásom, annak előkészítése, kialakítása, befejezése. Hány ezer és millió közül választott ki engem az ő szolgálatára a katolikus Egyházban, a szerzetben, a papi rendben! Hogy készített elő mindent, hogy távolított el minden akadályt, hogy vitt mindent

sikerre és juttatott szerencsés befejezésre! Istenem, mennyit, de mennyit köszönök neked! „Mivel viszonzozzam az Úrnak mindazt, amit velem cselekedett?” (115. zsolt.)

Mindez pedig adományainak csak kezdete, mintegy ízelítője annak, amit még adni akar — adni akar ott túl, az örök hazában. Ott önmagát akarja nekem adni, boldog élvezetül, birtokul, tulajdonul. Mennyire igaz az ő szeretete! Mily igazán valósul meg az ő szeretetében, hogy a szeretet adni akar, hogy a szeretet közli önmagát, hogy a szeretet önmagát átadja annak, akit szeret!

Istenem, ha mindezt szívvel és hálattal lélekkel megfontolom, lehetetlen, hogy bensőmből ki ne törjön a vágy, hogy én is hasonló szeretettel adjak

Felajánlás.

neked mindent, amim csak van és ami csak vagyok. Lehetetlen, hogy egész bensőm odaadásával ki ne törjön lelkem mélyéből a szó: „*Vedd, Uram, és fogadd el minden szabadságomat, emlékezetemet, értelmemet és egész akaratomat, amim csak van és amivel csak rendelkezem. Te addad nekem mindezt, neked, Uram, adom vissza. Minden a tied, rendelkezéssel vele egészen akaratom szerint. Add nekem szeretettedet és kegyelmedet, mert ez nekem elég!*”

A lelkigyakorlatoknak ez a felajánlása ebben az elmélkedésben, mely egészen Szent Ignác szívéből fakadt, az elképzelhető legtökéletesebb felajánlás. Mindent magába foglal és a legtökéletesebben odaad. Vedd, Uram! — ne várd, hogy én adjam, ne kérd beleegyezésemet, ne törődj esetleges ellenkezésemmel, ne kímélj: vedd, amit akarsz, gyarapítsd, csökkentsd, vedd el egészen, ha tetszik — javaimat, tehetségeimet, kegyelemadományaidat, értelmemet, amit csak akarsz. Csak egyet hagyj meg: szeretettedet és malasztodat. Ezekkel elég gazdag vagyok és egyebet mitsem kívánok.

Vedd, Uram! igen — de fogadd is el tőlem; mert szívesen adom, örömmel ajánlom fel neked, amim csak van, és saját magamat. A te szolgálatodra, a te dicsőségedre szentelek mindent és használok mindent, amit adtál. Úgyis a tied; de ha nem is volna, akkor is adnám, mert te vagy az én Istenem, te vagy az én Uram, te az én Teremtőm, boldogságom és mindenem.

II. Pont. Isten jelen van abban, amit ad.

A szeretetnek külön jele az, ha valaki személyesen adja ajándékát. Ez különös figyelmet, gyengédséget, sőt tiszteletet árul el. Isten is minden ajándékát személyesen

adja, mindenütt és mindenben jelen van. Amikor a nap rám süt, Isten jelen

Isten jelenléte: van sugarában, és létet ad neki. Amikor a virág felém árasztja illatát és a gyümölcs megörvendtet

edességével, és az erdő rám borítja üdítő lombjait, Isten jelen van bennük, életet ad nekik és mintegy személyesen nyújtja nekem szépségének, jóságának, szeretetének adományait, mintegy maga kínálja fel az üdítő árnyé-

ket, az édes gyümölcsöt, az illatos virágot.¹ Amikor a madárdal megörvendtetet, és az igavonó

a természetben állatok életem fenntartására dolgoznak: Isten jelen van, és életet, érzést és

mozgást ad nekik, hogy nekem szolgáljanak. Mikor édesanyám mint gyermeket kebléhez ölelt, mikor barátom keze-

met megszorítja, mikor tanítóm oktat és nevel, amikor gyón-

tatóm feloldoz, mikor az Egyház szolgálja olajjal megkeni beteg tagjaimat, mikor elkísér utolsó utamon: Isten jelen

van bennük, és élet és érzés és mozgás mellett értelmet, szabadakaratot, lelki hatalmat ad nekik, hogy testem-lelkem

szolgálatára legyenek és földi s örök életemet boldoggá tegyék. És saját

a kegyelem által magamban is mint templomban üti fel lakását, mint jelenlevő rejtett Isten, mint Láthatatlan ad

nekem létet, életet, érzést, mozgást, értelmet, szabadakaratot, és a kegyelem által szentélyévé, templomává tesz, mely-

ben ő maga lakni és megpihenni akar.

Ha a Megtestesülés és Oltáriszentség titkaira gondolok, jelenlétének még magasztosabb módjai tárulnak fel lelkem

előtt.

¹ Doch zogen fort wir aus dem Paradiese,
Wo jedes Lüftchen uns von Gott erzählt,
Wo uns von ihm jed' Blümchen auf der Wiese
Ein Liebeszeichen froh entgegenhält.

Lenau.

Születvén éltem társa lett,
 Egy asztalnál velem evett,
 És étkül adván önmagát,
 Váltásként éltét adja át,
 És fent mint égi koronát
 Jutalmul adja önmagát.

a Megtestesülésben és az Oltáriszentségben A Megtestesülés által testvérem lett az Isten, velem járt a földön, velem társalgott, velem étkezett, velem örvendett, velem szenvedett, velem meghalt. És ezt a jelenlétét eucharisztikus élete által kiterjeszti az egész világra, minden századra, minden nemzedékre.¹

Valóban köztünk él, hajlékát ütötte fel köztünk, és hozzám jön a szentáldozásban, hogy táplálékom és italom legyen és a legcsodálatosabb módon lelkemmel egyesüljön és bennem lakjék. „Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, én bennem marad és én őbenne.” (Jn. 6, 57.)

Ő, csodálatos isteni közelség, a barátságnak és szeretetnek csodálatos isteni leereszkedése! Nem kell-e, hogy én is az ő számára mindig „jelen legyek”, mindig jelenlétében járjak, hozzá állandóan felemelkedjem, Isten jelenlétében járni. csak benne éljek? Hiszen „őbenne élünk, mozgunk és vagyunk.” (Csel. 17, 28.) „Ne legyen előttünk ismeretlen” ez az Isten (Csel. 17, 23), ne legyen elhagyatott lelkünknek ez a szentélye, ez a tabernákulum, ne hiányozzék az imádó a saját lelkem és mások lelkének szentségháza előtt. Azért, amennyire emberi gyarlóságom engedi, állandóan jelenlétében akarok járni, mindenben és mindenkiben Őt akarom látni és szeretni, dicsőíteni és imádni; lelkem szentélyébe visszavonulok, és imádásom, szeretetem tömjénét hintem neki; minden eseményben, jó és balsorsban szent akarátát, bölcs megengedését, szerető gondviselését, atyai kezét akarom szemlélni, magasztalni és imádni; a szeretet szentségében gyakran meglátogatom őt és a szentáldozásban annyiszor veszem magamhoz, amennyiszer csak körülményeim engedik. Ne legyen igaz számomra soha a szó: „Köztetek áll az, kit ti nem ismertek.” (Jn. 1, 26.) „Szüntelenül magam előtt

¹ Lásd: Örök igazságok, Mi nekünk a tabernákulum?

látom az Urat, hisz ő áll jobbomon, hogy meg ne inogjak. Örvend is a szívem, ujjong is a nyelvem, sőt testem is reménységben pihen: mert nem hagyod az alvilágban lelkeimet, s nem engeded, hogy romlást lásson szented. Megmutatod az élet útját nekem, színed előtt örömmel töltesz el engem, és jobbodon mindvégig gyönyörűségem leszén." (15. zsolt.) Mózesrel „mintegy látva a Láthatatlant, állhatatos maradok" (Zsid, 11, 27.) jelenlétében és őt dicsőítvén „Istent hordozom testemben." (1 Kor. 6, 20.)

Mintegy szeme előtt járva, a legtökéletesebben rendezem be életem minden mozzanatát és irányítom akarata szerint minden tehetségemet. Ezért ennek az új meglátásnak hatása alatt újból ismétlem és mondom:

„Vedd, Uram, és fogadd el minden szabadságomat, emlékezetemet, értelmemet és egész akaratomat, amim csak van és amivel csak rendelkezem. Te adtad nekem mindezt, neked, Uram, adom vissza. Minden a tied, rendelkezézz vele egészen akaratom szerint. Add nekem szeretetedet és kegyelmedet, mert ez nekem elég.”

III. Pont. Isten munkálkodik adományaiban.

Isten jelenléténél adományaiban még meghatóbb az, hogy ő bennük dolgozik és munkálkodik is javamra. Nem tétlen ő, hanem olyan, mint a gondos édesanya, aki gyermekeiért állandóan dolgozik és fáradozik. Isten teremti az elemeket, a növényeket, az állatokat, az embert; teremti és fenn is tartja, mondhatni minden pillanatban újból teremti. Teremtő működését állandóan folytatja. De ez nem elég neki. Közre is működik teremtményei minden cselekedetében, mert nélküle nemcsak a kegyelem, hanem még a természet rendjében sem tehet a teremtmény semmit. Amikor a nap felkel és világít és befutja hatalmas pályáját az égen,¹ Isten közreműködik, hogy megtehesse. Amikor a felhőből jótékony eső hull alá és megtermékenyíti a földet, Isten közreműködik és lehetővé teszi, hogy az eső megtermékenyítse szántóinkat. Amint a teremtmény nélküle nem

¹ Voltakép a föld mozog, amint ezt a tudomány tanítja.

képes létében megmaradni, úgy nélküle működni is képtelen. Amikor tehát a növény fejlődik, a gabonaszem kikel és kalászbá szökik, az állatok sokasága kifejtí életét a földön; amikor gondolkodom, mozgok, kezemet vagy lábamat felemelem, Isten mindenkor közreműködik, hogy ezt megtehessem. Mily mennyei igazságok, mily boldogító valóságok nyílnak meg e szemléletnél lelkem előtt!¹

Abban a mindennapi kenyérben, melyet ma is magamhoz veszek, Istennek mily munkája rejlik értem! A búzaszemnek ki kellett kelnie, növekednie, jótékony esőnek kellett a kikelő magra hullania, a nap sugarának kellett azt melengetnie. Azután szárba és kalászbá szökött, megért, jöttek az aratók, lekaszálták, kévébe kötötték, megcséplték. A malomban megőrlték, a kemencében megsütötték, míg végre hozzám került,

a természetben

hogy éhségemet csillapítsam. Mennyi munka Isten részéről! A növekedésben a búzaszemmél, az esőben a felhőkkel, az aratásban és cséplésben a munkásokkal, a kenyérsütésben a pékkel közreműködött, ő is adta mindezeknek a termő, a dolgozó, a működő erőt és képességet, hogy végre a kenyeret létesítsék, és mindegyikükben és mindegyikük által sokkal inkább ő, a Teremtő, dolgozik és munkálkodik, mint ők maguk. A búzaszem, mikor a földben meghal, nem gondol rám, hogy egykor táplálékom lesz, ha majd a földből újra kikel; az arató nem gondol rám, hogy értem dolgozik és verejtékez, inkább saját hasznát nézi; a pék nem ismer engem, aki kenyerét eszem, és nem gondol rám szeretettel, de Isten igen. Mikor a falat kenyeret magamhoz veszem, ő ennek örül, örült már akkor, amikor a földműves a búzamatot elvetette, mert rám gondolt, hogy majd egykor ez a búzaszem táplál engem; örült öröktől fogva, mert öröktől fogva rám gondolt és nekem szánta, hogy a mai napon testi szükségletemet kielégítsem.

És mikor édesanyám az első csókot lehelte homlokomra,

¹ „Ha tehát felkelni látod a napot, ha látod a holdat pályáján, ha a tavakat, a forrásokat, a folyókat, az esőt és az egész természet folyását szemléled, akár a magvakban, akár saját testünkben, vagy az állatokéban, és mindazt, ami által ez a mindenség fennáll, lásd mind ebben az Atya örök működését.” (Chrysost. hom. 38 in Jo.)

mikor az élet folyamán ezer meg ezer szeretetnyilvánításban és szeretetcselekedetben részesítettek azok, akiket ő adott nekem, hogy az ő akarata és rendelése szerint szeressenek engem, akkor ő adja nekik a képességet, hogy engem szeressenek, ő működik közre velük, mikor szeretnek, ő szeret engem bennük, öröktől fogva szeret, jobban mint azok, akik által és akikben szeret, mert öröktől fogva rám gondolt és öröktől fogva meg akarta nekem szerezni ezt az örömet, isteni csókját már az örökkévalóság hajnalán adta nekem, melyet most anyám, testvérem ajka által lehel rám. „Örök szeretettel szerettelek téged, azért könyörületességemben magamhoz vontalak téged.” (Jer. 31, 3.)

És amit a természet rendjében látok, ugyanazt tapasztalom még sokkal inkább a kegyelem rendjében. Minden ajándékában, minden adományában öröktől fogva dolgozott, munkálkodott értem és szeretett engem. Mikor a föld alapjait megvetette, gondolt rám; mikor a napot és a holdat az égboltra tűzte, gondolt rám; mikor az első emberben, Ádámban ősatyámat megteremtette, gondolt rám és szeretett, és már előre örült, hogy az övé leszek és ő az enyém. Helyes értelemben mondhatom én is: „Amikor az eget felállította, már ott voltam, amikor biztos törvénnyel kört vont a mélység színe fölé; amikor a fellegeket odafenn megerősítette és kimérte a vízforrásokat, amikor a tengert körülvette határával és törvényt szabott a vizeknek, hogy át ne hágiák határaikat, amikor a föld alapjait megvetette: ott voltam mellette, színe előtt játszadoztam.” (Péld. 8, 27—30.) Értem dolgozott Lelke a pátriárkáknak és prófétáknak, értem dolgozik az apostolokban

lelkemben

és az Egyházban, bennem dolgozik sugallataival és ösztönzéseivel, mindent előkészítve, kegyelmével kísérve, szerencsés befejezésre juttatva. Ha tanulok, velem és bennem dolgozik, ha imádkozom, velem és bennem imádkozik, ha felüdülök, ő is velem üdül, mindenhol és mindenben velem van, bennem él, bennem munkálkodik és dolgozik.

De talán azt mondom: munkája nem jár fáradsággal. És ez igaz. Isten működése nem ismeri a fáradságot. De

mit tesz ez? Nem elég, hogy ily nagy Úr velem törődik, értem mozgatja az egész világot, minden cselekedetemben velem van és velem munkálkodik? De hogy lássam, mennyire szeret, megtette azt, amit isteni természetében nem tehetett: emberré lett, felvette halandó természetemet, hogy szenvedhessen értem, fáradsággal dolgozhasson, kezei-

Krisztusban

nek munkájából éljen, arcának verejtékében utánam járjon és keressen, a keresztet velem együtt és értem hordozza, velem együtt és értem meghaljon. Istenem szeretete! ki méri meg mélységedet, ki méri meg szélességedet!?

És mindezt szemlélve, nem kell-e nekem is újból felbuzdulnom, hogy a magam részéről én is mindent odaadjak Istennek? Megfelelően annak, hogy ő értem munkálkodik mindenben és minden pillanatban, én is ő érette akarok dolgozni és fáradni, minden képességet az ő szolgálatára akarom szentelni, nemcsak úgy, hogy akaratát megcselekszem, hanem hogy igyekszem másokat is megnyerni szolgálatának. Szenvadni akarok érte, és amikor ő a rám nézve kellemetlen, nekem szenvedést okozó teremtményekkel közreműködik, szent keze intézkedésének gyermeki szeretettel alávetem magamat. Ily érzelmektől eltelve mondom: *„Vedd, Uram, és fogadd el minden szabadságomat, emlékezetemet, értelmemet és egész akaratomat, amim csak van és amivel csak rendelkezem. Te adtad nekem mindezt, neked, Uram, adom vissza. Minden a tied, rendelkezézz vele egészen akaratod szerint. Add nekem szeretetedet és kegyelmedet, mert ez nekem elég.”*

IV. Pont. Isten adományaiban önmagát adja.

Nem elég, hogy jelen van minden adományában, nem elég, hogy azokban munkálkodik és működik értem, hanem adományaiban önmagát adja nekem. Mert „minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről vagyon”, és a „világosságok Atyjától száll alá, akinél nincs változás, sem árnyéka a változandóságnak.” (Jak. 1, 17.) Mindaz a jó, amit Tőle kapok, minden ajándék, amit ad, Belőle ered, mint a patak a forrásból, mint a sugár a fényes napból, és az ő tökéletességének csak visszfénye, kis csermely, mely

a tökéletesség tengeréből folyik, fénysugár, mely az örök napból ered. Benne minden végtelenül nagyobb mértékben megvan, egy egyszerű, de végtelenül tökéletes isteni természetben, és minden csak ennek az egy isteni természetnek gyarló, tökéletlen utánzata.

Azért a teremtményeken, mint az ő adományainak lépcsőin felemelkedem az egy, végtelen Istenhez, tulajdonságaikban az ő tökéletességeit szemlélem, adományaiiban őt látom, megfontolom, hogy *Ki az*, aki mindent ad, s így az ő tiszta szeretetének lángját szítom fel szívemben.

Megtekintem a látható világ nagyságát, szépségét, változatosságát. Mily mérhetetlen nagy a világ, mily mérhetetlen a mindenség!

A mindenség:

Fényévek és csillagtávolságok beszélnek itt, világgömbök száguldanak az űrben, melyek billiószor nagyobbak földünkénél, sugarak esnek ránk, melyek Ádám idejében hagyták el a fényforrást, melyből eredtek.

nagysága

Mily nagy a világ, és mily nagy az Isten, aki azt egy szavával teremtette és mindeneket betölt!

És mily szép! „Az eget hirdetik Isten dicsőségét.” (18. zsolt.) A ragyogó nap, a fényes hold, a hótakart bércek, az alkonyat és a hajnal pírja, a tengernek mindig változó szépsége, a rónák végtelensége, az erdők és a rétek virágai beszélnek szépségéről, bölcsességéről, jóságáról és nagyságáról.

Mily bölcs Ő! Minden fűszál, minden virágkehely, a legkisebb állatocskák csodákat beszél el bölcsességéről. Nézd a hangyák és a méhek államát, nézd a madarak fészkeit, nézd az állatok kis családi életét, alkalmazkodó képességüket, és szemlélj mindebben Isten szeretetét és bölcsességét!

„Nézzétek az ég madarait, hogy nem vetnek, nem aratnak, sem csűrökbe nem gyűjtenek, és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nézzétek meg a mezők liliomait, mint növekednek, nem dolgoznak és nem fonnak; pedig Salamon minden dicsőségében sem volt úgy öltözve, mint egy ezek közül.” (Mt. 6, 26—29.) Mily jó az Isten! Mily széppé teremtette a világot, a mindenségre rálehelte szépségét és jóságát. Mily szép, mily jó, mily nagy lehet ő maga, ha

már kezeinek alkotása ily szépséget, nagyságot és jóságot varázsol lelkem elé!

De mi az értelemnélküli világ az emberhez képest! Megtekintem mindazt a lelki és szellemi nagyságot, hatalmat, szépséget, jóságot, amit a hadvezérek, az államférfiak, a költők és művészek, a tudás és erkölcs hősei, a szentek lelkem elé varázsolnak az összes századokon át. Most eltekintek a vétkektől, melyek esetleg lelküket eltorzították,

Az emberiség nagyjai. szellemi nagyságukra homályt borítottak, és csak a természetes nagyságot, szépséget szemlélem bennük. Hatalmas világhódítók, zseniális államférfiak, mélyen gondolkodó bölcsek, a természet titkait kifürkésző tudósok, hatalmas felhalálók, bátor kutatók, halált megvető utazók és felfedezők, prófétai ihletű költők és művészek, egész világokat kormányzó uralkodók — a nagyságnak, a hatalomnak, az emberi tudásnak, bölcseségnek és művészetnek mily ámulatba ejtő sokasága, változatossága!

De mi ez mind az erkölcsi nagysághoz és szépséghez, mi ez a szentséghez képest! És itt is mily változatosság, mily elbájoló, ámulatba és csodálatba ejtő nagyság és szépség, jóság és bölcsesség! Mózes hite, Ábrahám rendü-

Földi igazak. letlen bizalma, Szent Pál lánglelkű buzgósága, Szent Alajos csodálatos tisztasága, Nagy Szent Teréz szeráfi emelkedettsége, Assisi Szent Ferenc szegénysége, Szalézi Szent Ferenc szelídsége, Szent István ellenségszeretete, Aquinói Szent Tamás bölcsesége, Szent Ágoston lelki mélysége, Mária Magdolna bűnbánata, liziói Kis Szent Teréz gyermekdedsége, Loyolai Szent Ignác akaraterete, Xavéri Szent Ferenc buzgalma a lelkek iránt, a vértanúk hősiessége, a szűzek tisztasága, az egyháztanítók tudománya, az apostolok hódító ereje — mily hierarchiái ezek az erkölcsi nagyságnak és szépségnek, a lelki erőnek és bájnak, a hitből fakadó malasztos életnek!

De mi az egész látható világ az emberrel együtt, mik a földön élő igazak együttvéve is az ég boldog lakóihoz, a Szentekhez képest! Ott mindez a változatosság és szépség, nagyság és bölcsesség, hatalom és dicsőség ezer-

szerte ragyogóbb fényben tündöklük, ott a szentek beláthatatlan seregében, az angyalok megszámlálhatatlan sokaságában.

A Szűzanya. És mik az összes angyalok és szentek együttvéve, ha összehasonlítjuk a boldogságos Szűz lelki szépségével és nagyságával. Az angyalok és szentek minden lelki szépsége és nagysága együtt sem mérhető fel az Isten anyjának kegyelmi bőségével, szentségével és lelki szépségével. Ő egy egész külön égi hierarchiát alkot egymaga. Csodálattal borulok le az isteni szeretet eme legkiválóbb alkotásának nagysága és szépsége előtt.

De még a boldogságos Szűz is minden szépségével és nagyságával együtt, hozzászámítva az összes szentek és angyalok mennyei szépségét és nagyságát, eltűnik az emberré lett Ige, Krisztus emberi természetének szépsége és nagysága előtt. Mint a hold és a csillagok fénye elenyészik a nap ragyogó fényáradata mellett, úgy tűnik el minden más szépség és nagyság a felkelő égi nap, Krisztus mellett. Ő mily mérhetetlen szépség, mily értelemmel soha fel nem fogható mennyei nagyság!

Mindez pedig még mindig csak teremtettségszerűség és nagyság, teremtettségszerűség és teremtettségszerűség. Azért egyesítsük mindazt, amit a látható és láthatatlan világ nagyságban, szépségben, bölcseségben és szentségben felmutat, tegyük hozzá a boldogságos szent Szűz minden kiválóságát és mennyei fenségét, tegyük hozzá Krisztus emberi természetének minden mértéket meghaladó kegyelmi kiválóságait és természetes szépségét, nagyságát — mindez csak csepp az óceánhoz képest, mindez mint a semmi a végtelen Istenhez képest! És száz meg ezer meg millió világ is csak semmi Istenhez képest, mert ő végtelen. Mily nagy, mily szép, mily bölcs, mily szent lehet az Isten! Ki fogja fel ezt földi értelemmel, ki érti meg akár az angyalok értelmével is! „Mekkora a mélysége az Isten gazdagságának, bölcsességének és tudásának!” (Róm. 11, 33.)

Isten. És ez a nagy, ez a bölcs, ez a szépséges Lény ismer engem. Szeret engem. Mintegy kiüresíti magát szeretetből

értem. (Fil. 2, 7.) Meghal értem szeretetből. Keresi az én szeretetemet. Boldoggá tehetem szeretetemmel.¹ — Ó, és én ne szeretném őt? Ne szeretném őt szívem egész szerelmével és odaadásával, lelkem minden lángolásával és epedésével? Ne szeretném őt tisztán, önzetlenül, nemcsak adományai miatt, hanem mert ő maga oly szép, oly nagy, oly bölcs, oly jóságos, oly szeretetreméltó, oly szent, oly tökéletes, oly végtelen! Lelkem mélyéből

Tiszta szeretet.

tör elő az imádság: Ha csak *Te* szép vagy, ó én szeretett Istenem, hacsak *Te* gazdag vagy, hacsak *Te* uralkodol, hacsak *Te* boldog vagy! És már nem ajándékait, hanem ajándékaiban őt magát szemlélve, szívem tekintetét istenségének szívére szegezve, lelkem legtisztább, legönzettelebb szeretetével mondom: „*Vedd, Uram, és fogadd el minden szabadságomat, emlékezetemet, értelmemet és egész akaratomat, amim csak van és amivel csak rendelkezem. Te adtad nekem mindezt, neked, Uram, adom vissza. Minden a tied, rendelkezézz vele egészen akaratom szerint. Add nekem szeretetedet és kegyelmedet, mert ez nekem elég.*“ Amen.

II. „AZ ISTENNEK TEMPLOMA VAGYOK.”

(1 KOR. 3, 16.)

Az Oltáriszentség megőrzésére és szolgálatára vannak szentelve az oltárszekrény (a szentségház, a tabernákulum), a szentségmutató (monstrancia, ostensorium) és az áldoztató kehely (ciborium). Ha a templomba belépünk, és él lelkünkben a hit, szemünk tekintete azonnal az oltár szekrényén, a tabernákulumon akad meg, mert ott van a templom középpontja, ott van a szentek Szentje, amelytől az egész templom szentségét nyeri.

Nagy a tabernákulum rendeltetése. Mintegy hivatásáról beszélhetünk. És ez nem más, mint hogy magába zárja a kenyer színe alatt rejtőző Istent, hogy neki lakást és otthont adjon. Szentebb a tabernákulum, mint a templom, mert

¹ Lásd: Meschler, Das Exerzizienbuch III., elmélkedés a szeretetről.

közvetlenebbül zárja magába az Istent, és a templom is csak azért oly szent, mert van benne tabernákulum.

De még magasztosabb és szentebb a monstancia, a szentségmutató hivatása. Mert ez még közvetlenebbül érinti a szentostyát, tartja azt, sőt nemcsak tartja, hanem a híveknek imádásra mutatja, mintegy közli velük a kenyér színe alatt rejlő Istenség ismeretét. A monstancia hivatása némileg apostoli.

A legmagasztosabb és legszentebb azonban a ciborium hivatása és rendeltetése. Ez nemcsak magába zárja, magába foglalja az Urat; nemcsak mutatja őt, amikor a pap a nép felé fordul és mondja: Ime az Isten Báránya! hanem mintegy a maga bensejéből adja és közli Krisztust, az Istent, mert belőle áldoznak a lelkek. Nemcsak Krisztus ismeretét és szeretetét, hanem őt magát, az ő életét közli és a legbensőbbben egyesít vele.

A mi lelkünk is Istennek temploma; nemcsak temploma, hanem tabernákuluma, monstanciája és ciboriuma. Ezek ugyan hasonlatok, de a bennük rejlő igazságok lelki valóság, melyről a hit maga tanúskodik. Ezekről az igazságokról elmélkedünk most, hogy ami bennünk Isten szeretete folytán lelki valóság, az tudatos, a hitben átélt és a gyakorlatban átültetett lelki valóság, a lelki energia és a szent és apostoli élet forrása legyen.

Első előgyakorlat. Lelkem elé állítom a megnyílt tabernákulumot, melynek bensejében a monstanciát és a ciboriumot szemlélem, és mintegy hallok szent Pál szavait: „Az Istennek temploma vagytok.”

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy lelkemet mindig úgy tekintsem, mint Istent magába rejtő tabernákulumot, Istent sugárzó monstanciát, Istent osztó ciboriumot és a gyakorlatban e szerint cselekedjem.

I. Pont. Lelkünk tabernákulum.

A katolikus hit tanítja, hogy a megszentelő malaszt által Isten, a teljes Szentháromság lelkünk lakója lesz. A megszentelő kegyelemben két tényezőt kell megkülönböztetnünk. Az egyik teremtetett valami és nem egyéb, mint az a lelkünkbe beleöntött természetfölötti tulajdonság, mely által Istenhez egészen hasonlókké leszünk; a másik nem terem-

Két tényező a meg-
szentelő kegyelemben.

tett valami, hanem magának a kezdetlen és végtelen Istennek lakozása lelkünkben. Ez utóbbi által lelkünk valóban Isten temploma, Isten szentségháza, tabernákuluma lesz.

Az Oltáriszentségben a kenyér és a bor lényege megsemmisül és annak helyébe Krisztus szentséges teste és vére lép. Lelkünk a megszentelő kegyelem által nem veszíti el létét, nem változik át Istenbe, hanem csak lakást ad Istennek. Az Oltáriszentségben Krisztus szent embersége is jelen van; lelkünkben csak istensége van jelen. Ez a különbség Istennek a szentségi színek és a mi lelkünkben való jelenléte közt. Az Oltáriszentségben a teljes Szentháromság mellett és vele együtt Krisztus emberi természete, szentséges teste, vére és lelke is jelen van; lelkünkben nincs jelen emberi természete. A módot tekintve is, az Oltáriszentségben a szavak erejénél fogva a kenyér színe alatt közvetlenül csak Krisztus teste, a bor színe alatt csak szentséges vére van jelen; lelke, Istensége, az egész Szentháromság csak az elválaszthatatlan egység következtében van jelen, amely Krisztus testét és vérét egymáshoz, lelkéhez, istenségéhez, az egész Szentháromsághoz fűzi. Ellenkezőleg, lelkünkben a megszentelő kegyelem által közvetlenül a Szentháromság van jelen. Az Oltáriszentségben való jelenlét az át-lényegülés (transsubstantiatio) által jön létre; Istennek lelkünkben való jelenléte a bennünk való lakozás (inhabitatio) által.

Ezek mellett a különbségek mellett azonban sokkal nagyobb a hasonlóság. Mind az Oltáriszentségben, mind lelkünkben Isten egészen különös, természetfeletti módon van jelen, olyannyira, hogy ha az egész mindenségben nem is volna jelen, az igaznak lelkében és az Oltáriszentségben mégis jelen volna. Azért nevezik a szentatyák az igaznak a lelkét mennyországnak; mert amint a mennyországot Isten jelenléte teszi azzá, az igaznak a lelkét is az Ő jelenléte teszi földi mennyországgá. Sőt a túlvilági mennyország is csak azért mennyország, mert az igazak lelkében élő Isten boldogító jelenlétét érezteti a lelkekkel.

Épp ezért az igaznak lelke valódi szentségház, igazi

tabernákulum, fenségesebb, szentebb, mint a templom tabernákuluma. Mert ez csak külsőleg zárja magába az Oltáriszentséget, amaz a legbensőbbben egyesül a benne lakó Istennel. Isten át- és áthatja lelkileg ezt az élő tabernákulumot és szeretetben egyesül vele. Átjárja egész valóját és tabernákulumára rányomja istenségének képét. Ez a tabernákulum tudatos, megismeri, megérzi, dicsőíti, szereti mennyei lakóját, áldozatos odaadással hozzásimul, magába veszi és őrz mint szent titkot. Bárcsak valóban ily tudatos tabernákulumok volnánk! De legalább is hívatottak vagyunk mindnyájan, hogy ilyenek legyünk. Ó, mily szeretettel őrizné az oltár tabernákuluma égi Vendégét, ha tudatra ébredne! Ily érzéssel, ily öntudattal kell őriznem, imádnom, szeretnem nekem is lelkem isteni Lakóját, azt a Hármát, aki leereszkedett, hogy nálam és bennem lakóhelyet szerezzen magának.

Ez a tabernákulum tudatában él méltóságának — ó bár úgy volna mindig! Mily más volna egész életünk, minden gondolatunk, érzelmünk, szavunk és tettünk! Ez az első gyakorlati tanulság és következtetés, mely ebből a mélységes és felemelő hittitokból folyik: szüntelen a lelki tabernákulum életét élni, Isten jelenlétében járni. Mennyivel könnyebb módja ez a szemlélődésnek, mint ha Istent kívülünk gondoljuk és lelkünket mintegy az ő végtelenségébe mártva, végtelenségétől körülvéve tekintjük, bár ez a szemlélet is olykor nagyon hasznos és felemelő lehet számunkra. Így ha Istent bensőnkben tekintjük, sokkal mélyebb, közvetlenebb, **Isten jelenlétében járás.** bensőségesebb, kedvesebb lesz jelenlétének szemlélése és a jelenlétében való járás. Mily erőt ad ez a gondolat az erény gyakorlására, mily bátorságot a küzdelemben, mily vigaszt a szenvedésben, mily nemes előkelőséget egész külső és belső magatartásunkban, mily gyengéd tapintatot és előzékenységet a másokkal való érintkezésben!

Ha magunkat minden pillanatban élő szentségháznak tekintenők, amint valóságban azok is vagyunk, ha a meg-

Gyakorlati következtetések.

szentelő kegyelem él bennünk: hogy volnánk képesek ezt a tabernákulumot megszenteltetni, vagy akárcsak be is mocskolni, porral ellepetni? Hogy engednők, hogy más illetlenül közeledjék ahhoz, vagy érintse azt? De magunk is hogy mernők másnak lelki tabernákulumát illetlenül, durván, tiszteletlenül érinteni, tisztátalan vagy szeretetlen kézzel illetni? Ki merné az oltár tabernákulumát a lomtárba dobni? — és mi engedjük, hogy Isten élő szentség házai nyomortanyákon tengessék életüket? Ő mennyire megváltoznék a világ, ha a katolikus hitnek ezeket a fenséges igazságait — nem ábrándjait, hanem igazságait — csak kissé is élnék az emberek!

Nem mindig időzhetünk az Oltáriszentség előtt, ki kell mennünk az életbe, dolgoznunk, munkálkodnunk, hivatásunkat teljesíteni kell. Szolgáljon vigaszunkra, hogy az Isten, akit szentséglátogatásunk után látszólag ott hagytunk az oltárszekrényben, velünk megy, bennünk van, magunkkal visszük őt ki az életbe, a munkába, a küzdelembe: élő tabernákulumok vagyunk. Ha el is kell hagynunk a templomot, saját lelkünkben szüntelenül imádhathatjuk őt.

De magunkba sem tekinthetünk mindig, másokkal is érintkeznünk kell. Ne féljünk, ne szomorkodjunk! Nem kell elhagynunk Istenünket, mert ott van felebarátunk lelkében is, ott van a lelkek tabernákulumában, és ott imádhathatjuk, dicsőíthetjük, szerethetjük őt. Ott van, vagy legalább is hívatott a lélek, hogy ott legyen. Ismerjük fel Istent az elhagyatott tabernákulumokban is, építsük fel a romba dőlt szentség házakat, hozzuk vissza királyi palotájába a száműzött Felséget! Így szüntelen Isten jelenlétében járunk.

II. Pont. Lelkünk monstrancia.

A megszentelő kegyelem által lelkünk nemcsak szentség-ház, hanem szentségmutató is lesz. Istent nemcsak magába zárja, hanem magából kisugározza, visszatükrözi. A monstrancia több, mint a tabernákulum. Szorosabban egyesül azzal, akit magába foglal, és nemcsak egyesül vele, hanem másoknak is látni engedi; nemcsak magába zárja, hanem másokkal is megismerteti.

Ilyen a mi lelkünk a megszentelő malaszt által. Visszatükrözi, magából kisugározza Isten képét, Isten szépségét. A malasztos lélekről is el lehet mondani, hogy „Isten jóságának képmása”. (Bölcs. 7, 26.) De megint ugyanaz a különbség az oltár monstranciája és a lélek monstranciája közt, mint az oltár tabernákuluma és a lélek tabernákuluma közt. A lélek monstranciája is nemcsak külsőleg egyesül azzal, akit tart és láttat, hanem magában visszatükrözi a benne jelenlévő Istent, felveszi annak szépségét, mintegy arcvonásait és azokat kisugározza magából. Nincs Istennek szebb visszatükröződése a világban, mint a malasztos lélek. Sem a csillagos égnek ragyogása, sem a hótakart bérceknék ezüstös fénye, sem a tenger nagysága, sem a virágos rétnék bájos szépsége nem tükrözi vissza úgy Isten szépségét, mint a megszentelő kegyelem fényében tündöklő lélek.¹

A lélek visszatükrözése kétféle: véges és végtelen. Véges a kegyelem által nyert Istennel való hasonlóság következtében, mely a léleknek tulajdonsága, beléje öntött kvalitás; végtelen a benne lakozó Isten fénye által, mely a lélekből mintegy kiárad, mint a szentostyának fénye az oltár monstranciájából. Az oltár monstranciájának is kétféle ragyogása van: a saját ragyogása és az, hogy a szentostyát bemutatja. A lélek monstranciájában azonban ez a kettős ragyogás a legszorosabban egyesül; a lélek ragyogásának sugarai mintegy összpontosulnak, hogy a benne lakozó Isten fényének ragyogásában elvesszenek. Isten a lélekre veti ragyogását, ez viszont visszatükrözve a kapott sugarakat Isten szépségét sugározza ki a világba.

Ezt a ragyogást, ezt a visszatükrözést csak a hit látásával szemlélhetjük magunkban és másokban. De minél

¹ „Az Ön nézetén vagyok, ami a hegyeket, a tengert és az erdőket illeti; ez a természet három csodája, mely sok analógiát rejt magában, főleg a tenger és az erdők. En is szeretem őket, mint Ön; de öregedésünk mértéke szerint alászáll a természet értékelése és emelkedik a lelkeké, és az ember kezdi érezni Vauvenagues szavának szépségét: Előbb-utóbb csak a lelkekben találjuk gyönyörűségünket. Ezért van az, hogy mindig módunkban áll szeretni és szeretetet kapni. Az öregség, mely elfonnyasztja a testet, megifjítja a lelket, hacsak meg nem romlott és meg nem feledkezett magáról, és a halál pillanata lelkünk virágzásának pillanata lesz.” (Lacordaire, Lettres, Perreyve, Paris, 1869. p. 304.)

intenzívebben éljük és alakítjuk ki magunkban ezt a belső, Istenhez való hasonlóságot, annál jobban vetődnek ki annak vonásai, sugarai külsőnkre is, és ez is visszatükrözi a bensőnkben lakozó Istent. Ezt tapasztaljuk a szenteknél, ezt egészen Istentől áthatott lelkeknél, ezt tapasztalták a boldogságos Szűznél, akit pogány kortársai készek lettek volna istennőnek tekinteni.

Lelkünk Istenhez való hasonlósága elsősorban magában a megszentelő kegyelemben, továbbá a belénk öntött erényekben és a Szentlélek ajándékaiban áll, melyek lelkünket ékesítik. De ezenkívül azokban az eltörölhetetlen jelekben is megnyilvánul, melyeket a keresztség, a bérmlás és az

Eltörölhetetlen jel és erények.

egyházirend szentségei lelkünkbe vésnek. Ezek egész különös krisztusi hasonlóságot adnak a léleknek. Megnyilvánul

továbbá ez az Istenhez és Krisztushoz való hasonlóság a megszerzett erényekben, egész belső életünkben és külső magatartásunkban, élettökéletességünkben és szentségünkben, melyeknek sugarai Isten és Krisztus ismeretét és szeretetét lövelik ki, árasztják környezetünkre. Erre gondol Krisztus, amikor int minket: „Úgy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon.” (Mt. 5, 16.) Ez az igazi „szentség illata”, „Krisztus jó illata” (2 Kor. 2, 15), melyet **Krisztus-hasonlóság.** magunk körül kell árasztanunk, hogy

„keneteink illata” (Én. 1, 3), monstanciónk sugárzása Istenhez vonja az embereket. Krisztushoz való egész különös hasonlóságot ad nekünk az ő követése az evangéliumi tanácsok útján. Ez a követés földi életét is a legtökéletesebben visszatükrözi.

Ilyen szemmel kell tekintenünk embertársainkra is, Isten eleven szentségmutatóit kell szemlélnünk bennük, és ha fátyol takarja is olykor ezt a szentségmutatót, vagy a bűn keze elrabolta belőle a szentostyát, mégis szentségtartó marad, és imádkoznom, tennem kell, hogy ismét visszakapja szent lakóját és hivatásának megfelelően ismét ki-sugározza őt a világba, miután előbb fénytől saját maga megtelt. — Alakítsuk ki magunkban minél tökéletesebben Isten és Krisztus képét; a megszentelő kegyelemben és az erényekben való növekedés által fogjuk ezt elérni.

III. Pont. Lelkünk ciborium.

A malasztos lélek azonban nemcsak az isteni fény visszatükrözése, nemcsak Isten és Krisztus ismeretének ki-sugárzása által közli Istent, Krisztust, — hanem Istent, Krisztust magát adja a szentek egyességében a kegyelem és a szeretet által. Így lesz a mi lelkünk igazi ciborium, áldozatókehely, melyből a lelkek Krisztust és Istent fogadják. És viszont a mi számunkra is áldoztatókelyhek lesznek a lelkek, melyeknek tartalmából mi is megtelünk Istennel, Krisztussal.

Hogyan kell ezt elgondolnunk? A következőképpen. — Ha lélekben testvérünkkel vagyunk, vele szeretetben egyesülünk, akkor a benne lévő Krisztust, az Istent szeretjük és vele egyesülünk. Tehát Istent, Krisztust adjuk egy-

másnak, vagyis tágabb értelemben vett lelkiáldozást végzünk,¹ egymás lelkéből Istennel, Krisztussal telünk meg.

Lelkiáldozás. De Istennel együtt önmagunkat is adjuk egymásnak, ami a szeretet legmagasabb foka, valódi önátadás, traditio sui: „Szeretett engem és önmagát adta értem.” (Gal. 2, 20.) Ez több, mint bármely tisztán természetes szeretet; nemcsak segítése egymásnak, hanem önmagunk átadása a szeretetben.

A szentek egyessége által minden cselekedetünk, minden imádságunk, minden vágyunk valódi kegyelem- és Isten-közlés lesz testvéreink számára, s viszont az ő cselekedeteik és szent vágyaik mibennünk is

Szentek egyessége. fokozzák a segítő kegyelmek révén a kegyelmi életet. Mint a közlekedő edényekben, ha az egyik csőbe folyadékot öntünk, a felszín az összes edényekben emelkedik, úgy a lelkek közlekedő edényeiben is ugyanez megy végbe a szentek egyes-

¹ Tágabb értelemben nevezhetjük ezt lelkiáldozásnak. Szorosan véve lelkiáldozás alatt értjük a szentségi áldozás utáni vágyódást. Mint-hogy azonban ennek lényege és lelke a Krisztussal való szeretetbeli egyesülés, azért tágabb értelemben minden ilyen vágyódást a vele való egyesülés után lelkiáldozásnak nevezhetünk.

sége által.¹ Ezért minden lélek a másik számára ciborium, melyből Istent, Krisztust veszi magához és az ő életével megtelik.

Krisztust, Istent adjuk a lelkeknek szorosan vett apostoli működésünk által is mint lelkipásztorok, gyóntatók, lelki-
atyák, nevelők. A szülőknek is gyermekeik számára igazi

lelki áldozatókelyhekké kell válniok,
Apostoli működés. különösen az édesanyának, hogy a

testivel együtt mintegy lelkének emlőit
is nyujtsa gyermekének. — Töltsük meg lelkünket egészen
Krisztussal, Istennel, töltsük meg lelkünk ciboriumát és ne
engedjük soha, hogy lelkünk üres ciborium legyen. Napon-
ként konszekráljuk ezt a ciboriumot és ne engedjük, hogy
valaha is kifogyjon.

Még egy ellenvetésre kell kitérnünk. Úgy tűnhetnék
fel a dolog, hogy Isten lelkünkben való lakozásának hite
csökkenti, majdnem fölöslegessé teszi az Oltáriszentség iránti
áhitatot. De ez éppenséggel nem így van. Eltekintve ugyanis
attól, hogy Krisztus jelenléte az Oltáriszentségben a kenyér
és bor színe alatt, módját tekintve egészen egyedülálló jelen-
lét, melynek hasonmása nincs, hogy továbbá az Oltáriszentség-
ben Krisztus embersége is jelen van, és végül, hogy Krisztus
ebben a szentségben nemcsak jelen van, hanem áldozat és
Oltárciborium és lélek-
ciborium. eledel is; mindettől eltekintve, az Oltári-
szentség iránti áhitat azért nem fölös-
leges, sőt nemcsak hogy háttérbe nem

szorul, hanem ellenkezőleg növekedik Isten lelkünkben való
lakozásának hite és áhítata által, mert éppen az Oltáriszent-
ség iránti áhitat főforrása és táplálója az Isten bennünk
való lakozása lelki átélésének. Ezt mutatja azok példája,
akik a bennünk lakó Isten titkát a legmélyebben átélték.
Ők voltak egyúttal az Oltáriszentség legbensőségesebb imá-
dói is. S amikor állandóan lelkükben imádták a bennük
titokzatosan élő háromszemélyű Istent, mégis órákat töltöt-
tek a kenyér színe alatt a tabernákulum mélyén rejtőző,
emberré lett Isten előtt.

¹ Nem közvetlenül adjuk egymásnak a megszentelő kegyelmet,
hanem közvetve a segítő kegyelmek által, melyeket Isten imáinkra, jó-
cselekedeteinkre, áldozatainkra méltányosság szerint (de congruo) ad
másoknak. (Lásd: Csávoy Elemér, Ut sint unum 31. o. k. és 35. o. k.)

Hiszen itt a tabernákulum előtt, az imádásra kitett monstrancia előtt és főleg a ciboriumból a szentáldozás alkalmával lelkünkbe szálló égi kenyér vételénél lesz a lelkünk a megszentelő kegyelem növekedése által mindig jobban és jobban maga is tabernákulum, mely Istent rejt magában, jobban és jobban monstrancia, mely őt visszatükrözi és kisugározza, jobban és jobban ciborium, mely vele megtelik és őt adja a lelkeknek.¹ Lelkünk mindig jobban és jobban felveszi annak alakját, akit magába rejt, mintegy élő szobor lesz, melyben Annak lelke rejlik s melyet Annak lelke éltet, akit a szobor ábrázol. Így lesz lelkünk némileg nemcsak tabernákulum, monstrancia és ciborium, hanem egy szent, titokzatos azonosulás által második Krisztus, mondhatni kis Isten, mert „része az isteni természetnek”

(2 Pét. 1, 4) és Krisztus titokzatos testének tagja (Ef. 5, 30; 1 Kor. 6, 15), aki bennünk és általunk tovább él az Atya dicsőségére a Szentlélek egységében. Kérjük azért lelkigyakorlataink végén a két legnagyobb kegyelmet, az isteni kegyelemben való állhatatosság és a folytonos növekedés kegyelmét. Ezt a két legnagyobb kegyelmet annak közvetítésével kérjük, aki a kegyelmek anyja és kiosztója és maga is kegyelemmel teljes, a dicsőséges és boldogságos Szűz és Isten anyja közvetítésével, aki egyúttal a mi lelkünknek is életet adó anyja és szülője az örök életre.

Imádság. Istenem, imádandó Szentháromság, Atya, Fiú és Szentlélek, *hiszem*, hogy a megszentelő kegyelem által itt a lelkemben lakozol. Erősítsd hitemet, hogy ezt az igazságot soha szem elől ne tévesszem, mindig jobban megértsem és e szerint éljek. Lelkem szentélyében leborulva *imádlak* lelkem Istene. Maradj bennem és add, hogy mindig jobban *megismerjelek*, mindig jobban *megdicsőítselek*, mindig jobban *szeresselek*, mindig jobban *eggyé legyek* veled. Végy el tőlem mindent, az életemet is, mielőtt az első szándékos bűnnel vagy hűtlenséggel beszennyezném lelkem tabernákulumát. Add, hogy mindennap tisztább, kedvesebb lakásoddá válhassak, hogy így beteljesedjenek rajtam szavaid: Gyönyörűségem az emberek fiai közt lenni.

¹ Lásd: Örök igazságok 307. o. k.

Add, ó Istenem, hogy a te örömed, a te gyönyörűséged, a te tiszta, kedves, meleg lakásod, a te kis mennyországod¹ legyen a földön. Amen.

III. „LELKEM SZENTÉLYÉBEN LEBORULVA . . .”

Első előgyakorlat. Lelkem szentélyében leborulva imádom bennem jelenlévő Istenemet.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy bennem lakozó Istenemhez soha az életben hűtlen ne legyek.

Most átveszem az előbbi elmélkedésem végén mondott felajánló imádság szövegét mondatról-mondatra, szóról-szóra haladva, és megállapodva ott, ahol lelkem több világozottságot, több vigaszt, több lelkierőt és táplálékot talál.

1. „*Istenem.*” Mire gondolok, ha ezt a szót kiejtem: Istenem? Ki az Isten és mi az Isten? Mi az, ami Istent Istenné teszi? Mire gondolok elsősorban, ha nevét kiejtem? Mi az Isten lényege?

Istent kétféleképpen foghatom fel: mint önmagában lévő és hozzám való viszonyában. Ha mint önmagában lévő tekintem, akkor első tulajdonsága, mely őt voltaképp Istenné teszi, önmagától való létezése és végtelensége. Önmagától való léte és végtelensége az, ami lelkem elé lép, ha ezt a szót kiejtem: Isten! A teremtmény is lehet jó, bölcs, szép, hatalmas; de végtelen és önmagától való csak az Isten lehet. Ezt senkivel nem közölheti, ez teszi őt Istenné. De ez az Isten viszonyban van velem, vagy jobban mondva én vagyok vele viszonyban. Azért mondom: *Istenem!* Az én Istenem ő, nem egy távol álló Isten, akihez közöm nincs, és akinek nincs köze hozzám — bár nem szorul javaimra. „Te vagy Istenem, javaimra szükségem nincsen.” (15. zsolt.)

Ha hozzám való viszonyában tekintem őt, akkor mindenekeelőtt az teszi Istenemmé, hogy teremtmő, vég-célom és egyedüli örök boldogságom. Ő létem eredete, létem célja, létem egyedüli értelme, lelkem boldogsága, mely nélkül hiába születtem volna. Ezért Istenem ő.

¹ V. ö. Sz. Gergely: Coelum est anima iusti. (Hom. 38 in Evang.)

Ezt az én Istenemet imádom, mert önmagától való létének, végtelenségének, teremtő erejének, boldogító tökéletességének egyedül méltó hódolata csak az imádás lehet.

2. „Imádandó Szentháromság.” Ez az önmagától létező, végtelen Isten természetében egy, de személyiségében három: az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Oly végtelen ez az isteni természet, hogy három személyben él, akik isteni természetükben egymással tökéletesen azonosak és csak személyiségükben, egymáshoz való személyi viszonyukban különböznek egymástól. Az Atya önmagától bírja öröktől fogva az isteni természetet és a megismerés által, lelki nemzés által közli azt a Fiúval. A Fiú az Atyától öröktől fogva születik és tőle örökli egyazon isteni természetet, és az Atyával együtt, a szeretet által közli azt a Szentlélekkel. A Szentlélek az Atyától és Fiútól, mint egy forrásból, öröktől fogva származik, és mintegy egyesítő gyűrűje, gyümölcse az Atya és Fiú végtelen isteni szerelmének.

3. „Imádandó Szentháromság.” Ezt a titkot, a végtelen, önmagától létező, háromszemélyű Istent csak imádni lehet, imádandó titok, imádandó Szentháromság.

4. „Hiszem, hogy a megszentelő kegyelem által itt a lelkemben lakozol.” Emmánuel, Isten bennünk! Hiszem, mert ezt a titkot csak hinni lehet és hinni kell. Hogy te, a végtelenül fölséges Isten és Úr, bennem, nyomorult teremtményben lakást veszel, ezt csak hinni lehet, csak a te végtelen tanúbizonyságodra lehet elfogadni. Ha már Salamon a jeruzsálemi templomban való lakozásodról mondotta: „Gondolhatni-e arra, hogy az Isten az emberek között, a földön lakjék? Ha az ég s az egek ege nem bír befogadni téged, mennyivel kevésbbé ez a ház, melyet építettem?” (2 Krón. 6, 18), mit mondjak akkor én, mikor lelkemben nem úgy veszel lakást, mint a jeruzsálemi templomban, mely jelenlétednek csak külső székhelye volt, hanem áthatsz engem egészen és bensőleg egyesülsz velem! Hiszem, Uram, ha még oly száraznak, még oly szórakozottnak érzem is lelkemet, ha úgy érzem is, hogy látszólag távol vagy tőlem, ha semmit sem érzek, akkor is hiszem, hogy a megszentelő kegyelem által bennem vagy, mint templomodban, szentélyedben. Nem a tapasztalás, hanem a

hit mondja ezt nekem teljes bizonyossággal. Úgy, amint hiszem, hogy az Oltáriszentségben a kenyér és bor színe alatt jelen vagy, úgy hiszem azt is, hogy a kegyelem által lelkemben lakozol.¹ Hiszem, hogy velem vagy, mint atya gyermekével, mint jóbarát jóbarátjával, mint jegyes-jegyesével, és imádlak silány tabernákulumomban, mely szerényebb még, mint földi tabernákulumod, melyben a szeretet szent-ségében jelen vagy.

5. „*Erősítsd hitemet*“, *adiuva incredulitatem meam*. (Mk. 9, 23.) Mint a holdkóros fiú édesatyja kérte tőled, segíts gyenge hitén, úgy én is kérek, hogy jobban és jobban meglevenedjék bennem a hit ebben az édes titokban, lelkem titkában, „hogy ezt az igazságot soha szem elől ne tévesszem.“ *Igazság ez, és az a boldogító benne, hogy igazság, nem képzelet, nem érzelem. Igaz marad akkor is, ha nem is érzek belőle semmit. „Boldogok, akik nem láttak és hittek.“* (Jn. 20, 29.)

6. „*Soha szem elől ne tévesszem*“, akár egyedül vagyok lelkem magányában, egyedül otthon cellámban, vagy szobámban, akár kint a világ forgatagában. Akkor sem, mikor megtámad a kísértés, amikor a régi ember ki akar törni belőlem, amikor a hit világossága el akar homályosulni lelkemben — akkor se tévesszem soha szem elől, hogy szentély, hogy tabernákulum vagyok.² Gondolj rá, hogy te ki vagy! Gondolj rá, hogy embertársad kicsoda!

7. „*Mindig jobban megértsem*“, behatoljak a titok mélységébe és felismerjem magamban az isteni vonásokat; de főleg, hogy „*e szerint éljek*“. Ezek az igék is „szellem és élet“ (Jn. 6, 64), akik Istent e titokban imádják, „lélekben és igazságban kell imádniok“ (Jn. 4, 24), nem mint az elkorcsosodott nemesek, akik nemesi címüket viselik ugyan, de nemtelen életet élnek.

8. „*Lelkem szentélyében leborulva imádlak, lelkem Istene.*“ Imádlak, mert ez első kötelességem, ha veled bárhol találkozom, akár emberi kézzel épített templomodban,

¹ De a jelenlét módja más, és arról, hogy valóban a kegyelem állapotában vagyok, csak erkölcsi, nem hitbeli bizonyosságom van. A hit csak azt mondja, hogy a kegyelem által Isten lakik lelkünkben.

² V. ö. Augustinus, *Sermo 252 de Tempore*.

akár lelkem belső templomában, én Uram és én Teremtőm! Most lelkem szentélyében imádlak, *lelkem Istene!* — Van az égnek és a földnek Istene, aki a csillagos eget, a napot és a holdat teremtette és megsokasította a fákat és virágokat és a csúszó-mászó és négylábú állatokat a földön. Van a mennyországnak Istene, aki a szenteket és angyalokat boldogítja. Van a tabernákulumnak Istene, a kenyér és bor színe alatt templomaink lakója. De egy sincs közelebb hozzám, mint lelkem Istene, aki bennem él és bennem működik. A mennyország Istene is csak azért boldogítja a szenteket, mert lelkükkel egyesül. Az ég és föld Istene, a mennyország és a tabernákulum Istene, lelkem Istene, mind csak egy Isten, de ez az egy nagy Isten sehol sem ereszkedik le jobban hozzám, mint mikor lelkemben lakást vesz, hogy „örökre nálam maradjon”. (Jn. 14, 16.)

9. „Maradj bennem”, mane nobiscum (Lk. 24, 29), ne hagyj el soha, hogy be ne esteledjék lelkem fölött, hanem örök hajnal, örök napsugár legyen osztályrészem. Maradj bennem, de ne legyen bennmaradásod tétlen és meddő a lelkemben, hanem tevékeny és termékeny: világosíts meg, „hogymindig jobban megismerjelek”; ösztönözz, „hogymindig jobban megdicsőítselek”, nemcsak szóval, hanem egész életemmel; gyullassz fel, „hogymindig jobban szeresselek”, tevékeny, áldozatos, nagylelkű szeretettel; vonj magadhoz, „hogymindig jobban eggyé legyek veled” mint gyermek, mint jóbarát, mint jegyes és hitves.

10. „Végyl tölem mindent”, a legkedvesebbet is, ha mégoly szentnek és jónak tűnnék is fel, de akadályoz tökéletes szeretetedben, ha önzés vagy hiúság a lelke. Végyl tölem mindent, még „életemet is”, egészszégemet — sume, Domine, et suscipe, vedd, Uram, és fogadd el egész szabadságomat! Minden a tied, rendelkezél vele tetszésed szerint!

11. „Mielőtt az első szándékos bűnnel vagy hűtlenséggel beszennyezném lelkem tabernákulumát.” Szent Blanka így szólt fiához, a későbbi Szent Lajos francia királyhoz: „Lajosom, te tudod, mennyire szeretlek! De inkább akarnálak halva látni, mint halálos bűnben.” Berchmans Szent János ezt az elhatározást írta le: „Inkább szakadjak meg, mintsem tudatosán és készakarva egy szabályt is megszegjek.” Ezek hősiess elhatározások.

12. „*Beszennyezném.*“ A tabernákulumot beszennyezi, ha más van ott, mint Ő és ami Ővele összefügg. Az oltár tabernákulumában sem szabad másnak lenni, mint a szentségnek és annak, ami a szentséget magában foglalja; még a szentolajokat sem szabad a tabernákulumban őrizni. Ez a hely csak Neki van fenntartva.

13. „*Add, hogy mindennap . . .*“ Ez a te kegyelmed, ez a te jószágod ajándéka; azért imádkoznom és könyörögnöm kell szüntelen, hogy ezt a kegyelmet megnyerjem. — „*Hogy mindennap tisztább, kedvesebb lakásoddá válhassak*“, ez a folytonos előhaladás kegyelme — elveszett nap, melyen a te szeretetedben és az életszentségben előre nem haladtam. — „*Mindennap tisztább, kedvesebb.*“ Tisztább: ment a bűntől, a legkisebbtől is, és a szándék teljes tisztaságával minden cselekedetemben. Kedvesebb: a szeretet, a meghittség és bizalom, az önátadás tesz kedvessé előtted. Így leszek *a te örömed, a te gyönyörűséged.* A te boldogságod az én örömöm; azért készítek neked lelkemben olyan lakást, melyben boldogan lakhatol. Nem tesz hiúvá ez a gondolat, hogy a te örömed és gyönyörűséged lehetek; mert te abban örvendezesz, abban gyönyörködöl, amit te magad öntöttél lelkembe, a te képmásodban gyönyörködöl. Szent Terézia szerint a megszentelő kegyelem legkisebb foka is elragadja az ég lakóit.

„*Add, ó Istenem, hogy a te örömed, a te gyönyörűséged, a te tiszta, kedves, meleg lakásod, a te kis mennyországod legyenek a földön! Amen.*“

IV. „ÉN VAGYOK AZ IRGALMAS SZERETET.”

Első előgyakorlat. Lelkem elé állítom azt a képet, mely Jézust a kereszten mutatja be, a szentostya misztikus fényétől körülragyogva, keblén szeretetet sugárzó szívével. Alatta a felírás: „*Én vagyok az irgalmas Szeretet.*“

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Isten irgalmas szeretetét megismerjem, és e szerint érezzek vele szemben, és magam is gyakoroljam az irgalmas szeretetet.

I. Pont. Mi az irgalmas Szeretet?

Az Egyháznak egy szép imádsága azzal magasztalja Istent, hogy mindenhatóságát az irgalomban és a könyörületben nyilatkoztatja ki leginkább. (Pünk. u. 10. vas.) Valóban mondhatjuk, hogy Istennek egy tulajdonsága sem nyilvánul meg a szent iratokban oly megható erővel, mint épp irgalma és könyörületessége. A zsoltárok és próféták telvék irgalmasságának dicséretével és magasztalásával, és Isten maga is a Szentírás nem egy helyén épp ezt a tulajdonságát emeli ki a legerősebb hangsúllyal. „Az Úr minden útja irgalom” (24. zsolt.), sőt irgalma az égig emelkedik (56. zsolt.), öröktől fogva van és tart örökké (102. zsolt.), és „az Úr könyörület minden teremtményéhez.” (144. zsolt.)

És mégis, az ószövetség inkább a félelem és az igazságosság jegyében áll. Jézus Krisztus megjelenésével azonban Isten irgalmassága az újszövetségben egészen új színeket ölt magára és egészen új világosságban jelenik meg. Most már túlárado lesz ez az irgalom. „Megjelent Üdvözítő Istenünk kegyelme minden embernek”, mondja szent Pál (1 Tim. 2, 11), és „amikor elhatalmasodott a bűn, még bősegebb lett a kegyelem.” (Róm. 5, 20.) Az újszövetség az irgalom és a szeretet szövetsége, melyben már nem vettük a szolgaság lelkét, hogy ismét féljünk, hanem a gyermekké fogadás lelkét, amelyben azt kiáltjuk: Atyánk! (Róm. 8, 15.)

De még az újszövetségben is, mintha mind jobban és jobban, mindig sürgetőbben nyilatkoznék meg Isten felszólítása, hogy az Ő végtelen irgalmasságában bízunk és könyörületességében keressük menedékünket. Minél jobban halad előre az emberiség a századok szekerén és közeledik a világ befejezése felé, annál meghatóbb szavakban és megrendítőbb színekben szól hozzá és áll előtte Isten irgalmas szeretete. A Jézus Szíve-tisztelet voltaképp nem egyéb, mint Isten túlárado irgalmának megnyilatkozása. Hiszen már az első nagy kinyilatkoztatásnál így szól Jézus az ő szent Szívének bizalmasához: „Isteni Szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket, hogy forró szeretetének lángjait nem tudja már magába zární, hanem ki kell azokat árasztania, ki kell magát nyilatkoztatnia, hogy meggazdagítsa őket

azokkal a drága kincsekkel, amelyeket előtted kitárok." Máskor azt mondja, hogy ez az ájtatosság szeretetének utolsó erőfeszítése és hogy az ő Szíve az irgalom csatornája a bűnösök számára, a szeretet csatornája, mely segítségére siet minden szűkölködőnek.

A legújabb korban az a szent, akit maga XI. Pius állított oda tündöklő példa gyanánt a modern ember elé, a liziói kis Szent, megmutatja az utat, mely Isten irgalmas Szívéhez vezet, és önmagát is felajánlja áldozatul az irgalmas Szeretetnek. A szent sebek tisztelete, melyet Chambon Mária Márta nővér terjesztett oly buzgósággal az Úr parancsára, ugyancsak az irgalom öt kiapadhatatlan forrását nyitja meg a lelkeknek. Megható és minden szívet megnyerő módon szólal meg az irgalom szava Benigna Consolata feljegyzéseiben. Most pedig mintha az irgalmas Szeretet iránt külön áhítat kezdene tért hódítani a lelkekben, mely nem annyira bizonyos gyakorlatokban, mint inkább a lelkületben jut kifejezésre.

Tévednénk azonban és nagyon szűknek fognók fel Isten irgalmas szeretetét, ha csak a bocsánatra gondolnánk. Igaz ugyan, hogy ránk bűnösökre nézve Isten irgalmas szeretete nagyrészt a bűnbocsánatban és gyarlóságainkkal szemben való türelmében nyilvánkozik meg, de semmikép sem egyedül és kizárólagosan ebben. Sőt azt kell mondanunk, hogy Istennek szeretete általában mindig némikép *irgalmas szeretet*. Mert van ugyan Istenben teremtményei iránt gyönyörködő szeretet is. Hiszen ki tagadná, hogy Isten

kedvét és tetszését leli a boldogságos Szűz lelkében és méginkább az Úr Jézus emberségében. Maga a mennyei

Atya kiáltja az égből: „Ez az én igen kedves Fiam, akiben nekem kedvem telt.” (Mt. 17, 5.) Szent Gertrúdról pedig mondja az Egyház imája, hogy az Úr kedves lakást készített magának az ő szívében. De ép ez a szó, hogy „készített” magának, mutatja, hogy Istennek minden szeretete elsősorban irgalmas szeretet. Isten szeretete nem találja készen az ő teremtményeiben a jóságot és szépséget, hanem adja nekik. Lehajol a semmiséghez és létet ad neki, lehajol a bűnöshöz és tisztára mossa, lehajol a gyöngeséghez és erőssé teszi, lehajol az elesetthez és felemeli, le-

ereszkedik a gyarlósághoz és magához vonja, olyanná teszi, hogy benne tetszését találhassa. Isten első szeretete teremtménye iránt mindig *irgalmas szeretet*. Teremtményeinek legkiválóbbjai az ő irgalmának remekművei. A boldogságos Szűz szeplőtlen lelke és teste az ő irgalmának mesteri alkotása; az Úr Jézus szentséges embersége, melyet az Isten Igéjével személyes egységbe fűzött össze, leereszkedő szeretetének legnagyobb csodatette. Azért mondja a zsoltáros, hogy Istennek minden útja irgalom.

Szemléljük most röviden, hogy mi az Isten irgalmas szeretete, és hogy mit kíván és követel tőlünk?

Az Atya szeretete: Ha az irgalmas szeretetről szólunk, érthetjük alatta a mennyei Atyának szeretetét, de érthetjük alatta az Úr Jézus istenemberi megváltó szeretetét is. Ha az előbbit értjük, akkor ez az a szeretet, melynek a világ létrejöttét köszöni, a természet és a kegyelem rendjében egyaránt. Isten irgalmas szeretete hívta létre a lények egész sokaságát; egyrészt azért, hogy *nekik* létet adjon, másrészt azért, hogy *nekünk* szolgáljanak. Mind a **a természet rendjében** kettő az irgalmas szeretet műve. A világ minden szépsége, nagysága, ragyogása, boldogsága és öröme az irgalmas szeretet alkotása. Még a fájdalom és szenvedés is, mely a világban található, irgalmasságának kifolyása: mert az Istent szeretőknek minden javukra szolgál. (Róm. 8, 28.)

Még jobban megnyilvánul azonban az Atyának irgalmas szeretete a kegyelem rendjében és leginkább annak visszaállításában a bűnbeesés után. Azért imádkozza az Egyház a szentmisében: „Isten, ki az emberi természetet csodálatosan megalkottad és még csodálatosabb módon helyreállítottad.” Ebben a „reparáció”-ban, amint azt a teológia nyelve nevezi, lesznek nyilvánvalókká Isten irgalmas szeretetének legnagyobb művei: a jászol, a keresztség, a szentostya és mindezek forrása és összessége: a szent Szív. Ezt mutatja az a kép, mely Jézust a kereszten ábrázolja a szentostya misztikus megvilágításában, **a kegyelem rendjében** keblén szeretetet sugárzó szívével. Alatta a felírás: Irgalmas szeretet. „Úgy szeretete Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát odaadta,

hogy mindenki, aki benne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen." Azért zengi az Egyház nagyszombati himnuszában: „Ó mily csodálatos irántunk való jószágod leereszkedése, mily megbecsülhetetlen odaadása a szeretetnek: hogy a szolgát megváltad, Fiadat halálra adtad!”

A Szentlélek maga, mint a szeretet kisugárzása az ő hétszeres ajándékával, az ő küldetése és kegyelmi működése az Egyházban és a lelkekben, szintén az Atya irgalmas szeretetének remekműve. Általa nyerünk bűnbocsánatot az Úr Jézus érdemeiért és megváltó halála árán, általa leszünk irgalomból az Atyának fogadott gyermekei, Jézusnak testvérei, magának a Szentléleknek arái, az örök dicsőség koronájának örökösei. A kegyelem maga végső kivirágzásával, a mennyei dicsőséggel együtt leginkább Isten irgalmas szeretetének kiáradása. Kiválasztás és megdicsőülés egyaránt „nem azon múlik, aki akar, vagy aki törtet, hanem a könyörülő Istenen”. (Róm. 9, 16.)

A Fiú szeretete. Ha pedig az irgalmas szeretetet mint a Megváltó Istenember szeretetét tekintjük, akkor ez az a szeretet, melynek forrása az ő legszentebb Szíve. Ebből fakad a kegyelem és a megbocsátás üdvözítő árja. Ennek a szeretetnek műve az ő egész földi élete, fáradozása, példája és tanítása, szenvedése és kínhalála, kegyelmei és Egyháza, szentségei és naponkint titokzatosan megújuló áldozata, az Oltáriszentség a maga egészében és annak minden szeretetarádata.

A következőkben már nem teszünk különbséget az Atya és a Fiú szeretete közt, hanem abból magából, amit mondani fogunk, világos lesz, hogy melyik szeretetet kell értenünk.

Lássuk most, mily követelésekkel és kívánalmakkal lép fel velünk szemben az irgalmas Szeretet.

II. Pont. Mít követel tőlünk az irgalmas Szeretet?

Első követelése, hogy *higgyünk a szeretetben*. Első pillanatra sajátságosnak tűnik fel előttünk az irgalmas szeretetnek ez a követelése. Mert hiszen azt mondhatnók, hogy ez a szeretet kézzelfogható, érezzük és tapasztaljuk. Így is van talán, amíg Isten szeretete vigasztal, és érezhető kegyel-

meivel eláraszt minket. De még akkor is sokkal szilárdabb alapjának kell lennie a mi bizalmunknak az ő szeretetében, mint amilyen a pusztá érzélem, vagy személyes tapasztalat. „Az igaz a hitből él”, mondja Szent Pál. S így a bizalomnak is Isten irgalmas szeretetében, a hitből kell fakadnia

és a hiten kell alapulnia. Ekkor lesz
Hit a szeretetben. valóban erény, isteni erény, ekkor lesz rendíthetetlen és megíngathatatlan ez

a bizalom a szeretetben. Mert ha beáll a próba, a kísértés, a szenvedés; ha Isten látszólag nem szeret és cselekedetei velünk szemben nem tűnnek fel az irgalom színében, akkor is bízunk kell és meg kell győződve lennünk, hogy Istennek minden útja irgalom. Bízunk kell az ő irgalmában, mégha látszólag „meg is öl” minket. (1 Jób. 13, 15.) Ez a rendíthetetlen bizalom pedig csakis a hit sziklájából fakadhat, és az a ráhagyatkozás csakis a hit megíngathatatlan alapján épülhet fel. Az irgalmas Szeretetnek első követelése tehát: a hit a szeretetben.

Indítóok van elég. „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszerűlt Fiát adta” (Jn. 3, 16) — a legnagyobbat, amit csak adhatott, és őbenne mindent. (Róm. 8, 32.) Nem bízhatunk-e akkor szeretetének irgalmában, hogy a kisebbet is megadja, mindazt, amire szükségünk van, hogy szentek legyünk, az ideiglenes javakból is mindazt, ami lelkünk üdvére szükséges, vagy legalább is nincs annak kárára, ha csak benne bízunk és bizalmunk meg nem fogyatkozik? Nekünk adta őt a kereszten, nekünk az Oltáriszentségben. Adhatott-e többet, hogy higgyünk az ő szeretetében?

És ha a Fiúra tekintünk? „Szeretett engem és önmagát adta értem”. (Gal. 2, 20.) Nem fogja-e megadni a szentség kegyelmét és minden egyebet, ami lelkem javára van, hacsak bízom az ő szeretetében? Nemcsak értem, hanem elsősorban az Atya dicsőségéért áldozta fel magát. Nem fogja-e befejezni, amit megkezdett, nem fogja-e buzgalma az Atya dicsőségéért ösztönözni, hogy szentté tegyen engem, mikor az Atya dicsőségéért életét adta a kereszten és másodszor is titokzatos módon életét adja az oltár áldozatában, csakhogy az Atya dicsőségéért szentté tegyen engem? Higgyünk tehát az ő szeretetében!

Az irgalmas Szeretet második követelése a *szeretet*

gyakorlása: „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint-ha valaki életét adja barátaiért.” (Jn. 15, 13.) Ha Isten Fia életét adta értünk, akkor nekünk is életünket kell adnunk egymásért. De nemcsak az adja életét másért, aki felebarátj-
jáért meghal, hanem az is, aki érte él.

A szeretet gyakorlása. Egész életünknek tehát az irgalmas szeretet gyakorlásában kell kimerülnie.

Ha Isten irgalmas volt irántunk, nekünk is irgalommal és gyengéd szeretettel kell lennünk testvéreink iránt. „Gonosz szolgál! minden adósságodat elengedtem neked; nem kellett volna-e tehát neked is könyörölnöd szolgatársadon?” (Mt. 18, 32.) Ez nemcsak a megbocsátásra, hanem az irgalmas szeretet minden gyakorlására vonatkozik. Az irgalmas Szeretet második követelése tehát az irgalmas felebaráti szeretet gyakorlása.

III. Pont. Hogyan gyakoroljuk az irgalmas Szeretet áhítatát?

1. Megismerni. Törekednünk kell *megismerni* az irgalmas Szeretetet. Megismerjük a nagy mindenségben, a természet és a kegyelem rendjében, a legkisebb bogárkától fel a legmagasabb arkangyalig. Megismerjük, mikor termékenyítő tavaszi esővel végigáztatja a szomszéd mezőket; megismerjük, mikor virággal és gyümölcscsel borítja a fákat és kerteket; megismerjük, mikor az édesanya éjjelenként ápolja beteg gyermekét; megismerjük, mikor a kórházak termében végigjár szeretettel hintve az irgalmasnővér, vagy amikor a kikötőt elhagyja a hithirdetők hajója, hogy a sötétség birodalmába elvigye a hitnek világító fátylóját. De legjobban megismerjük az evangéliumban, amikor a megtestesült Irgalom végigjárja a falvakat és városokat, és a könyörület szavait és cselekedeteit szórja a betegekre, tudatlanokra, bűnösökre, árvákra és kisdedekre; mikor az Irgalom szíve megreped a kereszten és kiönti áradatát a szomszéd lelkekre; mikor elrejtí magát a kenyér színe alá, hogy közelebb legyen azokhoz, akiket szeret. Még akkor is, mikor a pokolról szól, mert azt is irgalomból teszi, és barátainak nevezi tanítványait. Ismerjük meg az irgalmas Szeretetet az evangéliumból!

Törekedjünk *viszontszeretni* az irgalmas Szeretetet! — Ennek a viszontszeretnek épp azért, mert az *irgalmas*

Szeretnek viszontszeretete: bizalomteljes, hálás, gyengéd és bensőséges, az irgalmas akarattal megegyező szeretetnek kell lennie.¹ Bizalomteljesnek kell lennie, mert hiszen, amint láttuk, Isten minden útja és műve irgalom. Irgalom még akkor is, amikor sujt, amikor büntet, amikor megpróbál és megsebez. Hálásnak kell lennie, mert ez a szeretet csupa ajándékkal hinti teli életünket, annak minden útját, minden pillanatát. Minden, amik csak vagyunk és amink csak van, ennek az irgalmas Szeretnek ajándéka. Gyengédnek és bensőségesnek kell lennie, mert ő gyermekeivé, barátáivá, jegyeseivé és hitveseivé fogadott minket, és maga is a leggyengédebb szeretettel vonzódik hozzánk és viseli gondunkat. Az ő akaratával megegyező szeretetnek kell lennie abban a tudatban, hogy az őt szeretőknek minden javukra szolgál.

3. *Utánozni.* *Utánozni* kell az irgalmas Szeretetet: „Szeressétek egymást, amint én szeretlek titeket.” (Jn. 13, 34.) Szent, odaadó, tetterős és áldozatos, gyengéd és egyesülő szeretettel. Ő mily szorosan, mily bensőségesen köti össze a lelkeket az irgalmas Szeret keze, azokat, akik ebben a Szeretben szeretik egymást! Egymásnak is testvérei, barátai, mintegy szülői, és gyermekei, sőt jegyesei lesznek. Az irgalmas Szeret kiárasztja rájuk szeretetének minden erősségét, gyengédségét, bensőségét, áldozatosságát, kitartó türelmét, megértését, hosszantűrését. „A szeretet türelmes, nyájas; a szeretet nem féltékeny, nem cselekszik rosszat, nem fuvalkodik fel, nem nagyravágyó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat, nem örvend a gonoszságnak, de együtt örvend az igazsággal; mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel.” (1 Kor. 13, 4—7.) „Jézusom! — mondja Consummata — ha tudod, mennyire szeretlek, akkor tudod azt is, hogy mennyire szeretem a lelkeket. Te, aki szívem mélyébe látsz, áraszd ki rájuk szeretetednek bőségét, éreztess velük a szeretetet,

¹ Lásd: Müller Lajos S. J.: A jó Isten; — ugyanattól a szerzőtől: Isten kezében.

hogy ugyanattól a szeretettől felgyullasztva, úgy szeressenek téged, mint én szeretlek, úgy szeressék egymást, mint én szeretem őket, hogy a te szeretettedben egymás közt tökéletesen egyek és szereteted igazságában szentek legyünk." (Jn. 1, 17.)

4. Felajánlani: *Fel kell ajánlanunk* magunkat és az egész világot az irgalmas Szeretetnek, *fel kell ajánlani* Jézus irgalmas szeretét az Atyának.

Fel kell ajánlani az Atya irgalmas szeretetének Krisztust a kereszten, az Oltáriszentségben, a szentmise-áldozatban, életének minden mozzanatában, minden titkában, hogy a mennyei Atya irgalmát lehívjuk magunkra és az egész világra.

1. Krisztust, *Fel kell ajánlanunk* magunkat saját életünk minden mozzanatában, benne bízva, hogy ha ezt tesszük, nem veszítjük el magunkat, hanem ellenkezőleg megnyerjük magunkat: „Aki elveszti életét énérétem, megtalálja azt.” (Mt. 10, 39.) Életünk minden mozzanatában: ha imádkozunk, ha dolgozunk, ha pihenünk, ha étkezünk, ha szenvedünk — egyesülve azokkal, akik mindezt jobban végzik, mint mi, hogy az ő érdemeik és buzgóságuk eleget tegyen a mi gyarlóságunkért, tökéletlenségünkért és lanyhaságunkért; egyesülve azokkal is, akik ezt rosszabbul végzik, mint mi, vagy egyáltalán nem teszik, hogy Istent értük kárpótoljuk, engeszteljük; egyesülve mindenekelőtt Jézussal, aki az első a szentek egységében, a titokzatos testnek a feje; egyesülve főleg a boldogságos Szűzzel, minden kegyelem közvetítőjével; egyesülve az égi szentekkel és a földön élő igazakkal.

2. magunkat, *Fel kell ajánlanunk* az *egész mindenséget*, egyesülve az összes lényekkel az égben és a földön; mert ez az egység, ez a krisztusi „unum” lehívja ránk és a világra az irgalmas Szeretetet. Az Atya letekint és Jézus titokzatos testét, Jézust magát, a nagy Krisztust látja bennünk, látja ebben az unum-ban, és áldásainak, kegyelmeinek bőségét önti ki ránk. — Egyesülve az értelemnélküli teremtményekkel is; mert minden az irgalmas Szeretet műve, és a

mindenség mi általunk dicsőíti az irgalmas Szeretetet, rója le háláját, szolgál az irgalmas Szeretet céljainak bennünk és felebarátainkban, elsősorban a szeretet által.

A felajánlás előnye. Ez a felajánlás az alázatosság és a szeretet kifolyása; egyenes, biztos és könnyű út az Istennel való egyesülésre, az alapos erények megszerzésére; cselekedeteink érdemeinek és értékeinek hathatós növelője.

Az *alázatosság* kifolyása; mert nem bíznunk saját erőnkben és érdemeinkben, és azért Krisztussal, az ő szent-séges Anyjával, a szentekkel és igazakkal egyesülünk és az ő érdemeikbe vetjük bizalmunkat.

A *szeretet* kifolyása; mert az egyesülésben és az egységben a szeretet nyilvánul meg.

Egyenes, biztos és könnyű út az Istennel való *egyesülésre*; mert állandóan benne vagyunk, benne élünk, benne mozgunk, mindent rá vonatkoztatunk, az egész mindenségben őt látjuk, őt szeretjük, őt dicsőítjük. — Egyenes, biztos és könnyű út az *alapos erények* megszerzésére; mert a hit, az Istenbe vetett bizalom, az isteni és felebaráti szeretet, az alázatosság, az imádság, az isteni akaratvaló meggyezés, a tiszta szándék állandó gyakorlása.

Cselekedeteink értékének és érdemének növelője; mert cselekedeteink értéke és érdeme nagyrészt a jószándéktól függ. Ennek a felajánlásnak állandó gyakorlati megvalósítása pedig egyértelmű a jószándék állandó felkeltésével. Minden cselekedetünket a legtökéletesebb szándék élteti és inspirálja.

Egyenes ez az út, mert közvetlenül Istenhez vezet, őt keresi, őt nézi, őrá irányul, őbelé torkol. — *Biztos* ez az út, mert tévedés nem érheti azt, aki azon jár. A közvetlen istenkeresésben tévedés nem lehet. — *Könnyű* ez az út, mert a szeretet útja, mely mindent könnyűvé tesz. Nem a nagy, külső vezeklések, nem az elragadtatások, hanem az egyszerű odaadás útja, az az út, melyen a kis lelkek is nagy szentekké lehetnek. „Ha tudnád az Isten ajándékát”, kérnéd őt, és ő élő vizet adna neked. (Jn. 4, 10.) „Ha valaki bölcsesség nélkül szűkölködik, kérje az Istentől, és megadatik neki.” (Jn. 1, 5.)

Imádság. „Mennyei Atyám, Szűz Mária szeplőtelen

Szívével felajánlom neked szeretett Fiadat, Jézust, és önmagamat Őbenne, Ővele és Ő általa mindenegyes szándékára és az összes teremtmények nevében." — Őbenne, mert benne élek, mint tag a titokzatos testben, mint tag a fej alatt, mint beléojtott vessző a nagy szőlőtőben, mint épületkő az építményben, mint jegyes a jegyesben. Ővele v. i. példáját követve, szüntelen vele egyesülve, szüntelen nyomdokain járva. Ő általa, mint közvetítő által, akit az Atya maga közé és énközém állított, hogy „Ő általa, Őbenne és Ővele legyen neki a Szentlélekkel való egységben minden tisztelet és dicsőség." Amen.

Jászol, kereszt és Oltáriszentség az irgalmas szeretet emlékoszlopai. Ezek „az Isten ajándéka", mely a Szent Szív forrásából fakadt, az élő víz, mely elárasztja a földet (Ez. 47), és „az örök életre szökellő vízforrássá lesz." (Jn. 4, 14.)

BEFEJEZŐ ELMÉLKEDÉSEK.

I. „KI AZ, KI FELJŐ A PUSZTÁBÓL . . . ?”

Első előgyakorlat. Szemlélem az Énekek énekének titokzatos menyasszonyát, amint kedvesére támaszkodva, gyönyörtől aléltan feljő a pusztából. (Én. 8, 5.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy az isteni szeretettől megittasodva, nevét, emlékét, őt magát, Istent mint pecsétgyűrűt hordjam szívemen, és hogy ez a szeretet erőssé tegyen minden nehézség, minden szenvedés, sőt még a halál fölött is.

I. Pont. „Ki az, ki feljő . . . ?”

A pusztaság, melyből a menyasszony, a lélek feljő, a lelkigyakorlatok magánya. Ebből a magányból jövünk most ki egészen szerelmesünkre, Istenre támaszkodva. Ő lett ezekben a szent napokban a mi mindenünk. Vele, az A lelkigyakorlat magánya. ő isteni vállaira támaszkodva, megyünk ki az életbe. Aléltan a gyönyörtől megyünk ki a lelkigyakorlatok magányából, aléltan a lelki gyönyörtől, melyet a vele való társalgás szül. „Mert az ő társaságában nincsen keserűség” (Bölcs. 8, 16), hanem a lelki gyönyör és boldogság özöne árasztja el szívünket.¹

De a pusztaság nemcsak a lelkigyakorlat magányát, hanem a mi saját semmiségünket is jelképezi. A pusztaság a semmiség, teremtett voltunk semmisége, amelyből csak az Ő erejére támaszkodva, az ő erejétől létre keltve emelkedünk ki. Az Ő vállaira támaszkodva Semmiségünk léptük át a semmiség és a lét küszöbét pusztasága. teremtésünk pillanatában; az Ő

¹ Ezt a gyönyörűséget, mely nem szükségkép érzelmi gyönyörűség, mindenki tapasztalja, aki jól végezte a lelkigyakorlatokat.

vállaira támaszkodva tartjuk fenn magunkat az élet síkján, mert magunktól azonnal a semmiség mélységébe süllyednénk vissza; az Ő mindenható erejére támaszkodva működünk és cselekszünk a természet és a kegyelem rendjében egyaránt, és nélküle még egy üdvösséges gondolat sem fogamzik meg lelkünkben. Minden az Ő erejéből áramlik lelkünk anyaföldjébe, mindent csak az Ő mindenható vállaira támaszkodva cselekedhetünk meg.

Ez a szemlélet mutatja meg nekem, mit köszönök Istennek a természet és a kegyelem rendjében, mit adott Ő nekem, mikor létrehozott és gyermekévé, jegyesévé, lelki hitvesévé fogadott a megszentelő kegyelem által.

Aléltnan a gyönyörtől, a szeretet mámorában úszva, lép ki a menyasszony a pusztaságból. Hiszen oly boldogság erre a mindenható Jegyesre támaszkodni, oly, soha a maga mélységében egészen meg nem értett boldogság Istentől függni, az övének lenni, az ő vállain pihenve átmenni az életen!

Aléltnan a gyönyörtől, melyet Isten jóságának és szeretetének szemlélete szül lelkünkben, mikor teremtésünk, fenntartásunk, örökbefogadásunk nagy titkaira és az Ő atyai kezének, hitvesi szívének adományaira gondolunk és így lépünk ki a lelkigyakorlatból.

A pusztaság jelenti még a bűn pusztaságát is. Ebből is csak az Ő megváltói erejére támaszkodva léphettem ki. Ott talált engem az én kegyes Megváltóm „a pusztaság földön, a borzalom és a kietlen sivatag

A bűn pusztasága. helyén, felkarolt, oktatgatott, mint szemefényét óvott. Miként a sas, mely repülésre készíti fiait és felettük lebeg, kiterjesztette szárnyait, felkapott s tulajdon vállain hordozott.” (Deut. 32, 10—11.) Mint a jó pásztor, vállaira vett és kivitt a bűn sivatagjának borzalmaiból. Mint az irgalmas szamaritánus, bort és olajat öntött sebeimbe és magával vitt, hogy meggyógyítson. Nemcsak teremtem Ő, hanem megváltóm is; a pusztaság, melyből az Ő vállaira támaszkodva kiléptem, nemcsak a semmiség, hanem a véték pusztasága is. Mennyit köszönök neki a megváltás rendjében!

Visszagondolok, hogy „az almafa alatt keltett fel” új életre (Én. 8, 5), az almafa alatt, ahol ősszüleimet meg-

ejtette a kígyó és megrontotta a bűn. Ott, az almafa alatt ígérte a Megváltót, ott talált engem „összetaposva véremben, és így szólt nekem: Maradj életben!” (Ez. 16, 6.) Ott, a másik fa alatt, melyen ő maga függött, a keresztfá alatt keltett életre, és mondta: „Nem akarom én a bűnösnek halálát, hanem azt, hogy megtérjen útjáról és éljen.” (Ez. 33, 11.)

Ha erre a szeretetre gondolok, elalélok a viszontszeretettől irántad, Istenem, és megértem szavadat, melyet hozzám intézel: „Tégy engem mint pecsétgyűrűt szívedre, mint pecsétgyűrűt karodra; mert erős a szerelem, mint a halál, könyörtelen a féltés, mint az alvilág; szikrája izzó, tüzes szikra! Tengernyi víz sem tudja eloltani a szerelmet, folyamok sem tudják elsodorni; ha valaki háza egész vagyonát adja a szerelemért, vajjon lenézik-e érte?” (En. 8, 6—7.)

II. Pont. „Tégy engem mint pecsétgyűrűt szívedre.”

Ha mindezt a szeretetet látod, mellyel irántad viseltem, — mondja mintegy az Isten — akkor szeretetemet sohasem felejtheted már el. Azért „tégy engem mint pecsétgyűrűt szívedre, mint pecsétgyűrűt karodra”. Ez a pecsét, ez a gyűrű emlékeztessen szüntelen szeretetemre.

Ez a pecsét legyen mintegy égő seb a lelkeden, mely szüntelen üz, hogy a szeretet cselekedeteit és áldozatait mutasd be nekem. Ne hagyjon neked nyugtot éjjel-nappal, üzzön, mint a halálra sebzett szarvast, mint a vadat, melynek oldalára égő üszköt kötöttek. Csak a halálban pihenjen meg szereteted vágya.

„Erős a szerelem, mint a halál.” Ily erős legyen a te szereteted is. A halál szétőr mindent, a halál leigázza a leghatalmasabbakat is. A te szereteted is győzzön minden nehézség, sőt maga a halál fölött. Ez a szeretet túléli a halált, mert megmarad örökké. (1 Kor. 13, 13.) Ez a szeretet a vértanúságba visz; ez a szeretet némileg esztelenné teszi azt, aki így szeret. „A szeretet szárnyal, fut és örvend. Mindent ad és mindent birtokol. A szeretet gyakran nem ismer mértéket, hanem minden mód és mérték fölött buzgálkodik és hevül. A szeretet nem érzi a terhet, nem tekintí

a fáradságot; többre törekszik, mint amire képes, nem törődik a lehetetlenséggel, mert azt hiszi, hogy minden szabad neki és hogy mindenre képes." (Kriszt. köv. 3, 5.)

"Könyörtelen a féltés, mint az alvilág." A sír, az alvilág nem adja vissza többé azt, akit elnyelt. Akit a szeretet birtokába vett, akit magába temetett, az már csak a szeretetnek él, arra nézve a világ nem létezik többé. Ilyen legyen a te szereteted. „Defunctus saeculo tibi vivat” — meghalva a világnak, már e földön csak Neked éljen. — „Szikrája izzó, tüzes szikra”, mely sohasem alszik, sohasem nyugszik, hanem mindig új tüzet, új lángolást ébreszt és lángba borítja a világot. „Tüzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy felgyulladjon?” (Lk. 12, 49.)

„Tengernyi víz sem tudja eloltani a szerelmet, folyamok sem tudják elsodorni.” Sem kísértés, sem próba, sem szenvedés, sem szárazság, sem üldözés, sem erőszak nem képes kioltani a szeretet lángolását. „Ki szakít el minket Krisztus szeretetétől? nyomorúság vagy szorongatás? éhség, mezítelenség, veszedelem vagy üldözés vagy kard? Biztos vagyok abban, hogy sem halál, sem élet, sem jelenvalók, sem jövődők, sem erők, sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket az Istennek szeretetétől, amely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban vagyon.” (Róm. 8, 35—39.) Sőt a szeretet lángáradata maga olyan, mint a hatalmas ár, mely széttöri a medreket és előnti az egész világot; ellenállhatatlan erő az, mely a szeretetben él; nem ismer sem határt, sem korlátot, lángba borít, megemészt, elsodor, magával ragad mindent, ami csak útjába áll. „Ha valaki háza egész vagyonát adja a szerelemért, vajon lenézik-e érte?” Esztelennek tartják-e azt, aki a szerelemért mindenét odaadja? Esztelennek tartják-e azt, aki a szántóföldön talált kincsért mindenét eladja, aki a megtalált drágagyöngyért minden vagyonát áruba bocsátja? (Lk. 13, 44—46.) Ha egész vagyonát adja is a szeretetért, ha testét, javait, képességeit is feláldozza a szeretetért, mindezt semminek tekinti: „Vedd, Uram és fogadd minden szabadságomat, vedd értelmemet, vedd akaratomat, vedd mindenemet, ami

csak vagyok és amim van; csak szeretetedet és kegyelmed add nekem, mert ez nekem elég."

"Tégy engem mint pecsétgyűrűt szívedre; mert erős a szerelem, mint a halál." Ilyen volt az én szeretetem hozzád — mondja az Úr. — Ez a szeretet vont le az égből, ez üldözött éjjel-nappal, hegyen-völgyön át, napsütésben és esőben, hőségben és hidegben. Ez mondatta velem, hogy a madaraknak fészkeik, a rókáknak oduik vannak, de az Emberfiának nincs, ahová fejét lehajtsa. (Mt. 8, 20.) Ez a

Milyen volt az

Ő szeretete?

szeretet tette harmatossá fejemet, mikor egész éjjel jártam, hogy téged keresselek. (Én. 5, 21.) Ez sebezte meg lábamat, kezemet, mikor utánad jártam a bűnök tövisai közt. Ez vitt a halálba, ez temetett a sírba, ez győzte le bennem és általam a halált és a sírt, az enyészetet és a poklot. „Erős a szerelem, mint a halál, könyörtelen a féltés, mint az alvilág."

"Szikrája izzó, tüzes szikra", mely Szívemből tör elő. A szenvedések tengernyi vize sem tudta eloltani az én szeretetemet irántad, a folyamok árjai nem tudták elsodorni. „A vizek immár a lelkemig hatolnak, mélységes iszapba süllyedtem, megállni nem tudok; a tenger mélységébe estem, s a vihar elmerít engem." (68. zsolt.) „Szívem olyan lett testem belsejében, mint a megolvadt viasz." (21. zsolt.) De szeretetem irántad győz a vizek áradata és az alvilág kapui fölött. Én igazán házam egész vagyonát érted adtam és semminek tekintettem; kiüresítettem magamat érted, felvettem a szolga alakját, megaláztam magamat és engedelmes lettem a halálig, éspedig a halálig a keresztfán. (Fil. 2, 7—8.) És „ha csak kissé viszonzónád szeretetemet, kevésbe venném mindazt, amit érted szenvedtem, és ha lehetne, szeretnék még többet tenni érted."¹ Azért „tégy engem mint pecsétgyűrűt szívedre, mint pecsétgyűrűt karodra", hogy soha el ne feledkezzél arról, amit érted tettem.

De viszont én is mondom neki: Tégy te is engem mint pecsétgyűrűt Szívedre, mint pecsétgyűrűt karodra, véd

¹ Alacoque szent Margit, Önéletrajz.

nevemet isteni Szívedbe, isteni kezeidre,
Az én szavam Istenhez. olvasd ki őt szent sebedből lelkem
értékét, amellyel előtted bír, és ne
feledj el engem! Tégy engem mint pecsétgyűrűt Szívedre,
hisz úgy szerettél engem, mint senki. Tégy engem mint pecsét-
gyűrűt Szívedre, mert én is úgy akarlak szeretni, mint senki.
„Erős a szerelem, mint a halál, könyörtelen a féltés, mint
az alvilág; szikrája izzó, tüzes szikra! Tengernyi víz sem
tudja eloltani a szerelmet, folyamok sem tudják elsodorni;
ha valaki háza egész vagyonát adja a szerelemért, vajjon
lenézik-e érte?” — Azért „vedd, Uram, és fogadd el min-
den szabadságomat, emlékezetemet, értelmemet és egész
akaratomat, amim csak van és amivel csak rendelkezem.
Te adtad nekem mindezt, Uram, neked adom vissza. Minden
a tied, rendelkezézzél egészen akaratod szerint. Add nekem
szeretetedet és kegyelmedet, mert ez nekem elég.” Amen.

II. AZ ÁLLHATATOSSÁG.

Lelkigyakorlataink végén állunk. Egész hónapot töltöt-
tünk szent magányunkban. Hacsak valamikép is buzgón végez-
tük, akkor tapasztaljuk most, hogy „új emberek lettünk”.
Amit a bevezető elmélkedésben¹ célul kitűztünk, azt most
Isten kegyelmével megvalósítottuk. Egy dolog hiányzik még,
és ez a legfontosabb: az állhatatosság, a kitartás — az
állhatatosság Isten kegyelmében általában és az állhatatosság
különösképp a lelkigyakorlatos feltételekben, a tökéletes-
ségre való törekvésben, a komoly életreformban.

Az állhatatosság a jóban a tridenti zsinat szerint a leg-
nagyobb kegyelem, melyet soha igazságosság és jog szerint
kiérdemelni nem lehet, csak kikönyörögni. Nem elég azon-
ban csak imádkozni, hanem határozott akarattal munkára
kell magunkat felövezni és az állhatatosságot biztosító eszkö-
zöket megragadni.

A lelkigyakorlatok folyamán mindegyikünk meglátta,
megtapasztalta azt a leggyengébb oldalát, amelyen át az
ellenség, a szenvedély, a világ, az ördög meg szokták támadni.

¹ Örök igazságok. 16. o. k.

Meglátta azt az erényt, melyre leginkább szüksége van, azt a hibát, melytől leginkább óvakodnia kell. Erre vonatkoztak jöfeltételeink. Olyan most a lelkünk, mint a seb, mely kezd behegedni; olyan, mint a tavaszi csíra, mely fejlődésnek, növekedésnek indul. De a seb is, a palánta is gondos ápolásra szorul. Ellenkező esetben a seb hamar újból felszakad; a palánta pedig elpusztul, ha a nap hevének vagy a hidegnek kitésszük. Ilyen a lelkünk is. Ápolásra szorul. Ezt teszi az állhatatosság eszközeinek buzgó felhasználása.

Utolsó elmélkedésünk első részében az állhatatosságot biztosító eszközökről elmélkedünk, második részében rövid pár mondatba összefoglaljuk az egész lelkigyakorlatot, hogy szüntelen lelkünk előtt álljon, s ezzel is jobban biztosítsuk kitartásunkat feltételeinkben.

Első előgyakorlat. Elgondolom, mintha Krisztus szavát hallanám, melyet hozzám intéz: „Ébren legyetek és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek.” (Mt. 26, 41.)

Második előgyakorlat. Nagy bensőséggel kérem a kegyelmet, hogy az állhatatosság eszközeit megismerjem és azokat buzgón felhasználva, Isten kegyelmében és lelkigyakorlatos feltételeimben mindvégig kitartsak.

I. Pont. Az állhatatosság eszközei.

Ezeket az eszközöket e két szó alá csoportosítjuk: „Ébren legyetek és imádkozzatok!” Az állhatatosság kegyelem, melyért imádkozni, melyet kikönyörögni kell. De saját közreműködésünk is szükséges; ez utóbbit fejezi ki a szó: „Ébren legyetek!” Előbb azokat az eszközöket vesszük szemügyre, melyek saját erőfeszítésünket, közreműködésünket jelentik; utána azokat, melyeket az „imádkozzatok” foglal magában.

„Ébren legyetek.” Az első eszköz, melyet ez a szó: „ébren legyetek” kifejez, az, hogy gondosan kerüljük az

első visszaesést abba a bűnbe vagy
I. Ébren legyetek! hibába, melyről lelkigyakorlataink alatt megvilágosítást nyertünk, hogy legjobban kell óvakodnunk tőle. Felismertük főszenvédélyünket, vagy esetleg több szenvédélyünket, melyek lelki előhaladásunkban meggátolnak; felismertünk bizonyos alkalmakat, melyektől leginkább kell óvakodnunk, bizonyos körülmé-

nyeket, melyek közt leginkább elesünk, hibázunk, vétkezünk. Mindezekkel szemben erős feltételekkel öveztük körül magunkat; vigyáznunk kell tehát, hogy ezeket a feltételeket első ízben meg ne szegjük.

Miért első ízben? — Mert amíg él bennünk a tudat, hogy ellenségünk nem győzött le, addig éppen ennek a legyőzhetlenségnek tudata lelkesít, erőt ad, hogy tovább haladjunk a megkezdett úton; némileg szárnyakat kölcsönöz, hogy mindig nagyobb lendülettel repüljünk feltételeink teljes megvalósítása felé. De ha egyszer engedünk, ha a szenvedély, a rossz hajlam, a gyengeség legyőzött, akkor könnyen szárnyaszegették leszünk, ellankadunk, az első hibát a második, a harmadik követi, könnyen azt mondjuk magunknak: úgyis hiába minden, megint csak a régi vagyok — és a földön maradunk, ahová lezuhantunk.

Amíg Napoleon császárt a legyőzhetlenség nimbusza vette körül, győzelemről-győzelemre, diadalról-diadalra haladt előre hatalmas pályafutásán. Katonái lelkesedtek, mert úgy vélték, vezérüket nem győzheti le senki. Ellenségei rettegték és kislelkűségbe estek, mert abban a hiedelemben voltak, hogy a franciák császáranak ellenállni nem lehet. Amikor azonban az első nagy csatában megverték, a legyőzhetlenség nimbusza szétfoszlott, és az első vereséget követte a második, majd a harmadik, az orosz kudarcot a lipcsei csata, a lipcsei csatát Waterloo, és a rettegett és legyőzhetetlennek vélt francia császár és világhódító Szent Ilona-szigetén, a számkivetésben fejezte be életét. — Így van ez a lelkiéletben is. Azért kell kerülnünk az első kudarcot.

Számolnunk kell azonban emberi gyarlóságunkkal, melynél fogva jó feltételeink ellenére is eleshetünk és hibát követhetünk el. Azért az első eszközről való megfontolásunkhoz valamit még hozzá kell fűznünk.

Azonnal felkelni. Ha ugyanis elhatározásaink ellenére mégis erőt vesz rajtunk a gyengeség, és elesünk, álljunk azonnal ismét talpra és vegyük föl újból a harcot. Mert ha a földön maradunk, akkor valóban bekövetkezik az, amire a kislelkűség és a

gonosz rá akar venni, vagyis a régiek maradunk, amilyenek voltunk a lelkigyakorlatok előtt. A hiba után tehát első teendők ez legyen: megbánni, erőt kérni Istentől és azonnal felkelni, mintha semmi sem történt volna. Akkor nem oly nagy a baj.

Úgy kell tennünk, mint a kis bogár, mely a meredek falon fel akar mászni. Tízszer is lecsúszik, vissza-visszaesik, de nem tágit. Egyszer csak sikerül neki, és fent van. Így tegyünk mi is! Nem az győz végleg, akinek eleinte sikerei vannak, hanem aki kitart a küzdelemben és a végén diadalmaskodik. És nem az a legyőzött, akinek eleinte kudarcai, vereségei vannak, hanem aki kimerül a küzdelemben és nem tud többé talpra állni.

Erre is tudunk példát a történelemből. Epirus királya, Pyrrhus, megtámadta a rómaiakat. Az első csatában le is győzte őket. De a rómaiak nem veszítették el bátorságukat, és nem estek kétségbe az első kudarccs miatt. Azonnal talpra állottak, új sereget szerveztek, és ismét szembeszálltak ellenségükkel. Epirus királya a második csatában is győzött. De most már oly veszteségek árán, hogy felkiáltott: „Még egy ilyen győzelem, és veszve vagyok!” A rómaiak pedig harmadszor is megszervezték hadseregüket, szívós kitartással összeszedték minden erejüket, és harmadszor is harcba bocsátkoztak Pyrrhussal. Ebben a harmadik csatában teljesen tönkre tették a király hadseregét, úgyhogy szégyenszemre futnia kellett Itáliából. A rómaiak pedig nemcsak Itáliának, hanem a világnak urai lettek. Ezt teszi a kitartás. Így kell cselekednünk a lelkiéletben is.

Második eszköz a lelkigyakorlatok gyümölcseinek megőrzésére: ne lépünk ki a lelkigyakorlatok légköréből a hétköznapi, közömbös életbe, ne adjuk át magunkat azonnal a mindennapi foglalkozásoknak, munkának oly módon, hogy teljesen búcsút mondjunk a lelkigyakorlatok világának. Természetesen, nem élhetjük továbbra is a lelkigyakorlatok életrendjét, ez nem volna lehetséges. A lelkigyakorlatot már befejeztük. Föl kell vennünk rendes munkakörünket a maga

2. Gondoljunk vissza egészében, a régi, sőt még nagyobb pontossággal és gondnal. De szükséges, hogy lelkünk mélyén bizonyos

magányt megőrizzünk, melybe olykor-olykor egy pillanatra

visszavonulunk és így szólunk magunkhoz: Most végeztél lelkigyakorlatot; tedd meg tehát, amire elhatároztad magad! Erre fordíthatjuk az elmélkedés és lelkiismeretvizsgálat idejét, a lelkiolvasást, és napközben is többször erre irányítjuk gondolatainkat. Nem jó télen, nagy hidegben, a nélkül, hogy kellően felöltöznénk, meleg szobából a szabadba menni. Így a lelkigyakorlatok melegéből sem szabad elővigyázat nélkül a mindennapi élet hidegségébe kilépni, mert lelkünk kárt szenvedhet, hanem a lelkigyakorlatokra való gondolat köpenyét vegyük magunkra, hogy meg ne fázzunk. Ha a meleg szoba minden ablakát egyszerre kinyitjuk, hamar kihűl a terem. A kocsis sem engedi a lovakat azonnal neki-iramodni, hanem meginduláskor a gyeplőket erősebben fogja, majd utána lassanként jobban nekiereszti a paripákat. Így kell nekünk is lassan-lassan felvennünk a mindennapi élet foglalkozásait; a lelkigyakorlatra való gondolat pedig a gyeplő, mely megőriz attól, hogy a közönséges élet rohama elragadjon.

Ezzel a második eszközzel összefügg az is, hogy bár a mindennapi élet külsőségeinek csak lassan-lassan kell átengednünk magunkat, nehogy a lelkigyakorlatokban szerzetteket hamar elveszítsük, viszont lelkigyakorlatos feltételeink megvalósításával egy napig sem szabad várunk. Mihelyt kilépünk a lelkigyakorlatokból, azonnal, már az első reggel meg kell kezdenünk elhatározásaink, feltételeink végrehajtását. Nem szabad úgy tennünk, mint az egyszeri ember, aki a legjobb feltételekkel ment haza a misszióból távolabbi kis falujába. Útközben búcsút venni még egyszer, utoljára bement a kocsmába. Az eredmény előre látható volt. Az itálnak most se tudott ellenállni, s utána maradt minden a régiiben, mint volt a misszió előtt.

Ez a példa mindenkinek szól. Nem szabad mondanunk: Most egy napig kipihenem a lelkigyakorlatok fáradalmait, azután majd nekilátok jófeltételeim megvalósításához. Ez a gondolat kockára tehet minden jót, amit a lelkigyakorlatokban szereztünk.

Harmadik eszköz a részleges lelkiismeretvizsgálat

3. Partikularé. buzgó végzése. A lelkigyakorlatban megismertük főszenvedélyünket, megismertük a hibákat, amelyek ellen legjobban kell küzdenünk, megismertük az erőnyeket, melyekre leginkább szükségünk van. Ezek megszerzésére, amazok kiirtására szolgál a részleges lelkiismeretvizsgálat. Gyakoroljuk állhatatosan, kitartással, és biztosak lehetünk, hogy a lelkigyakorlatok hatása nem szűnik meg.

Negyedik eszköz végre az időközönkénti lelki megújulás, a havi és heti recollectio, magábaszállás. A recollectio a lelkigyakorlatoknak kiegészítője. Maradandó hatást a lelkigyakorlatokkal csak a recollectiók által érhetünk el magunkban és másokban. Elsősorban a havi recollectio által. Ami minden évben a lelkigyakorlat, az minden hónapban a havi, minden héten a heti recollectio, mindennap pedig a gondos lelkiismeretvizsgálat.

Főleg a havi recollectio-k alkalmával, melyre meghatározott napot kell kitűznünk, szemügyre vesszük lelkünk állapotát, megkérdezzük magunktól, hogyan hajtottuk végre lelkigyakorlatos feltételeinket, mily akadályok merültek fel, hogyan kell védekeznünk velük szemben, mit kell tennünk a jövőben. Általában a következő pontok szerepelhetnek a havi recollectio-nál: 1. lelkigyakorlatos feltételeimnek vagy azok egy részének átolvasása, különös tekintettel ima-életemre és az önlegyőzésre; 2. történt-e változás jó feltételeimben, elhagytam-e valamit, és ha igen: okkal-e vagy hanyagságból? És ha okkal, fennáll-e még ez az ok? — 3. fenyegeti-e lelkemet, előhaladásomat valami veszély, és mit kell tennem ellene? — 4. mily alkalmak kínálkoznak a jövő hónapban, hogy Isten dicsőségére magamban vagy mások közt jót tegyek?

Ezt a négy eszközt foglalja magában e jelszó: Ébren legyetek!

II. Imádkozatok! A zsoltáros mondja: „Ha nem az Úr építi a házat, építői hiába dolgoznak rajta. Ha nem az Úr őrzi a várost, öre hasztalan virraszt felette.” (126. zsolt.) Isten kegyelme nélkül hiába minden erőlködésünk az állhatatosságért és kitartásért. Isten kegyelmét pedig az imádság biztosítja.

Azért az állhatatosság második főeszköze az *imádság*. Saját erőlködésünk voltaképp csak mint feltétel szükséges; az állhatatosság kegyelmét tulajdonképp Isten adja, ha őt kérjük, és látja jóakaratomkat.

„*Imádkozzatok!*” E szó alá szintén négy eszközt sorakoztatunk, melyek számunkra Isten kegyelmét és az állhatatosságot biztosítják.

Első eszköz, hogy közvetlenül a lelkigyakorlat után

1. Negyven nap. *negyven napon át imádkozzunk az állhatatosság kegyelméért lelkigyakorlatos feltételeinkben. Ezzel az imádsággal, melyet a lelkigyakorlatok vezetője megnevez (p. o. naponként egy Emlékezzél meg, vagy más hasonló imádság), mindennap 200 napi bűcsút nyerhetünk, a negyvenedik napon pedig teljes bűcsút a rendes feltételek mellett. Ennek az imádságnak az a nagy előnye, hogy Isten kegyelmének leedsése mellett negyven napon át mindig felhívja figyelmünket a lelkigyakorlatokra és így elősegíti azt, amit az előbbieken mondtunk, mikor az eszközök első csoportjában az állhatatosság második eszközéről szoltunk: gondoljunk vissza a lelkigyakorlatokra.*

Második eszköz az, hogy mindennap a szentmisében az átváltozásnál kérjük a kegyelmet, hogy jófeltételeinkben és általában Isten kegyelmében állhatatosak maradjunk. Amit e szent pillanatban kérünk, amikor Krisztus az égből a földre jön, hogy kegyelmeit az emberek közt kiossza és

2. Szentmise. *magát értük újból feláldozza, azt minden bizonnal megkapjuk, hacsak állhatatosan és bizalommal könyörgünk.*

Épp azért ne csak az állhatatosság, hanem az életszentség kegyelmét is kérjük. De kérjük azt őszintén, vágyódó szívvel. Ne féljünk, hogy Isten talán akarunk ellenére is meghallgat és akkor talán nagyon buzgó életet kell majd élnünk és önszeretetünket meg kell törnünk. Ismertem egy szerzetest, aki eleinte nem merte kérni az életszentség kegyelmét, mert félt az önmehtagadástól, mellyel ennek a kegyelemnek elnyerése talán össze lesz kötve. Végül mégis megtette és buzgó szerzetes lett belőle, és nem bánta meg, hogy engedett a kegyelem vonzásának. — Ha nem hallgathatunk naponként szentmisét, legalább gyakran tegyük meg;

azokon a napokon pedig, amelyeken nem vehetünk részt valóságban a szentmise-áldozatban, legalább lélekben egyesüljünk az összes szentmise-áldozatokkal az egész világon és így kérjük az állhatatosság kegyelmét.

Harmadik eszköz a gyakori, sőt mindennapi szentáldozás. Legyen a szentáldozás mindennapi kenyerünk, mely legalább egy napra biztosítja számunkra a kegyelmi életet és a kitartást feltételeinkben: „Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak

3. Gyakori áldozás. örök élete vagyon.” (Jn. 6, 55.) „Mindennapi kenyerünket adjad nekünk naponta.” (Lk. 11, 3.)

Negyedik eszköz végre Jézus szent Szívének, a bold. Szűznek és szent Józsefnek kitartó és buzgó tisztelete. Aki

4. Jézus Szíve. Jézus Szívét igazán tiszteli, az feltétlenül napról-napra buzgóbb lesz, mert

Jézus Szívének igazi tisztelete nem fér meg a lanyhasággal. Egyébként Jézus Szíve ígéretei közt is ott szerepel: „A bűnösök megtérnek, a lanyhák buzgókká lesznek, a buzgók hamar a tökéletesség magaslatára emelkednek.” Jézus Szívére tekinteni és lanyhának maradni, lélektani lehetetlenség.

Szűz Máriának, mint a kegyelmek anyjának és kiosztójának tisztelete is egyik leghatalmasabb eszköze az állhatatosságnak. Ha az állhatatosság kegyelmét csak imádság

Szűz Mária. által lehet megnyerni, mi lehetne akkor hathatósabb eszköz a legnagyobb kegyelem megszerzésében, mint annak

tisztelete, aki a könyörgő mindenhatóság, akinek Isten egy kérését sem utasítja vissza, aki Isten rendeléséből maga a kegyelmek anyja és minden kegyelem kiosztója?

Szent József pedig, mint a lelki élet nagy pártfogója, oltalmába veszi mindazokat, akik lelki előmenetelüket és kitartásukat az ő pártfogása alá helyezik. Ő az Egyház

Szent József. oltalmazója, védője; azért védője és oltalmazója az egyes lelkeknek is.

Akinek hű gondjaira volt bízva maga az ártatlanság, Jézus Krisztus, és a szűzek szüze, Mária, az gondjaiba veszi azok lelkét is, akik őt Jézus és Mária szeretetére hivatkozva erre kérik.

II. Pont. A lelkigyakorlatok rövid összefoglalata.

A lelkigyakorlatos feltételeinkben való kitartást biztosítja az is, ha a lelkigyakorlatok gondolatmenete rövid mondatokban állandóan lelkünk előtt áll. Ez folytonos figyelmeztetés a lelkigyakorlatokban tett elhatározásokra, állandó visszaidézése az ott nyert benyomásoknak, mindig ismétlődő felkeltése az akkor érzett felbuzdulásoknak. Őt rövid mondatba foglalhatjuk össze az egész, nagy lelkigyakorlatot.

Lelkigyakorlataink legelején örök célunkat, Istent, az ő dicsőségét és a benne elérendő boldogságot, lelkünk üdvösségét állítottuk lelkünk elé. Megtekintettük és megfontoltuk a teremtmények rendeltetését és a viszonyt, melyben azokhoz állunk. Láttuk, hogy csak egy a cél, Isten; minden

egyéb csak hozzá vezető út és eszköz, amelyekkel szemben szent közömböségben kell megőriznünk akaratunkat.

1. Istent egyedül! Az elmélkedések és megfontolások ez egész sorozatát ebbe a jelszóba foglalhatjuk össze: *Solus Deus! Istent egyedül!* Csak Istent akarom keresni, csak Istent akarom szeretni, csak őt akarom félni, minden egyebet csak őérette és őbenne. Ez az első jelszó.

Az elmélkedések második csoportja a céltól való eltévelyedést, a bűnt, és annak következményeit állította lelkem elé. Ezek az elmélkedések az előbbieknek ellentétéként a bűn gyűlöletére, még a legkisebb bűn útjátára is serkentettek. Ezek alkották a lelkigyakorlatok ú. n. első hetének elmélkedéseit. Tanulságait ebbe a két szóba

2. Soha semmi bűnt! foglalhatjuk össze: *Noli peccare! Soha semmi bűnt!* Se kicsit, se nagyot! Ez voltaképpen az előbbi jelmondatnak kiegészítője. Mondhatjuk, hogy egyik a jobb, másik a bal láb, melyekkel előre haladunk a lelki életben.

De sem Istent nem kereshetjük, nem szerethetjük úgy, amint kell, őt egyedül, minden teremtettt dolog megvetésével; sem a bűnt, még a legkisebbet is, nem kerülhetjük

3. A keresztnél az üdvösség. állandóan és minden körülmény közt, ha nem él bennünk az önmegtagadás szelleme, a keresztnél szeretete. Erre tanított meg minket az elmélkedések Krisztus életéről és szenvedéséről: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl keresztnél és kövessen engem.” (Mk. 8, 34.) Csak Jézus keresztnél van üdvösség. *In cruce salus. A keresztnél az üdvösség.* Így fejezhetjük ki röviden, hatásosan ezt az igazságot.

De a keresztnél, az önmegtagadás önmagában nem kívánatos. A keresztnél a lelki örömmel kell ellensúlyoznia. Erre tanított meg minket az elmélkedések Jézus dicsőséges életéről.

4. Mindig örvendjétek! Szükségünk van örömmel. Csak akkor lesz a keresztnél és önmegtagadás szeretete tartós és állandó, csak akkor lesz édes az iga és könnyű a teher, ha tudunk Istennél szentül örülni. Azért a negyedik jelszó: *Gaudete semper! Mindig örvendjétek!* — Ez a két jelszó: „*In cruce salus*” és „*Gaudete semper*”, mondhatni két kezünk a lelki életben, mellyel serényen és bátran dolgozunk. Az egyikkel építünk, a másikkal védekezünk, harcolunk ellenségeink ellen, mint a zsidók a város falának építésekor a babiloni fogság után. (2 Ezdr. 4, 17.)

De a testbe szív is kell, mely a tagokat élteni. Ez a szív a szeretet. Van egy elmélkedés, mely a lelkigyakorlatok középpontjában áll és az egész Krisztus-követés alapját képezi, az elmélkedés Krisztus hívásáról, melynek titka a Krisztus iránti lángoló szeretet. Ez mintegy szíve az egész lelkigyakorlatnak. Jézus szeretetével könnyű dolog csak Istent keresni; könnyű dolog kerülni a bűnt; Jézus

5. Jézus, szívem édes szerelme. szeretete édessé teszi a keresztnél és folytonos lelki öröm forrása. Azért az utolsó jelszó, mely mondhatni szíve egész lelkiéletünknek: *Jesu, dulcis amor meus. Jézus, szívem édes szerelme.* Ez a szeretet élteni lelkünket és mozgatja tagjainkat, kezünket, lábunkat, hogy csak Istent keressük, kerülni a bűnt, szeressük a keresztnél és mindig örüdjünk.

Imádság.

Jézus! a rád emlékezés
Legédesebb örvendezés!
De bírni téged meghalad
Minden gyönyört az ég alatt.

Édes remény, ha vétkezünk;
Ha kérünk, nyujtsd kegyed felénk;
Mily jó vagy te, ha keresünk,
Mily édes vagy, ha megeléünk!

Oh Jézusunk, maradj velünk,
Mert nélküled nincs életünk!
A szépség vagy, a fény, a nap,
A boldogság — Uram, maradj!

„Jézus isteni Szíve, add a te erős és hatalmas kegyel-
medet, hogy Egyházadban hű gyermeked, a világban tevé-
keny apostolod, az örökkévalóságban pedig fénylő koronád
lehessek. Amen.”

AZ ELMÉLKEDÉSEK BEOSZTÁSA.

Ha *nyolc* napos lelkigyakorlatot akarunk végezni e kötet elmélkedéseiből, akkor Krisztus szenvedésének elmélkedésére négy napot, dicsőséges életének szemlélésére háromat, az isteni szeretet titkaira pedig egy napot fordítunk.

Öt napos lelkigyakorlat esetén három napot fordítunk a szenvedés titkaira, kettőt a feltámadás és az isteni szeretet titkaira. *Három* napos lelkigyakorlatnál két nap esik az előbbiekre, egy nap az utóbbiakra.

Végre, ha az *egész 30 napos* lelkigyakorlatot *nyolc napra* akarjuk összevonni, akkor az örök igazságok megfontolására három, Krisztus életének elmélkedésére szintén három, szenvedésének, feltámadásának és az isteni szeretet titkainak szemlélésére pedig összesen két napot fordítunk.

TARTALOM.

Előszó	5
------------------	---

A KERESZT ÁRNYÉKÁBAN	7
--------------------------------	---

Első nap.

I. Az utolsó vacsora	9
II. Jézus búcsúbeszéde	17
III. Jézus az Olajfák-hegyén	22
IV. Jézus a főpapok előtt	31

Második nap.

I. Jézus Pilátus előtt	37
II. Jézus Heródes előtt	44
III. Jézus másodszor Pilátus előtt; ostromozás, tövissel koronázás; Ecce homo	47
IV. Pilátus halálra ítéli Jézust	52

Harmadik nap.

I. A keresztút	60
II. A kereszt	64
III. Jézus Szíve megnyílik a kereszten	74
IV. Jézust leveszik a keresztről és sírba teszik	79

Negyedik nap.

I. „Aki érettünk vért izzadott”	84
II. „Akit érettünk megostoroztak”	90
III. „Akit érettünk tövissel megkoronáztak”	93
IV. „Aki érettünk a nehéz keresztet hordozta”	96

Ötödik nap.

I. „Akit értünk a keresztre feszítettek”	100
II. Keresztút	103
III. Az Isten Fiának arcképe	110
IV. Szentóra	114

Hatodik nap.

A FELTÁMADÁS DICSŐSÉGÉBEN	124
-------------------------------------	-----

Hetedik nap.

I. Jézus dicsőséges feltámadása	127
II. Jézus megdicsőült élete a földön	136
III. A szent asszonyok a sírnál	145
IV. Mária Magdolna	152

Nyolcadik nap.

I. Jézus megjelenik szent Péternek	155
II. Az emmauszi két tanítvány	159
III. Jézus megjelenik tanítványainak az utolsó vacsora termében	172
IV. Jézus megjelenik szent Tamás apostolnak	175

Kilencedik nap.

I. Jézus megjelenik tanítványainak a Genezáreti-tó mellett	180
II. Jézus megjelenik a hegyen	186
III. Jézus mennybemenetele	190
IV. Krisztus égi uralma	197

Tizedik nap.

A mennyország	202
I. Az égi Jeruzsálem	203
II. A mennyei boldogság	215
A SZENTLÉLEK TŰZÉBEN	222

Tizedik nap. (Folytatás.)

III. A Szentlélek eljövetele	225
IV. A Szentlélek működése a világban és a lelkekben	232

Tizenegyedik nap.

I. A szeretet	241
II. „Az Istennek temploma vagytok”	255
III. „Lelkem szentélyében leborulva . . .”	265
IV. „Én vagyok az irgalmas szeretet”	269
BEFEJEZŐ ELMÉLKEDÉSEK	280
I. „Ki az, ki feljő a pusztából . . .?”	280
II. Az állhatatosság	285
AZ ELMÉLKEDÉSEK BEOSZTÁSA	296

